

පහන් කණුව ධම් දෙශනා

17 - වෙළුම

සටුසුරසේදේ සදාභාවසු භිසතු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දහහත්වන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද හික්මු

ප්‍රකාශනය
කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2019

ධම් දනයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2019 පෙබරවාරි

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනමය. මෙම දහම් පොත ධම් දනයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්ගේ ඤාණනැඳු සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම් ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-955-3962-98-0

විමසීම්

කටුකුරුන්ගේ ඤාණනැඳු සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිට් ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්ම දානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා - 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. වන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. ඩබ්ලිව්. ඒ. ඊසාන් උචින්ද මහතා - 25, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය - 15, ඇලපාන, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
9. වෛද්‍ය පී. චීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. වන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුඩියෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. නේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැත්ත.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා - 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.තො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිව්ටන්.
14. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
15. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.

www.seeingthroughthenet.net

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිත්
කුසල් වේතටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුද්ධන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
81. 'කොහු හාසො කිමානභෙද' (පහන් කණුව 24)	1
82. 'සන්නං නසා මනං හොති' (පහන් කණුව 44)	27
83. 'ආරහථ නිකමථ' (පහන් කණුව 158)	53
84. 'අභිකඳුකඳුයං අභිකඳුකඳුනං' (පහන් කණුව 164)	81
85. 'නයිදං අනයෙන ජීවිතං' (පහන් කණුව 182)	107

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතතර ධර්මාඡයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජයට අරමුණු වූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ චිත්ත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජය පරමාර්ථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විජය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිජයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පුණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආම්ස රසය මෙන් නොව, නිරාම්ස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අඵ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්තිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා' පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සඟපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ල කොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා 'සහරාවක' අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් 'තරු සලකුණක්' හෝ ලැබෙනොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාර්ගයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසු බුදුපියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්' ධර්මදේශකයින්ට අනුදෑන වදළහ. දන කථාව, සීල කථාව, සගග කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධම්මයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදු, පුබුදු, පහන්වූ

සිතට චතුරායඝීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධර්ම කරුණු සැදැස්නය කිරීම (සැදැස්සෙති) සිත් කාවදින අන්දමින් ඒත්තු ගන්වාලීම (සමාදපෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තෙජෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතත් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපහංසෙති).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධර්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධාත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෞකික පරමාථී තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යාශය විය. ‘පහන් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදැහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘විරං තිට්ඨතු ලොකසමිං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මදාන වැඩපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ එළිදැක්වීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ ‘පහන් කණුව’ දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටත් අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
අනුශාසක - මිල්ලතේ සුභති හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2562) 2018 නොවැම්බර්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

‘කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය’ පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශික ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උන්වහන්සේගේ අභිමතාර්ථය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාඩ්භාරයන්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය, www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත.

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
දුරකථන අංක: 0777127454
ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)
ගිණුම් අංක: 007060000241
සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX
ශාඛා අංකය: 070
ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වත්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අම්ල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හඳු පුරා පිරි බැතියෙන් නත් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

'ධම් ග්‍රහු මුදුණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූයේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අම්ල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුදුණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුදුණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ විසළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකළ බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචිවලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නැතිනවතුන් සමග බෙදා-හඳු ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධම් දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රහු මුදුණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක්

ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ භික්ෂු

පොත්ගල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

17 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය පාඨකයින් අතට පත්කරන පහත පුණ්‍යානුමෝදනාවේ සඳහන් ධර්මදනයට ලැදි පින්වත් පිරිසට, එම ධර්මදනය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිර්වාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පතමු.

– අනුශාසක
(2562) 2019 පෙබරවාරි

පුණ්‍යානුමෝදනාව

දහම් පවසින් පෙළෙන දන හට මෙම ‘පහන් කණුව ධර්මදේශනා - 17’ ග්‍රන්ථය මිහිරි පැන් බිඳක්ම වේවා.

උතුම් ශ්‍රී සද්ධර්මයේ අරුත් සැඟවී යා නොදී යථාර්ථය මතු කොට අපගේ දහම් ඇස පැදීමට බොහෝ සේ වෙහෙසුන අපගේ ‘අති පූජනීය කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤා’ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේට උතුම් නිර්වාණාවබෝධය ලැබේවා.

උන්වහන්සේ ජීවතුන් අතර සිටියදී උන්වහන්සේට නොයෙක් අයුරින් උවදැන් කළ ගිහි පැවිදි සියලු දෙනාටත් දහම් ලැදි උපාසක උපාසිකා සියලු දෙනාටත් උතුම් ධර්මාවබෝධය පිණිසම මෙම ධර්මදනය කුශලය හේතු උපකාර වේවා.

සසුන් ලැදි
ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවෝ

81 වන මදිඟනය

81 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 24)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

කොනු භාසො කීමානජෙ
නිච්චං පජ්ජලිතෙ සති
අක්කාරෙන ඔනඤ්ඤා
පදීපං න ගවෙස්සථ

- ධම්මපද, ඡරා වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කර වදළ ධර්මයට අනුව අඳුරක් ආලෝකයක් අපට සිහි ගන්වන්නේ අවිද්‍යාවත්, ප්‍රඥාවත් කියන කරුණු දෙකයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා මේ ලෝක සත්ත්වයා අනන්ත කාලයක් මේ සංසාරයේ මහා දුක් ගොඩක, ඉමක් කොණක් නොපෙනෙන දුක් ගොඩක ඇලී පැටලී වෙලී සිටින්නේ ඔවුන්ගේ ඒ නුවණැස අවිද්‍යා අන්ධකාරයෙන් අන්ධ වෙලා තියෙන නිසාය කියලා. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර ජීවන අවබෝධය, නිර්වාණ අවබෝධය, නිවන් දැකීම, දහම් ඇස පහළ වීමක් හැටියට, ආලෝකයක් උද වීමක් හැටියට දක්වලා තියෙන්නේ. මේ ලෝක සත්ත්වයාට තමන්ගේ නුවණැස අන්ධ වෙච්ච බව වැටහෙන්නේ නැත්තේ බරපතල ප්‍රමාදයකට වැටිලා සිටින නිසයි. ලෝකයාට තේරෙන්නේ නෑ තමන් සිටින අවිද්‍යා අන්ධකාරය, මේ අඳුරේ අතපත ගාමින් දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ ගත කරන්නේ. මේ ප්‍රමාදයට වැටීම - නොයෙකුත් හේතූන් නිසා, මත්වීම් රාශියකට යටවීම නිසා ලෝක සත්ත්වයාට තමන් සිටින භයානක තත්ත්වය අවබෝධ වෙන්නේ නෑ. ඒක නිසා මහා කාරුණික බුදුපියාණන් වහන්සේට සමහර අවස්ථාවල සිදුවුණා යම් යම් උපාය මාර්ගවලින් ඒ අසන අයට සංවේගය ඇතිකරන්න. දැන් අපි මේ මාතෘකා කළ ගාථා ධර්මයට අදාළ නිදන කථාවෙන් එබඳු සිද්ධියක් සඳහන් වෙනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩ වාසය කරන කාලයේ සැවැත් නුවර ගෘහපතියන් පන්සියයක් තමන්ගේ භාර්යාවරුන් ධර්මයට ලැදිව, අප්‍රමාදව ජීවත් වෙනවා දකින්න කැමතිව විසාකා මහෝපාසිකාවට භාර දුන්නා ගෝල පිරිසක් වගේ. මේ පන්සියයක් උපාසිකාවනුත් විසාකා

මහෝපාසිකාව සමගමයි විහාරයට යන්නෙන්, උයනට යන්නෙන්. ඒ විදියට බොහොම කීකරුව පවතිනවා. නමුත් එක්තරා අවස්ථාවක් ආවා සැඟවී නුවර සුරාපාන උත්සවයක්. මත්පැන් බීමේ සැණකෙළියක්. හත් දිනක් එහෙම පැවැත්වෙනවා. ඔය නගරවල්වල ඔහොම සිරිත් තිබෙනවා, සමාජ උත්සව වගේ. එහෙම සුරාපාන උත්සවයක් පැවැත්වෙනකොට අර භාර්යාවරුන්ට සිද්ද වුණා තමන්ගේ ස්වාමී පුරුෂයන්ට මත්පැන් පිළියෙල කරලා දෙන්න. ඒ විදියට ඒ හත් දවස ගෙවුණට පස්සෙ මත්පැනුන් බොහොම ඉතිරි වෙලා තියෙනවා. මේ උපාසිකාවන්ට හිතුනා අපිත් මේක ටිකක් රහ බලන්නවත් ඕනෙ කියලා. නමුත් තමන්ගේ ස්වාමී පුරුෂයින්ට දූනෙන්න ඒක කරන්න බයයි. ඒක නිසා එක්තරා උපාය මාර්ගයක් හැටියට ගිහිල්ලා විසාකාවගෙන් අවසර ඉල්ලුවා 'අපි කැමතියි උයනට යන්න. උයනට යමු කියලා අපට අදහසක් ඇතිවුණා' කියලා. විසාකාවත් කැඳවාගෙන ගියා. මේ උයනට ගියාට පස්සෙ මොකක්ද සිද්ද වුණේ? අර උපාසිකාවන් රහසිගතවම අර මත්පැන් ගන්නව ගත්තා එතනට, විශාල පිරිසක් නිසා මොන නමුත් ක්‍රමයකින්. ඊලඟට ඒවා රහසේම පානය කරලා මත් වුණා. මත්වෙලා, නරක විදියට, ඒ නොයෙකුත් මත්වුන කෙනෙක් හැසිරෙන ආකාරයට හැසිරෙනවා දකලා විසාකාවට ලොකු සංවේගයක් ඇතිවුණා තීර්ථකයින්ටත් මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගේ අග්‍ර ප්‍රධාන ශ්‍රාවිකාවක් වන, ගිහි උපාසිකාවක් වන විසාකාවත් මත්පැන් බීව්වා කියලා නරක ප්‍රචාරයක් යනවයි, මේ විදියේ මේ සිද්ධියක් නිසා අපට ලොකු කැළලක් ඇති වුණා කියලා විසාකාව අර උපාසිකාවන්ට අවවාද කළා.

ඒ වගේම ඒ උපාසිකාවන්ට කීව්වා 'දූන් නුඹලාට නුඹලාගේ ස්වාමී පුරුෂයන්ගෙන් දඬුවමුත් විදින්න සිද්ද වෙනවා. මොකක්ද දූන් කරන්නේ?' කියලා. උපාසිකාවන් කීව්වා 'අපි ගෙදර ගිහිල්ලා හොර ලෙඩ ගන්නවා' කියලා. ලෙඩ වෙලා ඉන්න බව පෙන්නුම් කරනවා කියලා. 'හොඳයි එහෙනම් කරලා බලන්න' කියලා විසාකාවත් ඒ අයව යැව්වා. ඒ වගේම ගෙදරට ගිහිල්ලා ලෙඩ විදියට වෙනම කාමරයකට ගිහිල්ලා ඉන්න බව දැනගන්න ලැබුණාම ස්වාමී පුරුෂයින් තේරුම් ගත්තා හේතුව. තේරුම් අරගෙන ඒ අයට නොයෙකුත් විදියට තලා පෙලා දඬුවම් කළා.

තවත් කාලයක් ගියාට පස්සෙ අර විදියම නැවතත් සුරාපාන උත්සවයක් ආවා. ඒ අවස්ථාවෙන් - මේ සුරාව කියන එක, මත්වීම කියන

එක, මේකෙ රස වැටුන කෙනා දිගටම මේක ඔස්සෙ යන එකම තමයි මේකෙ භයානකකම - ඉතින් ඒ විදියටම තමන්ගෙ ස්වාමි පුරුෂයින් මත්පැන් බීලා ඉවර වුණාට පස්සෙ දෙවෙනි වරටත් අර උපාසිකාවන්ට සිතිවිල්ලක් ඇතිවුණා 'අපි කොතෙන්නට හරි ගිහිල්ලා සැඟවිලා රහසේම මේ ඉතිරිවෙව්ව මත්පැන් ටික පාවිච්චි කරන්න ඕනේ' කියලා. සමහරවිට සකසුරුවම්කම් නිසා වෙන්න ඇති, අහක දන්න අකමැතිකම නිසා වෙන්න ඇති. කොයි හේතුවකින් හරි නැවතත් විසාකාවට ඇවිල්ලා උයනට යන්න යෝජනාව ඉදිරිපත් කලා. විසාකාව කිව්වා 'එක සැරයක් ගිහිල්ලා අපට මේ විදියේ නරක ප්‍රචාරයක් ආවා'. ඒ හින්දා ඒ අදහස ප්‍රතිකෂේප කළහම ඊලඟට වෙන මුහුණුවරකින් ඒ අය කියනවා 'අපි බුදුපියාණන් වහන්සේට පූජාවල් පවත්වන්න යන්න ඕනේ. ඒ අදහසක් ආවා' කියලා. 'ආ බොහොම හොඳයි' කියලා විසාකාව මේ පිරිස කැඳවාගෙන ගියා. මේ අයත් හිතාගන්නවත් බැරි තරම් පුදුම විදියට අර මල්, සුවඳ දුම් ආදිය අරගෙන යන අතරම මත්පැනුත් අරගෙන ගියා භාජන වලට. ගෙනිහිල්ලා විහාරයට ඇතුල් වෙන්න කලින් මත්පැන් පානය කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟටත් ආවේ මත්පැන් බීලා වෙරි වෙලා. විසාකාවත් මේ බව දන්නේ නැතුව බුදුපියාණන් වහන්සේට ආරාධනා කලා මේ අයට බණ කියන්න කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්ම දේශනාව ආරම්භ කරලා වැඩි වෙලා ගියේ නෑ, අර මත්පැනේ ආදීනව, භයානකකම කොයිතරම්ද කියතොත් මේ අයට මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරියේ නටන්න, ගී කියන්න හිතුවා.

ඒ හිතිවිල්ලත් එක්කම - දැන් සාමාන්‍යයෙන් මෙතන කියනවා අසිහියෙන් ඉන්න වෙලාවට මේ ලෝකයේ, විශ්වයේ තියෙනවා නොයෙකුත් බලවේග - අපට ආරූඪ වෙලා, ශාසනයට විරුද්ධ, ඒ වගේම ධර්මයට විරුද්ධ, සසරට අදින බලවේග ඉදිරිපත් වෙලා අපේ නිවන් ගමන වළක්වන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. ඒ විදියටම මෙතන සඳහන් වෙන්නේ මාර කායික දේවතාවන් ඒ පිරිසට ආවේශ වෙලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරියේ අත්පොලසන් දීලා හිතාවෙන්න, නටන්න, ගයන්න සැලැස්වුවා. මේ මොකද කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ආවර්ජනා කරලා බලනකොට තේරුනා මේ තත්ත්වය. ඊලඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ අය තුළ සංවේගය ඇතිකරන්න තමන්ගේ ඇසි බැමෙන් විශාල අන්ධකාරයක් ඒ අවස්ථාවේ පැතිරෙව්වා කියලා සඳහන් වෙනවා. ඒ තද අන්ධකාරය නිසා අර උපාසිකාවන්ගේ වෙරිමත හිදිලා ගියා මරණ භය නිසා. මරණ භය මතු වීමෙන් වෙරි මත හිදිලා

පහන් කණුව ධම් දේශනා

ගියා. මේ අයට ඊලඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ අවවාද වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනවා 'මා ළඟට එනකොට මේ විදියට ප්‍රමාදයට වැටිලා එන එක සුදුසු නෑ. නුඹලාට නොයෙකුත් මාර බලවේග ආවේශ වෙන්නෙ ඒක නිසයි. නුඹලා විසින් දැන් උනන්දුවෙන් ඉතාමත්ම සංවේගය ඇතිකරගෙන මේ තමන් දූවෙන ගින්නෙන් මිදෙන්න උත්සාහයක් කළ යුතුයි' කියලා ඒ අවස්ථාවේ අපි අර මාතෘකා කළ ගාථා ධර්මය වදලා.

කොහු භාසො කිමානඤ්ඤ
නිච්චං පජ්ජලිතෙ සති
අක්කාරෙන ඔනද්ධා
පදීපං න ගවෙසුප්ඵ

නිතරම ගිනි ගෙන දූවෙන කල්හි කවර නම් සිනහවක්ද? කවර නම් සතුටක්ද? 'අක්කාරෙන ඔනද්ධා - පදීපං න ගවෙසුප්ඵ' - 'මහා සනාන්ධකාරයකින්, අඳුරකින් වෙලී සිටින අවස්ථාවක සිටිනාවූ නුඹලා පහනක් නොසොයන්නහුද?' කියන එකයි ඒ කෙටි ගාථාවේ අදහස. බුදුපියාණන් වහන්සේ සංවේගය ඇති කළ ඒ දේශනාව අහලා අර පිරිස සෝවාන් වුණා කියලා සඳහන් වෙනවා. ඒ ඇතිකරගත්තු සංවේගය පිහිට කරගෙන. කොයි හැටි වෙතත් ඊලඟට විසාකා මහෝපාසිකාව බුදුපියාණන් වහන්සේට විශේෂයෙන් ප්‍රකාශ කළා 'ස්වාමීනි මේ මත්පැන කියන එක කොයි තරම් භයානක පාපක අකුසල් මතුකරන දෙයක්ද. මේ වගේ මේ පිරිසක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වැනි කෙනෙක් ඉදිරියේ මේ විදියට හැසිරෙන්න පටන් ගත්තේ මේ මත්පැන් නිසා නේද?' බුදුපියාණන් වහන්සේත් 'එහෙමයි විසාකාව, මේ මත්පැන් නිසා අතීතයේත් බොහෝ දෙනාට නොයෙකුත් කරදර ඇති වුණා' කියලා ජාතක කථාවකුත් ඒ අවස්ථාවේ වදලා.

මේක ආශ්‍රයෙන් අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ - මේ ගාථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයට ඉදිරිපත් කළ අභියෝගය ගැනයි. මේ හැම පැත්තෙන්ම ඇහෙන සංගීතවලින් අපට පෙනෙනවා මේ ලෝකයේ සත්ඵලයා නිතරම උත්සාහ කරන්නේ විනෝද සාගරයක නිතරම කිමිද කිමිද සිටින්නයි. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ඉදිරිපත් කරන ගාථාවෙන් මහා බලගතු අභියෝගයක් අපට කරන්නේ. අපි කැමතියි හිතා වෙමින්, ගී කියමින්, විනෝද වෙමින්, නටමින් කාලය ගත කරන්න. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ අසනවා 'නිතරම ගිනි ගෙන දූවෙන කල්හි කවර නම් සිනහවක්ද, කවර නම් සතුටක්ද? අඳුරේ මහා අන්ධකාරයේ,

සනාත්ධකාරයක වෙලී සිටින නුඹලා පහනක් නොසොයන්නහුද?’ කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ තරම් අපට මේ අභියෝගයක් කළේ මක්නිසාද කියලා අපි හිතලා බලන්න වටිනවා.

ලෝකයේ - මේ කාලයේ හැටියටනම් ගින්න කියන වචනයට පවා කෙනෙක් තුළ ඇත්තවශයෙන්ම භය උපදවන තරමට හැම තැනම ගිනි ගැනීම් තිබෙනවා. ඒ අපට පෙනෙන ගිනි ගැනීම් පමණක් නොවෙයි. නොපෙනෙන ගිනි ගැනීම් රාශියකින් මේ සත්ත්වයා දුවෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේට හොඳට පෙනී ගිය නිසා තමයි උන්වහන්සේ ලෝකයා එකොළොස් ගින්නකින් - බොහෝවිට ගිනි තුනක් හැටියට දක්වනවා - රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන ගිනි තුනෙන් දුවෙනවා කියලා. තවත් සමහර අවස්ථාවල දක්වනවා රාග, දෝස, මෝහ ඊළඟට ජාති, ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස, උපායාස කියලා එකොළොස් ගින්නක් හැටියටත් දක්වනවා. මේ සංසාරගත සත්ත්වයන්ගේ විත්ත සත්තානයන්වල නිරන්තරයෙන්ම දැවී දැවී ඒ සත්ත්වයාගේ ඒ සත්ත්වයන්ට සම්බන්ධ අනෙකුත් දේවලුත්, අනෙකුත් අයත් දවමින් පවතින ක්ලේශ ධර්ම තුනක් රාගයත්, ද්වේෂයත්, මෝහයත් කියන එක. ඒ එක්කම යන ඒවා තමයි ජාති කියලා කියන උපත. මේ උපත, මේකත් ගින්නක්. උත්පත්තියත් ගින්නක්. දුක් ගින්නක් මේකෙ මේ කියන්නෙ.

උපත නිසා තමයි අනෙකුත් සියලුම දුක් ගලාගෙන එන්නෙ. උපතත් එක්කම ඊළඟට ජරා මරණ. උත්පත්තියත් එක්ක ජරා කියන මහළු වීම, ඊළඟට මරණය, ශෝක, පරිදේව. ඒ අනුවම ශෝක කිරීම, හැඩීම, වැලපීම, දුක් දෙමිනස්, දැඩි ආයාස ගැනීම්, වෙහෙස. ඒ හැම එකකින්ම මේ සත්ත්වයා නිතරම දැවී දැවී සිටිනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා. මෙන්න මේ විදියට එකොළොස් ගින්නකින් දුවෙන නිසා අපි කල්පනා කරන්නට ඕනෙ මේ මුලු මහත් සංසාර පැවැත්මම මහා භයානක දුකක්. බොහෝ දෙනා මේ දුක කියන එක කල්පනා කරන්නෙ මේ පැවැත්ම එකක්, දුක ඒ ඇතුළෙ තියෙන එකක් හැටියට. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා ‘දුකෙකි ලොකො පතිධීනො’ - දුකෙහිම ලෝකය පිහිටියා. ලෝකයෙන් දුක පිහිටලා තිබෙනවා. එකකට එකක් හරියට වැහෙන පියන්පත් දෙකක් වගේ දුකත් ලෝකයත් සමාන බව. මෙයින් වෙන් කරලා ගන්න දෙයක් නැති පමණට. දැන් බොහෝ දෙනා දුක්ඛ සත්‍යය තේරුම් කරනකොට මේ කාලයේ සමහරවිට ධර්මය

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

තේරුම් කරන අවස්ථාවලදී පවා බොහෝ දෙනා ඉපදීම දුකක්, ජරාව දුකක්, ව්‍යාධිය දුකක්, දුක් ගොන්නක් කියලා ඔහොම කිපයක් විතරක් කියලා නවත්වනවා. නමුත් ඒවා එහෙම කියලා කෙළවරක් කරන්න බැරි නිසා තමයි අවසානයේ සංඛින්නෙන පංචපාදනකඤ්ඤා දුකට කියලා සැකෙවින් කියතොත් මුලු මහත් පංචස්කන්ධයම දුකක් කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාලේ.

ඉපදීම දුකක්, ජරාව දුකක්, ව්‍යාධිය දුකක් ආදී වශයෙන් එහෙම වෙන් වෙන් කරලා දක්වලා අවසානයේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ අපි මමය මාගේය කියලා ගන්න රූප, වේදනා, සංඥ, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ පංචස්කන්ධයම, සැකෙවින් කියතොත් පංච උපාදනස්කන්ධයම දුකක් කියලා. කොටින්ම කියතොත් මේ අපේ ශරීරය, මේක දුක් ගොඩක් කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාලා. ඒක නිසා තමයි අර විදගම මෙත්‍රිය ස්වාමීන්වහන්සේ ලෝ වැඩ සඟරාවේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ

දර රූප ගිනි ඇවිලුණු කල	නිබඳේ
ගිනි මිස දරයැයි යන නම	නොයෙදේ
එම ලෙස එක් කොට වදහළ	මුනිඳේ
දුක මිස කයකැයි යන නම	නොයෙදේ

හොඳ උපමාවක් එතන දක්වලා තියෙන්නේ. දර රූප ගිනි ඇවිලුණු කල නිබඳේ - නිරන්තරයෙන්ම දර ගොඩක් ගිනි අරගෙන තියෙනකොට ඒකට, ගිනි මිස දරයැයි යන නම නොයෙදේ. ඒකට ගින්න කියලා කියනවා මිසක් දර ගොඩක් කියලා ව්‍යවහාර කරන්නේ නෑ. මුලු දර ගොඩම ගිනි අරගත්තට පස්සේ මේක දර ගොඩක් කියලා කවුරුවත් ව්‍යවහාර කරන්නේ නෑ. ඒකයි ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ මතක් කරලා දෙන්නේ. එම ලෙස එක් කොට වදහළ මුනිඳේ - දුක මිස කයකැයි යන නම නොයෙදේ. ඒ විදියටම බුදුපියාණන් වහන්සේ දුකයි කයයි එකතු කරලා දක්වලා තිබෙනවා. ඒක නිසා මේකට කය කියලා කියනවාට වැඩිය හොඳයි දුක කියලා කියන එක. නමුත් ලෝකයා එහෙම ව්‍යවහාර කරන්න කැමතිත් නෑ. කරන්නෙත් නෑ. නමුත් බුද්ධ වචනය අනුව, සත්‍ය තත්ත්වය අනුව මේ මුලු මහත් කයම, කයක් ලැබීමම - ඒකයි ඉපදීම දුකක් කියන්නේ. ලෝක සත්ත්වයා ඉපදීම දුකක් කියන එක සාමාන්‍යයෙන් තෝරන්නේ, අපි වුණත් සාමාන්‍යයෙන් පහසුවට තෝරන්නේ ඉපදීම නිසා මවුටත්, දරුවාටත් වන දුක පමණයි. නමුත්

ඊට වඩා ගැඹුරින් කල්පනා කළොත් ඉපදීම කියන්නේ මේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මහා භූත හතරින් සකස් වුණ ශරීර කුඩුවක් ලබාගැනීම. මේක ලබාගත් මොහොතේ ඉඳලාම අර අතීතයේ මේ ලෝක සත්ත්වයා අවිද්‍යාව නිසා, අවිද්‍යා සනාත්ධකාරය නිසා ඇතිකරන සංස්කාර - එහෙම නැත්නම් කර්ම, පව් පින් ආදී කර්ම රැස් කරනවා, මොකද හව තෘෂ්ණාව නිසා. මේ පැවැත්මේ සිටින්න කවුරුත් කැමතියි. මමය, මාගේය කියන ඒ වැරදි අවබෝධය නිසා, අවිද්‍යාව නිසා, මේ මම පවත්වාගැනීමට, මාගේ දේවල් වැඩි කරගැනීමට ලෝකයා තුළ විශාල සංසිදිය නොහැකි, එහෙම නැත්නම් නිම කළ නොහැකි පුදුම විදියේ තෘෂ්ණාවක් තිබෙනවා. බරපතල තණ්හාවක්. ඒ තණ්හාව සංසිදවා ගැනීමටයි අපි මේ මුලු ජීවිත කාලයක්ම ගෙවන්නේ. ඒ වෙනුවෙන් කරන කුසල් අකුසල් කර්ම තුළින් අපට හවයක් මතුකරලා දෙනවා.

හවයක් කියන්නේ, නැවත උපතක්, නැවත කොතැනක හරි පැවැත්මක් ලබා දෙනවා. ඒ පැවැත්මේ මුල් අවස්ථාව තමයි ජාතිය කියන්නේ - උපත. උපත කියන්නේ ශරීර කුඩුවක් ඇති වෙනවා අර කියාපු ධාතු වලින් සකස් වුණු, ඊලඟට මේක ඇතිවුණ වෙලාවේ ඉඳලම මේකෙ තිබෙන තේජෝ ධාතුව ක්‍රියාත්මක වෙලා කුසගින්නක් කියලා දෙයක් දෙනවා. මේකට ඉතින් ආහාර දෙන්න ඕන. පොඩි දරුවා උපන්න වෙලාවේම අඩාගෙනයි උපදින්නේ. ඉතින් කිරි ඉල්ලනවා. ඒ විදියට ආහාර පිළිබඳ තෘෂ්ණාව. මේ ශරීර කුඩුවේ තියෙන තේජෝ ධාතුව ක්‍රියාත්මක වෙලා කුසගින්නක් කියලා එකක් ඇති වෙනවා. මේක තමයි මේ කාටත් දරාගන්න බැරි ගින්න. මේක කාටත් පොදු දෙයක්. මේ කුසගින්නෙන් දූවෙනවා. ඉතින් ඒ විදියට මේ දූවෙන ගොඩක් තමයි, දූවෙන දර ගොඩක් වගේ මේ ශරීර කුඩුව. මේකට නැවත නැවත දර දන්න ඕන. ඒ ආහාර පිළිබඳව. ඊලඟට පිපාසාව වශයෙන් තිබෙනවා. ඒකත් ගින්නක්. සා ගිනි කියලා කියන්නේ. සා පිපාසා දුක් ගිනි. ඒ දෙක කාටත් පොදුයි. ඒකට අමතරව තමයි, ඒවා සන්තර්පනය කරගැනීම, සකස් කරගැනීම සඳහා ගන්න වෙහෙස. ඊලඟට ඒ ශරීර කුඩුවේ අර කියාපු අර පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතූන් පිළිබඳව ඇතිවෙන නොයෙකුත් තත්ත්වයන් නිසා - අර කෙලෙස් නිසාම තව දුරටත් වා පින් සෙම් කියන ඒ තුන් දෙස් කෝප වෙනවා කියනවා. ඔය නානා ප්‍රකාර හේතුන් නිසා, බාහිර අභ්‍යන්තර උපද්‍රව නිසා රෝග පීඩා ගලාගෙන එනවා - ව්‍යාධිය. ඊලඟට ඒ රෝග පීඩා ආදිය නැතත් මේ ශරීර කුඩුව උපන් වෙලාවේ ඉඳලාම දිරිමට පත් වෙනවා. ක්‍රමක්‍රමයෙන්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දීර්ඛමට පත් වෙනවා. මේක අපි තරුණ වයස, මහළු වයස කියලා එක්තරා වෙනසක් කරලා එක කොටසක් අපි තරුණයි කියලා හොඳ හැටියට සලකනවා. නමුත් ඇත්තවශයෙන්ම උපන් ද, ඉඳලාම දීර්ඛත්වයට පත්වන්නවා. මේ දීර්ඛ ඉක්මන් කෙරෙන්නෙ ව්‍යාධියෙන්. රෝග පීඩා වලින්. ඒකත් මේ ධාතුන් හතරේ එහෙම නැත්නම් වා පිත් සෙම් කියන ඒවායේ කෝප වීමෙන්. තවත් නොයෙකුත් බාහිර අභ්‍යන්තර උපද්‍රව වලින් කර්මානුරූපව එලඹෙන. එතකොට මේ විදියේ දුක් ගොඩක් මධ්‍යයේයි මේ ජීවිතයක් ගෙවෙන්නේ. නමුත් සත්ත්වයා කල්පනා කරනවා අපට නිරෝගීබව තිබෙනවා කියලා. අපි දැන් සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රාර්ථනා වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනවා ආයුරාරෝග්‍ය සම්පත්තිය කියලා. ඒ ප්‍රාර්ථනාව ආශීර්වාදය හොඳයි. නමුත් ඒක සම්පූර්ණ වෙන්නෙ නෑ. ඇත්තවශයෙන්ම ඒ ඒ පුද්ගලයාට අදාළ කර්මානුරූපව එහෙම නැත්නම් ලෝක ස්වභාව වශයෙන් නිරෝගීව එක දවසක්වත් ගෙවනවා කියලා කෙනෙකුට කියන්න බෑ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ එක අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කළා මේ වගේ ශරීර කුඩුවක් තියාගෙන යම් කෙනෙක් ආඩම්බරෙන් කියනවානම් 'මම නිරෝගීයි' කියලා, ඊට වැඩිය මෝඩ කමක් නැතෙයි කියලා. එක මොහොතක්වත් මේ ශරීරයේ නියම විදියට නිරෝගී බවක් නැත. ලෙඩ ගොඩක් මෙතන තිබෙන්නේ. රෝග කුඩුවක් කියලා කියනවා. 'රොග නිසිං පහඹුරං' - බිඳී යන රෝග කුඩුවක්. මේ ලෙඩ ගොඩ, මේක මතුවෙන අවස්ථාවටයි අපි මේ ලෙඩක් හැඳුණා කියන්නෙ. අන්න ඒ විදියේ මේ ශරීර කුඩුවක් එක්කම එන රෝග පීඩා ගොඩක් තියෙනවා. ඊලඟට අපි ජරාවෙන්, මහළු වයසෙන් මිඳෙන්නත් උත්සාහ කරනවා. නානාවිධ වෛද්‍ය ප්‍රතිකාර වෛද්‍ය පර්යේෂණ මගින් කොයි තරම් උත්සාහ ගන්නත් මේ ජරා මරණ දෙක වළක්වන්න බෑ. කොයි අවස්ථාවක හෝ ඒවාට යට වෙන්න ඕන. ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා 'නහි සො උපකම්මො අඤ්ඤා - යෙන ජාතා න මීයරෙ' - උපන් කෙනෙක් නොමැරෙන කිසිම උපක්‍රමයක් ලෝකයේ නැත කියලා. 'ජරමපි පඤ්ඤා මරණං - එවං ධම්මා හි පාණිනො' - අවසානයේ මහළු වයසට පත්වෙලා හරි මැරෙන්න සිද්ද වෙනවා.

එතකොට මේ අප තුළ සාමාන්‍යයෙන් තිබෙනවා අජරාමර වීමේ කැමැත්තක්. සාමාන්‍ය ලෝකයා තුළ තිබෙනවා ජරාවෙන් මිදිලා, මරණයෙන් මිදිලා එක්තරා සැපයක් ලබාගන්න, නිත්‍ය ස්වභාවයක්

ලබාගන්න ආසාවක් තිබෙනවා ලෝකයා තුළ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා උපතත් එක්කම යන එකක් තමයි මරණය කියන එක. උපතයි මරණයයි කියන්නෙ ඇඳුන්තක්. ඇඳුන්තක්, එකට ඇඳලා තිබෙන දෙයක්. එතකොට අපි උපත විතරක් අරගෙන මරණය එපා කියලා කියන්න බෑ. උපතත් එක්කම මරණයත් ඇති වෙනවා. ඒක නිසා තමයි මේ පින්වතුන් නිතර පාවිච්චි කරන අර මරණානුස්සති ගාථාවල කියලා තිබෙන්නේ උප්පතියා සහෙවෙදං - මරණං ආගතං සද. 'හැම කල්හිම උපතත් සමගම මරණය ආවේ වෙයි' කියලා. අන්න ඒ විදියට මේ ඇඳුන්තේ මේවා වෙන් කරගන්න බැරි නිසා උපත ලබනවාත් එක්කම ඒ තැනැත්තාට හිමි ව්‍යාධි, ජරා, මරණ ඔය හැම එකක්ම හිමියි. ඔන්න ඔය විදියේ භයානක තත්ත්වයක් මේ ශරීරය එක්කම තිබෙනවා. ඊට අමතරව අර කියාපු කෙලෙස් වලින් දූවෙනවා වගේම ඊලඟට ඒ තමන් කරන අකුසල කර්ම වල විපාක වශයෙන් ප්‍රේත ලෝකවල ඉපදිලා අතිශයින්ම බරපතල සා පිපාසා දුක්ගිනි වලින්, තවත් නොයෙකුත් විදියේ ඒවායින් දූවෙමින් දීර්ඝ කාලයක් දුක් විඳින්න සිද්ද වෙනවා.

ඒ වගේම තිරිසන් ලෝකයේ සතුන් දුක් විඳින ආකාරය අපට පෙනෙනවා. ප්‍රේත ලෝකවල, ඊලඟට අපායේ, ඊට වඩා භයානක නරකාදියේ. ඒ මහා නරකය ආදී තැන්වල - ඒවායේ විස්තර බුදුපියාණන් වහන්සේම ශ්‍රී මුඛයෙන් දේශනා කරපු තැන් තිබෙනවා - ඒවායේ නිරා දුක් කොයි තරම් භයානකද කියලා. ලෝකුඹු නිරයේ එහෙම ඒ සත්ත්වයින් මහා ලෝ දිය සමහරුන්ගේ කටවලට වත් කරනවා. ඒ පිළිබඳව පුදුම විදියේ විස්තර තිබෙනවා. කර්මානුරූපව සත්ත්වයින්ට ලෝ දිය බොන්න සිද්ද වෙනවා. සමහරවිට අර මත්පැන් සුරාව ඉතාම රසට පානය කලා වගේ ඒ වෙනුවට ලෝ දිය බොන්නත් සිද්ද වෙනවා. එහෙම නැත්නම් ඒ ලෝ කුඹු නිරයේ ලෝභ භාජන වල පැසෙමින් උඩහට, පහළට යමින් කර්මානුරූපව නොමැරී දුක් විඳින අවස්ථාවල් අර බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා. ලෝක සත්ත්වයා ඒ නිරයේ විඳින දුක කියා නිම කරන්නට බැරිය කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. මහා නිරයේ එහෙම ගිනි ගෙන දූවෙන බිත්ති සහිත ශාලාවක පොළොවත් දූවෙනවා. ඒ ශාලාවක ඒ සත්ත්වයා එහා මෙහා දුවමින් - දෙරවල් හතරක් තියෙනවා - මේ දෙරවලින් නික්මෙන්න උත්සාහ කරනවා. ඊලඟට දෙරවල් හිටි ගමන් ඇරෙනවුළු. නමුත් ඇරෙන අතරේ එතෙතට දුවගෙන යනකොට ආයෙ දෙර වැහෙනවා.

පහත් කණුව ධම් දේශනා

කොයි තරම් දීර්ඝ කාලයක් මේ විදියට දූවෙමින් තමන් කළ පාප කර්ම වල විපාක විදිනවාද කියලා විස්තර කියෙනවා. ඒ විදියටම සමහරවිට ගිනිගෙන දූවෙන පර්වතවල ඇවිදින්න සිද්ද වෙනවා. ලෝභ ගුලි ගිලින්න සිද්ද වෙනවා. ගින්න උපකාර කරගෙන නොයෙක් විදියේ භයානක විපාක දුක් පීඩා ඒ අපායවල නිරයවල තිබෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. අන්න ඒක නිසා තමයි මේ මුලු මහත් සංසාරයම ගිනිගෙන දූවෙන තැනක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නේ. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සංවේද වස්තු නිතර මෙනෙහි කරන්න කියලා කියෙන්නෙ සත්ත්වයා තුළ සාමාන්‍යයෙන් ඇතිවෙන ප්‍රමාදය වළක්වාගැනීමටයි.

ලෝක සත්ත්වයා ප්‍රමාදයට වැටිලා තිබෙන්නෙ. ඒකට නොයෙකුත් දේවල් හේතු වෙනවා. නිදිමත කියන එකේ ප්‍රමාදය අපි කවුරුත් දන්නවා. ඊට අමතරව තමන් මත්වීමට කැමැත්ත. සුරාවට ලොල් බව නිසා ඇතිවෙන ප්‍රමාදය ඉතාමත්ම භයානකයි. ඒ මත්වීම නිසා මෙලොවම සමහරවිට තිරිසනෙකු හැටියට, ප්‍රේතයෙකු හැටියට, යක්ෂයෙකු හැටියට හැසිරෙනවා නොයෙකුත් පාප කර්ම කරමින්. සුරාමෙරය මජ්ඣමාදධ්‍යානා කියලා ප්‍රකාශ කරන්නෙ - ඒක මේ කාලෙ නොයෙකුත් ආකාරයට විහිළුවට තේරුම් කරන තැනුත් තිබෙනවා. ඒ විහිළු සමහර විට ඇත්ත හැටියට ගන්න යුගයකුත් දුන් ඇවිල්ලා කියෙනවා. නමුත් ඒ රහමෙර පානය නිසා මේක පමාදධ්‍යාන කියලා කියන්නෙ. ප්‍රමාදයට තැනක්. ප්‍රමාදයට හේතුවක්. විශේෂයෙන්ම ප්‍රමාදයට හේතුවක් හැටියට දක්වලා කියෙනවා මත්පැන් බීම.

තව නොයෙක් ප්‍රමාදයට හේතූන් ධර්මයේ දක්වලා තිබෙනවා. ආරෝග්‍ය මද, ජීවිත මද, භෝග මද ඔය විදියට නොයෙකුත් විදියේ මත්වීම් තිබෙනවා. තමන්ගේ නිරෝගීබව ගැන හිතලා මාන්තය නිසා මත්වෙලා ප්‍රමාදයට වැටෙනවා. ඊලඟට ජීවිත මද. ඔය විදියට ජීවිතය ගැන තමන් මැරෙන්නෙ නෑ කියන අවබෝධයක් තිබෙනවා. යොබ්බන මද, යෞවන මදය කියලා කියන්නේ තමන්ගේ තරුණ බව ගැන හිතලා, තමන් මහළු වෙනවා කියන එක අමතක කරලා, ඔය විදියට මේ හැම එකක්ම අමතක කිරීම තුළින් - අසිහිය තුළිනුයි මේ මත්වීම් වෙන්නෙ.

මේ නිසා අපට හිතාගන්න පුලුවන් මේ මත්වීම් වලින් ජයගන්න නම් අපි මතුකරගන්න ඕනෙ මොකක්ද? සහියයි. සිහියයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නෙ නිතරම සිහි නුවණින් ජීවත් වෙන්න උත්සාහ

කරන්න කියලා. සනී සම්පජ්ඣං කියලා. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මේ භාවනා මාර්ගයේ ප්‍රධානම කාර්යය හැටියට දක්වලා තිබෙන්නෙ ශීලාදී ගුණධර්ම රකිමින්, ඒ ශීලය මත පිහිටලා යම්කිසි භාවනා කර්මස්ථානයක් තුළින් යම්කිසි කුසල් අරමුණක් නිතර නිතර මෙනෙහි කිරීම. මෙෙක්‍රිය, බුද්ධානුස්සතිය, අසුභය, මරණසතිය වැනි යම්කිසි කමටහනක් නිතර නිතර මෙනෙහි කිරීම මගින් විසිරෙන සිත එකඟ කරගෙන ඒ තුළින් සිත තැන්පත් කරගැනීම. ඊලඟට ඒ ඇතිකරගත්තු සතිය, ඒ සමාධිය පිහිට කරගෙන තමයි ලෝකයේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්, විදර්ශනා දෙන වශයෙන්. මේ හැම එකක්ම, අවදි කරගන්න උපකාර වෙන එකක් තමයි සංවේගය. සංවේග වස්තු කියලා කියන්නෙ ඒකයි. මෙන්න මේ සංවේගය ඇතිකරගැනීම ගැන ලෝකයා හිතන්නෙ කල්පනා කරන්නෙ විනෝදයෙන් සිටීමයි. විනෝදයෙන් සිටීමෙන් මේවයින් මිදෙන්න පුළුවන් කියලා. මේ දුක ඉවත් කරගැනීමට අපි උත්සාහ කරන්නෙ නොයෙකුත් විනෝද මාර්ග මතුකරගැනීමෙන්. දුක අමතක කරගැනීමක් පමණයි ඉන් කෙරෙන්නේ. හරියට බෙහෙත වැටෙන්නෙ නෑ. පැලැස්තරයක් දැමීමක් වගේ ඒ රෝගය එතන වහනවා.

හරියට අපි ගෙයක් ගිනිගන්නකොට සමහරවිට කෙනෙක් ගෙයින් පලා යනවා වෙනුවට මත්පැන් බිලා ගේ තුළ බුදියගන්න පුළුවන්. හොඳට නින්ද යාවි. නමුත් වැඩිවෙලා යන්න කලින් දැවිලා යනවා. ඔන්න ඔය විදියට ලෝකයා කෙටි ක්‍රමවලින් මේ දුක පිළිබඳ ප්‍රශ්නය විසඳගන්න උත්සාහ කරන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ සාරාසංඛ්‍යය කල්ප ලක්ෂයක් උත්සාහ කරලා පෙරැම් පුරලා මේ ලෝකයාට අවබෝධ කරන්න උත්සාහ කරන්නෙ මොකක්ද? මෙන්න මේ සංසාර දුකෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම මිදීමට උපකාර වන ක්‍රියා මාර්ගයයි. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර ප්‍රශ්නය අසන්නේ.

කොනු භාසො කිමානදෙ - නිචං පජ්ජිතෙ සති?

මේ විදියට මෙලෝ වශයෙනුත් මේ ශරීරයේ කුසගින්නෙන්, ඊලඟට මේ රෝග පීඩා ගින්නෙන්, තවත් නොයෙකුත් විදියේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ ආදී චිත්ත සන්තානයේ ඇතිවන ගිනි වලින් මේ විදියේ ගිනි රාශියකින් දූවෙමින් සිටිනවා නුඹලා. ඊලඟට සංවේග වස්තු වශයෙන් දක්වන කාරණාත් මතක් කරගන්න ඕනෙ අපි. මේ අවස්ථාවේ දැවුණ නැතත් මේ තමන්ගේ දීර්ඝ සංසාරයේ කරන ලද කර්ම වල

විපාක වශයෙන්, යටත් පිරිසෙයින් සෝවාන් මාර්ග ඥානයෙන් මේ සතර අපායෙන් මිදෙන තාක් හැම කෙනෙකුන්ම අපාය ගින්නෙන් දූවෙන්න සුදුනම්ව සිටින්න ඕනෙ. එතකොට ගින්නට පැන්න වෙලාවට පමණක් නෙවෙයි, ගින්නක් ඉදිරියේ තියෙනවා අපට පනින්න වෙන, එහෙම නැත්නම් වැටෙන කියන ඒ අවබෝධය තමයි ලෝක සත්‍යයා තුළ ඇතිකරන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ උත්සාහ කරන්නෙ. සතර අපායෙන් මිදෙනතාක් ඒ අපාය ගිනි තමන්ට අයිතියි. තමන්ට ඒක කොයි වෙලාවෙ දූනෙනවාද කියලා නෑ. මේ ජීවිතය නැති වුණාට පස්සෙ අතීතයේ බරපතල කර්මයක් මතු වුණොත් සමහරවිට සතර අපායේදී - බුදුපියාණන් වහන්සේ අර බුදු මුවින් පවා 'කියා නිම කළ නොහැකි' කියන ඒ ගින්නෙන් දූවීම් ආදී මහා භයානක දුක් විදින්න සිද්ද වෙනවා. එහෙම නැත්නම් ප්‍රේත ලෝකවල, තිරිසන් ලෝකවල, ඔය විදියේ ගිනි ගොඩක් මැදයි අපි මේ සිංදු කියන්නෙ ඊලඟට නටන්නෙ, ගී ගයන්නෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේ සර්ව අසුභවාදයක් දේසනා කළා කියලා මේ කාලයේ උගතුන් එහෙම නොයෙකුත් විදියේ වෝදනා කරනවා. ඉතින් මේක අභියෝගයක්. නමුත් මේක සත්‍ය තත්ත්වයයි. වෛද්‍යවරයෙක් හැටියට ලෙඩේ කියන්නෙ නැතුව ලෙඩට බෙහෙත් කරන්න බෑ. ලෙඩේ ටිකක් හර අගවන්න ඕන. නැත්නම් මේ ලෙඩා ඒකට ඕන කරන ප්‍රතිකාර ක්‍රමයට එකඟ වෙන්නෙ නෑ.

අන්න ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ රෝග තත්ත්වය සංවේග වස්තු වශයෙන් මතක් කරලා දෙන්නේ. ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ශෝක පරිදේව ආදී නොයෙකුත් විදියේ - ඉපදීම, ජරාවට පත්වීම, ජාතිය කියලා අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. ඊලඟට මරණ. මරණය. අතීතයේ විදින ලද සංසාර දුක ගැන හිතන්න ඕන. අනාගතයේ විදින්න තිබෙන දුක් ගැන හිතන්න ඕනෙ. අපාය දුක ගැන හිතන්න ඕන. ඊලඟට මේ ජීවිතය තුළ ආහාර සඳහා අපි මේ කුසගින්න වෙනුවෙන් කරන්න සිදුවෙන දේවල් පිළිබඳව දුක. මේ ආදී නොයෙකුත් කාරණා ගැන නිතර මෙනෙහි කිරීම තුළින් මේ භවයට තිබෙන ආසාව ඉවත් කළ යුතුව තිබෙනවා. භව තෘෂ්ණාව කියලා එකක් මේ හැම සත්ත්වයා තුළම තිබෙනවා. භවයට ඇති ආසාව. හැමෝම කැමතියි මේ පැවැත්ම දිගට ගෙනයන්න. නමුත් අපි මේ පැවැත්ම කියන එක මොකක්ද කියලා ධර්මානුකූලව පෙන්නුම් කරන්නේ මෙහෙමයි. ගමන් කරන රථයක රෝදය ඉතාමත්ම සුලු වෙලාවක් පොළොවේ ගැටෙනවා. නමුත් රෝදය නිතරම කැරකැවෙමින් තිය තිබෙන්නෙ. බැලූ බැල්මට මේක පෙනෙන්නේ හරියට

ගමන් කරන බවක් අපි නොතකනවානම්, මේ රෝදය ඇතිල්ලි ඇතිල්ලි යනවා වගේ.

ඒ විදියේ සංඥාවක් උඩයි ලෝකයා නිත්‍ය සංඥාවක් ඇතිකරගෙන තියෙන්නේ, 'මා සිටිනවා', 'මමය මාගේය' කියන හැඟීම ඇතිකරගෙන තිබෙන්නේ. නමුත් නිතරම මේක පෙරලීමක් තිබෙන්නේ. පැවැත්ම කියන්නේ පෙරලීමක්. ප්‍රාර්ථනය කියලා කියන්නේ වචන අභිය වශයෙන් බැලුවත් පෙරලීමක්. අපි මේ පෙරලීමකුයි, 'ඉන්නවා' කියලා නිත්‍ය දෙයක් හැටියට සලකන්නේ - මමය, මාගේය ව්‍යවහාර කරන්නේ. මේකෙ ඇති අවිද්‍යා ස්වභාවය, මේකෙ ඇති මූලාව ලෝකයාට තේරෙන්නේ නෑ. කොයි තරම්ද කියතොත් වචනයකින් කියන්න බෑ. වචනයකින් කියන්න බැරි මොකද වචන පවා සකස් වෙලා තියෙන්නේ මේ මූලාව උඩයි. ලෝකයා පිළිගන්න, සම්මුති වශයෙන් තියෙන, ලෝකයා ව්‍යවහාර කරන භාෂාවේ තිබෙන්නේ නිත්‍ය සංඥාව අනුව හදගත්තු සංකේත රාශියක්. ඒ තරම් ගැඹුරු තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ.

ඒක වෙන්නැති බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ධර්මය දේශනා කරන්න පවා මන්දෝත්සාහී වෙන්නේ. 'මේක කොහොමද මම ලෝකයාට කියලා දෙන්නේ, ලෝකයා හදගත්තු භාෂාවෙන්? මේ හැම දෙයක්ම, මේ පැවැත්ම කියන එක, පෙරලීම - ලෝකයා පැවැත්ම කියනකොට නිත්‍ය දෙයක් හැටියටයි සලකන්නේ. නමුත් ඇත්තවශයෙන්ම එතන තිබෙන්නේ පෙරලීමක්. මේ පෙරලීම නිසා තමයි මේ හැම දුක්ම ගලා එන්නේ. 'යදනිච්චං තං දුක්ඛං, යං දුක්ඛං තදනතතා' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ අර ත්‍රිලක්ෂණ දේශනාව කෙටියෙන් දක්වලා තියෙනවා. යමක් අනිත්‍යනම් එය දුක්ක. අනිත්‍ය කියන්නේ අනිත්‍ය විපරිණාම ධම්ම. නිත්‍ය නොවන නිසා අනිත්‍යයි. නිත්‍ය නොවන දෙයක් අනිත්‍යයි. ඒ අනිත්‍ය කියලා කියන්නේ ඊලඟට පෙරලීමක් එතනම තියෙනවා. වෙනස්වීමක් එතනම තිබෙනවා. විපරිණාම අඤ්ඤාභාව කියලා කියනවා. වෙනස්වීමක්, වෙනස් බවට හැරීමක් තිබෙනවා. ඒ හැරීම තුළ තිබෙන්නේ කම්පනයක්. පෙරලීමක්. අන්න ඒ පෙරලීම නිසා ඒක දුක්ක, එක ආකාරයකට නැති නිසා.

ලෝකයා ඉරියව් මාරු කරන්නේ මක්නිසාද? එක විදියකට ඉඳගෙන ඉන්න බැරි මක්නිසාද? එක විදියට ටික වෙලාවක් ඉඳගෙන ඉන්නකොට ඉතාම සැප පහසු ආසනයක පවා, වේදනාවක් දැනෙනවා. කොතනක හෝ රිදීමක් දැනෙනවා. වාත වේදනාවක් හරි වෙන විදියක

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වේදනාවක් හරි වේදනාවක් දැනෙනවා. එතකොට අපි ඒ වේදනාව නිසා ඒ දුක වහගන්න ඉරියව් මාරු කරනවා. ඔන්න ඔය විදියේ දේකින් අපි මේ දුක වහගන්න උත්සාහ කරනවා අර මත්පැන් බීමලා දුක අමතක කරන්නා වගේ. ඔය විදියේ ස්වභාවයක් ලෝකයා තුළ තිබෙනවා. එතකොට ප්‍රශ්නයට මුහුණ දෙන්න කැමති නෑ ලෝකයා. ප්‍රශ්නයට මුහුණ දෙන්න කැමති නෑ. ඒක නිසාම තමයි මේ ප්‍රශ්නය දිගින් දිගට යන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේට දක්ෂ වෛද්‍යවරයෙකුට වගේ, ගුරුවරයෙකුට වගේ, මව් කෙනෙකුට වගේ මේ ප්‍රශ්නය හඳුන්වලා දෙන්න සිද්ද වුණා. ඒ නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මතක් කරලා දෙන්නේ අර සංවේග වස්තු නිතර මෙනෙහි කරන්න කියලා. ඒ වගේම දැන් අර කතන්දරයේ දැක්වෙන ආකාරයට මහා අන්ධකාරයක් මවලා ලොකු භීතියක් සන්ත්‍රාසයක් සත්කියා තුළ ඇති කළා වගේ මේ සන්ත්‍රාසයක්, හයක් පැමිණි අවස්ථාවක තමයි කෙනෙකුට ඇහැ ඇරෙන්නේ.

බොහෝ දෙනා ධර්ම කාරණා, ධර්මකතාන්දර ආශ්‍රයෙන් දන්නවා - පටාවාරාවට රහත් වෙන්න උපකාර වුණේ මක්නිසාද. පටාවාරා කතන්දරය අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. මේ හැම දෙනෙක්ම දන්නවා. ඒ පටාවාරාවගේ වර්තමානය නැතිවුණා ස්වාමි පුරුෂයා නැතිවීමෙන්. ඊලඟට අනාගතය නැතිවුණා දරුවන් දෙදෙනා නැතිවීමෙන්. අතීතයත් නැතිවුණා ගෙදර සොයාගෙන යනකොට මව්පියනුත් දැවිලා යාමෙන්. ඉතින් තේරුම් ගන්නා තවත් මේකෙ පහන්න දෙයක් නැහැ. වර්තමානයත් එහෙමයි. අනාගතයත් එහෙමයි. අතීතයත් එහෙමයි. ඔය විදියට තමයි ඒ තමන්ට පැමිණි දුක තුළින් මෙන්න මේ සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න උත්සාහ කරන්න ඕන. ඒ තත්කිය පැමිණෙනකන් සිටිය යුතු නෑ. නුවණැති පුද්ගලයා, සිහි නුවණ යොදන පුද්ගලයා, අර සංවේග වස්තු උපකාර කරගන්න පුද්ගලයා ඒ බය තමන්ට එන්න කලින් ඒ තත්කිය අවබෝධ කරගෙන ඊට සුදනම් වෙනවා. අමාමහ නිවන් සුව කියලා කියන්නේ මෙන්න මේ සියළු සංසාර දුකෙන් අත් මිදුන, අර භව තෘෂ්ණාවෙන් මිදුන තත්කියක්. මේ භව තෘෂ්ණාව තිබෙනතාක් ලෝකයා භවයක් පහන නිසාම මාරයා 'ඉඳ' කියලා දෙනවා. 'ඉඳ' කියලා දෙන්නේ මොකක්ද මෙන්න මේ කියාපු ශරීර කුඩුවයි. අර තනිකර දුකක් කියලා කියන ශරීර කුඩුවයි. 'ඇයි ඉල්ලුවනේ, දෙනවා' කියලා දෙනවා මාරයා. දෙන්නේ අර ඇඳුන් වගේ. මේක දෙන්නේ ඇඳලා ගන්නයි. මාරයා එහෙම අදිනවා මේ ශරීර කුඩුව. ඒ

අදින පාරට, ඒ කම්පනය නිසා රෝග පීඩා අදී අර කියාපු හැම එකක්ම එනවා. මාරයා හැම තිස්සෙම බලන්නේ 'උප්පතියා සහෙවෙදං මරණං ආගතං සද්' කිව්ව හැටියට මේ ශරීරය දුන්නේ මේක ආපත්ත ගන්නයි, ඇදලා ගන්නයි. මේක හරියට කඹ ඇදිලිලක් වගේ දෙයක්.

මේක දුන්නේ ඇදලා ගන්නයි. ඒ එක්කම ඒ පුද්ගලයා පත්වෙන දුක, වෙහෙස, සන්ත්‍රාසය, සන්තාපය දැකලා මාරයා සතුටු වෙනවා. මාරයාගේ ස්වභාවය එහෙමයි. මේ ඇදිලිලට ඉතාමත්ම පහසුම විසඳුම මොකක්ද, අතහරින එක. බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙන විසඳුම ඒකයි. මාරයා අදිනකොට ඒක අතහරින්න ඕන. නැත්නම් ඒකත් එක්ක ඇදිලා ගිහිල්ලා තමන් දුකට පත් වෙනවා. මෙන්න මේ අතහැරීමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ, හව තෘෂ්ණාව නැති කිරීම සඳහා. පැවැත්මකට ආසා කිරීමේ ස්වභාවයක් ලෝකයා තුළ තිබෙනවා. සාමාන්‍ය ලෝකයා දෙන විසඳුමනම් ඒ ආසාවන් සංසිද්ධවාගැනීම සඳහා තමන්ට ඕන දේවල් - ආහාර පාන හරි වස්තු නිලතල ආදී ඒ හැම දෙයක්ම හොයලා දෙනවා. නමුත් ඒ එකකින්වත් කවදවත් පුරවන්න බෑ. මහා සාගරය වගේ.

මේ තණ්හා පිපාසය කවදවත් සංසිද්ධවන්න බෑ. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන ශික්ෂණ මාර්ගය මොකක්ද? තෘෂ්ණාව, මේ තණ්හා පිපාසය, සංසිද්ධීමටම එක්තරා ක්‍රමයක් දක්වනවා. ඒකට දක්වන ක්‍රමය මේ අවිද්‍යාව නැති කිරීමයි. අවිද්‍යාව තුනී කිරීමෙන්ය තණ්හා පිපාසය නැති කළ හැක්කේ. අවිද්‍යාව කියලා කියන, මමය මාගේය කියන හැඟීම තුනී කරන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ 'මේ නුඹලා සිටින තත්ත්වය අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම දෙයක් බව නිතර මෙනෙහි කරන්න.' මෙතන මමය, මාගේය කියලා ගතහැකි තත්ත්වයක් නෑ කියන එක නුවණින්ම අවබෝධ කරන්න සලස්වනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ. මේ රූපය නිත්‍යද, වේදනාව නිත්‍යද? එකක්වත් නිත්‍යද? ඒක නිත්‍ය නැත්නම්, යමක් අනිත්‍යනම් ඒක සැපක්ද දුකක්ද කියලා අහනවා. කියන්න සිද්ද වෙනවා ඒක දුකක් කියලා. ඒක දුක් තත්ත්වයක්. යමක් වෙනස් වෙන ස්වභාවයෙන් තිබෙනවානම්, පෙරලෙන ස්වභාවයෙන් තිබෙනවානම්, නිතර ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්න, සකස් කරන්න සිද්ද වෙන දෙයක්නම් මේක මහ දුකක්. සංස්කාර කියලා කියන්නේ සකස් කිරීම් ගොඩක්.

දුන් සංස්කාර කියන වචනය නිතර යෙදෙනවා. එහෙම පිටින්ම සකස් කිරීම් ගොඩක් මෙතන තිබෙන්නේ. මුලු මහත් පැවැත්ම කියන

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

එක සකස් කිරීම් ගොඩක්. මේ සකස් කිරීම් සඳහා යම්කිසි වෙහෙසක් අවශ්‍යයි. ඒකම දුකක්. එතකොට මේ ‘සංඛාරා පරමා දුඛා’ කියලා කියන්නේ සංස්කාර ගොඩම එකම දුක් ගොඩක් කියලා කියන්නේ, මේ සකස් කිරීම වෙනුවෙන්ම ලෝකයාට විශාල දුකක් විඳින්න සිද්ද වෙනවා. ඒක පේන්නේ නෑ හැබැයි, ඒක තේරෙන්නේ නෑ. මෙන්න මේ සංස්කාර ගොඩ සංසිද්ධිමේත්‍රයී බුදුපියාණන් වහන්සේ නියම සැපත පෙන්වන්නේ. ‘සබ්බසංඛාර සමථ’ කියලා කියන්නේ. මේ සංස්කාරයන් ඇතිකරන්න පොලඹවන්නේ තෘෂ්ණාවයි, තණ්හා බලවේගයයි. මමය, මාගේය කියන ඒ අවිද්‍යාවෙන් ගත්තු අදහස් දෙක අනුව තමාට අයිති දෙයෙහි ප්‍රමාණය වැඩි කරගන්න බරපතල තෘෂ්ණාවක් ලෝකයා තුළ තිබෙනවා. ඒ වෙනුවෙන් මේ සියලුම දුක් විඳින්න සිද්ද වෙන්නේ. නමුත් ඒ තෘෂ්ණාව කවදවත් සංසිද්ධන්තේ නෑ. මේ තණ්හාවෙන් මිදීමට බුදුපියාණන් වහන්සේ අර කියාපු ආකාරයට නුවණැස, ආලෝකය, පහන මතුකර ගතයුතුව තිබෙනවා විදර්ශනා ඥාන වශයෙන්. ප්‍රඥ ආලෝකය කියලා දක්වලා තිබෙනවා. ප්‍රඥ ප්‍රදීපය, ඥාන ප්‍රදීපය කියලා දක්වනවා. ඒ නුවණැස මතුකරගත්තු අවස්ථාවේ තමයි ලෝකයේ යථා තත්ත්වය තේරෙන්නේ. එබඳු අවස්ථාවල අර කියාපු තෘෂ්ණාව ඉබේටම - මේක නිර්ථක දෙයක් බව, මේක පදනමක් නැති, පදනම් වීරහිත තත්ත්වයක් බව අවබෝධ වෙනවා. ඒ අවබෝධය තුළින් තමයි අර හව තෘෂ්ණාව නැති වෙන්නේ. අවිද්‍යාවයි මෙතැන මූලික වන්නේ - නොදැනීම. නොදැනීමෙන් ගත්තු මතයක් තමයි මමය, මාගේය කියන එක. ඒක නිසා ඇතිවේවිච මේ මහා තණ්හා පිපාසය සංසිද්ධිමට අවිද්‍යා අඳුර ඉවත් කරන්න සිද්ද වෙනවා. ඒ ඉවත් කිරීමට තමයි සති සම්පජ්ඣය කියලා කියන සිහි නුවණ මතුකරගන්න සිද්ද වෙන්නේ අර මත්වීම් වලින් මිදීම.

මේක ලෝකයේ තිබෙන විනෝද මාර්ග තුළින් කරන්න බෑ. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ සමහර දේශනා මේ කාලේ අපි ප්‍රසිද්ධව ප්‍රකාශ කළොත් අපට සමහරවිට බරපතල චෝදනා පවා එල්ල වෙන්න පුළුවන් යම් යම් පැතිවලින්. එක කෙටි පාඨයක් තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා අපි සිංහලෙන්ම කිව්වොත් ‘මහණෙනි, මේ ආර්ය ව්‍යවහාරයට අනුව ගීතය කියන එක ඇඬීමක්’ ය කියලා. ගීතය කියලා, සංගීතය කියලා හැම පැත්තෙන්ම ඇහෙන සංගීතය ඇඬීමක් කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. මේක බරපතල අභියෝගයක්. මේ මුලු මහත් ලෝකයාම එහෙම පිටින්ම

සිංදුවෙන් ඇලී වෙලී පවතින තත්ත්වයක් මේ ලෝකයේ තිබෙන්නේ. නමුත් මේ සිංදුවට, ගීතයට බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙන තැන කවුරුවත් දැනගත්තොත් මේක සමහරවිට බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි පවා නොසතුටක් ඇතිකරගන්න හේතු වෙනවා යටත් පිරිසෙයින්. මේ සංගීතය කියන එක ඇඬීමක් කියලා කියනවා. නමුත් මේක අපට ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුළුවන් ලෝකයේ ඉතාමත්ම මිහිරි සංගීතය පවා - මේ වගේ මේ යන්ත්‍රයක් තුළට දමලා මේක අර පොඩි යතුරු ඇණයක් එහෙ මෙහෙ කිරීමේ තුළින් ඒ ඉතාමත්ම මිහිරි සංගීතය ඇඬීමක් බවට පත්කරගන්න පුළුවන්. ඇඬීමක් බව තමන්ට අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් අන්ත ඒ විදියෙන් මේ සංගීතය. ඇත්තවශයෙන්ම සමහර සංගීත ඇඬීම්. ඒක නිසා තමයි අතීතයේ මෑත යුගයේ එක්තරා බටහිර කවියෙක් ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ, ලෝකයේ තිබෙන මිහිරිම ගීතය තමයි ශෝක ගීත කියලා. ඒක හැමදෙනාම දන්නවා. මොකද මේ ශෝක ගීත මිහිරි ගීත වන්නේ? මේ සංසාරගත සත්ත්වයා තුළ මේ චිත්ත සන්තානයේ තැන්පත් වෙලා තියෙනවා භය, සන්ත්‍රාසය, ශෝකය. මේවායින් මේ තැන්පත් වෙච්ච මහා දුක් ගොඩක් තිබෙනවා. අන්න ඒ දුක් ගොඩ මතක් වෙනවා ලෝකයාට. ඒක තුළින්, ඒකෙනුත් ආස්වාදයක් ලෝකයා ලබනවා. ඒකයි මේ ශෝක ගීත ලෝකයේ ඉතාමත් රසවත් ගීත හැටියට තිබෙන්නේ.

සමහරවිට ඔය ඇහෙන කොබෙයියෙක්, කෝකිලයෙක්, කොවුලෙක් එහෙම ඉතාම මිහිරි ගීතයක් ගායනා කරනවා කියලා අපි කියනවා. නමුත් ඇත්තවශයෙන් ඒ තමන්ගේ ප්‍රිය විච්චයෝගය, තමන්ගේ දරුවන් එහෙම නැත්නම් අඹුවන් නැතිවීම් නිසා අඩන ඇඬීම වෙන්න පුළුවන්. අපි මේක ගීතයක් කියනවා. අන්න එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනය අපිට ඒ අනුව තේරුම්ගන්න පුළුවන්. ඊලඟට ඒ වගේම තවත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ප්‍රකාශයක් තිබෙනවා විනෝද මාර්ග ගැන කියනකොට 'උමත්තකමිදං භික්ඛවෙ නච්චං' කියලා. මේ නාට්‍ය කියන එක උමතු වෙයි. මේක දැන් ලෝකයට මෙහෙම ප්‍රකාශ කළොත් එහෙම සමහරවිට මේකට බොහොම විරුද්ධව කාරණා ඉදිරිපත් කරන්න පුළුවන්. මොකද මේ නැටුමට උමතු වෙයි කියලා කියන්නේ? උමතු වෙච්ච කෙනෙක් නටන ආකාරයකට අපි දැන් සම්ප්‍රදයක් හැටියට සලකනවා කියලා සමාජයේ සම්මතයක් වුණොත් ඒක ලොකුම නාට්‍යයක්. උමතු වෙච්ච කෙනෙක් නටනවා දැකලා අපි ඒක තුළින් සම්ප්‍රදයක් බිහි කරගත්තොත්, සම්මුතියක් ඇතිකරගත්තොත් මේක තමයි උසස්ම නාට්‍යය කියලා, එද ඉඳලා ඒක නාට්‍යයක්. එහෙම

නැත්නම් අපි හිතමු තවත් විදියකින් හොඳට ඇඳ පැලඳගත්තු නාටිකාංගනාවක් එහෙම පිටින්ම තදටම රත් වෙව්ව වේදිකාවක් උඩ නංවනවා. ඒ තැනැත්තිය අර දූවෙන නිසා එහාට මෙහාට පනිනවා. උඩ පනිනවා, එක කකුලකින් හිටගන්න බැරුව අනිත් කකුලෙන්, ඔය විදියට කකුල් මාරු කර කර නටනවා දකින්න පුළුවන්. නමුත් සමහරවිට විදේශිකයෙක් මේක කැමරාගත කරන්න පුළුවන් මේ රටේ නාට්‍ය සම්ප්‍රදය කියලා. අන්න ඒ විදියේ උමතුවෙන් නැටීමක් වගෙයි මේ නැටුම කියන එක. එනමුත් අපි ඒක තුළ සම්ප්‍රදයක් කියලා එකක් ඇතිකරගෙන ආස්වාදයක් ලබන්න ක්‍රමයක් යොදගන්නවා. ඔන්න ඔය තත්ත්වය නිසා වෙන්න ඇති බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ආර්ය ව්‍යවහාරයට අනුව නැටීම කියන එක උමතුවක් කියලා ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ.

ඒ විදියටම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා ඔය කොක් හඬලා බොහොම හිනාවෙන එකත් ලාමක දෙයක් කියලා. 'කෝමාරකං' කියන්නෙ ළමයින්ට හුරු දෙයක් කියලා. දැන් කුඩා දරුවෙක් ඉතාමත්ම තදින්ම අඩ අඩා ඉන්න අතරේ මෑණ කෙනෙක් ඉතාමත් සුලු දෙයක් පෙන්නලා ඒ දරුවා හිනා ගස්සන්න පටන්ගන්නවා. එතකොට අර ඇඬුව බවවත් මතක නැතුව අර දරුවා දිගට හිනා වෙන්න පටන්ගන්නවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් ලෝකයේ. අන්න ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ 'කවර නම් සිනාවක්ද, කවර නම් විනෝදයක්ද සතුටක්ද?' කියලා අර ප්‍රශ්නය නැගුවේ. ඔය ටික අපි ටිකක්හරි මතක් කරගන්න ඔනෙ ඉඳහිටලාවත්. හැමදම බැරිනම් ඉඳහිටලාවත් මෙබඳු අවස්ථාවකවත් මේ බුද්ධ වචනයේ සත්‍යතාව. මේ සත්‍යතාව අපි තේරුම්ග නන්නාක්, අපට අර කියාපු සංවේද වස්තු අනුව සිත යොදවනනාක් අපට මේ සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කරගන්න බෑ. අවිද්‍යාව දුරු කරගන්න බෑ. තෘෂ්ණා පිපාසය සංසිද්ධාවගන්න බෑ. කවදවත් මේකෙන් මිදෙන්න බෑ. අන්න ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනය, මේක සමහරවිට අමිහිරි වෙන්න පුළුවන්. සමාජයට අමිහිරි වෙන්න පුළුවන්. වර්තමානයට අමිහිරි වෙන්න පුළුවන්, කාලීන වශයෙන් සලකනකොට. කාලීන දේවල් හැටියට බලනකොට බුද්ධ කාලීන වුණාට මේ ප්‍රකාශ කාලීන නොවේ කියලා කෙනෙකුට කියන්න පුළුවන්. නමුත් පින්වතුනි! බුද්ධ කාලයේත් මේ කාලයේත් දැල්වෙන්නෙ එකම ගිනි ගොඩක්. රාග, දෝස, මෝහ කියන ගිනි ඒ කාලෙ දැල්වුණෙත්. මේ කාලෙ දැල්වෙන්නෙත් ඒවාමයි.

වෙනස තිබෙන්නේ ඒවාට දැන දර විතරයි. කොයි දර දැමීමත් මේක දැල්වෙනවානම් මේකට ගින්න කියනවා මිසක් ඒ දර අනුව ගින්න ගැන ආයෙත් අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. මේක ගිනි ගොඩක්. අන්න ඒ නිසා බුද්ධ කාලීන වන මේක තමයි සනාතන ධර්මය කියන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා මේ ධර්මය 'සතං ව ධම්මො න ජරං උපෙති' කියලා. බුද්ධාදී සන්පුරුෂයන්වහන්සේලාගේ ධර්මය කවදවත් ජරාවට පත්වෙන්නේ නැත. යල් පැනපු තත්ත්වයකට පත්වෙන්නේ නැත කියලා. ලෝකයා හිතාගන්නවා මේක යල් පැනපු කියලා. නමුත් මේ ලෝකයේ කාගේ ජීවිතයටත් එදත් අදත් කවදත් අදල දෙයක් මේ සත්‍යතාව. අන්න ඒක නිසා මේ බුදුපියාණන් වදාළ කාරණාව - මේ යථා තත්ත්වය අපි ඉඳහිටලාවත් සිහි කළ යුතුයි. මෙය යථාභූත ඥාන දස්සන කියලා කියනවා. මේ ලෝකයේ ඇති තතු තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඒක අමිහිරි වෙන්න පුලුවන්. ඒකට කරන්න දෙයක් නෑ. ඒක අමිහිරි වුණත් සත්‍යතාව. සමහර දේවල් තියෙනවා අමිහිරියි. එකපාරටම දැන් නෙල්ලි ගෙඩියක් කටේ දලා හැපුව හැටියේ මහා කසට රසයක් තිත්ත රසයක් දැනෙන්නේ. ඒ පමණකින් අපි ඒක ඉවත දනවාද? නෙල්ලි ගෙඩිය බොහොම වටිනා ඖෂධයක්. අමෘතයක් වගේ. නමුත් හැපුව හැටියේ මේක කසට රසක් එන්නේ. නමුත් මේක ටිකක් උරන්ත පටන් ගත්තහම තමයි නෙල්ලි ගෙඩියේ නියම රසය මතුවෙන්නේ. ඒ වගේ තමයි, මේ ශාසනයේ තිබෙන ඒ විදියේ විදර්ශනා ඥාන දක්වන තැන, ආදීනව, නිබ්බිද කියලා. ආදීනව ඥානය කියන්නේ විදර්ශනා ඥාන අතරින් මේ ලෝකයේ, මේ ජීවිතයේ, මේ පැවැත්මේ, මේ පංචස්කන්ධයේ ඇති ආදීනව, මේවායේ තියෙන දුක් ස්වභාවය විදින්නට වන ස්වභාවය, මේවා ගැන අවබෝධයක් එන්න ඕනේ. ලෝකයේ තිබෙන ලෞකික ඥාන හැම එකකම කෙළවර තිබෙන්නේ ආදීනව ඥානයයි.

මේ පින්වතුන් දන්නවා ඔය විද්‍යාත්මක නිෂ්පාදන කියන දේවල් දියුණු කරගෙන, දියුණු කරගෙන ගිහිල්ලා ඉහළම අවස්ථාවයි කියලා කියන්නේ මොකක්ද? ඒ නිෂ්පාදනයේ ඇති අඩුපාඩුකම් ජේන අවස්ථාව. අන්න ඒ වගේ ආදීනව ඥානය තමයි ලෞකික ඥාන වල ඉහළම කෙළවර. ඒ විදියේ ආදීනව තේරුම් ගත්තානම් ඊලඟට ඇතිවෙන්නේ මොකක්ද? නිබ්බිද, නිබ්බිද කියලා කියන්නේ සසර කළකිරීම. සසර කළකිරීම කියන වචනයට බයයි ලෝකයා. සසර කළකිරීම කියලා එකක් ඇති වුණොත් ඒ තැනැත්තා දිහා බලන්නේ අමුතූ බැල්මකින්. එක්කො මේ තැනැත්තා

උමතු කෙනෙක්, පිස්සෙක්, ඒ විදියේ තත්ත්වයක් ඇති කෙනෙක් හැටියටයි හිතන්නේ. අස්වාභාවික මනසක් හැටියට. නමුත් මේ පිස්සන් කොටුවෙන් බේරෙන්න කෙනෙක් හරි උත්සාහ කරනවානම් ඒ තැනැත්තා යනවාට පිස්සන් කොටුවේ අය කැමති නෑ. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ 'සබ්බො පුට්ඨස්සනා උමමත්තකා' කියලා. පුහුදුන් පුද්ගලයින්, ආර්ය තත්ත්වය නොලැබූ හැම කෙනෙක්ම උමතුවෙන් සිටිනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් ලෝකයේ තිබෙන්නේ. එතකොට අර නිබ්බිදව කියන එක, සසර කළකිරීම කියන එක නෙල්ලි ගෙඩිය වගේ. සසර කළකිරීම තුළින් ඒ තැනැත්තා මතුකරගන්නෙ මොකක්ද? ඒ සසර කළකිරීමෙන් ඇති වෙන ඒ විරාගය කියලා කියන නොඇල්ම පිහිට කරගෙන විමුක්තිය. සංසාර විමුක්තිය. ඒ උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගන්න ශක්තිය ලැබෙන්නේ ඒ නිර්වේද ඥානය තුළිනුයි. මුලු මහත් සංසාරයත්, නිවනත් වෙන් කරන යකඩ දෙර වගේ මේක හරියට.

මේ පින්වතුන් දන්නවා සමහර විට ඔය නොයෙකුත් තේ කර්මාන්තශාලාවල එහෙම මහා ගිනි මැල දූල්වෙන ස්ථාන තිබෙනවා. නමුත් මේවායේ යකඩ දෙරක් තියෙනවා. යකඩ දෙරකින් වගේ වෙන් කරලා තියෙන්නේ. අන්න ඒ වගේ මේ නිබ්බිද කියලා කියන ඒ ඥානය ආවාට පස්සෙ ඔන්න සංසාරයෙන් මිදෙන්න අවස්ථාවක් මතු වෙනවා. මොකද මේ සංසාරයට ආයුබොවත් කියලා තමයි මේකෙන් එහා පැත්තට යන්න වෙන්නෙ. මේකත් බදගෙන බෑ. අර ඇඳුන්ත කියලා කිව්වා වගේ දෙයක් මෙතන තිබෙන්නෙත්. සංසාරය බදගෙන කවදවත් නිර්වාණයට යන්න බෑ. ඒක නිසා යම්කිසි අවස්ථාවක් එනවා විශේෂයෙන්ම අර විදර්ශනා ඥාන මුහුකුරා යන අවස්ථාව. ඒක ස්වාභාවික දෙයක්. අස්වාභාවික දෙයක් නෙමෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්මතා වශයෙන් දක්වන්නෙ. මේ ලෝකයේ අනිත්‍යතාව - අනිත්‍යතා ධර්මය පළමුවෙන්ම ගැඹුරෙන් සලකලා බලනකොට වැටහෙන්නෙ ඇතිවීමක්, නැතිවීමක්. ඇතිවීමක් නැතිවීමක් කියන ඒ අවබෝධයයි. ඒකට තමයි 'උදයඛය ඥානය' කියලා කියන්නෙ. ඇතිවීමක් නැතිවීමක් කියන මේ දෙක තුළ හරියට අර අඹ ඇටයකින් එහෙම නැත්නම් යම්කිසි ඇටයකින් මතුවෙන පැළෑටියේ ඉස්සෙල්ලම පෙති දෙක වගේ. ඉස්සෙල්ලම පත්‍ර දෙක වගේ මේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් ජේන්න පටන්ගැනීම - වටිනා තත්ත්වයක්. එතන ඉඳලා ඒ තත්ත්වය විදර්ශනා

ඥාන දියුණු වෙනකොට ඔන්ත ඊලඟට අනෙකුත් විදර්ශනා ඥාන ආදියත් මතු වෙනවා. මේ නැතිවීම් ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් සිදුවෙන ආකාරයක් වැටහෙන්න පටන්ගන්නවා භංග කියලා. මේ හැම එකක්ම බිඳි බිඳී යනවා භංග ඥානය කියලා කියන්නේ. මේවා බිඳි බිඳී යනවා ජේනවා ශීඝ්‍රයෙන්. ඒ බිඳි බිඳී යන එක නිසා ඊලඟට බයක් ඇතිවෙනවා මේ බිඳි බිඳී යන එකක් නේද මම මේ අල්ලගෙන ඉන්නේ බදගෙන ඉන්නේ කියලා.

ඒ භය සන්ත්‍රාසයක් ඇතිවෙලා ඊලඟට ඒකෙ ඇති ආදීනව පක්ෂය වැටහෙනවා. මේක බිඳෙන එකක්නම් ඒක අල්ලගෙන හිටියොත් මාත් එක්ක මෙතන පෙරළලා බිඳිලා, විනාශ වෙලා යනවා කියලා ඒ අවබෝධය එනවා. ඒක නිසා මෙයින් මිඳෙන්න ඕන කියන අවබෝධය එනවා. මිඳෙන්න ඕන කියන අවබෝධයට උපකාර වෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්න අර අනිත්‍ය දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණයයි. මේ ලෝකයේ හැම පැත්තම බලනකොට ඒ විදර්ශනා යෝගියාට පෙනෙන්නේ ලකුණු තුනයි. වෙන නොයෙකුත් මාර්ග සලකුණු ආදී, වෙළඳ දැන්වීම් ආදී නොයෙකුත් ලකුණු තිබෙනවා. නමුත් විදර්ශනා යෝගියාට මේ හැම එකක්ම තුළින් ජේනන ඕනේ මේ ගහකොළ ආදියෙනුත්, තම තමන්ගේ ශරීරයේ පැවැත්ම තුළින් ජේනන ඕනේ ඔය ලකුණු තුනයි. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම. එකක්වත් නිත්‍ය නෑ. එකක්වත් සැප හැටියට ඇත්තවශයෙන් ගන්න නෑ. ඒ වගේම මමය, මාගේය කියලා ඒ විදියට තමන්ගේ වසයේ පවත්වාගන්න හැකියාවක් හිනෙකින්වත් නෑ කියන අවබෝධය ක්‍රමක්‍රමයෙන් ලැබෙනකොට අර තැනැත්තා තුළ අනෙකුත් විදර්ශනා ඥාන මුහුකුරා ගිහිල්ලා අර තියෙන සසර කළකිරීම් යකඩ දෙර වගේ තැනට ඇවිල්ලා ඊලඟට යම්කිසි අවස්ථාවක අර ආලෝකය දකින්න පුළුවන් වෙනවා ඒ සසර කළකිරීම තුළින්ම. ඕකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන විමුක්ති මාර්ගය. අනිත්, ලෝකයේ හැම ශාස්තෘවරයෙක්ම බැලුවේ මේ ප්‍රශ්නය වෙන ක්‍රමවලින් විසඳන්න. පැලැස්තර දුමිම් වගේ ක්‍රම වලින් විසඳන්න. එක්කො අජරාමර වීමට යම්කිසි අමාන පානයක් වගේ දෙයක්. දැන් ඔය දෙවියන් එහෙම අමානයක් පානය කරනවා කියනවා නොමැරී සිටීමට. ඒක එහෙම පිටින්ම මිට්ටාවක්. දෙවියන්ටවත්, බ්‍රහ්මයින්ටවත් කාටවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදල ඒ අමාමහ නිවන්, සියලු සංස්කාරයන් සංසිදීමෙන් ලබන අමාමහ නිවන් කියන ඒ අමානය හැරෙන්න වෙන

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අමාත්‍යයන් බැ කවදවත් මේ සංසාරයෙන් මිදෙන්න. අන්න එබඳු තත්ත්වයක් ලෝකයේ තිබෙන්නේ.

ඒක නිසා මේ හැම පින්වතුන්ම දැන් කල්පනා කරගන්න ඕන අද වැනි වටිනා පෝය දවසක අර කියාපු මත්වීම් වලින් ඉවත්වෙලා - විශේෂයෙන්ම අවුරුද්දක් ගෙවිලා අවුරුද්දක් ආරම්භ වෙනකොට මේ සමාජයේ, මේ ලෝකයේ කොයිතරම් දෙනා මත්ද්‍රව්‍ය වලින් තමන්ගේ ජීවිතය අවුරුද්දකින් ගෙවී ගියා කියන එක අමතක කරන්න උත්සාහ කරනවාද. මත්ද්‍රව්‍ය ගලාගෙන යනවා. මත්පැන් ගලාගෙන යන අවස්ථාවක් තමයි අවුරුද්දක් ඉවරවෙලා අවුරුද්දක් ලබනවා කියලා කියන්නේ. ඒ විදියට ඉතාමත්ම ලාමක විනෝදයකින් ලෝකයා මේ බුදුපියාණන් ප්‍රකාශ කළ සත්‍යය අමතක කරන්න උත්සාහ කරනවා. අන්න ඒක නිසා විශේෂයෙන් මේ මත්පැන්වල ආදීනව විදියට නොයෙකුත් ලෙඩ දුක්, අකල් මරණ, තවත් නොයෙකුත් විදියේ සිහිවිකල් වීම්, පිස්සු වැටීම් වලට හේතුවනවා මෙන්ම ඊලඟ උත්පත්තියක් ලැබුවත් දුර්වල මානසික තත්ත්වයකින් උපදින්න සිද්ද වෙනවා, මත්පැනට ඇබ්බැහි වීම නිසා. ඒ විදියට භයානක ආදීනවත් මෙන් මේ නිදන කථාව ආශ්‍රයෙන් තේරුම්ගන්න ඕනේ. අපට කරන්න තියෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට නිතරම සිහි නුවණ මතුකරගන්න උත්සාහයක් දැරීමයි.

මත්පැන්වලින් පමණක් නොවෙයි අර කියාපු යෙෂ්වන මදය, ආරෝග්‍ය මදය, ජීවිත මදය, භෝග මදය කියන නොයෙකුත් මත්වීම් වලින් සිත ආරක්‍ෂා කරගන්න ඕන. ඊටත් වඩා ගැඹුරින් සලකලා අර ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ එහෙම නැත්නම් රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන ඒ භයානක ක්ලේශ ධර්ම වලින් හිත මැත් කරගත්තු අවස්ථාවේ තමයි ලෝකයේ යථා තත්ත්වය ජීවිතයේ යථා තත්ත්වය පිළිබඳ හොඳ අවබෝධයක් ලබාගෙන අවසානයේ මේ මුලු මහත් සංසාර දුකෙන් අත් මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවනම සාක්‍ෂාත් කරගෙන මේ භයානක සංසාරයෙන් සැනසීම ලබාගන්න පුලුවන් වන්නේ.

අන්න ඒක නිසා මෙවැනි දවසක ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීම තුළින් මේ පින්වතුන් ඇතිකරගන්නේ මොකක්ද? මෙලොව ආනිශංස වශයෙන් සලකලා බලනවානම්, අර ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ඉන්ද්‍රිය පහත් බල පහත් දියුණු කරගැනීමට, එහෙම නැත්නම් ඇතිකරගැනීමට යම්කිසි උත්සාහයක් දැරුවා කියලා කල්පනා කරගන්න ඕනේ. සාමාන්‍යයෙන් ධර්ම ශ්‍රවණ

ආනිශංසය කියන්නේ නිදිමතෙන් ඒක කොහොම හරි අහගෙන ඒ වෙලාවේ ඉඳගෙන ඉදිම තුළින් ලැබෙන ආනිශංසයක් නොවෙයි. ධර්මයට සිත යෙදීම තුළින් - තෙරුවන කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතුළත් ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්නේ නොයෙකුත් මිහිරි සංගීත ආදී ලෝකයේ විනෝද මාර්ග තිබෙද්දී මෙබඳු ස්ථානයකට පැමිණිලා මේ ධර්ම ශ්‍රවණය කරන්න පැයක් ගතකරන්නේ තුනුරුවන් කෙරෙහි අවල ශ්‍රද්ධාවක්, ගැඹුරු ශ්‍රද්ධාවක් තිබෙන නිසායි. ඒ ශ්‍රද්ධාව අනුව ගිය වීර්යයන් නිසා තමයි එක ඉරියව්වක ඉඳගෙන අමාරුවෙන් එක තැනකට, නොයෙකුත් විදියේ විසිරෙන ස්වභාවවලින් ඉවත් කරලා සිත යොමුකරගෙන ඒකට ඇහුම්කන් දෙන්න පුළුවන් වුණේ. ඒ ශ්‍රද්ධාව ඇසුරු කරගන්න වීර්යයෙනුයි. ඊලඟට ඒ වගේ සිත් එකඟ කරගන්නකොට මතුවන්නේ සතියයි. සිහියයි. අසිහිය ඉවත් කරලා සිහිය මතුකරගන්නා, සති සම්පජ්ඣයෙන් ඒ සුලු වෙලාව තුළ ඒකට ඇහුම්කන් දෙනකොට ඊලඟට සමාධියක් ඇතිවෙනවා. තමා තුළ සුලු වෙලාවකට හෝ සිත තැන්පත් වෙනවා. අවට තිබෙන ශබ්ද ගැන අවබෝධයක් නැතුව මේ ධර්ම ශ්‍රවණයට හිත යොදනකොට එක්තරා සමාධියක් ඇතිවෙනවා.

ඒ සමාධිය තුළින් කවදවත් අර පොත පත කොයි තරම් කියවලා තිබුණත් නොවැටහුණ සමහර කාරණා අවබෝධ වෙන්න පුළුවන්. සියක් වරක් කියවපු අසපු දේවල් පවා හොඳට අර කියාපු ශ්‍රද්ධාව, වීර්යය, සතිය, සමාධිය දියුණු වුණ අවස්ථාවේ කෙනෙකුට වැටහෙන්න පටන්ගන්නවා. පොතපතේ තිබුණු පමණින් අපට තේරෙනවා නෙමෙයි. පුස්තකාල වලට ගිය පමණින් තේරෙනවා නෙමෙයි. ලෝකයේ දේවල් දැක්ක පමණින් තේරෙනවා නෙමෙයි. ඒවා තේරුම්ගන්න අවශ්‍ය විදියට අපේ සිත් සතන් සකස්වුණු අවස්ථාවෙදි අපට වැටහෙන්නේ. ඒ බව අපට ජේනවා විසාකාවගේ උපාසිකාවන්ට වෙරි හිදෙන්න තරමට බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වූ ප්‍රාතිහාර්ය තුළින් ඇතිකරගත්තු සංවේගය නිසා වෙන්න ඇති යම්කිසි ධර්මාවබෝධයක් ඒ අයට ලැබෙන්න ඇත්තේ. පින් නැති අය නොවෙයි. අන්න ඒ වගේ අපි කල්පනා කරන්න ඕන අපි කවුරුත් ගතකරන ජීවිතවල නොයෙකුත් අඩුපාඩුකම් තිබුණත් මෙබඳු අවස්ථාවක තමන් ධර්මයට සිත යොමු කරලා, ශ්‍රද්ධාව, වීර්යය, සතිය, සමාධිය මතුකරගන්නා නම් ධර්මමය වැටහීම් ඒ අවස්ථාවල ඇතිකරගන්න පුළුවන්. අපි ඒ විදියට අද මේ වටිනා දවසේ පැයක් වටිනා ධර්මයකට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දේශනාවක් අනුව ගිය ඒ ධර්මයකට ශ්‍රවණය කලා කියලා සතුටු වෙන්න ඕනේ.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

තමන්ගේ විත්ත සන්තානය තුළ ජනිතවූ කුසල චේතනා සමූහයයි අපි මේ පින් හැටියට මෙනන සලකන්නේ. ඒ කුසල චේතනා සමූහය - මේවා අනුමෝදන් වීමෙන් අනිත් අයටත් බෙදුගන්න පුළුවන්. අනුමෝදන් වීමට කැමති සත්ත්වයින් ලෝකයේ කොතෙකුත් සිටිනවා. දුකට වැටිවිච අය, ඊලඟට මේ නිවන් වල වටිනාකම තේරුම්ගත්තු අය, අන්න ඒ වගේ අය ගැන කල්පනා කරලා දැන් මේ අවස්ථාවේ ධර්ම දේශනාමය, ධර්ම ශ්‍රවණමය වශයෙන් අපි දෙපක්ෂයම රැස් කරගත්තු මේ පුණ්‍ය සම්භාරය විශේෂයෙන්ම ශාසනාරක්ෂක දෙව් දේවතාවුන් ප්‍රධාන මේ ස්ථානයට අධිගෘහිත දේවතාවුන් ඇතුළු මේ හැමදෙනෙක්ම අනුමෝදන් වෙත්වා. අනුමෝදන් වී ඒ තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කරගනිත්වා, ශාසනයටද අපටද ආරක්ෂාව සලසත්වා කියන ඒ ප්‍රාර්ථනා ආශිර්වාද ඇතිකරගන්න ඕනේ. ඒ වගේම අපගේ මිය පරලොව ගිය ඤැතින් ඇතුළු අවිච්ඡේ සිට භවාග්‍රය දක්වාවූ යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් පින් කැමතිව, නිවන් කැමතිව සිටින්නම් ඒ හැම දෙනෙක්ම අපගේ මේ ධර්ම දේශනාමය, ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසල සම්භාරය අනුමෝදන් වී හැකිතාක් ඉක්මනින් ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදී නොයෙකුත් සංසාර දුකින් අත් මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා කියන ප්‍රාර්ථනාව කොටගෙන මේ ගාථාව කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

82 වන දේශනය

82 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 44)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

සන්තං තස්ස මනං හොති
සන්තා වාචාව කමම ව
සමමදැක්කැ ව්‍යුත්තස්ස
උපසන්නස්ස තාදිනො’ති.

– ධම්මපද, අරහන්ත වග්ග.

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

ශාන්තිය කියන වචනය අපි හැම දෙනාටම ප්‍රිය වචනයක්. ශාන්තිය බලාපොරොත්තුවෙන් බොහොම දෙනෙක් ශාන්තිකර්ම පවත්වනවා. දෙවියන්ට පුද පඬුරු බඳිනවා. ශාන්තිනායක තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ ධර්මයේ, දේශනා කළ ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයේ අවසාන පරමාර්ථයන් ශාන්තියයි. ඒ නිසා තමයි ඒ අමා මහ නිවන පරම ශාන්තිය, පරමං සන්තිං කියලා හැඳින්වෙන්නේ. නමුත් පින්වතුනි ඒ ශාන්තිය පිටස්තරයෙන් ලබාගතහැකි දෙයක් නොවෙයි. ඇතුළතින්ම මතුකරගතයුතු තත්ත්වයක්. සිත, කය, වචනය සංසිද්ධවාගැනීමෙන් ලබාගතයුතු උත්තරීතර තත්ත්වයක්. ඒ සංසිද්ධිම තුළින් ඇතිවෙන අභ්‍යන්තරික රාග, දෝෂ, මෝහ නිවීමටයි නිවන කියන්නේ. නිවන් අවබෝධ කරගත්තු තැනැත්තා සංසාරය දික් කරන කර්ම පටලැවිලිවලින් හිත මුද්‍රාගන්න ඉවසීම, උපේක්ෂාව යොදාගන්නවා. අන්න ඒ විදියට පුදුම විදියේ ඉවසීම් ශක්තියක්, උපේක්ෂා ශක්තියක් ඇතිකරගෙන උපශාන්ත වුණු සත් හැවිරිදි පොඩි රහත් සාමනේරයන්වහන්සේ කෙනෙකුගේ ශාසනික හුරතලයක් තමයි අපි මේ මාතෘකා කළ ගාථාවට නිදන කථාව හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ.

කොසඹෑ නුවර සැදූහැවත් කෙනෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟ පැවිදි උපසම්පද වෙලා කොසඹෑ නුවර තිස්ස තෙරුන් යන නමින් හැඳින්වුණා. මේ තිස්ස තෙරුන්වහන්සේට ආරාධනාවක් ලැබුණා කොසඹෑ නුවර දයක මහත්මයෙකුගෙන් ඒ කොසඹෑ නුවර විහාරයක වස් වසන්න. උන්වහන්සේ වස් ඵලඹුන ළඟදීම අර උපාසක මහත්මයා තුන් සිවුරකුත්, ගිතෙල්, පැණි ආදියත් ගිලන්පස ද්‍රව්‍යයත් ගෙනැල්ලා මේ

ස්වාමීන්වහන්සේගේ පාමුල තැබුවා, පූජා කරන්න. මේ ස්වාමීන්වහන්සේ ඇහුවා 'මොකද උපාසක?' කියලා. එතකොට කිව්වා 'මෙන්න මේ විහාරයේ වස් වසන හැම කෙනාටම, මම වස් ආරාධනා කරන හැම ස්වාමීන්වහන්සේටම මම මේ විදියේ පූජාවක් කරනවා' කියලා. මේ ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා 'ඒ වුණාට උපාසක මහත්මයා මට මේකෙන් වැඩක් නෑ. මට අවශ්‍ය නෑ' කියලා. 'මොකද එහෙම කියන්නේ' කියලා ඇහුවාම මේ ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මා ළඟ කැපකරු සාමනේර කෙනෙක්වත් නැහැ' කියලා. එතකොට මේ දයක මහත්මයා කියනවා 'ස්වාමීන්වහන්සේ ළඟ කැපකරු දයක කෙනෙක් නැත්නම් මම මගේ දරුවා ස්වාමීන්වහන්සේ ළඟ පැවිදි කරනවා' කියලා. මේ ස්වාමීන්වහන්සේත් ඒකට කැමති වුණා. මේ දයක මහත්මයා තමන්ගේ හත් හැවිරිදි කුඩා දරුවා ගෙනැල්ලා පැවිදි කරන්න කියලා භාර දුන්නා මේ තිස්ස ස්වාමීන්වහන්සේට.

තිස්ස ස්වාමීන්වහන්සේත් ඒ දරුවාගේ හිස තෙමලා පැවිදි කරන්න තව පංචක කර්මස්ථානය දුන්නා. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති, පැවිදි පින්කම්වලදී දෑකලත් ඇති පැවිදි කරන කෙනෙකුට පළමුවෙන්ම දෙන කර්මස්ථානය තමයි තව පංචක කර්මස්ථානය කියන්නේ. ඒ කියන්නේ දෙතිස් කුණප කොට්ඨාස වලින් කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් කියන කොටස් පහ සිහියට නගන විදියට කෙසා, ලොමා, නබා, දන්තා, තවො කියලා ඒක අනුලෝම ප්‍රතිලෝම වශයෙන් කීමෙන් තමයි, පළවෙනි කර්මස්ථානය දීල පැවිදි කරන්නේ. එතකොට මේ අසුභ කර්මස්ථානය - දත් මේ පින්වතුන් බොහෝ දෙනෙක් දන්නවා මේ ශරීරයේ කුණුප ස්වභාවය බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. නමුත් සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයා මේ පිටස්තරින් ජේන මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් කියන ඒවා පිළිකුල් හැටියට සලකන්න පෙලඹෙන්නේ නෑ. ඒවා පිටට ජේනවා වගේම පිටට පෙන්වන්න උනන්දු වෙන දේවල්. නොයෙකුත් ආකාරයට පීරලා හැඩවැඩ කරලා සෙත්ටි, පවුඩර්, සුවඳ විලවුන් සායම් වර්ග ගාලා පිටට පෙන්වන්න උත්සාහ කරන දේවල් තමයි මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් කියන මතු ව පිටතට ජේන කොටස්.

බොහෝ දෙනා හිතන්නේ ඇඟ ඇතුළේ තියෙන දේවල්ය පිළිකුල් කියලා. නමුත් පින්වතුනි, මේ කාරණා පහ ප්‍රකාශ කරලා අර කුඩා දරුවාගේ හිසකෙස් බාන අතරේම මහා පාරමී ශක්තියක් ඇති,

මහා පුණ්‍යවන්ත ඒ දරුවා සිවු පිළිසිඹියාපත් මහ රහත් භාවයට පත් වුණා. මොකද ඒකට හේතුව අතීත සංසාරයේ පිළිකුල් භාවනාව එහෙම වඩලා තියෙන්න ඇති. කෙසේ හෝ වේවා මේ වුණ වෙනස අර ගුරු ස්වාමීන්වහන්සේ දන්නේ නෑ. ගුරු ස්වාමීන්වහන්සේ පෘතග්ජන සාමාන්‍ය කෙනෙක්. ඉතින් මේ පැවිදි කරලා අඩ මාසෙකට - ඒ කියන්නේ සති දෙකකට පස්සෙ මේ ස්වාමීන්වහන්සේට කොහොම නමුත් හිතුවා 'මම මේ පොඩි භාමුදුරුවොත් එක්ක යන්න ඕනේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්න' කියලා. ඊලඟට අර සාමණේරයන්වහන්සේ ලවා තමන්ගේ බඩුත් කුළු ගන්වාගෙන පිටත්වුණා සැවැත් නුවර බලා. මෙහෙම යන අතරමග එක්තරා හැන්දෑ යාමයක, හැන්දෑ වෙන අවස්ථාවක එක විහාරයක නවාතැන්ගන්න වැඩිම කලා.

මේ කුඩා ස්වාමීන්වහන්සේත් තමන්ගේ උපාධ්‍යාය ස්වාමීන්වහන්සේට කුටියක් ලබාගෙන ඒක සුද්ධ පවිත්‍ර කලා. ඒක සුද්ධ පවිත්‍ර කරන අවස්ථාවේදීම හැන්දෑ වුණා. තමන්ට ඉන්න තැනක් සකස් කරගන්න බැරි වුණා. ගුරු ස්වාමීන්වහන්සේ හැන්දෑවේ අහනවා 'කොහොමද ඔය නමට ඉන්න තැනක් තියෙනවද?' 'නෑ ස්වාමිනි. මට ඒක කරගන්න වෙලාවක් නැති වුණා'. 'ආ.. එහෙනම් මේ ආගන්තුක තැනක ඔහොම වෙන්ව ඉන්න අමාරුයි. මේ කුටියෙම ඉන්න' කියලා තමන්ගේ සේනාසනයේම වැඩ ඉන්න සැලැස්වුවා. මේ ස්වාමීන්වහන්සේත් ඉතින් ගමන් වෙහෙස නිසාදෝ ඇදේ හාන්සි වුණ හැටියටම නින්ද ගියා. මේ කුඩා රහත් සාමණේරයන්වහන්සේ කල්පනා කරනවා දැන් රැ තුනකම මම ස්වාමීන්වහන්සේ එක්ක එක සේනාසනයේ හිටියා. ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ විනය නීතියක් තිබෙනවා අනුපසම්පන්න - ඒ කියන්නේ උපසම්පන්න නොවුණ කෙනෙක් එක්ක රැ දෙක තුනකට වැඩිය එක වහළ යට සැතපෙන්න හොඳ නෑ කියලා. ඉතින් අද මම සැතපුනොත් අර ස්වාමීන්වහන්සේගේ ශීලය කැඩෙනවා කියලා හිතාගෙන මේ කුඩා ස්වාමීන්වහන්සේ ඇඳ ළඟ පර්යංකය බැඳගෙන මුලු රාත්‍රියම භාවනා කරන්න ඉඳගත්තා, අර ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේගේ විනය ආරක්‍ෂා කිරීමට. රැ එලිවෙන ජාමයේ මේ ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේ නැගිටලා ඔන්න මතක් වෙන්න ඇති විනය නීතිය ගැනත්, ඒක නිසා ඒ කුමයේ තියෙනවා ඒ සාමනේරයන්වහන්සේ අරුණ නැගෙන වෙලාව වෙනකොට - එතෙක්දී ඒ විනය නීතිය ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ අර අනුපසම්පන්න කෙනා ඒ ස්ථානයෙන්

පිටවෙන්න ඕන. ඉතින් ඒක නිසා මේ ස්වාමීන්වහන්සේ ඇඳ ළග තිබුණ වට අත්ත අරගෙන පැදුරට තට්ටු කළා 'සාමණේර, හෙරණ නම මෙතනින් පිටවෙන්න' කියලා.

වටඅත්ත උස්සනවත් එක්කම අර ඉඳගෙන හිටපු ස්වාමීන්වහන්සේගෙ ඇහේ ඇනුනා. ඇහේ ඇනිලා එහෙම පිටින්ම ඇහැ බිඳුනයි කියලා කියන්නෙ. ඇහැ තුවාල වුණා. තවත් වැඩක්ගන්න බැරි තත්ත්වයට ඇහැ නරක් වුණා. නමුත් මේ ස්වාමීන්වහන්සේ කිසිවක් දැන්වුවෙ නැහැ මෙහෙම තුවාලයක් වුණ බවක්වත්. අර ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේ කිව්වා පිටතට වඩින්න කියලා. ඒක නිසා එක අතකින් ඇහැ වහගෙන එතනින් පිටත් වුණා. කුටියෙන් පිටවෙලා නිකන් හිටියෙ නෑ, බෙහෙත් හේත් හොයන්න ගියෙ නෑ. මොකක්ද කළේ, තමන්ගේ ගුරු ස්වාමීන්වහන්සේ වෙනුවෙන් කරන්න තියෙන වත පිළිවෙත කළා, එක ඇහැක් අතින් වහගෙන අතින් අතින් අතුපතු ගානවා. වැසිකිළි අමඳිනවා. වැසිකිළියට අවශ්‍ය වතුර ගේනවා. මුණ හෝදන්න පැන් තබනවා. සෙනසුන අමඳිනවා. ඔය ඔක්කොම කරලා අන්තිමේදී ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේට දෑහැටි පිළිගන්වන අවස්ථාව ආවා. දෑහැටිට පිළිගැන්වුවා එක අතකින්. ඔන්න ගුරු ස්වාමීන්වහන්සේට ටිකක් හිත නරක් වුණා. දෙමනස් වුණා. 'මේ හෙරණ නම අසික්කිත කෙනෙක්. ආචාර්ය උපාධ්‍යයන්වහන්සේලාට එක අතින් දෑහැටි පිළිගන්වනවා' කියලා ටිකක් තරවටු වගේ කිව්වා.

අන්න ඒ අවස්ථාවෙ මේ සාමණේරයන්වහන්සේ කියනවා 'ස්වාමීනි ඒ වත හරියාකාරව ඒක නුසුදුසු බව මම දන්නවා. නමුත් මගේ එක අතක් හිස් නෑ'. 'මොකද?' කියලා ඇහුවා. ඔන්න එතකොට ඒ ප්‍රවෘත්තිය කිව්වා. ඒක අහලා අර තිස්ස ස්වාමීන්වහන්සේට විශාල සංවේගයක් ඇතිවුණා. 'අපොයි මේ තරම් ගුණ සම්පන්න කෙනෙකුට නේද මම මේ විදියට වචනයක් කිව්වෙ' කියලා එතැනම උක්කුටිකයෙන් ඉඳලා වැඳලා 'සන්පුරුෂයාණන් වහන්ස, මට සමාවෙන්න' කියලා සමාව ඉල්ලුවා. එතකොට මේ කුඩා ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා 'නෑ ස්වාමීනි මම එහෙම එකක් බලාපොරොත්තුවෙන් කිව්වා නෙවෙයි. ස්වාමීන්වහන්සේගෙ හිත ආරක්‍ෂා කරගන්න සලස්වන්නයි මම මේ කාරණය හෙළිදරව් කළේ. මේක ස්වාමීන්වහන්සේගෙ දෝෂයකුත් නෙවෙයි. මගේ දෝෂයකුත් නෙවෙයි. මේක සංසාර දෝෂයක්. මම මේක කලින් නොකිව්වෙ ස්වාමීන්වහන්සේට පසුතැවිල්ලක් ඇතිවෙයි කියලයි'

කියලා අස්වැසුවා. සනසන්න උත්සාහ කලා. නමුත් මේ ගුරු ස්වාමීන්වහන්සේට ඒ ඇතිවුණ සංවේගය කොයිතරමද කියතොත් එතන ඉඳන් පිටත්වුනේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න අර ගෝලයාගෙ බඩු ටික තමන් අරගෙන. ගෝලයාගෙ බඩු මල්ල, ඒ බඩු බාහිරාදිය තමන් අරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේව දකින්න එතන ඉඳලා පිටත්වෙලා වැඩියා. බුදුපියාණන් වහන්සේත් මේ දෙනම එකකල් බලා සිටිනවා. අපිට හිතාගන්න පුලුවන් මේ හැම ධර්මතාවක් යටින්ම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මහා කරුණා සමාපත්තිය විහිදිලා තිබෙන බව.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ඔන්න මේ දෙනම වැඩියා. වැඩලා සාමාන්‍ය සිරිතක් වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිසඳර කතා කරනවා. ඒ කියන්නේ, කොහොමද ආගිය කතාවල් වගේ. ආගිය කතාවල් කිව්වට නානාප්‍රකාර දේවල් නෙවෙයි. කොහොමද ගමන බිමන කරදරයක් නැතිව පහසුවෙන් ආවද, ඒ විදියට අසනවා. එතකොට ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා 'අනේ ස්වාමීනි අපට කරදරයක් වුණේ නැහැ. නමුත් මෙන්න මෙහෙම දෙයක් සිද්ද වුණා. මේ වගේ මහා ගුණසම්පන්න කෙනෙක් මම කවදවත් දකලා නෑ, මේ මගේ පොඩි නම වගේ. මෙන්න මෙහෙම දෙයක් සිද්ද වුණා' කියලා ඒ විස්තරය කිව්වා. අර තරම් දෙයක් වෙලත්, මගෙන් අරම දෙයක් කියවිලත් මා කෙරේ කිසි කෝපයක් ද්වේෂයක් ඇතිකරගත්තේ නැත, මාව අස්වසන්න උත්සාහ කලා, කියලා. එතකොට තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ 'එහෙම තමයි හිඤ්ච ඤීණාශ්‍රවයන්වහන්සේලා ඉන්ද්‍රියන් ශාන්තව, මනස ශාන්තව, වචනය ශාන්තව ඒ විදියට ඉන්න අය. ඒ විදියට උපශාන්ත වුණ අය' කියලා ඒ ප්‍රකාශ කරමින් තමයි අපි අර කලින් සඳහන් කළ ගාථාව වදලේ.

සනතං තස්ස මනං හොති
සනතා වාචාව කමම ව
සමදඤ්ඤා විමුක්තස්ස
උපසන්නස්ස තාදිනො

ඒ ගාථාවත් එක්ක ඒ දේශනා කළ ධර්මය අහලා අර ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේ, තිස්ස තෙරුන්වහන්සේ සිවු පිළිසිඹියාපත් රහත් තත්ත්වයට පැමිණුනා කියලා සඳහන් වෙනවා. මේ ගාථාවේ සාමාන්‍ය අදහස 'සමයක් ප්‍රඥාවෙන් තේරුම් අරගෙන විමුක්ත වුණ, උපශාන්ත වුණ, ස්ථිරසාර ගුණ ඇති පුද්ගලයාගේ - එහෙම නැත්නම්

රහතන්වහන්සේගේ මනස ශාන්තය. වචනයද ශාන්තය. කාය කර්මයද ශාන්තය කියන එකයි, ඒ ගාථාවේ අදහස.

දැන් අපි ඒ කථාන්දරයත් ගාථාවත් ආශ්‍රයෙන් තව ටිකක් ගැඹුරට ගිහිල්ලා මේක තුළින් අප ජීවිතයට ගතහැකි ආදර්ශය මොකක්ද කියලා කල්පනා කරලා බලමු. ඇත්තවශයෙන්ම මෙතන තිබෙන්නේ අපි අර කලින් සඳහන් කළ ආකාරයට ශාසනික හුරතලක්. හුරතලය කියනකොට අපි දන්නවා කුඩා දරුවෙක් ලොකු කෙනෙක් හැටියට යම් යම් වැඩ කරනකොට මව්පියන් බොහොම සතුටු වෙනවා ඒ හුරතලය දැකලා. ඒ වගේ තමයි මෙතන මේ හත් හැවරිදි කුඩා සාමණේරයන්වහන්සේ කෙනෙක් ඒ පැවිදි වෙන අවස්ථාවේදීම, යන්තම් කෙස් බාන අවස්ථාවේදීම අර තරම් උත්තරීතර තත්ත්වයක් ලෝකේ උතුම්ම මහරහත් තත්ත්වයක් ලබාගන්නා ඒ පාරමී ශක්තිය නිසා. ඒ වගේම අර කියාපු ගුණ සම්පත්තිය ගැන කල්පනා කරලා බලන්න ඕන එකින් එකක් ගැන. ඒ තරම් පොඩි කෙනෙක් වුණත් තමන්ගේ ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේගේ ඒ විනය නීතිය ආරක්‍ෂා කිරීම සඳහා අමුතු ඇතවීමක්, ඉල්ලීමක් නොකරම තමන් ආත්ම පරිත්‍යාගයෙන් වගේ මුලු රැම නොනිදි සිටින්න අධිෂ්ඨාන කරගෙන වැඩහිටියා භාවනාවෙන්. ඒ වගේම අර ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් වුණ අත්වැරැද්ද, ඒ වගේම ඒ කළ තරවටුව ඒවා කිසිදේකින් රොස්පරොස් වීමක්, අමනාප වීමක් නැතිව ඉතාම ශාන්ත, උපශාන්ත අන්දමින් - තමන්ගේ ඇහැ බිඳුනාට මොකද ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේගේ දහම් ඇස, නුවණැස අරින්න පුලුවන් විදියට - පුදුම විදියේ ආදර්ශවත් වර්යාවක් ඒ ස්වාමීන්වහන්සේට තිබිලා තියෙන්නේ. ඒ පොඩි හාමුදුරුවන්ගේ නමවත් ශාසන ඉතිහාසයේ සඳහන් වෙලා නෑ. තිස්ස තෙරුන්වහන්සේගේ ගෝල නම කියලා කියනවා මිසක්, නමක් අවශ්‍යනම් අපට කියන්න තිබෙන්නේ නිර්නාමික ගුණ පිණිඩයක් කියලයි. ඒ තරම් ආශ්චර්යවත් ගුණ සම්භාරයක් ඒ කුඩා වරිතය තුළින් දකින්න අපට පුලුවන් වෙනවා.

ඊලඟට අපි අර තිස්ස තෙරුන්වහන්සේ ගැන කල්පනා කරලා බැලුවත් ඒ පෘථග්ජන අඩුපාඩු එහෙම තිබුණට මොකද අර නිසි අවස්ථාවේදී ඉතාමත්ම නිහතමානීව තමන් කළ වරද පිළිඅරගෙන සමාව ඉල්ලුවා අර කුඩා සත් අවුරුදු සාමණේරයන්වහන්සේට වැදලා. ඒ නිහතමානීත්වයත් ගුණ ගරුකත්වයත් - ඒ කියන්නේ තමන් වයෝවෘද්ධ වුණත් තපෝවෘද්ධ, ගුණවෘද්ධ ඒ කුඩා සාමණේරයන්වහන්සේ කෙරෙහි

ඇතිකරගත්තු ගෞරව වේතනාව උන්වහන්සේ හරියට අර කළ වැරද්දට වනක් කරලා දඬුවමක් විඳින්නා වගේ සාමනේරයන්වහන්සේගේ බඩු ටික තමන් අරගෙන ගිය එකත්. එවැනි දේවල් උපකාර වෙන්න ඇති මේ ස්වාමීන්වහන්සේට මේ ගාථාව අහනවාත් එක්කම රහත් වෙන්න. ඔන්න ඕක තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් කෙනෙකුගේ චිත්ත විප්ලවයක් තුළින්ම මේ නිර්වාණ ශාන්තිය ඇතිකරගන්න පුළුවන් බව. ඒ ස්වාමීන්වහන්සේට ඇතිවුණ ඒ සංවේගය තුළින්ම නිවන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තා.

එතකොට අපි කල්පනා කරලා බලන්න ඕනෙ මේ අතීතයේ තිබෙන කථාන්තර ගැන. මේවා විශ්වාස කළ හැකිද කියලා සමහර කෙනෙක් අහන්න පුළුවන්. සත් අවුරුදු සාමනේරයන්වහන්සේලා ගණනාවක්ම සඳහන් වෙනවා ශාසන ඉතිහාසයේ රහත් වෙලා ධර්ම ප්‍රාතිහාර්ය පමණක් නොවේ සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය පවා පෙන්වපු. හත් අවුරුදු රහතන්වහන්සේලා බොහෝ දෙනෙක් සඳහන් වෙන්නෙ අර කියාපු ආකාරයට කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් කියලා කියනකොටම අසුභ භාවනාව වැඩිම තුළින්ම භාවනාව සම්පූර්ණ කරගෙන අරහත් භාවයට පත්වුණා කියලා. එයින් අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ අතීතයේ දීර්ඝ කාලයක් භාවනා කරපු අයට යම්තම් මතක් කරලා දුන්නත් ඇති. කුඩා අවදියේදී නමුත් ඒ විදියේ ශක්තියක් තිබුණා. ඊලඟට ඒ ස්වාමීන්වහන්සේගේ ගුණ සම්පත්තිය අතරින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් දෑත් විශේෂයෙන්ම උපේක්‍ෂා ගුණය, ඉවසීම කෙනෙකුගේ ඉතාම උත්තරීතර ගුණාංගයක් හැටියට සලකන්න පුළුවන් දෙයක්. සාමාන්‍ය ලෝකයානම් උපේක්‍ෂාව කියන වචනයවත් තේරුම්ගන්න උත්සාහ කරන්නේ නෑ. මොකද බුදුපියාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා පෘතග්ජන ලෝකයා සැප වේදනාවත්, දුක් වේදනාවත් අතරයි ජීවත් වෙන්න. මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා, 'ධර්මය නොදත් සාමාන්‍ය පෘතග්ජනයා දුක් වේදනාවෙන් ස්පර්ශ කරනු ලැබූ අවස්ථාවේදී සැප වේදනාව ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මොකද ඒකට හේතුව, සාමාන්‍ය ජනයා සැප වේදනාව හැර දුක් වේදනාවෙන් නික්මෙන මගක් දකින්නෙ නැත' කියලා.

නමුත් බුදුවරු තමයි පෙන්නුම් කරලා දෙන්නේ මේ සැප දුක අතර තියෙන මේ ඇලීම් ගැටීම් දෙක අතරෙයි මුලු මහත් සංසාර පැවැත්ම තිබෙන්නෙ. සංසාරෙන් මිදෙන්න නම් මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයට

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

එන්න ඕනෙ, උපේක්‍ෂාවට. අදුක්ඛමසුඛ කියලා කියනවා ඒකට - නොදුක් නොසුව තත්ත්වය. ඒක සාමාන්‍ය ලෝකයාට තේරෙන්නෙත් නෑ. ඒක තමයි ඔය අතීතයේ පොතපතේ සඳහන් වෙන උපමාවකින් විස්තර වෙන්නේ. යම්කිසි වැලි බිමක් තිබෙන තැනක ගල් පර්වතයක් තිබෙනවානම්, මුවෙක් ඒ එහා කොණේ ඉඳලා මෙහා කොණට ගල උඩින් ගියාම උගේ පා සටහන් එහා පැත්තෙයි මෙහා පැත්තෙයි ජේනවා, ගල උඩින් ගිය හරිය ජේන්නෙ නෑ. අන්න ඒ වගේ සාමාන්‍ය ලෝකයා සැපය හඳුනනවා, දුක හඳුනනවා, මධ්‍යස්ථ තත්ත්වය සාමාන්‍ය ලෝකයාට හිතාගන්නවත් බෑ. උපේක්‍ෂාව කියන එක සමහරවිට වැට උඩ ප්‍රතිපත්තිය, වපලකම, ඔය විදියට කල්පනා කරනවා. ඇඟ බේරගැනීම ආදී වශයෙන් එහෙම හිතන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. නමුත් නියම වශයෙන් බලනවානම් උපේක්‍ෂාව තමයි අවසාන දිනුම් කණුව.

මේ පින්වතුන් අහලා ඇති දෑත් ඔය දස පාරමිතා ධර්ම, බුද්ධ කාරක ධර්ම හැටියට දක්වන දස පාරමිතා ධර්ම

- දනං සීලං ව නෙකමමං - පඤ්ඤා විරියෙන පඤ්චමං.
- බන්ති සච්චමධිධානං - මෙතතුපෙකකා ඉමෙ දස.

කියලා ඒ ගාථාවෙන් හකුළුවලා දක්වන ආකාරයට දනය, සීලය, නෙකමමය, ප්‍රඥාව, විරියය, ඉවසීම, සත්‍යය, අධිෂ්ඨානය, මෙමත්‍රිය, උපේක්‍ෂාව කියන ඒ දස ධර්මයන් තමයි දස පාරමී ධර්ම හැටියට දැක්වෙන්නේ. එතනත් අවසන් දිනුම් කණුව උපේක්‍ෂාවයි. මේ එක එකක් ගැන කල්පනා කරලා බැලුවම ජේනවා මේ දන, ශීලාදී හැම පාරමිතා ධර්මයකම යන්තමින් හෝ මේ උපේක්‍ෂාව සම්බන්ධ වෙලා තිබෙනවා. ඇත්තවශයෙන්ම කියනවානම් මේ පාරමී ධර්මවලින් පෙරිලා එන ශ්‍රේෂ්ඨතම ගුණාංගය තමයි උපේක්‍ෂාව කියන්නේ. මොකද මේ සසරින් මිදීමට නම් හිත උපේක්‍ෂා තත්ත්වයට ගේන්න ඕනෙ. සත්‍යය අවබෝධ කරගැනීමට අවශ්‍ය මධ්‍යස්ථ බව තමයි මේ උපේක්‍ෂාව කියන්නේ. මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයකට හිත ගෙනාවට පස්සෙයි කෙනෙකුට සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. ඒක නිසාම මේ උපේක්‍ෂාව බොහොම ධර්ම කොට්ඨාසවල ප්‍රධාන තැනක්ගන්නවා. ප්‍රධාන තැනක් කියන්නෙ ඒ අවසාන දේ. ඒවා දියුණු වෙලා ආවහම අවසානයට දැක්වෙනවා බොහෝ තැන්වලදී උපේක්‍ෂාව.

පතපොතේ දස ආකාර උපේක්‍ෂාවක් පවා දක්වනවා. අපි ඉන් කීපයක් විතරක් ගනිමු. ඔය පාරමී ධර්ම ගැන අපි කලින් සඳහන් කළා. ඒ වගේ තමයි ඡලංග උපෙක්‍ෂාව කියලා එකක් තියෙනවා. ඡලංග උපෙක්‍ෂාව කියන්නේ අංග හයක් සහිත උපේක්‍ෂාව. මේ කියන්නේ ඉන්ද්‍රිය සංවරය පිළිබඳව. ඉන්ද්‍රිය සංවරය කියනකොට මේ පින්වතුන් අහලා තිබෙනවා ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මන කියන අපේ මේ ඉන්ද්‍රියයන් හය පිළිබඳව. ඒ එන අරමුණු වලදී ඇලීම් ගැටීම් දෙකෙන් හිත මුදගෙන හිත මධ්‍යස්ථ ස්වභාවයට උපේක්‍ෂාවට ගෙන හැරලීමට තමයි මෙතන ඡලංග උපෙක්‍ෂාව කියන්නේ. ප්‍රිය අප්‍රිය අරමුණු පිළිබඳව ඇලීම් ගැටීම් ඇතිකරගන්නේ නැතුව, ඉෂ්ට අනිෂ්ට අරමුණු පිළිබඳව හිත මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයේ තබාගැනීම, ඒවායේ නිමිති අනුවාසඤ්ජන ගන්නවා කියන - ඒවායින් යම්කිසි දෙයක් දැඩිව අරගෙන - ඒ ඔස්සේ කෙලෙස් වඩාගන්නේ නැතුව මධ්‍යස්ථ වීමයි මෙතන ඡලංග උපෙක්‍ෂාව කියලා කියන්නේ, ඉන්ද්‍රිය සංවරය පිළිබඳව. විශේෂයෙන්ම රහතන්වහන්සේලා ඒවා සම්පූර්ණ කරගත් බව සඳහන් වෙනවා.

ඒ වගේම තවත් සඳහන් වෙනවා බ්‍රහ්ම විහාර උපේක්‍ෂාව කියලා. බ්‍රහ්ම විහරණ හතරක් තිබෙනවා මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති. මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්‍ෂා කියලා කියන්නේ මෙමත්‍රිය, කරුණාව, මුදිතාව ඊලඟට උපේක්‍ෂාව. මෙමත්‍රිය කියලා කියන්නේ හැම සත්ත්වයින්ටම සුවපත් වේවා කියන හැඟීම පොදුවේ ඇතිකරගැනීමයි. කරුණාව කියන්නේ දුකට පත්වුණ සත්ත්වයන් පිළිබඳවයි කරුණාව. මුදිතාව යොදන්නේ සැපයට පත්වූ අය අතේ බොහොම හොඳයි කියලා සතුටු වෙනවා. ඊර්ෂ්‍යාව නැතිව අනුන්ගේ සැපත පිළිබඳව තමන් සතුටු වීමේ ගුණය. ඒකත් වටිනා ගුණයක්, ඊර්ෂ්‍යාව කියන එක නරක ගුණයක් නිසා. මේ කියන ගුණාංග හැම එකක්ම සම්පූර්ණ වෙලා පෙරිලා ඇවිත් තමයි උපේක්‍ෂාව, මධ්‍යස්ථ බව. සත්ත්වයින් පිළිබඳව මධ්‍යස්ථ බවයි ඒ කියන්නේ. ඒක උපමාවකට සමහර අවස්ථාවල දක්වනවා හරියට මෙමත්‍රිය කිරී වගේ, කරුණාව වෙඳරු වගේ, මුදිතාව දී කිරී වගේ, උපේක්‍ෂාව ගිතෙල් වගේ - බර ද්‍රව්‍යයක්. ඒ වගේම ඒක අර තැන්පත් බව, බර බව පෙන්නුම් කරන, බර කියලා කියන්නේ එතන ගරු බව, එතනත් උපේක්‍ෂාව අගටයි සඳහන් වෙන්නේ.

ඊලඟට තවත් ඒ වගේම සඳහන් වෙනවා බොජ්ඣංග ධර්ම හත. බොජ්ඣංග කියලා කියන්නේ නිවනට උපකාරී වන - බෝධි කියන්නේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අවබෝධයයි. මේ අවබෝධයට උපකාර වෙන ධර්ම හතක් සඳහන් වෙනවා සති, ධම්ම විවය, විරිය, පීතී, පසුසදධි, සමාධි, උපෙක්ඛා කියලා. සති කියන එක මේ කවුරුත් දන්නවා සිහිය කියන එකයි. ඒ සිහියෙන් ධම්ම විවය කියලා කියන කුසලාකුසල ධර්මය හොඳ නරක දේ පිළිබඳව අවබෝධය මතුකරගන්නවා. ඊලඟට ඒක අනුව හොඳ දේවල් වැඩි දියුණු කරගැනීමටත් නරක දේවල් දුරු කිරීමටත් යම්කිසි විර්යයක් දරනවා. ඒ විර්යය තුළින් යම්කිසි ප්‍රීතියක් ඇතිවෙනවා. ඒ ප්‍රීතිය සංසිඳවාගැනීමෙන් පසුසදධිය කියන සන්සුන් බවක් ඇති වෙනවා. ඒ සන්සුන් බව තුළින් සමාධියක්, හිතේ එක්තරා නැවතිවිච ස්වභාවයක්, සමාධියක් ඇතිවෙනවා - ඒකාග්‍රභාවයක්. ඒ සමාධි තත්ත්වයට පත්වුණාට පස්සේ සමාධිය ආරක්‍ෂා කරගැනීම සඳහා ඒ වගේම මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයක් හිතේ එනවා උපෙක්ඛා කියලා. අන්න එතන අර සම්බෝධියට උපකාර වෙන, අවබෝධයට, යම්කිසි යථාභූත වශයෙන් ඇත්ත ඇති හැටියෙන් තේරුම්ගන්න, හිත මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයකට ගේනවා. උපේක්‍ෂාවේ වැදගත්කම එතනත් තියෙනවා. ඒ බොජ්ඣංග උපෙක්ඛාව. ඡලංග උපෙක්ඛාව, බ්‍රහ්මවිහාර උපෙක්ඛාව, බොජ්ඣංග උපෙක්ඛාව.

ඊලඟට තිබෙනවා විදර්ශනා ඥාන පිළිබඳවත්. නිවන් ලබාගැනීමේදී එක්තරා ඥාන පෙළක් පහුකරලයි නිර්වාණ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වෙන්නෙ කෙනෙකුට. උදයබ්බය, භංග, භය, ආදීනව, නිබ්බිද, මුඤ්චිතුකම්මතා, පටිසම්භිද, සංඛාරූපෙක්ඛා, අනුලෝම ආදී ඔය විදියට තියෙනවා. එතන සංඛාරූපෙක්ඛා නමින් හැඳින්වෙන්නේ. විශේෂ උපේක්‍ෂාවක්. අන්න එතන විශේෂ උපේක්‍ෂා තත්ත්වයක් - සංස්කාරයන් පිළිබඳ උපේක්‍ෂාව. ඒකත් අර කියාපු විදර්ශනා ඥාන පරම්පරාවේ වැදගත් සන්ධිස්ථානයක්. ඇතිවීම පෙනුනු අවස්ථාවේ ඉඳලා ඊලඟට නැතිවීම දැකලා භය ඇතිවෙනවා. ඒ නිසා කළකිරීමක් ඇතිවෙනවා. ඒ කළකිරීම නිසා මිදීමේ කැමැත්තක් ඇති වෙනවා. මේ මිදීමේ කැමැත්ත අනුව ඊලඟට ත්‍රිලක්‍ෂණය වඩනවා අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන්. එහෙම ත්‍රිලක්‍ෂණය වඩලා යම්කිසි තැන්පත් ස්වභාවයකට එනවා. සංඛාරූපෙක්ඛා, සංස්කාරයන් පිළිබඳව උපේක්‍ෂාව. මේ හැමදෙයක්ම සංස්කාරයි, මමය, මාගේය කියලා ගන්න දෙයක් නෑ කියලා ඒ අවස්ථාවේදී විමුක්ත කෙනෙකුගේ සිතේ තත්ත්වයට සමාන වගේ තත්ත්වයක් එනවා, තැන්පත් තත්ත්වයක්. අන්න ඒකට සංඛාරූපෙක්ඛා කියනවා. උපමාව දක්වනවා එතන හරියට නෙලුම් කොළේ දියබිංදුව වගේ නොඇලී තියෙනවා කියලා. ඇත්තවශයෙන් ඒ උපමාව දක්වන්නේ

රහනන්වහන්සේලාගේ රහත් තත්ත්වය පිළිබඳවයි. ඒ තරම්ම උපේක්ෂාවේ වටිනාකමක් එතෙතදිත් තියෙනවා සංඛාරූපෙකා කියලා. ඒ වගේම ධ්‍යානයන් පිළිබඳව සඳහන්වෙන තැන්වල - හතරවෙනි ධ්‍යානයේදීත් අර උපේක්ෂාව මුල් ධ්‍යානවල තියෙන අඩුපාඩුකම්, ඒ නීවරණ ධර්මයන් ඉවත් කරගෙන හිත ඒකාග්‍ර වුණාට පස්සෙ, එතන සඳහන් වෙනවා සැපෙනුයි, දුකෙනුයි ඉවත් වෙලා, සොම්නස් දෙමිනස් වලිනුත් ඉවත් වෙලා කියලා. ඒ දෙපැත්තටම යන්නෙ නැතුව උපෙකා සති පාරිසුද්ධි, උපේක්ෂාවෙන් ඇතිකරගත්තු ඒ සිහිය ඇතිව පිරිසිදු තත්ත්වයක්, මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයක් තියෙනවා හතරවෙනි ධ්‍යානයෙ.

ඇත්තවශයෙන්ම හතරවෙනි ධ්‍යානය පාදක කරගන්නේ අභිඥ කියලා කියන මහා සාද්ධි තත්ත්ව පවා ලබාගන්න. එතකොට මේ හැම එකකින්ම අපට ජ්‍යෙෂ්ඨ වුණවා වහන්සේ, බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේත් ඒ පාරමි අතර උපේක්ෂාව දක්වාම එනවා. ඊලඟට බුන්ම විහාරවලත් ඒ උපේක්ෂාව, වැඩිහිටි කෙනෙකුගෙ තුළ තිබෙන සත්ත්වයන් පිළිබඳ මධ්‍යස්ථභාවය, නොකැළඹෙන ස්වභාවය, ගිතෙල් කළයක වගේ. අන්න ඒ විදියේ ස්වභාවයක්. ඊලඟට එතනත් අර සංස්කාරයන් පිළිබඳ උපේක්ෂාව. ඒ වගේම ධ්‍යාන අතරේත් ධ්‍යානයේදීත් සම්පූර්ණයෙන්ම හොඳට හිත තැන්පත් වුණාට පස්සෙ, ඒකාග්‍රභාවයට, එකඟභාවයට පත්වුණාට පස්සෙ එතන තිබෙන්නේ මධ්‍යස්ථ ස්වභාවයක්. ඔන්න ඔය උපේක්ෂා ගුණය එහි වැදගත්කම අපට හිතාගන්න පුළුවන්.

සාමාන්‍ය ලෝකයා උපේක්ෂාව - මධ්‍යස්ථ බව වෙනුවට හැම තිස්සෙම එක් එක් පැති අල්ලගන්නා ස්වභාවයක් තිබෙනවා, ඇලීම් ගැටීම් දෙක අතරේ. මුලු මහත් සංසාරයම තිබෙන්නේ ඔය ඇලීම් ගැටීම් දෙක තුළයි. මේ ඇලීම් ගැටීම් වලින් ඉවත්වුණ අවස්ථාවෙදි තමයි ලෝකේ යථා තත්ත්වය පෙනෙන්නේ. ඒක නිසා තමයි - දැන් ඔය නිවන පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා. නිවන් අවබෝධ කරගත්ත තැනැත්තා තුළ ඇති උපසමානුස්සති පිළිබඳව කියනවා, උපශාන්ත බව - දැන් මෙතනත් අර ගාථාවේ දැක්වෙනවා උපසන්න කියලා වචනයක්. උපශාන්ත කියලා කියන්නේ සංහිදුනු. මේ සංහිදීම පිළිබඳ නිමිත්ත තමයි නිවනයි කියලා කියන්නෙ. නිවන් නිමිත්ත. නිවන පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා 'එතං සන්තං එතං පණ්ණං යදිදං සබ්බ සංඛාර සමතො සබ්බුපධි පටිනිසුසගො තණ්හාකකයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං' ඔය ආදී පාඨයක් සඳහන් වෙනවා. එයින් කියවෙන්නේ - මෙයම ශාන්තයි,

මෙයම ප්‍රණීතයි. මොකක්ද? සියලු සංස්කාරයන්ගේ සංසිද්ධිම. සියලු උපධි හැටියට තියෙන මේ පංචස්කන්ධයේ හැම එකක්ම අතහැරීම. ඊලඟට තණ්හාව ඤාය කිරීම, විරාගය, නොඇල්ම, නිවීම කියලා අන්න ඒ විදියට ඒ සංසිද්ධිම, මධ්‍යස්ථ බව, එතෙත්ට හිතගැනීම තමයි නිවන. නියම ශාන්තිය. අපි කිව්වා අර නිවන පරම ශාන්තිය හැටියට හඳුන්වන්නේ මක්නිසාද කියලා. මොකද මේකට ඇති අවශ්‍යතාව අපට හිතාගන්න පුළුවන්. මේ සංසාරය කියන්නේ මහා කර්ම පටලැවිල්ලක්. අතීතයේ අපි කළ කර්ම හැම එකක්ම මේ විඤ්ඤාණයේ තැන්පත් වෙලා තියෙනවා, නානාප්‍රකාර, නොයෙකුත් අවස්ථාවල් වල අපේ මේ ඉඤ්ඤියන්ට ගැටෙන අරමුණු ඔස්සේ ඒ කර්ම වේගයන් මතුවෙනවා.

අන්න ඒ මතුවෙන කර්ම වේගයන් ඔස්සේ අපි අවිද්‍යාව නිසා, නොදැනුවත්කම නිසා මමය, මාගේය කියන හැඟීම නිසා ඒවා විපාක බව නොදන ඒවා එක්ක හැලහැප්පිලි ඇතිකරගෙන ඒ තුළින් තවත් කර්ම මතුවෙන්නවා. එයින් තමයි සංසාරය දික් කරගන්නේ. අන්න එතකොට අර කුඩා සාමණේරයන්වහන්සේ ලොකු බණක් අර පොඩි වචනයෙන් කිව්වේ. 'මේක ස්වාමීන්වහන්සේගෙ වරදක් නෙවෙයි. මගේ වරදක් නෙවෙයි. මේ සංසාර දෝෂයක්'. ඒ සංසාර දෝෂය නමින් හැඳින්වුවෙන් ඕකයි. මේ කර්ම පටලැවිල්ල. දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ සත්ත්වයා දැගලන්නේ නූල් බෝලයක් එක්ක. බලලෙකුට නූල් බෝලයක් දුන්නහම, එහෙම නැත්නම් අවුල් වෙච්ච නූල් බෝලයක් ලිහන්න දන්නේ නැති කෙනෙක්ට දුන්නහම තව තවත් පටලවාගන්නවා. අන්න ඒ වගේ දෙයක් මේ අවිද්‍යාව නිසා, මමය, මාගේය කියලා ගත්තු අවිද්‍යාව නිසා ලෝක සත්ත්වයා ඒ කර්ම පටලැවිල්ල තුළින් තව තවත් කර්ම රැස්කරගෙන මහා දුක් ජාලයක් තම තමන් මවාගන්නවා. ඒ වෙනුවට කරන්න තියෙන්නේ හැකි හැම අවස්ථාවකම හැකි ඉක්මනින් ඉවසීම, උපේක්‍ෂාව ගෙනල්ලා අර කර්ම වේගය, කර්ම ආවේගය සංසිදුවාගන්න ඕනේ, අර කියාපු කුඩා මහරහත් ස්වාමීන්වහන්සේ වගේ.

සාමාන්‍ය කෙනෙකුටනම් අර විදියේ අත් වැරැද්දකින් පවා, අත් වැරැද්දක් වුණත් ඇති ලොකු රංචුවක් ඇතිකරගන්න. ස්වාමීන්වහන්සේගේ නොදැනුවත්කමින් ඒ වෙලාවේ වටඅත්තේ කොණ වැදුණා. නමුත් ස්වාමීන්වහන්සේ කියන්නේ, මගේ ඇහැ පොඩි කළා කියලා. එහෙම මොකක්හරි කියලා සමහරවිට ඊලඟට තව ටිකක් ඒකට දෙස් පැවරුවම, එක අතකින් දහැටිට පිලිගැන්වුවහම කෙනෙක්ට කියන්න

පුලුවන් 'මගේ ඇහැටත් මේවා කරලා තව මට මෙහෙමත් කියනවා' කියලා ඒ විදියට රොස් පරොස් වෙන්න තිබුණා. ඒ විදියට අර ස්වාමීන්වහන්සේ ඉතාමත්ව නිහතමානීව කීකරුව සුවච අර කර්ම පටලැවිල්ලේ ස්වභාවය ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේට වටහලා දුන්නා. ස්වාමීන්වහන්සේගෙ දෝෂයකුත් නෙවෙයි. මේක කර්ම, සංසාර ස්වභාවයක්. ඒක නිසා, ඒ අවබෝධයයි මෙතන මේ කිව්වේ 'සමමදඤ්ඤ විමුක්තඤ්ඤ' කියලා අර ගාථාවේ කිව්වේ - සමාස් ප්‍රඥාවෙන් - සමාස් ප්‍රඥාව ඕකයි. දීර්ඝ කාලයක් ලෝකයා සංස්කාර උඩ කරකැවෙන්නේ අවිද්‍යාව නිසයි. මේ අවිද්‍යාව, නොදනුවත්කම, තනිකර දුක් ගොඩක්. මේක දුක් ගොඩක් බව තේරුම් නොගෙන ඒක මමය, මාගේය කියලා අල්ලාගෙන, මේ පංචස්කන්ධය රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පංචස්කන්ධය අල්ලාගෙන, ඒකට කර්මානුරූපව පැමිණෙන යම් යම් උපද්‍රව පවා වරදවලා වටහාගෙන, අහවල් කෙනා කළ දේ කියලා ඒ අය පිළිබඳ ද්වේෂය ඇතිකරගෙන, ඒ නිසා නොයෙකුත් සංසාරේ දික් වෙන පටලැවිලි හදගන්නවා.

ඒ වෙනුවට අර කියාපු රහතන්වහන්සේ කළා වගේ - මෙතන හිතන්න තියෙන්නෙ, මේකෙ යට තිබෙන්න පුලුවන් මොන හේතුවකින් හරි අපේම කර්මයක්. දැන් අර ස්වාමීන්වහන්සේගේ ඇහැ පොඩි වීමට යම්කිසි කර්මයක් හේතු වෙන්න පුලුවන්. එතනදි කළේ තුඩාල වෙච්ච ඇහැ වහගෙන අනෙක් කළ යුතු දේවල් ඉටුකළා හිත කිලිටි කරගන්නෙ නැතුව. ඒ තරම් ප්‍රඥ ඇස දියුණුයි. ඒ ධේර්යය, චිර්යය, ආදී කුඩා සාමණේරයන්වහන්සේගේ ගුණ සම්පත්ති සමූහයක්ම අපට හිතට නගලා බලනකොට ජේනවා. ඒ අවස්ථාවේ අර කුඩා ස්වාමීන්වහන්සේ එක ඇහැක් වහගෙන අර සියලු වත් පිළිවෙත් කළ ආකාරය සිහියට නංවනකොට - මේ පොඩි ආබාධයකින් අපට දේවල් කරගන්න බෑ, ඒ වගේම හිතත් ඒවායින් නරක් කරගන්නවා - කොයි තරම් වටිනා ආදර්ශයක්ද උන්වහන්සේ එතන ලෝකයාට දුන්නේ. ඒකම තමයි

සන්නං තඤ්ඤ මනං හොති - සන්නා වාචා ච කම්ම ච

හිතත් ශාන්තයි. වචනයත් ශාන්තයි. ක්‍රියාවත් ශාන්තයි. හැම එකක්ම ශාන්තව වුණ නිසා තමයි අර ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේගේ ධර්ම ඇස, ප්‍රඥ ඇස ඇරගන්න තරම් අවස්ථාවක් සැලසුනේ. ඊලඟට මේ ගාථාවේ සඳහන් වෙනවා තව වචනයක්. ඒ එක ගාථාවක සඳහන් වෙන එක එක වචනයක් ගැන කියනවානම් විශාල පොතක් ලියන්න තරම්

වටිනා දේවල් තිබෙනවා. ඔහු කියනවා වැදගත් වචනයක් 'තාදී' කියලා. තාදී කියන වචනය සාමාන්‍යයෙන් පරිවර්තනය කරන්නේ ස්ථිරසාර ගුණ ඇති කියලා. තාදී, තාදිසො කියන වචනයේ සාමාන්‍ය තේරුම නම් 'එසේ වූ'. 'එහෙව්' කියන එක දැන් සමාජයේ පාවිච්චි වෙනවා. එහෙව් කෙනා කියලා කියනවා. එහෙව් කියලා කියන්නේ යම්කිසි ස්ථාවරයක් තිබෙනවා ඒ තැනැත්තාට. එහෙව් කෙනයි මෙහෙම කිව්වේ කියලා කියන්නේ. නමුත් මේ රහතන්වහන්සේගේ එහෙව් බව මොකක්ද?

සාමාන්‍ය ලෝකයේ නම් බොහෝ දෙනා සිටින්නේ 'එසේ මෙසේ' අය. එසේ මෙසේ කියනකොටම එතන තියෙනවා වපල බවක්. මේ රහතන්වහන්සේ එසේ මෙසේ කෙනෙක් නොවෙයි. එසේම කෙනෙක්. 'එසේවූම' කෙනෙක්. ඒකයි එහෙව් කියලා කියන්නේ. මොකද අර ලෝකෝත්තර විමුක්තිය ස්ථිරයි. ලෝකෝත්තර විමුක්තිය, ඒ ලබාගත්තු රහත් බවින් ලබාගත්තු ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂ සංසාර ස්වභාවය පිළිබඳව - පටිච්චසමුප්පාදය කියලා කියන හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් මේකේ ඇතිවීම පිළිබඳව ඒ සුලු මොහොතේදී තමන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න දෙය, අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ස්වභාවය - ඒක ස්ථාවරයි. අන්න එහි පිහිටනවා රහතන්වහන්සේ. ඒකයි එහෙව් කියලා කියන්නේ. රහතන්වහන්සේ එහෙව් කෙනෙක්. එසේ මෙසේ කෙනෙක් නොවෙයි. එසේ මෙසේ නම් ඒ එන අරමුණු අනුව වෙනස් වෙනවා. එසේ මෙසේ කියලා කියන්නේ, ඇහෙන්න එන රූපය අනුව ඒකට ඇදිලා යනවා. නැවතත් සංසාරයට ඇදිලා යනවා. කනට එන ශබ්දය අනුව නැවතත් සංසාර පටලැවිල්ලට අහු වෙනවා. ඒ විදියේ දෙයක් සාමාන්‍ය පුද්ගලයාගේ. එසේ මෙසේ දෙයක්. මොකද එන අරමුණ අනුව වෙනස් වෙනවා ඒ තැනැත්තාගේ හිත.

රහතන්වහන්සේ ස්ථිරසාර, ඉන්ද්‍රඛිලයක් වගේ කියලා සමහර අවස්ථාවල දක්වනවා. ඔය තාදී කියන වචනය නොයෙකුත් ආකාරයට පොත පතේ විග්‍රහ කරනවා. නමුත් ගැඹුරෙන් කල්පනා කරලා බලනකොට අපට ගන්න තියෙන්නේ එහෙව් බවයි මෙතන කියන්නේ. ස්ථිරසාර ගුණයන්. අන්න ඒ තිරසාර ගුණය එන්නේ අවබෝධය තුළින්, සමායක් ප්‍රඥාව තුළින්. මේ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ අවබෝධය හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හැම දෙයක්ම සිද්ද වෙන බව, මේ හැම කෙනාටම සංසාරයේ එකතු කරන ලද කර්ම පටලැවිල්ලක්, කර්ම ගොන්නක්

තිබෙන බව. ඒවා අවස්ථානුකූලව නොයෙකුත් හේතූන් නිසා මතුවෙන බව. ඒක මතුවන්නෙන් ධර්මතාවක් අනුවයි. කර්ම වක්‍රය අනුව. ඒකේ ක්‍රියාකාරීත්වය කොයි තරම් ප්‍රබලද කියතොත්, කොයි තරම් සංකීර්ණද කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා, කර්ම විෂය අවින්තයයි කියලා. හිතන්න ගියොත් පිස්සු වැටෙනවා කියලා. ඒ තරමට එකිනෙකක් මේවා විග්‍රහ කරන්න බෑ. බුද්ධ ඥානයට මේවායේ තත්ත්වය පෙනෙනවා. සාමාන්‍ය කෙනෙකුට තර්ක විතර්ක වලින් කර්මයේ පටලැවිලි බේරගන්න බෑ. යන්තම් මේකට ඉඟියක් විතරයි අවශ්‍ය වෙන්නේ. ඉඟියක් ඔස්සේ මේක යමෙක් න්‍යාය වශයෙන් තේරුම්ගන්නවා ඇරෙන්න මේ එක කර්මයක් කොයි කොයි විදියට, කොයි කොයි කාලයකට ඇතට යනවාද කියලා ඒකාන්ත වශයෙන් කියන්න බැරි තරම් මහ පුදුම ව්‍යාකූල තත්ත්වයක් තිබෙනවා.

නමුත් ධර්මතා වශයෙන් අවබෝධ කරගන්නවා රහතන්-වහන්සේලා තම තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් මෙතන මේ මමය, මාගේය කියලා කියන්නේ සංසාරයේ අවිද්‍යාව නිසා එක් රැස් කරගත්තු සංස්කාර ගොඩක්. මේ සංස්කාර ගොඩ තුළිනුයි අපි මේ නාමරූප ධර්ම කියලා හදගෙන මගේ කයයි, මගේ හිතයි කියලා අරගෙන, මේ මෝහයෙන් ලෝකයක් එක්ක පටලවාගෙන තව තවත් සංසාරය දික්කරගන්නේ. මේ අවබෝධය ඤාණිකව නමුත් ඒ රහතන්වහන්සේට ලැබෙනවා. අන්න ඒ තුළ පිහිටලා තමයි රහතන්වහන්සේගේ වර්යාව සකස් වෙන්නේ. ඒක නිසා තමයි මේ හැම අවස්ථාවකදීම උපේක්‍ෂාවට හිත ගේන්න උත්සාහවත් වන්නේ. දැන් බ්‍රහ්ම විහාර උපේක්‍ෂාව ගැන හිතුවත් අපට ජේතවා එතනදීත් අර මධ්‍යස්ථ බවයි. මේ ඡලංගුපේක්‍ෂාව කියලා කිව්වෙත් ඉඤ්ජිය අරමුණු හමුවේ ඒවායින් නොසැලී සිටින, ඒවාට හසු නොවී සිටින ස්වභාවයක්. මේ විමුක්තිය නිසා, විමුක්ත සිතේ ඒ ස්වභාවය තිබෙනවා.

ඒකට තමයි අර නෙලුම් පතේ දිය බිඳුව කියලා කියන්නේ. එතකොට මේ පියුම, නෙලුම් මල මේ ශාසනයේ වටිනා සංකේතයක් වන්නෙත් ඒකයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා මේ සංසාර මඩ වගුරේ - මේ පෘගත්ඡන ලෝකයා කියලා කියන සංසාර මඩ වගුරේ - පියුමක් ගැන.

යථා සංඛාර ධානසම්මං - උජ්ඣිතසම්මං මහා පථෙ පදුමං තත් ජායෙථ - සුවී ගැඬං මනොරමං

මිය ආකාරයෙන් දක්වලා තියෙනවා ධර්මයේ සමහර තැන්වල. මේ පාර අයිනෙ මහා ගවර වළක් - අපි හිතමු මහා කුණු වතුර, වැහි වතුර එක් වෙච්ච ගවර වළක් තියෙනවා කියලා. ඕකට කොහොමහර් නෙලුම් ඇටයක් වැටිලා, නෙලුම් පැළයක් හැදිලා නෙලුම් මලක් පිපෙනවා. නමුත් නෙලුම් මල ඒ විදිය නෙවෙයි. සුවි ගැටුම මනොරමං - පිරිසිදු සුවද තිබෙනවා, දකින්න මනරම්. අන්න ඒ විදියේ දෙයක් තමයි මේ ලෝකෝත්තර ගුණ කියලා කියන්නෙ. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ ඒ රහතන්වහන්සේ පිළිබඳව නෙලුම් මලක් වගෙයි එක පැත්තකින්. තව පැත්තකින් බලනවා, නෙලුම් මලේ නෙලුම් පෙත්තටත් නෙලුම් කොළේටත් වැටෙන වතුර බිංදුව නෙලුම් කොළේවත්, නෙලුම් මලවත් තෙමන්නෙ නෑ. ඒ වගේම අවට තියෙන මඩින්වත් - ජලයෙන පංචෙන අනුපද්ධං - නෙලුම් මල ඒ ජලයෙනුත්, මඩෙනුත් නොකිලිටිව පවතිනවා කියලා. අන්න ඒ විදියේ දෙයක් තමයි ලෝකෝත්තර ගුණය කියන්නෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේලා ලෝකයට හඳුන්වාදෙන ඒ ලෝකෝත්තර විමුක්තිය. ඒ විමුක්තවු සිතේ තත්ත්වයයි අන්න අර කුඩා රහතන්වහන්සේගේ වර්යාව තුළින්, ඒ ක්‍රියාව තුළින්, වචනය තුළින් අපට මේ කථාන්දරයේ පෙන්නුම් කරලා තියෙන්නේ.

එතකොට මේ ආශ්‍රයෙන් අපි කල්පනා කරගන්න ඕන මේකට මුල මොකක්ද? මුල, අර කලින් කියාපු ආකාරයට ශාන්තිකර්ම තියලා දෙවියන්ගෙන් යැදලා ලබාගන්න දෙයක් නෙවෙයි. අප ළඟම තියෙන, අපි එදිනෙදා ජීවිතයේ පරිහරණය කරන, මෙන්න මේ දෙරවල් තුන - සිත, කය, වචනය - මේ තුන්දෙර රැකගැනීමයි. මේ තුන්දෙර සංවර කරගැනීමයි. මේ තුන්දෙර සන්සුන් කරගැනීමයි. දැන් මේ පින්වත් පිරිස ඇතැම් කෙනෙක් දසසිල් සමාදන් වෙලා, තවත් කෙනෙක් පොහොය අටසිල් සමාදන් වෙලා, තවත් කෙනෙක් ආජීව අෂ්ටමක සීලය සමාදන් වෙලා මේ හැම එකකින්ම කරන්නේ කය, වචනය හික්මවාගැනීමයි. කය වචනය හික්මවා ගන්නවා කිව්වට ඒක තුළ තිබෙනවා, මනසත් ඒ තුළ ඉක්මනටම හික්මෙනවා. මොකද කය, වචනය හික්මවාගැනීම සඳහාත් පාවිච්චි කරන්නේ මනසයි - හිතයි. යම්කිසි අධිෂ්ඨානයක පිහිටලා ඒ අධිෂ්ඨානය, මේ ශීලය, එක් එක් ශික්ෂාපදය, සමාදන් වෙන ශික්ෂාපදය, තමන්ම ස්වේච්ඡාවෙන් පිළි අරගෙන 'අද මේ දවස, එහෙම නැත්නම් මේ කාල සීමාව, මම මේ කියාපු ප්‍රතිපත්ති අනුව ජීවත් වෙනවා' කියලා අන්න කය වචනය හික්මවා ගන්නවා. ඒ තුළින් මනසත් හික්මවා ගන්නවා. ශාන්ත කරගන්නවා. උපශාන්ත කරගන්නවා. එදිනෙදා

ජීවිතයේ පැමිණෙන අරමුණු ඔස්සේ කැලඹෙන්නේ නැතුව සන්සුන් ජීවිතයක් ගතකරන්න අවස්ථාවක් තමයි සිල් සමාදන් වෙන දවස කියලා කියන්නේ.

ඒ විදියට පටන් ගන්නා ගමනම තමයි මහා පාරමී ගමනක් වෙලා බුදු කෙනෙක් පහළ වෙන්නේ, පසේ බුදු කෙනෙක් පහළ වෙන්නේ, රහත් කෙනෙක් පහළ වෙන්නේ. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරගන්න ඕනේ. එතකොට මේ තුන්දෙර පිළිබඳ සන්සිඳියාව එහෙම නැත්නම් සන්සුන්බව, නැත්නම් නිවීම තමයි නිවන කියලා කියන්නේ. මේ පාරමී ධර්ම හැම එකකම පරමාර්ථය අවසාන වශයෙන් සිත උපේක්ෂා තත්ත්වයට ගෙන ඒමයි - මේ පරමාර්ථ ධර්මය, චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය අවබෝධ කරගැනීම සඳහා. අන්න ඒකට උපකාර වෙන වර්ගයක මේ ශීලය තුළ තිබෙන්නේ. ඊලඟට ශීලයේ පරමාර්ථය සමාධියයි. ශීලය පදනමයි. ඒ පදනම තුළින් අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා හිත තැන්පත් කරගන්න. තැන්පත් කරගැනීම කියලා කියන්නේ අරකයි. හිත තැන්පත් නොවන්නේ, විසිරෙන්නේ අන්න අර කියාපු ඇලීම, ගැටීම දෙක තුළයි. ඒ හැම අවස්ථාවකම, ඉඤ්ජය සංවරය කියන්නේ, ඉඤ්ජයන් පිළිබඳව සංවරය තුළින් බලනවා හිත හැම තිස්සෙම මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයට ගේන්න. ඒ විදියට සිත මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයට ගෙනල්ලා චතුර්ථ ධ්‍යාන කියාපු හතරවෙනි ධ්‍යාන ආදී තත්ත්වයන් වෙනකොට ඉතාමත්ම ප්‍රබලයි හිතේ මධ්‍යස්ථ බව ඒ වගේම එකඟබව.

ඊලඟට ඒක තමයි උපකාර කරගන්නේ අභිඤ්ජාහීන්, අභිඤ්ජා ආදී මහා ශක්තීන්, හපන්කම් කරන්න. ඊලඟට නිවනට උපකාර කරගන්නවා ඇතැම් කෙනෙක් ඒකම. ඒක තුළින් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ත්‍රිලක්ෂණය දකිනවා. එතනදීත් උපකාර වෙන්නේ උපේක්ෂාවයි - මේ උපේක්ෂා ශක්තිය, නොදුක් නොසුව කියලා කියන. සාමාන්‍ය ලෝකයා සැපයි දුක්ඛ අතරෙයි ජීවිතය ගෙවන්නේ. නමුත් මේ ධර්මයේ දැක්වෙනවා උපේක්ෂාවේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය. ඒ උපේක්ෂාව තුළින් තමයි තාදී ගුණය ඇතිවෙන්නේ. එහෙව් බව ඇතිවෙන්නේ. අන්න ඒ විදියට සමාධිය ශක්තිමත් වුණාට පස්සේ ඊලඟට එතන කියවෙන්නේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණ භාවනාවයි. විදර්ශනාව තුළින් අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ මේ තාක් දීර්ඝ සංසාරයේ මමය, මාගේය කියලා ගත්තු මේ පංචස්කන්ධයේ අනිත්‍ය බව, දුක් ස්වභාවය, මමය, මාගේය කිව නොහැකි ස්වභාවය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීමයි. ඒකටත් ඕනෑ

වෙනවා අර කියාපු උපේක්‍ෂාව. ඒක නිසා තමයි 'සංස්කාර උපේක්‍ෂාව' කියලා කිව්වේ, මේවා සංස්කාර හැටියට දකිනවා මේ හැම දෙයක්ම. මමය, මාගේය කියලා ගත්තු හැමදෙයක්ම සංස්කාර හැටියට දකිනවා. සකස් කිරීම් ගොඩක් මෙතන තිබෙන්නේ. මේ සකස් කිරීම් ගොඩ තිබෙනතාක් සංසාරයක් වැඩෙනවා.

ඇත්තවශයෙන්ම මේවාට සකස් කිරීම් කියලා කියන්නේ මොකද? අර කියාපු විදියට අතීත කර්මානුරූපව යම්කිසි කර්ම වේගයක් නිසා යම්කිසි දෙයක් මතුවුණහම ඒක තුළින් සකස්කිරීම් රාශියක් කරන්නයි සාමාන්‍ය ලෝකයා පෙළඹෙන්නේ අවිද්‍යාවෙන්. ඒ වෙනුවට කරන්න ඕනේ එතන එතනම සංසිඳුවාගැනීමයි. සංස්කාර සංසිඳීම කියලා කියන්නේ අර සකස් කිරීම් වලින් වැළකිලා, සකස් කිරීමේ ශක්තිය - සකස් කිරීමේ ස්වභාවය - සංසිඳුවාගැනීමයි. එතනයි අවසාන පරම ශාන්තිය තිබෙන්නේ. විමුක්තිය තිබෙන්නේ. නමුත් ඒ තාක් ලෝකයා - මේ හැම දේම මමය, මාගේය කියලා ගත්තු නිසා මේ ලෝකය වඩනවා වගේම, තමන් ක්‍රියාත්මක වීමක් තුළින් ඇලීම් ගැටීම් ආදිය ඔස්සේ ගිහිල්ලා සංසාරයෙන් මිදෙන්න උත්සාහ කළා. බුදුපියාණන් වහන්සේ පමණයි දැක්වුවේ මෙතන තිබෙන්නේ හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවක්. මමය, මාගේය කියලා ගන්න දෙයක් නෑ. මේ අතීත සංසාරයේ ඉඳලාම එන යම්කිසි කර්ම වේග රාශියක් නිසයි මේ ජීවිතයක්, භවයක් ලැබිලා තිබෙන්නේ.

අද මනුෂ්‍යයෙක්, හෙට තිරිසනෙක්, ඊලඟට දෙවියෙක් ඔය ආදී වශයෙන් නොයෙකුත් විදියේ භව, පැවැත්මවල් ඇතිවෙලා තිබෙනවා. ඒ පැවැත්ම ගෙනයන්නේ අන්න අර උපාද්‍යනය කියලා කියන දෑව් අල්ලාගැනීම, තණ්හාවෙන් කෙරෙන අල්ලාගැනීම තුළිනුයි. ඊලඟට ඒ තණ්හාවේ සීමාවක් නැති නිසා, ඒ තණ්හාව නිසාම අර ඉදිරිපත් වෙන හැම එකක් ඔස්සේ තව තවත් සකස්කිරීම් කරලා තණ්හාව වඩාගන්නවා. ඒ සකස් කිරීම් කරන්නේ තණ්හාව සංසිඳවාගැනීමටයි. නමුත් මේක කවදවත් පුරවලා සංසිඳවාගන්න පුලුවන් දෙයක් නෙමෙයි. තෘප්තියක් ඇති දෙයක් නොවෙයි. ඉතින් ලෝකයා සැනසීම බලන්නේ අර එදිනෙද ඕනෑ එපාකම් සම්පූර්ණ කරගැනීමෙන්. හැම කෙනෙක්ම බලාපොරොත්තු වෙනවා අසල්වැසියා ඒ ලබාගත්තු දේවල් මම ලබාගත්තොත් අන්න එදා තමයි මට නියම ශාන්තිය. නමුත් ඊලඟට ඒවා ලබාගෙනත් තෘප්තියක් නෑ. තව තවත් තියෙනවා, මේ ජීවිතය

අවුරුදු සීයක් ගත කළත්. අතීතයේ කියලා තියෙනවා මහා වක්‍රවර්තී රජවරු පවා රට රාජ්‍ය අල්ලගෙන, මුලු ලෝකයම අල්ලගෙන, ඒත් මදි. ඒත් සැහීමකට පත්වෙන්නෙ නෑ. තෘප්තියක් නෑ. අන්න ඒ විදියේ දෙයක් මේ තණ්හාව කියන එක. එතකොට තණ්හාවෙන් කියවෙන දේවල් ලබාගැනීම තුළ නෙවෙයි ශාන්තිය තිබෙන්නේ. ඒ තුළින් කවදවත් සැනසීමක්, සංසිදීමක් නෑ. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ අර තණ්හාවම සංසිදුවා ගැනීමයි. අර පිපාසයම සංසිදුවා ගැනීමයි. අර සසර දුවන පිපාසය ඇති නොවන තත්ත්වයට හිත පමුණුවා ගැනීමයි. ඒක අවබෝධය තුළින් වෙන්නෙ.

එතන මමය, මාගේය කියලා ගත යුත්තක් නෑ. එතන තිබෙන මේ පංචස්කන්ධය, කර්මානුරූපව පහළ වුණ රූපාදී මේ ස්කන්ධ පහ යම්කිසි කාල සීමාවක් පැවතලා නැතිවෙලා යනවා. ඒක තිබෙනතාක් මධ්‍යස්ථව මෙයින් ගන්න ලොකුම වැඩේ තමයි නිර්වාණය අවබෝධ කරගැනීම. මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ ඇති පරමාර්ථය විශේෂයෙන්ම නිර්වාණය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කිරීම විය යුතුයි බුදුපියාණන් වහන්සේගෙ දර්ශනයට අනුව. අනෙකුත් ඕනෑ එපාකම් එදිනෙදා ජීවිතය ගෙනයාම සඳහා කරන දේවල් පමණයි. ඒවා සසර වඩන දේවල්. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ 'න සියා ලොකවඩ්ඪනො' - ලෝක වර්ධනයක් වෙන්න එපා කියලා. ලෝකය වඩන එක නෙමෙයි කරන්න ඕන. ලෝකය වඩන්නයි සාමාන්‍යයෙන් ඒ මිථ්‍යාදෘෂ්ටික දර්ශන ඉදිරිපත් වෙලා නොයෙකුත් ඉගැන්වීම් කරන්නෙ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ කියාදෙන්නේ මේ ලෝකයෙන් මිදීම. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේ බඹයක් පමණ ශරීරයෙන් මම ලෝකයාත් ලෝකයේ ඇතිවීමත්, ලෝකය නිරුද්ධ වීමත්, ලෝක නිරුද්ධ කිරීමේ මාර්ගයත් දක්වාලනවා කියලා.

එතකොට මේ බඹයක් පමණවූ ශරීරයේ තමයි අර කියාපු දෙරවල් තුන තියෙන්නෙ. අර කියාපු දෙරවල් හය තිබෙන්නේ. දෙරවල් තුන කියලා කිව්වේ සිත, කය, වචනය කියලා, ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව පොලඹවන දේවල්. දෙරවල් හය කිව්වේ ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මන කියලා කියන මේ ඉඤ්ඤ හය. එතකොට මේ වගේ දෙරවල් හයක් හෝ දෙරවල් තුනක් ඇති, මෙන්න මේ ශරීර කුඩුව, මේක තුළමයි මේ දුක තිබෙන්නෙත්, දුකට හේතුව තිබෙන්නෙත්, දුකේ සංසිදීම කියන නිවන තිබෙන්නෙත්, ඒකට මාර්ගය කියන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය

තිබෙන්නේ. එතකොට මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන්නේ හරි දකුමයි. මධ්‍යස්ථවූ සිතකින් ඇතිකරගන්න මේ ලෝකයේ යථා ස්වභාවය පිළිබඳව හරි දකුම, ඒ හරි දකුම අනුව හරි සිතුවීම් පැතුම් ඇතිකරගන්නවා. ඒ හරි සිතුවීම් පැතුම් අනුව හරි වචන පාවිච්චි කරනවා. ඒ හරි වචන අනුව ක්‍රියාකරන හරි කර්මාන්ත කියලා කියන අර ප්‍රාණඝාත, අදින්නාදන, කාමමිත්‍යාවාර ආදී ඒවායින් වැළකෙනවා. ඊලඟට හරි ආජීවයක්, නියම ධාර්මික ආජීවයකින් තමන්ගේ ජීවිතය හරිගස්සගන්නවා. ඊලඟට ඒ ආජීවය තුළින්, හොඳ දේ ළං කරගැනීමටත්, නරක දේ ඉවත් කරගැනීමටත් යම්කිසි වීර්යයක්, ව්‍යායාමයක් දරනවා සම්මා වායාම කියලා.

ඊලඟට ඒ සම්මා ව්‍යායාමය කියන ඒ වීර්යය තුළින්ම යම්කිසි සතියක්, යම්කිසි හරි සිතියක්, කියන හිතේ එළඹ සිටි සිතියක් ඇතිකරගන්නවා. ඒ සිතිය බොහෝ වෙලා පවත්වාගන්න, ඒකාග්‍ර කරගන්න තත්ත්වයකට පත්වුණොට පස්සෙ සමාධිය කියලා කියනවා. ඔන්න ඕක තමයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන්නේ. අන්න ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තමයි එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව. එහෙම නැත්නම් නිර්වාණ මාර්ගය, මැදුම් මාර්ගය. මේකට මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියල කිව්වෙන් ඒකයි. ඒකෙ මමය, මාගේය කියලා ගන්න දෙයක් නෑ. මෙතන තියෙන්නේ ධර්ම පරම්පරාවක්. මේ ධර්ම පරම්පරාවම එකිනෙකට සම්බන්ධ වෙලයි තියෙන්නෙ හේතු ප්‍රත්‍ය වශයෙන්. එකකට පෝර දනකොට ඒක තුළින් තවත් එකක් මතු වෙනවා. ඒක තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ සම්මා දිට්ඨිය ඇති තැනැත්තාට සමයක් සංකල්පය වැඩෙනවාය. සමයක් සංකල්පය ඇති තැනැත්තාට සමයක් වචනය පිට වෙනවාය. සමයක් වචනය ඇති තැනැත්තා සමයක් කර්මාන්තවලට යොමු වෙනවාය. සමයක් කර්මාන්ත වල යෙදෙන තැනැත්තා සමයක් ආජීවය සම්පූර්ණ කරගන්නවාය. සමයක් ආජීවය සම්පූර්ණ කරගත් විට, සමයක් වායාමය ඒ තැනැත්තාගේ සිතේ වැඩෙනවාය. ඒ සමයක් වායාමය තුළින් සමයක් සතිය කියන හරි සිතිය මතු වෙනවාය, ඒ සමයක් සතියම සමයක් සමාධිය නමින් පරිපූර්ණත්වයට, ස්ථිර තත්ත්වයට පත් වෙනවයි කියලා. ඒක තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව.

එතකොට මමය, මාගේය කියන අල්ලා ගැනීමක් නැතිව අපට තිබෙන්නෙ හොඳ නරක තෝරා බේරාගෙන හරි දේ වැරදි දේ

වෙන්කරගෙන අවබෝධ කරගෙන ඒ අනුව අපේ හිත, කය, වචනය හසුරුවා ගැනීම. ඒ තුළින් තමයි අර කියාපු ගුණ ධර්ම - සතර සතිපට්ඨානය, සතර සමාස් ප්‍රධානය ආදී වශයෙන් ඔය දක්වන බොජ්ඣංග ධර්ම, සත්තිස් බෝධි පාක්‍ෂික ධර්ම මේ කොයිකත් අපේ චිත්ත සන්තානයේ වැඩෙන්නේ. මේවා එක එකක් පොත පතින් ඉගෙනගත්තේ නැතත් මේ එක කර්මස්ථානයක් හරියට ගුරු උපදෙස් ඇතුළු වචනකොට ඒ තැනැත්තා තුළ අර කියාපු හැම ගුණ ධර්මම ඇතුළතින් වැඩෙනවා. විටමින් පෙත්තක් ගන්නකොට ඒකේ තිබෙන ගුණ බැලුවත් නැතත්, ඒ විටමින් පෙත්තේ ගුණ තියෙනවා. අන්න ඒ වගේ ඒක තුළින් අර තමන්ට ඕනෑ කරන දේ සම්පූර්ණ වෙනවා. ඒ වගේ තමයි හරියාකාර භාවනා කර්මස්ථානයක් අරගෙන ඒක වචනකොට අර කියාපු ගුණ ධර්ම ඉබේටම ඇතිවෙනවා. සමාස් දෘෂ්ටිය, සමාස් සංකල්ප, සමාස් වචන ආදී වශයෙන්, ඊළඟට සතර සතිපට්ඨානය, සතර සම්මථප්‍රධාන ආදී නොයෙකුත් විදියේ ලොකු වචනවලින් කියන දේවල් ගැන නොදන්නත් අර කර්මස්ථානය තුළින්ම මේ ධර්මයන් චිත්ත සන්තානයේ සම්පූර්ණ වෙනවා. එහෙම සම්පූර්ණ වෙලා තමයි යම්කිසි අවස්ථාවක අර බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදල ඒ උතුම් උපශාන්ත තත්ත්වයට, තාදී තත්ත්වයට, එහෙව් තත්ත්වයට සිත ගේන්න පුළුවන් වන්නේ. චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධයෙන්.

මේ මුලුමහත් සංසාරක පැවැත්ම දුකක්ය, මේ පංචස්කන්ධයේ පැවැත්ම, මේ භවයම එහෙම පිටින්ම දුකක්ය කියලා කීම තුළින්ම පමණක් අපට කවදවත් සැනසීමක් ලබාගන්න බෑ. කරන්න තියෙන්නේ දුක නැවත නැවතත් ඇතිකරවන අපේ මේ සිත ඇතුළේ තිබෙන තණ්හාව, සංසිඳුවාගන්න ඕන යථාවබෝධය තුළින්. යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගැනීම තුළින්. ඒකට තමයි මේ හැමදේම අනිත්‍යයි කියලා මෙනෙහි කරන්නේ. මේ අනිත්‍යතාව වැඩියෙන් තේරෙනකොට ඔන්න මේක පිළිබඳව දුක් ස්වභාවය තේරෙනවා. මේක භයජනක බව. මේක අල්ලාගැනීම නිසාමයි අපට දුක් පීඩා එන්නේ කියලා. ඒ භයජනක ස්වභාවය නිසාම මේක මමය, මාගේය කියලා ස්ථිර තත්ත්වයක්, වසයේ පවත්වන්න බැරියි කියන එක අවබෝධ වෙනවා අනාත්ම බව. ඔය ත්‍රිලක්‍ෂණය යම්කිසි මට්ටමකින් අවබෝධ වුණාම තමයි සෝවාන් තත්ත්වය කියන ඒ උතුම් ලෝකෝත්තර තත්ත්වයට පත් වෙන්නේ. ඒ ධර්ම වක්‍රයම තව වරක් කරකැවීමෙන් තමයි සකදගාමී තත්ත්වයට පත්වෙන්නේ, එක වරක් නැවත මෙලොවට එන හැටියට. ඒ වගේම

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

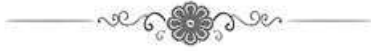
අනාගාමී තත්ත්වයට තව වරක් දියුණු වුණාට පස්සේ අවසාන වශයෙන් ඒ උතුම් අරහත් තත්ත්වයෙන් මුලු මහත් සංසාර දුක්ඛයෙන් අත මිදිලා උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙන්නේ මේ ධර්මයෙන්, අර කියාපු මාර්ගයෙන්.

එතකොට දැන් මේ පින්වතුන් කල්පනා කරගන්න ඕනේ අර හත් හැවරිදි පුතා, රහත් සාමනේරයන්වහන්සේගේ ශාසනික හුරතලයක් තුළිනුයි, අපි මේ නිර්නාමික ගුණ පුඤ්ජයක් තුළින් අද ධර්ම දේශනාව අපි මේ දේශනා කළේ. අපි කල්පනා කරගන්න ඕනේ ලෝකයේ නොයෙකුත් ගැඹුරු ධර්ම තිබෙනවා, නමුත් ඇත්තවශයෙන්ම කෙනෙකු නිවන් මගට කැඳවන්නේ වරිතාදර්ශයකුයි. ඒ අතීතයේ බුදු, පසේ බුදු, මහරහත්වහන්සේලා ලෝකයාට ඉතුරු කරලා යන්නේ වරිතාදර්ශයයි. ඒ ගුණ සම්භාරයයි. ඒ ගුණ සුවද ඔස්සේ තමයි මේ ලෝකයා නිවන් මගට එකතු වෙන්නේ. තර්කය ඔස්සේ නෙවෙයි. අන්න ඒ නිසා කල්පනා කරගන්නට ඕනේ මේ වරිතාදර්ශය අපගේ ජීවිතයේ අඩුපාඩුකම් සකස් කරගන්නට, ඒ කුඩා රහත් සාමනේරයන්වහන්සේගේ වරිතය උපකාර කරගන්න ඕන කියලා. ඊලඟට නිහතමානීත්වය පිළිබඳව ඒ ගුරු ස්වාමීන්වහන්සේ ගත්තු ප්‍රතිපත්තියත් අපි කල්පනා කරගන්නට ඕනේ. මේ හැම එකක් තුළින්ම අපි කල්පනා කරගන්නට ඕනේ මේ නියම උපශාන්ත බව ඇතිවීමටනම් අර කියාපු තිදේර ආරක්‍ෂා කරගෙන එහෙම නැත්නම් ස දේර ආරක්‍ෂා කරගෙන ඒ ධර්ම මාර්ගයේ යමින් ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ වඩමින් හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ උතුම් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදල උතුම් සෝවාන්, සකදගාමී, අර්හත් කියන ඒ ආර්ය තත්ත්ව ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගෙන උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙන්න. ඇත්තවශයෙන්ම අද දින තමන් පුහුණු කළ මේ ශීලාදී ප්‍රතිපත්ති ධර්ම, ඊලඟට ධර්ම ශ්‍රවණය, වත පිළිවෙත මේ හැම දෙයක්ම ඊට උපකාර වේවා කියලා, උපනිශ්‍රය වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න.

ඒ වගේම මෙතෙක් ධර්ම ශ්‍රවණමය වශයෙන්, ධර්ම දේශනාමය වශයෙන් අප යම්කිසි කුසල සම්භාරයක් රැස්කර ගත්තානම් ඒ කුසල සම්භාරය ශාසනාරක්‍ෂක දෙව් දේවතාවුන් ඇතුළු අවිච්චියේ පටන් අකනිටාව දක්වා වූ අපගේ ඤැනීනුත් ඇතුළු යම්තාක් කෙනෙක් නිවන් ප්‍රාර්ථනා කරනවානම් ඒ හැම දෙනාම මෙය අනුමෝදන් වෙත්වා. හැකිතාක් ඉක්මනින් අතිසෝර සංසාරයෙන් අති භයානක ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණාදී ඒ සියලු සංසාර දුකින් අතමිදී උතුම් අමාමහ නිවනින්

සැනසෙත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරමින් මේ විදියට ගාථා කියලා පින් පමුණුවන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහති...’

83 වන දේශනය

83 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 158)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

ආරහඵ නිකමඵ යුඤ්ඤඵ බුද්ධසාසනෙ
ධුනාඵ මච්චුනො සෙනං නළාගාරං ව කුඤ්ඤරො
යො ඉමසමීං ධම්මවිනයෙ අඤ්ඤාමනො විභෙසසති
පභාය ජාති සංසාරං - දුක්ඛස්සන්තං කරස්සති

- සං.නි., බ්‍රාහ්මන සං., අරුණවතී සූත්‍රය.

සැදූහැවත් පින්වතුනි,

තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ වගේ ඇසළ පුර පසළොස්වක පෝය දවසක ධම්මවකකඤ්ඤානුසාරයෙන් පෙරලූ ඒ ධර්ම වක්‍රය පිළිබඳ ප්‍රවෘත්තිය දෙවිලොවින් දෙවිලොවට, බඹ ලොවින් බඹ ලොවට නාද නින්නාද දෙමින් විකාශනය වුණා. නූතන ලෝකයේ ඇති විකාශන මාධ්‍ය වලට වඩා පුදුම අන්දමේ විකාශන ශක්තියක් ඒ ධර්ම වක්‍රයේ තිබුණ බව අපට ඒ අනුව හිතාගන්න පුලුවනි. ඤාණකවම විශ්වය පුරා පැතිරෙන යම්කිසි ධර්ම තේජසක් ධර්මය තුළ තිබෙන බව අතීත බුද්ධ ශාසනය සම්බන්ධයෙන් අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතැම් අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කළ සූත්‍රදේශනා වලින් පෙනී යනවා. අද අපි මේ මාතෘකා කළ ගාථා දෙකට අදාළ නිදන කථාවත් ඊට හොඳ සාධකයක්. එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වසද්දී සංඝයාවහන්සේලා අමතලා අතීත කල්පයක සිද්ධියක් මේ විදියට ඉදිරිපත් කරනවා.

‘මහණෙනි, ඉතාම ඇත අතීතයේ හිටියා අරුණවා කියලා රජ කෙනෙක්. ඒ රජුපුරුවන්ගේ රාජධානිය හැඳින්වුණේ අරුණවතී නමින්. අතීතයේ වැඩ විසූ ඒ සිඛි භාග්‍යවත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අරුණවතී රාජධානිය ඇසුරු කරගෙනයි වැඩ වාසය කළේ. ඒ සිඛි බුදුරජාණන් වහන්සේට අග්‍ර ශ්‍රාවකයන්වහන්සේලා දෙනමක් හිටියා. අහිභු, සම්භව කියලා. එක දවසක් මේ සිඛි බුදුරජාණන් වහන්සේ අහිභු අග්‍ර ශ්‍රාවකයන්වහන්සේ අමතලා කියනවා - ඒ කාලයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්ගේ ශ්‍රාවකයන්ට ‘බ්‍රාහ්මණය’ කියලා ඇමතු බවයි පෙනෙන්නේ - ‘බ්‍රාහ්මණය දැනෙ වෙලාව එනතුරු අපි එක්තරා බ්‍රාහ්ම

ලෝකයකට ගිහින් එමු' කියලා. 'හොඳමයි ස්වාමීනි' කියලා උන්වහන්සේත් පිළිවදන් දුන්නා. ඊලඟට සිඬි බුදුරජාණන් වහන්සේත් ඒ අභිභූ අග්‍ර ශ්‍රාවකයන්වහන්සේත් වක් කළ අතක් දික් කළ සැණින්, දික් කළ අතක් වක් කළ සැණින් අරුණවතී රාජධානියෙන් අතුරුදහන් වෙලා යම්කිසි බ්‍රහ්ම ලෝකයක පහළ වුණා. බ්‍රහ්ම ලෝකයට වැඩම කළාට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ අභිභූ අග්‍ර ශ්‍රාවකයන්වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා 'බ්‍රාහ්මණය, මේ බ්‍රහ්මයාටත් බඹ පිරිසටත් යම්කිසි ධර්මකථාවක් කිරීමට ඔබට වැටහේවා!' කියලා. 'එසේය ස්වාමීනි' කියලා අර අභිභූ ස්වාමීන්වහන්සේ විශේෂ ධර්මකථාවකින් අර බ්‍රහ්ම රාජයාටත් බ්‍රහ්ම පිරිසටත් සතුට සංවේගය ඇතිකරන්න උත්සාහ කළා. නමුත් ඒ බ්‍රහ්මයාත්, බ්‍රහ්ම පිරිසත් විවේචන මුඛයෙන් මෙන්න මේ විදියට කියන්නට පටන් ගත්තා 'මේක හරි වැඩක්නෙ. මේක ආශ්චර්ය අද්භූත දෙයක්නෙ. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඉදිරිපිට ශ්‍රාවකයා ධර්ම දේශනා කරනවා' කියලා. එතකොට ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ අභිභූ ස්වාමීන්වහන්සේට කියනවා 'බ්‍රාහ්මණය මේ බ්‍රහ්ම රාජයාත් බ්‍රහ්ම පිරිසත් ඔබ ගැන විවේචනය කරනවා මෙන්න මෙහෙම කියමින්. ඒක නිසා තව තවත් වඩ වඩාත් ධර්ම දේශනා කරලා මේ අය සංවේගවත් කරන්න' කියලා ආරාධනා කළා.

ඊලඟට මේ අභිභූ ස්වාමීන්වහන්සේ සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්යයත් එක්කම ධර්ම දේශනා කරන්න පටන් ගත්තා. විටෙක තමන් දෘෂ්‍යමානව, විටෙක අදෘෂ්‍යමානව, විටෙක ශරීරයෙන් කොටසක් විතරක් දෘෂ්‍යමානව, ශරීරයෙන් ඉහළ කොටස, තමන්ගෙ ශරීරයෙන් පහළ කොටස, ඔය විදියට විවිධාකාරයෙන් සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්යයත් එක්ක මිශ්‍රනය කරලාම ධර්මය දේශනා කළා. මේ බ්‍රහ්ම පිරිස සංවේගයට පුදුමයට පත් වුණා. මේක ආශ්චර්ය අද්භූත දෙයක්, ශ්‍රාවකයාටත් මේ තරම් සෘද්ධි බලය තියෙනවා කියලා. මේ අවස්ථාවේදී අභිභූ ස්වාමීන්වහන්සේ සිඬි බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා 'ස්වාමීනි මට මතකයි සංඝයාවහන්සේලා මැද මම එක් අවස්ථාවක මෙන්න මෙහෙම එකක් කිව්වා 'මට පුලුවනි ඇවැත්නි බ්‍රහ්ම ලෝකවල ඉඳලා දහසක් ලෝකවලට මගේ ස්වරය අස්වන්න'. ඔන්න එතකොට සිඬි බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'බ්‍රාහ්මණය දැන් තමයි මොහොත. දැන් තමයි වෙලාව. දැන් ඒ කියාපු කාරණය ඉෂ්ට කරන්න. දහසක් ලෝකයට තමන්ගෙ ස්වරය අස්වන්න' කියලා. ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ආරාධනා කළාම අභිභූ

ස්වාමීන්වහන්සේ අර බ්‍රහ්ම පිරිසට දේශනා කළ ගාථා දෙකයි අපි මේ මාතෘකා කළේ අද.

ආරභථ නිකමථ යුක්ඡථ බුද්ධසාසනෙ
ධුනාථ මච්චුනො සෙනං නළාගාරං ව කුක්ඡරො
අරඹවු! නික්මෙවු! යෙදෙවු බුදු සස්තෙනි!
නසවු මරුසෙන් හැම බට ගෙය බිඳින ඇතු සේ

යො ඉමසමිං ධම්මවිනයෙ අප්‍රමනො විහෙසුති
පභාය ඡාති සංසාරං - දුක්ඛස්සනතං කරිස්සති
යමෙක් සස්තෙනි මෙම වෙසෙයි නම් නොපමාවම
දුරුර සසරෙහි බැඳුම - කරනේය දුක් හැම නිම

ඔන්න එතකොට ඒ දේශනාව කරලා බ්‍රහ්ම පිරිස සංවේගයට පත් කරලා සිඛි බුදුරජාණන් වහන්සේත්, අභිභූ ස්වාමීන්වහන්සේත් ආපසු අර කියාපු විදියටම වක් කළ අතක් දික් කළ සැණින්, දික් කළ අතක් වක් කළ සැණින්, ඒ ක්ෂණයෙන්ම අරුණවතී රාජධානියේ පහළ වුණා. ආපසු වැඩිම කළාට පස්සෙ සිඛි බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාගෙන් අහනවා 'මහණෙනි ඇහුණද අපේ මේ අභිභූ භික්ෂුන්වහන්සේ බ්‍රහ්ම ලෝකයේ ඉඳලා ගාථා ප්‍රකාශ කරනවා?'. 'එසේය ස්වාමීනි'. 'කොහොමද ඒ ගාථා ඇහුණ හැටි කියන්න' කිව්වා. හරියටම අර කියාපු විදියටම ඒ ගාථා දෙක ප්‍රකාශ කළා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ 'සාදු සාදු! බොහොම හොඳයි නුඹලා ඒ අභිභූ භික්ෂුවගේ ධර්ම දේශනාව අහපු එක' කියලා, ඔන්න ඒ ප්‍රවෘත්තියයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ.

එතකොට මේ ආශ්‍රයෙන් අපට පෙනෙනවා මේ ගාථා දෙකේ ඓතිහාසිකත්වය. අතීත කල්පයක, අතීත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේදී ඒ විදියට විශ්වය පුරා රැවි පිළිඳවී දුන්න ගාථා දෙකක්. ඊලඟට අපි ඒ ගාථා දෙකේ ඇතුළතට බැහැලා අරීය තේරුම්ගන්න බලමු. මෙතන ප්‍රධාන වචන තුන මේ පින්වතුන්ට තේරෙන්න ඇති 'ආරභථ, නිකමථ, යුක්ඡථ' කියන පද තුනයි. ඒ පද තුනෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයට හෙළි කළ එක කාරණයක් තමයි සසර දුක් කෙළවර කරගැනීමේ ශක්තිය අප හැමදෙනා තුළම පවතින බව. උන්වහන්සේ සමහර අවස්ථාවල තමන්වහන්සේ පිළිබඳව ප්‍රකාශ කළා 'අහමි කම්මවාදී, කිරියවාදී, විරියවාදී - මම කර්මවාදී කෙනෙක්, ක්‍රියාවාදී,

වීර්යවාදී'. සමහරු මේ කාලයේ කර්මය කියනකොට හිතන්නේ 'කර්මය ඒකනම් ඒකට කරන්න දෙයක් නෑ' කියලා. අන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අර්ථයෙන් නෙමෙයි කිව්වෙ. කර්මය, ක්‍රියා ශක්තිය, වීර්ය ශක්තිය තියෙන පුද්ගලයෙක් හැටියටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මනුෂ්‍යයා ගැන විශේෂයෙන්ම සැලකුවේ. එතකොට අන්න ඒ කාරණය අනුව 'ආරභථ, නික්මථ, යුක්ඤ්ථ' කියන පද තුනේ සඳහන් වෙන්නේ - ඇතැම් අවස්ථාවල බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකත් විග්‍රහ කරලා දක්වුවා. එක් සූත්‍රයක ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි නූපන්නාවු ටීනමිද්ධං - නිදීමත, අලස ගති නූපදවීම සඳහාත්, උපන්නාවු නිදීමත, අලස ගති නැති කිරීම සඳහාත් එක් ධර්මයක් තිබෙනවා. මොකක්ද ඒ එක් ධර්මය නමින් දක්වුවේ. අර පද තුනයි. ආරම්භ ධාතු, නික්ම ධාතු, පරක්ම ධාතු. මේ ධාතු කියන්නේ - ඕනෑම විග්‍රහයක මූලික කාරණා ධාතු නමින් දක්වෙනවා.

එතකොට පුද්ගලයා තුළ ආරම්භක ශක්තියක් තිබෙනවා. යමක් අරඹන ශක්තියක් තිබෙනවා. නික්මථ - අරඹලා කරගෙන යන ශක්තියක් තියෙනවා. පරක්ම කියන ධාතුවෙන් කියන්නේ ඒ කරගෙන යාමේදී ඉදිරිපත් වෙන බාධක මැඩගෙන ඉදිරියට යන පරාක්‍රමය, එය ජයගැනීමේ ශක්තියක් තිබෙනවා. අන්න ඒ පද තුන හැඳින්වීමටයි ආරභථ, නික්මථ, යුක්ඤ්ථ කියලා යොදලා තියෙන්නේ. ඒ වගේම වීර්යය වැඩි කරගැනීමට විශේෂයෙන්ම ඔය පද තුන උපකාර වෙනවා. ආරභථ, නික්මථ, යුක්ඤ්ථ බුද්ධ සාසනෙ. ධූතාථ මච්චුනො සෙනං - මාරයාගේ සේනාව විනාශ කරන්න. ඔන්න ඊලඟට උපමාව දෙනවා. ඒ උපමාවත් ප්‍රබල උපමාවක් - බට ගෙය බිඳින ඇතු සේ. බට ගෙයක් තියෙනවා. ඇතෙකුට ඕක බිඳින්න අමාරුද? අඩිය තිව්ව හැටියේ පුරු, පුරු ගාලා බිඳිලා යනවා. අන්න ඒ වගේ උපමාවෙන් ඒ වීර්යය ශක්තිය පෙන්නුම් කරනවා. බට ගෙය බිඳින ඇතු වගේ මාර සෙනඟ විනාශ කරන්න. මොකක්ද එතකොට මේ මාර සේනාව, මාර සේනාව පවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනයෙන්ම අපිට දකින්න ලැබෙනවා පධාන සූත්‍රයේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහා පධාන කියලා අපි හඳුන්වන මහා වීර්යය වඩන ඒ අවස්ථාවේ බුද්ධත්වය සඳහා - පොතපතේ සඳහන් වෙන්නේ එක් අවස්ථාවක මාරයා ඇවිල්ලා පොළඹවන්න උත්සාහ කලා මේ වීර්යය අනභරින්න. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ මාරයාට ආමන්ත්‍රණය කරලා කියනවා 'මාරය, ඔබේ සේනාව මෙන්න මේකයි'. සේනාව හැටියට හඳුන්වන්නේ මොකක්ද අපේ හිත් තුළ තිබෙන

කෙලෙස්. එතන දක්වනවා කෙලෙස් දහයක්, ගාලා පෙළකින් පධාන සූත්‍රයේ, සුත්ත නිපාතයේ.

‘කාමා තෙ පඨමා සෙනා, දුතියා අරති වුච්චි’ ආදී වශයෙන්. කාමයන් තමයි පළමුවෙනි සේනාව. දෙවෙනි සේනාව අරති නමින් හැඳින්වෙන්නේ ශාසනයේ පිළිවෙත් පිළිබඳ නොඇල්ම. ඒ කියන්නේ, ‘අරති’ කියලා කියන්නේ ශාසනික පිළිවෙත් පිළිබඳව, කුසල ධර්මයන් පිළිබඳව නොඇල්ම, එපාකම. ඒකත් නුඹේ දෙවෙනි සේනාව. ඊලඟට තුන්වෙනි සේනාව තමයි කුසගින්නයි, පිපාසයි. කුසගින්න, පිපාසය පිට තියලා වැඩ අතපසු කිරීම - ‘කුප්පිපාසාව’. ඊලඟට ‘තණාව’ තමයි හතරවෙනි සේනාව. පස්වෙනි සේනාව තමයි නිදීමත, අලස ගතිය, ‘චීනමිද්ධ’. හයවෙනි සේනාව තමයි බියසුලු කම, භියො. හත්වෙනි සේනාව තමයි විචිකිච්චාව, දෙගිඩියාව. අට වෙනි සේනාව තමයි ‘ගුණමකුකම, උඩගුකම’. ඊලඟට නව වෙනි සේනාව හැටියට දක්වන්නේ ලාභ සතකාර. වැරදි විදියට ඇතිකරගන්න යසස් පරිවාර සම්පත්ති ඒ හැම එකක්ම නව වෙනි මාර සේනාවයි. දහවෙනි මාර සේනාව ‘අතතුකංසන පරවමහන’ නමින් තමන් හුවා දක්වමින් අනුන් හෙලා දැකීමේ ඒ දුර්ගුණය. ඔන්න ඔය දස මාර සේනාවයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙලෙස් මාරයින් හැටියට දැක්වුවේ. ඒවා බෙදිලා යනකොට ඒ සේනාවට අයිති කෙලෙස් රාශියක් නොයෙකුත් විදියේ දහස් ගණනින් ගණන් ගන්නවා සමහරවිට. විශාල සේනාවක් මාර සේනාවට අයිතියි. ඔය කෙලෙස් එක්කයි එතකොට සටන් කරන්නට තියෙන්නේ.

මොනවයින්ද එතකොට සටන් කරන්න වෙන්නේ අපට? දූන් මේ සටන් ගැන කතා කරන කාලයේ මොකක්ද අපට තියෙන ආයුධය මේවා එක්ක සටන් කරන්න? ආයුධ තිස් හතක් තියෙනවා. ‘සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික’ ධර්ම නමින්. එතකොට සේනා සංවිධානය කරන්නේ අන්න ඒ සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්ම පෙළ ගැස්වීමයි. මොනවද මේ තිස් හත? මෙතන කොටස් හතක් තිබෙනවා. සේනාව බලඇණි හතකට බෙදන්න පුලුවන්. සතර සතිපට්ඨානය, සතර සම්මප්පධාන, සතර සෘඤ්ඤාද, පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල, සතර බොජ්ඣංග, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය - ඔය හතයි සේනාවේ බල ඇණිය. එතකොට මේ ආරම්භය, සේනා සංවිධානය කෙරෙන්නේ කොහොමද? සේනාව ඉදිරියට ගෙනයන්නේ කොහොමද. පරාක්‍රමය කියලා කියන ඒ බල මුළුව සතුරු බලමුළු බිඳලා ජව ගැනෙන්නේ කොහොමද කියන එක තේරුම්

ගන්නනම් ඔය සත්තිස් බෝධි පාසෂික ධර්ම තම සන්තානයේ ක්‍රියාත්මක කරන්නට ඔහු. දළ වශයෙන් කිව්වොත් සතර සතිපට්ඨාන භූමියේ මූලික පුහුණුව ලබන්නේ යෝගාවචර යුද්ධ හටයා, සමහරවිට කමටහන් ආයුධයකුත් අරගෙන. සතර සතිපට්ඨාන භූමියේ ඒ යෝගාවචර පින්වතාගේ ඒ අභ්‍යාසයට අයිති කාරණා හතර තමයි සමමඤ්චාන. හතර ආකාර වීර්යය. ඒකත් මේ පින්වතුන් නිතර අහලා ඇති.

අපි එකක් විතරක් සවිස්තරව කිව්වොත් ‘අනුඤ්ඤානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුඤ්ඤාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගන්හාති, පදහති’ කියන ඔය දීර්ඝ පදයකින් අර වීර්යය පැත්ත බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරනවා පද රාශියකින්. නූපත් අකුසල් නූපදවීම සඳහා. ඡන්දං ජනෙති කියන්නේ ඕනෑකමක් ඇතිකරගන්නවා. වායමති, වැයමක් දරනවා. විරියං ආරභති, විරියක් අරඹනවා. චිත්තං පග්ගන්හාති, අධිෂ්ඨානයක් පෙරදැරි කරගන්නවා. අන්තිමට පදහති, කාය ජීවිත නිරපේක්ෂකව අවසාන මහා පදන කියන අන්දමින් උත්කෘෂ්ඨ වීර්යයක් දරනවා. ඔය පද මාලාව හතර ආකාර වෙන්වන කොහොමද? ඒ ටික කෙටියෙන් සලකාගන්න. නූපත් අකුසල් නූපදවීම සඳහාත්, උපත් අකුසල් නෙරපීම සඳහාත්, නූපත් කුසල් උපදවාගැනීම සඳහාත්, උපත් කුසල් තහවුරු කරගෙන, ස්ථාවර කරගෙන, සම්පූර්ණතාවයට පත් කිරීම සඳහාත්. සතර ආකාර සමමඤ්චානය කියන්නේ ඕකයි. ඔය හතරයි.

එතකොට ඔය අභ්‍යාසය තුළින්ම ඊලඟට සෘද්ධිපාද කියන ඒ ධර්ම හතර මතු වෙනවා. මොනවද සෘද්ධිපාද? ඡන්ද, විරිය, චිත්ත, විමංසා. අර කලින්ම කියවුණානේ ඡන්දයක් ඇතිකරගන්නවා කියලා. ඕනෑකමක්, කැමැත්තක් ඇතිකරගැනීම පළවෙනි පියවරයි වීර්යය ගැනීමේදී. ඊලඟට වායමති, විරියං ආරභති, කියන පද දෙකෙන් දැක්වෙන වැයමක් දැරීම, වීර්යය - අන්න වීර්යය සෘද්ධි පාදය. චිත්ත කියන එකට අදලයි අර අධිෂ්ඨානය. චිත්තං පග්ගන්හාති, සිත දැඩි කරගැනීම, අධිෂ්ඨාන ශක්තිය. ඊලඟට විමංසා කියන එක කෙලින්ම නොතිබුණත් අපට හිතාගන්න පුලුවන් ක්‍රමානුකූලව වීර්යය කරගෙන යනකොට ඒ පිළිබඳ විමංසන බුද්ධිය, කළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ අවබෝධයක් ඇති වෙනවා, ප්‍රඥාවට අදල දෙයක් විමංසා කියන්නේ. ඉතින් ඔය එක එක පුද්ගලයාට තම තමන්ගේ සංසාරයේ අරගෙන එන ශක්තීන් අනුව ඇතැම් කෙනෙක් ඡන්දය පෙරදැරි කරගෙන නිවන් දකිනවා. ‘මට

කැමැත්ත ඕනෑකම ඇති වුණොත් මම ඒක කරලමයි නවත්තන්නේ' කියලා. තව කෙනෙක් විරියය නිසා 'මම වැඩකට අත ගැහුවොත් ඒක ආයෙ අතහරින්නෙ නැහැ' යි කියලා විරියයම වෙනවා. තව කෙනෙක් 'මම අධිෂ්ඨාන කරගත්තොත් ඒක කරලාමයි නවත්වන්නෙ' කියලා විත්ත. තව කෙනෙක් 'මට ඕනෙ කොහොමහරි මේකෙ ප්‍රතිඵලය ඇත්තද' කියන එකෙන් විමසනය මුල් කරගෙන. ඕනන ඔය සෘද්ධිපාද. සෘද්ධිපාද කියලා කියන්නේ අහසින් යන එක නෙමෙයි. යමක් සාර්ථක කරගැනීම සඳහා, ඒක ලෞකික ජීවිතයටත් එක්තරා ප්‍රමාණයකට අදාලයි මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුලුවන්. ඡන්ද, විරිය, විත්ත, විමසා කියන සෘද්ධිපාද හතර ඕනෑම කෘත්‍යයක් සඳහා ලෝකෝත්තර නිවන් සඳහා පමණක් නෙවෙයි ලෞකිකවූ අභිඥ ලබාගැනීමටත් ඔය හතර අවශ්‍යයි. ඉන් මෙහා ඒවා ගැන අපි අමුතුවෙන් නොකිව්වත් ඒවාටත් අදාලයි කියලා හිතාගන්න පුලුවන්. ඕනන එකකොට සෘද්ධිපාද.

ඊලඟට ඔය ටික කරගෙන යනකොට යෝගාවචරයාට මෙතෙක් තමන්ට තිබුණ පංචේන්ද්‍රිය වෙනුවට අමුතු ඉන්ද්‍රිය පහක් ගැන අවබෝධයක් එනවා. ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා, ඕවා තමයි ධර්මයේ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ. සඤ්ඤිය, විරියිඤ්ඤිය ආදී වශයෙන්. මේ පංචේන්ද්‍රියෙන් නෙමෙයි නිවන් දකින්නේ. ඒ පහෙන් නෙමෙයි නිවන් දකින්නේ පින්වතුනි, ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියන ඒ ඉන්ද්‍රියන් දියුණු කරගෙනයි. ආධ්‍යාත්මීය ඉන්ද්‍රිය පහ දියුණු කරගෙනයි. ඒවා දියුණු කිරීම තුළින්. දියුණු කරනවා කියන්නෙ මොකක්ද - ඒවා නිකන් තියාගෙන ඉන්නවා නෙමෙයි, අර කියාපු මාර සේනාව පලවා හැරීමට ඒවා උපකාර කරගන්නවා බල හැටියට. ශ්‍රද්ධා බලයෙන් සමහර ඒවා පලවා හරිනවා. විරිය බලයෙන්, සති බලයෙන්, සමාධි බලයෙන්, ප්‍රඥ බලයෙන්. ඒ පහමයි පංච බල හැටියට දක්වෙන්නේ ධර්මයේ සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්ම අතර. ඔය ටික පෙළ ගැහිලා එනකොට පංචේන්ද්‍රිය, පංච බල.

ඊලඟට සත්‍ය බොජ්ඣංග. බොජ්ඣංග කියලා කියන්නේ බෝධිය, අවබෝධය සඳහා උපකාර වෙන අංග හතක් පෙළ ගස්වනවා අවසානයේ. ඒක තමයි මේ පින්වතුන් අහලා ඇති සති, ධම්ම විචය, විරිය, පීති, පසසඤ්ඤි, සමාධි, උපෙක්ඛා කියලා කියන්නේ. සතිය මූලික වෙනවා, සිහිය. සිහිය පෙරදැරි කරගන්නකොට ධම්ම විචය - ධර්මයන්, කුසලාකුසල ධර්මයන් හඳුනාගැනීමේ ශක්තිය, කමටහන් ගැඹුරින්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තේරුම්ගැනීමේ ශක්තිය මතු වෙනවා, ධර්ම විවය. ඒක අනුව අකුසල් දුරු කිරීමටත්, කුසල් උපදවාගැනීමටත් විරියය මතු වෙනවා, විරිය. විරියය තුළ ඒ යෝගාවචරයාට අයිති වෙනවා, ඉබේම ලැබෙනවා යම්කිසි නිරාමිස ප්‍රීතියක්, පීතී. ඒක සමාධියට උපකාර වෙනවා. විරියය දරන්නාටයි ඒ අමුතුවම විරියයක් නිරාමිස ප්‍රීතියක් ඇතිවෙන්නේ. ඒ ප්‍රීතිය ඊලඟට සන්සුන් කරගෙන පසුභව - ඇතුළතින් කාය විත්ත පසුභවය ඇතිකරගන්නවා, ඒ විරියය තුළින්. ඊට පස්සේ ඒක තුළින් සමාධිය මතුකරගන්නවා. ඊලඟට ඒ සමාධිය මතුකරගෙන ඒක ආරක්‍ෂා කරගන්න ස්ථාවර කරගන්න උපේක්‍ෂාව. ඔන්න ඔය හතයි, මේ පෙළගැස්මයි සප්ත සම්බෝධියයි නමින් දැක්වෙන්නේ. ඒක දෙවෙනි වෙන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පමණයි. ඒ තරම් වැදගත් ධර්ම කොට්ඨාසයක් බෝධියයි හත කියන එක.

ඔන්න අවසාන පරාක්‍රමය කෙරෙන්නේ එතකොට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළින්. ඒක ඒකකයක් හැටියටයි දක්වලා තියෙන්නේ. අරියෝ අධ්‍යායිකෝ මග්ගෝ - ඒක ඒකාබද්ධ සේනා සංවිධානයක්. එක එකක් වෙන් කරලා ගන්න බැරි තරමට එකකට එකක් සම්බන්ධයි. සම්මා දිට්ඨිය අනුවම පැන නගින සම්මා සංකප්පයෙන් ඊලඟට ඒ අනුව සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි කියන ඒ අංග අට පුදුම විදියට සම්බන්ධ වෙලා තියෙනවා එකිනෙකට. එතකොට ඒක ඒකාබද්ධ අවසාන - දැන් අර කිව්වේ සේනා සංවිධානය, ආක්‍රමණය, අන්තිමට පරාක්‍රමය කෙරෙන්නේ අවසාන පියවර ගන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයත් ලෞකික වශයෙන් එක් මට්ටමකින් වඩාගෙන ගිහිල්ලා, ලෝකෝත්තර මොහොතේදී ඒ අංග අටම එක සිතක පහළ වෙනවා කියලා ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ පහළ වෙන සිත තමයි එතන අති විශේෂ. ඒ කියන්නේ අර එක් එක් අංග වෙන වෙනම ගත්තා වගේ නෙමෙයි. ඒකේ හතම එකට එතකොට එක ශක්තියක්. ඒක තුළින් ලෞකිකත්වයෙන් ලෝකෝත්තර පැත්තට පනින්නේ. ඒක මහ පුදුමයි. ඒක බුදු කෙනෙකු පමණක් මතුකරගන්න මහා පුදුම ධර්මතාවයක්. ඒ මාර්ග සිත කියන්නේ ක්ෂණිකවම ලැබුණු සමාධියක්. ඒ සමාධියට සමාන කරන්න සමාධියක් නෑ කියලා ධර්මයේ සදහන් වෙන්නේ - සමාධි නා තෙන සමෝ න විජ්ජති. ආනන්තරික සමාධිය නමින් හැඳින්වෙනවා. ඒ සමාධියට අනතුරුවම ඵලය. මාර්ග ඵලය ලැබෙනවා.

අන්ත ඒ සමාධි සිතට අදාල වන විශේෂ කාරණයක් තමයි මේ අංග අට, එක එකකට, එක එකකට ආරක්ෂාවක් සලසනවා අර මාර්ගක්ෂණයේදී. සම්මා දිට්ඨි, සම්මා වායාම, සම්මා සති කියන අංග තුන. ඒක මහ පුදුම ධර්මතාවක් එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දෙනවා. සම්මා දිට්ඨි පූර්වාංගම වෙනවා. සම්මා දිට්ඨිය පෙරටු වෙනවා. සම්මා වායාම පිටිපස්සේ ඉඳන් තල්ලුව දෙනවා, ආරක්ෂාව දෙනවා. සම්මා සතිය අත ළග ඉඳගෙන උපස්ථාන කෘත්‍යය කරනවා. ඕනෑ දේ ඒ වෙලාවට සපයා දෙනවා. මේක අපි උපමාවකට කියතොත් දැන් මේ කාලේ නිතර දකින්න ලැබෙන එකක්නෙ - මේ පින්වතුන්ට ඒ උපමාව බොහොම තේරෙයි. ඔය රාජ්‍යය ලොකු නිලධාරීන් යන්නෙම කොහොමද, ඉස්සෙල්ලා ආරක්ෂක නිලධාරියෙක් ඉස්සරහින් එනවා ඒ කියන උපකරණත් අරගෙන මග හෙළි කරමින්, පාර පෙන්වමින්. ඊලඟට පිටිපස්සෙන් එනවා ඒත් කොටසක්. ආරක්ෂාවට පිටිපස්සෙන් එන තර්ජන ආදිය වළක්වන්න තව ආරක්ෂා බලඇණියක් හරි පුද්ගලයෙක් හරි එනවා, ආරක්ෂක නිලධාරී කායාරක්ෂකයෙක් හරි කවුරුහරි. ඊලඟට තමන් එක්කමත් යනවා දෙපැත්තෙන් සමහරවිට තවත් නිලධාරීන් ආරක්ෂාවට අර පුද්ගලයාගේ. අන්ත ඒ උපමාව අනුව තේරුම්ගන්න පුළුවන් සම්මා දිට්ඨි පුබ්බිඛමා - සම්මා දිට්ඨිය පෙරටු වෙනවා අර කියාපු ලෝකෝත්තර ක්ෂණයේදී. සම්මා වායාම පිටිපස්සෙන් ඉඳලා තල්ලුව දෙනවා. සම්මා සතිය උපස්ථාන කෘත්‍යය කරනවා ළග ඉඳගෙන.

මන්න ඔය විදියට ඒ ලෝකෝත්තර සිත මහ පුදුම දෙයක්. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ලෞකිකයි. සංඛතයි. නමුත් ඒ ලෞකික තත්ත්වය තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ සිහි කර වදලා මහ පුදුම අන්දමින් එක ක්ෂණයක අර අටම එකතු කරලා ඒ ශක්තිය තුළින් තමයි එහා පැත්තට පනින්නේ. මන්න ඕකයි අසංඛතය කියලා කියන ඒ නිවනට පනින අවස්ථාව. එතකොට යෝගාවචරයාට තියෙන සේනා සංවිධානයත්, ඒ සේනා සංවිධානය තුළින් ආක්‍රමණය කරන, පරාක්‍රමණය කරන ක්‍රමත් මන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දීලා තියෙනවා ඔය ධර්මය තුළින්.

ආරහථ නිකම්මට යුක්ඛ්‍යථ බුද්ධ සාසනෙ - ධුතාථ මච්චුනො සෙනං, කියන්නේ අර කෙලෙස් පමණක් නොවෙයි මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා දස සංයෝජන කියලා බැමි දහයකින් බැඳලා තියෙන්න

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සංසාරයට. ඒ බැමි ක්‍රමානුකූලව සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන ඒ මාර්ගඵල - මාර්ග විත්ත වලින් කපලා දලා ඒ බැමි කඩාගෙනයි ඉස්සරහට යන්නේ ලෝකෝත්තර බවට, මේ සසර දුක් කෙළවර කරගෙන ඒ රහත්බව ලබන්න, නිවන් ලබන්න. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන මේ ගාථාව තුළින් පෙන්වුණු කළේ. එබඳු ඒ ධර්මයක යමෙක් අප්‍රමාදව වාසය කරනවානම්, එතැන 'ධම්ම විනය' කියන්නේ නිකන් ධර්මය පමණක් නොවෙයි ධර්මය අනුව ඒ ක්‍රියාත්මක කිරීම කියන විනය, ධම්ම විනය නම්නුයි අතීතයේ බුද්ධ ශාසනය හැඳින්වූණේ. නිකන් පොත් ගොඩක් නෙමෙයි පර්යේෂණයක් නෙමෙයි. ධම්ම විනය නමින් කියන එකේ ධර්මයත් තියෙනවා, විනයත් තියෙනවා. යො ඉමසමිං ධම්ම විනයෙ, ධර්ම විනය නම්වූ ශාසනයෙහි යමෙක් අප්‍රමාදව වාසය කරනවානම්, එහෙනම් ඒකෙ ප්‍රතිඵලය මොකක්ද? පහාය ජාති සංසාරං - නැවත නැවත ඉපදීම් කියලා කියන මේ සංසාරය අතහැරලා දුක කෙළවර කරනවා. ඒ ගාථා දෙකත් මහා තේජවත්ත ගාථා දෙකක්.

බ්‍රහ්ම ලෝකයේදී ඒ දේශනා කළ ගාථා දෙක අහිඟු ස්වාමීන්වහන්සේ දහසක් ලෝක ධාතුන් වල විකාශනය වුණා වගේම අද දක්වාත් යෝගාවචර සංඝයාවහන්සේලා වත පිරිත සප්ඤ්ඤානාව අවසන් කරන්නේ ඔය ගාථා දෙකෙන්. තමන්ගේ වීර්යය වඩාගැනීමට කොයි තරම් වටිනා ගාථා දෙකක්ද කියලා අපිට හිතාගන්න පුළුවන්. අද පමණක් නෙවෙයි ඇත අතීතයේ ලක්දිව පවා ආදරයෙන් මේ ගාථා පරිහරණය කළ බව අපට හෙළි වෙන වටිනා කථා ප්‍රවෘත්තියක් තිබෙනවා මේ පින්වතුන් සමහරු අහලත් ඇති මිලක්බිතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ පිළිබඳ ප්‍රවෘත්තිය. කථා අහන්න කැමති පින්වතුන්ට ඔන්න හොඳ අවස්ථාවක්. ඒ ප්‍රවෘත්තිය මෙහෙමයි කියවෙන්නේ.

අතීතයේ ලංකාවේ රුහුණු ජනපදයේ ගාමිනිදවාල කියන විහාරයේ සංඝයාවහන්සේලා පිණ්ඩපාතේ වඩින ගම්මානයකට කිට්ටුව වාසය කළ වැදි පවුලක - සතුන් මරන අයටනෙ වැද්දෝ කියලා කියන්නේ - වැද්දෙක් හිටියා. ඒ වැද්ද තරුණ වයසට පත් වුණාට පස්සෙ විවාහ වෙලා දරු මල්ලන් පෝෂණය කළේ සිය ගණන් උගුල් අටවලා, උගුල් වලට අහුවෙන සතුන් මරලා කමින් විකුණමින්. මේ පුද්ගලයා එක දවසක්ද ගෙදරින් පිටවෙනකොට ගිත්දරත්, ලුණුත් අරගෙන පිටවෙලා ගිහිල්ලා රැ උගුල්වල වැටුන සතුන්ගෙන් - එද යනකොට හිටියා මුවෙක් බැඳිලා. ඒ මුවා මරලා දර ගොඩක දලා පුළුස්සලා කාලා

ඉවරවෙනකොට මහා පුදුම පිපාසයක් ඇති වුණා මේ වැද්දට. එතකොට මේ පිපාසය සංසිද්ධාගන්ත ගාමීන්ද්වාල විහාරයට ඇතුල්වෙලා පැන් කළ තිබෙන මඩුව ළඟට ගිහිල්ලා ඒ පැන් කළවල පැන් පිරිලා තිබුණත් මේ මනුස්සයාගේ අකුසල පාප කර්මය නිසා පැන් කළ හිස් වගේ පෙනුනේ. එතකොට මේ පුද්ගලයා විවේචනය කරනවා ‘මෙව්වර සංසයාවහන්සේලා ඉන්න තැනකත් වතුර පොදක්වත් බොන්න නැත’ කියලා.

ඒ මිනිහා කෑ ගහනකොට ඒ විහාරේ හිටිය වූල පිණ්ඩපාතික තිස්ස තෙරුන්වහන්සේ එළියට ඇවිල්ලා බලනකොට පැන් කළ වල පැන් තියෙනවා. මොකද මේ මනුස්සයා කියලා බලද්දී, තේරුම් ගත්තා මේ දෑන් ජීවමානව ප්‍රේතයෙක් වෙලයි, ඒකයි මේ වතුර ජේත්තෙ නැත්තෙ කියලා ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ කරුණාවෙන් වතුර කළ උස්සලා අර වැද්දගේ අතට වත් කළා. ඒ වැද්ද එතකොට ඒ කළ ගෙඩි දහයක්මත් බිලා, ඒ බොන බොන වතුර - හරියට උපමාව කියන්නේ රත් වුණ යකඩ කබලක දපු වතුර වගේ - පිපාසය සංසිදුනේ නෑ ඒ බිලත්. ඔන්න එතකොට ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා ‘හිතාගන්න උපාසකය ඔබේ කර්මය කොයි තරම් දරුණුද කියලා. දැනටමත් ජීවමානව ප්‍රේතයෙක් වෙලා. කොහොම විපාකද නිරයේ ලැබෙන්නෙ’ කියලා කිව්වහම මහා සංවේගයක් ඇතිවෙලා මේ වැද්ද එවෙලෙම, එතෙක් බැඳලා තිබුණ අර උගුල් අටවපු ඒවා උගුල්වලින් ලිහා දමලා, විගහට ගෙදර ගිහිල්ලා, ගෙදර බැඳලා හිටිය සතුනුත් කැළේට මුදු හැරලා අඹු දරුවන්ට කාරණය කියලා ආයුධත් විනාශ කරලා, ඇවිල්ලා මේ ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් පැවිද්ද ඉල්ලා හිටියා.

එතකොට මේ ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘උපාසකය, පැවිද්ද බොහොම දුෂ්කරයි. කොහොමද පැවිදි කරන්නෙ?’. එතකොට කියනවා ‘මෙව්වර ප්‍රත්‍යක්ෂ කාරණයක් දකලා කොහොමද පැවිදි නොවෙන්නෙ?’ කියලා. පැවිද්දට කැමැත්ත ප්‍රකාශ කළහම මේ ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ වැද්ද පැවිදි කරලා තව පංචක කර්මස්ථානය දුන්නා. එද ඉඳලා උන්වහන්සේ හැදින්වුණේ මිලක්ඛතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ නමින්. මිලක්ඛ කියලා කියන්නෙ පින්වතුනි මිලේව්ඡ. මිලේව්ඡ කියන වචනය දන්නවනේ. මිලේව්ඡ කියන එකට ආයෙ වචනයක් ඕන නැත. සතුන් මරන, එපා කරපු මිනිහෙක් - මිලේව්ඡ. දෑන් අංගුලිමාල කියන නම පුරුදු මේ පින්වතුන්ට මොන හේතුවකින්

හරි අංගුලිමාල භාමුදුරුවෝ ඇරෙන්න කිසිම මහණ වෙන සංඝයාවහන්සේ කෙනෙකුට කවුරුවත් අංගුලිමාල කියන නම දුන්නේ නැහැ. නුදුන්නත් උන්වහන්සේගේ වර්තය කැපී පෙනෙනවා විශේෂයෙන්ම අර බුදුරජාණන් වහන්සේ කියාපු වීර්යය, ශක්තිය, අප්‍රමාදය ආදී බලයෙන්. ඒ වගේ තමයි මිලක්ඛතිස්ස නමත්. මිලක්ඛතිස්ස තෙරුන්වහන්සේගේ වර්තය ඒ තරම්ම ශ්‍රේෂ්ඨ වෙන්නේ අන්න අර විදියේ තත්ත්වයකින් ඊලඟට පැවිදි වුණා. එතන ඉඳලා යන ටිකක් ඔන්න ඉදිරියට කියමු. එහෙම පැවිදි වෙලා - ඊට කලින් ජීවිතය ගෙව්වේ කොහොමද, රැ දවල් නැතුව උගුල් අටවමින් උගුල්වල හමුවුණ සතුන් මරමින් ඒ වෙනුවෙන් විශාල වීර්යයක් ඒ පුද්ගලයා අඹුදරුවන් රැකීම සඳහා ජීවිකාව ලෙස ගෙන ගියා.

ඊලඟට මිලක්ඛතිස්ස ස්වාමීන්වහන්සේ මොකද කළේ - ඒ වීර්යයම යොදමින් බුදු ගෙවල් වත, වස් කාලේ සංඝයාවහන්සේලා පිළිබඳ වත් පිළිවෙත් එහෙම කරන්න පටන් ගත්තා වීර්යවන්ත ලෙස. තමන් භාවනාත් කරන අතරේම මේ වත්පිළිවෙත් කරනවා. ඒ වගේම බුද්ධ වචනයත් ඉගෙනගන්නවා අර ස්වාමීන්වහන්සේගෙන්. ඔහොම ඉගෙනගන්න අවස්ථාවක පිණිච්චාතික තිස්ස ස්වාමීන්වහන්සේ එක දවසක් දේවදූත සූත්‍රය විස්තර කරනවා. දේවදූත සූත්‍රයේ කියවෙන හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා යම පල්ලන් නිරයට වැටුණු යම්කිසි පවිකාරයෙකුට හොඳටම, හිතාගන්නත් බැරි විදියේ මහා දරුණු වද වේදනා දීලා, වද හිංසා කරලා දඬුවම් හැටියට ගිහිල්ලා මහා නිරයේ දැනවා කියලා. ඔක ඇහුණ හැටියේ මිලක්ඛතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ අහනවා 'ස්වාමීනි මේක මහ පුදුම වැඩක් නේද? අව්වර දුක් විඳපු මනුස්සයා ආයෙත් ගිහිල්ලා මහා නිරයේ දැනවා. මහා නිරයේ කොයි විදියේ දුක් ඇත්ද?' කියලා. 'එසේය. මහා නිරය කියන්නේ මහා භයානක තැනක්'. 'ඒක අපට දකින්න පුළුවන්ද?' කියලා ඇහුවා. 'දකින්නනම් බැහැ, නමුත් දක්කා වගේ කරන්න පුළුවන්' කියලා මේ ස්වාමීන්වහන්සේ කිව්වා. මිලක්ඛතිස්ස තෙරුන්වහන්සේට කිවුවා අර පොඩි භාමුදුරුවරුන්ට කියලා අමු දර ටිකක් ඔය ගල උඩ ගොඩ ගස්වන්න කියලා.

මිලක්ඛතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ පොඩි භාමුදුරුවරුන් එකතු කරගෙන අමු දර ගොඩක් ගැහුවා ඒ ගලක් උඩ. ඊලඟට මේ ස්වාමීන්වහන්සේ සමාධියට සම වැදිලා සෘද්ධි බලයෙන් අවිච්චි මහා

නිරයෙන් ගිනි පුළිඟුවක් - එතන කියන හැටියට කණ මැදිරියෙක් පමණ කුඩා ගිනි පුළිඟුවක් ගෙනලො ඒ දර ගොඩට අර හාමුදුරුවෝ බලාගෙන ඉදිදිම දමීමා. දනවත් එක්කම අමු දර ටික ඔක්කොම අළු බවට පත් වුණා. ඒකෙන් තේරුම් ගන්නා මේ නිරයේ තියෙන භයානක බව. ඊලඟට මිලක්බතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ අහනවා 'මේ පොත්පත් කියවීම් පමණක්ද මේ ශාසනයේ තියෙන්නේ?' කියලා ඇහුවාම කියනවා - මෙතන ඒ කාලේ නම් ප්‍රඥප්තියක් තිබුණා වාසදුර, ග්‍රන්ථුර කියලා - ඇත්තවශයෙන් එහෙම ඒකාන්ත වශයෙන් බෙදීමක් නෙමෙයි. නමුත් එතකොට අර මෙතෙක් පොත්පත් කියවමින් හිටිය අර ස්වාමීන්වහන්සේට කියනවා 'මගේ ශ්‍රද්ධාව නිසයි මම පැවිදි වුණේ. මට ඉක්මනින් නිවන් දකින්න ඕනෙ. මට කමටහනක් දෙන්න' කියලා. ඔන්න එතකොට අර ස්වාමීන්වහන්සේත් කල්පනා කරලා, කමටහන දුන්නේ, අර මෙතෙක් පුරුදු කරගෙන ආපු කායික වීර්යයත් උපකාර කරගන්නා අන්දමට. මිලක්බතිස්ස තෙරුන්වහන්සේට ඒ විහාරස්ථාන වල වත පිළිවෙත කරන අතරේම විදර්ශනා භාවනාව කරන ආකාරයට යම්කිසි කර්මස්ථානයක් දුන්නා.

එතකොට මේ මිලක්බතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ මහා පුදුම විදියට රැ නිදි නැතුව - ඒ කාලෙන් මිලක්බතිස්ස තෙරුන් පිළිබඳ ප්‍රවෘත්තියේ සඳහන් වෙන ස්ථානවල පවා මේ පිළිබඳ පුරා වෘත්ත වල සඳහන් වෙනවා. ගාමිණිදවාල විහාරය අපට පෙනෙන හැටියට පොත පතේ තියෙන හැටියට පිහිටලා තියෙන්නේ සිතුවම්වලින් කතරගමටත් අතර. එතකොට මිලක්බතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ ඇතැම් දවසක සිතුවම්වලට බුදුගෙයි වත්, සංඝ වත් ආදිය කරනවා. ඇතැම් දවසක ගාමිණිදවාල විහාරයේ වත් කරනවා රැ නිදි මරාගෙන. ඇතැම් දවසක කතරගම කිරි වෙහෙරේ. ඔය විදියට මේ ස්ථාන තුනේම රැ නිදි මරාගෙන - නිදිමත හැදෙනකොට මොකක්ද කරන්නේ පිදුරු වැටියක් තෙමලා ඔලුවෙ තබාගෙන කකුල් වතුරේ දගන්නවා. ඒ විදියට වීර්යය වඩනා එක් අවස්ථාවක - මෙතන සඳහන් වෙන්නේ සිතුවම්වලට - ඉතාමත්ම රැ යාම දෙකක ඒ වගේ වීර්යය වඩලා, එළිවෙන යාමේ තදට නිදිමත ආවා. එතකොට මිලක්බතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ පිදුරු වැටියක් ඔලුවේ තියාගෙන හිඳගෙන ඉන්නා අවස්ථාවේ ඇහුණා පොඩි සාමණේර කෙනෙක් අර ගාථා දෙක කියනවා. ආරභට ආදී ඒ ගාථා කියනවා අහලා මේ මිලක්බතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ කල්පනා කරනවා 'මා සඳහායි, මා වැනි ආරද්ධ වීර්යය ඇති භික්ෂුවක් සඳහායි මේ දේශනාව කරලා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තියෙන්නේ' කියලා ඒක තුළින් ප්‍රීතිය උපදවාගෙන, ධ්‍යාන ඇතිකරගෙන - එතන සඳහන් වෙන ආකාරයට ඒ වෙලාවෙම අනාගාමී ඵලය - ඒ මාර්ගඵලය ලබාගත්තා කියනවා. ඊට පස්සෙ තව තවත් වීර්යය වඩලා රහත් වුණ බවත් සඳහන් වෙනවා පොත පතේ.

මේක මේ මෑත පොත පතේ පමණක් නෙමෙයි සීහල අටුවාවල, හෙළ අටුවාවල පවා තිබුණ බව රහත් වුණාට පස්සේ, මාර්ගඵල ආදිය ලැබුවාට පස්සෙ උන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ උදන ගාථාවකිනුත් පෙන්නුම් කරන්නේ. 'පිදුරු වැටියක් ඔලුවේ තියාගෙන මම සක්මන් කළා. දැන්නම් මට කිසිම සැකයක් නෑ. මම මේ මාර්ග ඵල ලබලා තියෙනවා' කියලා ප්‍රකාශ කරපු අවස්ථාවකුත් තියෙනවා. ඔන්න එතකොට ඒ මිලක්ඛනිස්ස වර්තය ආශ්‍රයෙන් අපට හිතාගන්න පුළුවන් අර ගාථා දෙකට සම්බන්ධයි උන්වහන්සේගේ ජීවිතයත්. ඒ ගාථා ගැන නොදැනමයි අවිචර වීර්යයක් කළේ. ගාථා දෙක ඇහුවට පස්සෙ කල්පනා කළා 'මා සඳහා තමයි මේ දේශනා කරලා තියෙන්නේ' කියලා. ඒ ප්‍රීතිය තුළින් අර මාර්ගඵලාදියත් ලබාගත්තා.

අපි දැන් කල්පනා කරලා බලමු වර්තමානය ගැන. බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙන් ප්‍රථම ධර්ම දේශනාව කළා. ඒ ධර්ම චක්‍රය පෙරලී ගිය බවත් අපි කිව්වා. නමුත් ඒ පෙරලී ගිය ධර්ම චක්‍රයෙන් දැන් ඉතුරු වෙන්නෙ මොකක්ද අන්තිමට? ධර්ම චක්‍ර ලාංඡනය විතරයි. මොකද හේතුව, දැන් නිවන අවලංගු වෙලා. නිවන මේ කාලෙ බෑ. දැන් ඉතුරු වෙන්නෙ අපට ධර්ම චක්‍ර ලාංඡනය විතරයි. වීර්යය කරලා වැඩක් නෑ යන්නම් පාරමී හැටියට මොකක්හරි කරගන්නට කමක් නෑ මේ කාලේ. ඔන්න ඕකයි කතාව. එතකොට මිලක්ඛනිස්ස තෙරුන්වහන්සේ, සෝණ තෙරුන්වහන්සේ ඒ වගේ වීර්යය වඩපු ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ කතා පුරාවෘත්ත පමණයි, මේ කාලයට අයිති නෑ. ඔය විදියේ කතාවක් යනවා.

අපි නුවණින් කල්පනා කරගන්න ඕන බුද්ධ කාලයේත් විශේෂ කාලයක් වූ වස් කාලය ගැන. බුද්ධ කාලයේ, ඒ ඒ නගර ආදියේ වාසය කළ සංඝයාවහන්සේලා පවා වස් කාලය ළං වෙනකොට පිටිසර ගම්මාන සොයාගෙන යනවා. ඒ යන අතරේ උපාසක උපාසිකාවන් ශ්‍රද්ධාවන්ත අය දනය දීලා, පිණ්ඩපාතය දීලා අහනවා 'ස්වාමීන්වහන්සේලා කොහෙද වැඩම කරන්නේ?'. 'පහසු තැනක් සොයාගෙන යනවා'. තේරුම්ගන්නවා. ඊලඟට ආරාධනා කරනවා

‘එහෙතම මේ මේ ආරණ්‍ය වශයෙන් සුදුසු භූමි කොටස් විවේක තැන් එහෙම තිබෙනවා. අපි සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කරන්නම්. මෙහි වැඩ ඉන්න’ කියලා. එතකොට ඒ වස් කාලය උන්වහන්සේලා එම ස්ථානයේ ගත කළේ ආමිස පරමාර්ථ මුල් කරගෙන නෙවෙයි. ආමිස ඉලක්ක මුල් කරගෙන නෙවෙයි. නිරාමිස ඉලක්ක මුල් කරගෙනයි, නිවන මුල් කරගෙනයි. මොකද එතකොට ඒ ඉලක්කය නිසා තමයි උන්වහන්සේලා භාවනානුයෝගීව ඒ කාලයේ ඉන්නා අතරේ ඒ ගැන දැනගත්තු, මෙතෙක් ධර්මය නොදත් ඇතැම් අය, උපාසක උපාසිකාවන් පවා ඒ මඟ අනුගමනය කළේ. කරලා ඒ අයත් නිවන් මගේ සෑහෙන දියුණුවක් ලබාපු බව මේ පින්වතුන් අහලා ඇති, සමහරවිට මානික මාතා කතාවෙන් ජේනවා. මේ වෙලාවේ හැටියට ඒ කතාව මේ පින්වතුන් කැමති වුණත් ආයෙ කියන්න බෑ. කලින් අවස්ථාවල අපි දේශනා කරලා තියෙනවා. මානිකා මාතාව මේ උපාසිකාවන් කා අතරත් ඉතාම ප්‍රචලිත වටිනා වර්තයක්.

මානික මාතා උපාසිකාව ඒ සංඝයාවහන්සේලාට උපස්ථාන කරන අතරම ධ්‍යාන, මාර්ගඵල, අභිඥ ආදී හැම දෙයක්ම උපදවාගෙන අනාගාමී තත්ත්වයට පත් වුණා. අන්න එයින් අපිට ජේනවා ගිහි පින්වතුන් අතීතයේ සංඝයාවහන්සේලාගේ නිරාමිස අධිෂ්ඨානය, නිරාමිස පරමාර්ථය ආදර්ශයට අරගෙන තමන් නිවන් මගට ගමන් කළ බව ඒ අවස්ථාව උපකාර කරගෙන. එතකොට වස් කාලයේ සිදුවෙන, ඉහළම වස් පින්කම ඕකයි. නමුත් ඒ වස් පින්කමට සමහරවිට මේ කාලයේ සුදුසු නොවෙන්න පුලුවන් අර නිවන අවලංගු කළොත්. ඒක නිසා අපි කල්පනා කරගන්න ඕනෙ මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරපු ධර්මය, ධර්ම වක්‍රය - ඇත්තවශයෙන්ම ධර්ම වක්‍රය කියන එක තම තමන්ගේ චිත්ත සන්තානය තුළ පෙරළිය යුත්තක්. මාර සේනාව ජයගැනීම, බුදුරජාණන් වහන්සේ අපි වෙනුවෙන් කරලා ඉවර කළා නොවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මරුන් පරදලා ඉවරයි. දැන් ඉතින් අපට තියෙන්නෙ ඉබේම ලැබෙන නිවන් සුවයක් - එහෙමත් හිතනවා සමහරු, ප්‍රාර්ථනා පමණින්. එහෙම එකක් නොවෙයි. ඒ මාර සේනාව අර කියාපු අප තුළ ඉන්න මාර සේනාවමයි. ඒක සඳහා ඔබ තුළම තියෙන සටන් වලට ඕන කරන මූලද්‍රව්‍ය තමයි ආරම්භ ධාතු, නික්බම ධාතු, පරක්බම ධාතු. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නලා තියෙනවා සේනා සංවිධානය කරන හැටි සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්ම තුළින්. ඒවා අත්දුටු

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අතීත ස්වාමීන්වහන්සේලා පමණක් නොවෙයි අන්ත අර කියාපු මිලේච්ඡ වැද්දන් පවා ලෝක පූජනීයත්වයට පත් වුණ හැටි.

ඒ අනුව කල්පනා කරනවානම්, අපි ඒ කියාපු ධර්ම වක්‍රය වගේම, ඒ ඇතුළත තිබෙන ආත්ම ශක්තිය ක්‍රමක්‍රමයෙන් හීන වෙන්නේ, අධ්‍යාත්මික ශක්තිය හීන වෙන්නේ, සත්ත්වයා ගුණ ධර්ම ආදියෙන් පරිහානියට පත් වෙනකොටයි. ඒ අධ්‍යාත්මික ශක්තිය හීන වීමේ ලකුණක් තමයි අර කියාපු චිර්යවාදය වෙනුවට හක්තිවාදයක් ඉස්සරහට පැමිණීම, කාගෙහර් පිහිටෙන් මේක කරගන්න. නමුත් එහෙම බෑ මේ ධර්මය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා

‘තුමෙහි කිව්ෂං ආතප්පං - අක්කාතාරො තථාගතා
පටිපණ්ණා පමොක්කන්ති - ක්කායිනො මාරබ්බන්තා’.

මහණෙනි, නුඹලා විසින් කළ යුතුයි. නුඹලාම කරන්නට ඕන. කළ යුතු වැඩේ නුඹලාම කළ යුතුයි, ‘තුමෙහි කිව්ෂං ආතප්පං’ - චිර්ය කරන්න ඕනේ තමන්මයි. ‘අක්කාතාරො තථාගතා’ - තථාගතයන්වහන්සේලා ගුරුවරු පමණයි. ‘පටිපණ්ණා පමොක්කන්ති’ - මේ ප්‍රතිපදාවට බැස්ස, ‘ක්කායිනො’ - ධ්‍යාන වඩන අය පමණයි මාර බන්ධනයෙන් මිදෙන්නේ. එතකොට අන්ත ඒ බුද්ධ වචනය අනුව, ඒ වගේම, අප්‍රමාදය, අප්‍රමාදතො න විහෙසුති. මේ අප්‍රමාදය කියන වචනය තමයි මේ ශාසනයේ ‘අ’යන්න.

අප්‍රමාදේ අමතපදං, මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා. මේ අමත පදයත් දැන් වෙන විදියේ පදවලට යන බවත් දන්නවා, අහන්න ලැබෙනවා.

අප්‍රමාදේ අමතපදං - පමාදේ මව්වුනො පදං
අප්‍රමතො න මියන්ති - යෙ පමතො යථා මතා

මේ පින්වතුන්ට මතක තියාගන්න අපි ඕක සිංහලයට නගලා තියෙනවා.

නොපමා බව මඟය	අමා
මරුගේ මඟ වීම	පමා
නොමැරෙති වන්නෝ	නොපමා
මළා වැන්න වෙතොත්	පමා

අන්ත ඒකයි බුද්ධ වචනය. ඊලඟට බුද්ධ ශාසනය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කර තියෙනවා. මේක ඤාණ සම්පත්තිය කියන කථාවක් බොහෝ අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුවෙනවා. ලෝකයා තුළ තිබෙනවා සාමාන්‍ය සංකල්පයක් 'බණ්ඩවෙණා ලොකො බණ්ඩවෙණා ලොකො' - ලෝකය කියලා කියන්නේ වෙලාවට වැඩ කරන තැනක්. වෙලාවට වැඩ කරන තැනක්. අද ඊයේ පමණක් නොවෙයි, ඔය ඔරලෝසු තියෙන මේ යුගයේ පමණක් නෙවෙයි, ඒ කාලෙ පවා වෙලාවට වැඩ කරන තැනක් ලෝකයාට. නමුත් ලෝකයා වෙලාවට මොහොත කිව්වට මොකද මොහොත අඳුනන්නේ නැහැ. බණ්ඩවෙණා ලොකො, ඤාණයට වැඩ කරන තැනක් කිව්වට ලෝකයා ඤාණය කියන එක දන්නෙ නෑ කියලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊලඟට ඤාණය හඳුන්වලා දෙනවා. අෂ්ට දුෂ්ටඤාණ කියලා කියන්නෙ මනුෂ්‍යයෙකුට උපදින්න පුළුවන් නුසුදුසු අවස්ථා. බුදු කෙනෙක් පහළ නොවන, පහළ වුණත් තමන්ට ධර්මය අහන්න නොලැබෙන, ඒ අනුව පිළිපදින්න බැරි අවස්ථා විශේෂ වශයෙන් නොකිව්වත් මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති. අන්ත ඒ දුෂ්ටඤාණ කියන නරක ඤාණ අටකින් ඉවත් වුණු වටිනාම ඤාණයයි දැන් තිබෙන්නේ කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුවෙලා තියෙනවා. එකම ඤාණයයි තියෙන්නේ - බුදු කෙනෙක් පහළ වෙලා ධර්මය පවතින අවස්ථාව.

එතකොට ඒ පවතින අවස්ථාවේ යම් කෙනෙක් ඒ මොහොතෙන් වැඩ ගත්තෙ නැත්නම් 'බණ්ඩනීතා හි සොවනති - නිරයමහි සමපීතා', ඒ මොහොත අත ඇරුණොත් නිරයට ගිහිල්ලා දුක් විදින්න වෙනවා. එතකොට අර මිලක්බිතිස්ස තෙරුන්වහන්සේට අර මොහොත අතහැරුණානම් කොයි තරම් නිරාදුකක් විදින්න සිද්ද වෙනවාද? එතකොට නිරයෙන් පමණක් නෙවෙයි උන්වහන්සේ නිදහස් වුණේ, අර ජාති සංසාර කියලා කියන මුලු මහත් සංසාර දුකින්, අර වීර්යය ශක්තිය තුළින්. එතකොට දැන් පිදුරු වැටී තෙමාගෙන හිසේ දමාගෙන වතුර බාල්දිවල පා දමාගෙන අපි කරන්නෙ මොකක්ද, ලෞකික විභාග පාස් කිරීම පමණයි. ලෞකික විභාග පාස් කරලා සසරින් මිදෙන්න බෑ. නමුත් ඒ වීර්යය ශක්තියම අපි යොදනවානම් අර කියපු සසරින් මිදීම සඳහා, ඒ මිලක්බිතිස්ස චරිතය ඒකට හොඳ ආරාධනාවක්, ආදර්ශයක්. අප තුළ තිබෙනවා යම් වීර්යය ශක්තියක්. ඒක හරියාකාර යෙදුවොත් මේ පැත්තට, හරි අවබෝධයෙන් යුක්තව, සමාස් දර්ශනයෙන් යුක්තව, තමන්ට පුළුවන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

කරලා තියෙන්නෙ 'සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්ම' තිබෙන තාක් ලෝකය රහතුන්ගෙන් හිස් වෙන්නෙ නෑ කියලා. එතකොට තිබෙනවා කියන්නේ මේක පොතේ නෙමෙයි. පොතේ තිබීම නෙමෙයි. මේක ක්‍රියාත්මක කිරීමයි. ඒ අනුව ජීවත් වීමයි. මුලු මහත් සද්ධර්මය හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ පරිනිර්වාණ අවස්ථාවේදී සම්පිණ්ඩනය කරලයි දැක්වුවේ, මා විසින් මේ අවුරුදු හතළිස් පහක් තුළ දේශනා කළ ධර්ම කියලා කිව්වේ ඔන්න ඔය තිස් හතමයි.

එතකොට අපි කල්පනා කරගන්නට ඕන අර කියාපු පර්යථේය තුළම ලැගලා ඉන්නෙ නැතුව ඉන් ඇතිකරගන්නා අවබෝධයත්, ඊලඟට ඒ එක්කම කළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ හරි අවබෝධයත්, ලබා ගත්තට පස්සේ ප්‍රතිපත්තියට නගන්න. ප්‍රතිවේද කියලා කියන ඒ මාර්ගඵල අවබෝධයෙනුයි අපට මේ සසර දුක් කෙළවර කරන්න පුලුවන් වෙන්න. එතකොට අන්න ඒ ඤාණය, ඒ ඤාණය අතහැරුණොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අර කියාපු ගාථා පෙළ අවසාන කරන්නේ - උපමාවක් දෙමින් ඒත් සමාජයෙන්ම. හරියට වෙළෙන්දෙක් ලාබෙට බඩගන්න පුලුවන් අවස්ථාව අතහැරලා ඒ වෙලාව ගියාට පස්සේ 'ඡා.. ඡා.. වෙලාව ගියා' කියලා හිතන්නා වගේ තමයි මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයක උත්පත්තිය ලබලා යම් කෙනෙකුට තමන්ගේ සසර ගමන පිළිබඳව ඒ ප්‍රශ්නය විසඳගන්න බැරිවුණොත්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නෙ ඒක නිසා තමයි, 'බණ්ඩාරා හි සොවනති'. ඒක අනුවමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ආදර්ශ පාඨයක් වශයෙන් දක්වලා තියෙන්නේ, 'බණ්ඩාරා වෙ මා උපස්ථා' - ඒ උතුම් මොහොත ඉක්ම යා නොදෙවු! උතුම් මොහොත ඉක්මවා යා නොදෙවු කියන එක, ඒ ආදර්ශ පාඨය මුල් කරගෙනයි අර අතීතයේ සංසයාවහන්සේලා වස් කාලයේ වස් ඵලඹුනේ. වස් කාලය අවසන් කරනකොට උත්වහන්සේලා බොහෝ දෙනෙක්, ඒ තුන් මාසය අවසානයේදී සමහරවිට හාර මාසයක්ම ඒ ගත කරලා අවසානයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගෙනගිය තැන්ග, පිරිකර තමයි - ඒකට කියන්නේ අකැකුං පට්ඨෙද, තමන් රහත් බව ලබාගත්තු බව. කෙලින්ම හෝ ව්‍යංගයෙන් හෝ ප්‍රකාශ කරනවා. තමන් ලබාගත්තු, ඒ විවේක කාලය තුළ ලබාගත්තු අවබෝධය, බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා. උත්වහන්සේ සාදුකාර දීලා ඒක අනුමත කරනවා. තවත් අවස්ථාවල්වල ඒ කරපු කර්මස්ථානවල ගිහිල්ලා ගිරවෙව්ව

සංඝයාවහන්සේලා වස් කාලය අවසන් වෙනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ සොයාගෙන යනවා. එහෙම කතන්දර ධර්මයේ තිබෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ බලාගෙන ඉන්නවා ඒ කට්ටිය එනවා. සමහරවිට මගතොටේදී යම් යම් දැකින්න ලැබෙන දේ ආශ්‍රයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ කමටහන් සුද්ද කරලා දුන්නාට පස්සේ අන්න එතකොට රහත් වෙනවා.

එතකොට ඒවා ඉබේ වෙච්ච සිද්ධි නොවෙයි. අන්න අර වීර්යය තුළින් - ඒ වීර්යය වඩන ආකාරය, වඩපු හැටි අපට හැමතැනම කියලා නෑ ධර්ම පොත්වල. කැළෑවට ගියා කියලා සඳහන් වෙනවා සිටු පුත්‍රයෙක්, රජ පුත්‍රයෙක් මහණ වෙලා. නොබෝ කලකින්ම රහත් වෙලා ආවයි කියනවා, එව්වරයි අපිට දැනගන්න ලැබෙන්නේ. කැළේ කොයි විදියට ජීවත් වුණාද, මොනවා කළාද, කොහොමද එය ජයගත්තේ කියන එක අපිට බොහෝවිට තේරුම්ගන්න ලැබෙන්නේ නෑ. නමුත් අන්න ඒ ටිකයි අර සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්ම තුළ තිබෙන්නේ. ඒ විවේකය තුළ උන්වහන්සේලා සංවේගය උපදවාගෙන - ඇත්තවශයෙන්ම මේ ශාසනික ගමන සඳහා, නිවන් සඳහා උපකාර කරගන්න, අපි සමහර විට දක්වන ඉන්ධන ද්‍රව්‍ය, වේගය තමයි සංවේගය. සංවේග වස්තු අටක්, ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී වශයෙන් දක්වලා තිබෙන්නේ අතීත සංසාරයේ වින්ද දුක්, අනාගතයේ දිගට හිටියොත් තවත් විදින්න වෙන දුක්. මේ වර්තමාන ජීවිතයේ පවා ආහාර සඳහා ගන්නා වෙහෙස, බඩවියන සඳහා ගන්නා වෙහෙස, මේ ඔක්කොම අපි උපකාර කරගන්නවා සංවේග වස්තු හැටියට. සංසාරයේ දීර්ඝ කාලයක් අපි පමණක් නෙවෙයි තිරිසන් සතෙක් පවා දවසක් ජීවත් වීම සඳහා, බඩ වියන රැකගැනීම සඳහා කොයි තරම් දුකක් විදිනවද?

එතකොට මෙන්න මේ ශාසනය කියලා කියන්නේ, ධර්මය කියලා කියන්නේ ඔන්න ඔය චතුරාර්ය සත්‍යයයි අන්තිමට එන්නේ. මේක තනිකර දුකක් බව, පංචුපාදනස්කන්ධයේ මේ ස්කන්ධ පහම දුකක් බව තේරුම් ගත්තනම්, එතකොට මේකෙන් මිදීමට රහස බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙක් පමණයි හෙළි කරලා තියෙන්නේ. 'අවිද්‍යා නිවරණයෙන් වැහිලා, තණහා සංයෝජනයෙන් බැඳිලා දීර්ඝ කාලයක් මහණෙනි, නුඹලාත් මමත් කාලයක්, කියන්න බැරි තරම් කල්ප ගණනක් ගමන් කර තිබෙනවා'. ඔය අනමතග්ග ආදී සූත්‍රවල සඳහන් වෙන උපමා ඇත්තවශයෙන්ම උපමාත් නොවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝවිට

කියන්නේ උපමාවක් දෙන්න බෑ කියලා. උපමාවක් දෙන්න බෑ කිව්වම ටිකක් හරි හිතාගන්න ක්‍රමයක් හැටියටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය කල්පයක දිග - මේ පින්වතුන් සමහරවිට අහලත් ඇති ඔය අනමතග්ග ආදී සුත්‍රවල විස්තර වන එක කල්පයක් තුළ මනුස්සයින් විඳපු දුක, එක අවස්ථාවක අර වේපුල්ල පර්වතය පෙන්වලා සංඝයාවහන්සේලාට කියනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ 'මහණෙනි එකම පුද්ගලයෙක්, එක කල්පයක් තුළ හෙලූ ඇට සැකිලි එකතු කරලා ගත්තොත්, ඒ ඇටසැකිලි විනාශ නොවී පැවතුනොත් මෙන්න මේ වේපුල්ල පර්වතයටත් වඩා විශාලයි' කියනවා. තවත් අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ අනමතග්ග ආදී සුත්‍රවල ප්‍රකාශ කරනවා - ඒවා අපි බොහෝ අවස්ථාවල මේ පින්වතුන්ට මතක් කරලා දීලා ඇති - අතීතයේ එකම සත්ත්වයෙක් හෝ මනුෂ්‍යයෙක්, අපි මේ මනුෂ්‍යයා කියලා කියන එකම තැනැත්තා පවා අතීත සංසාරේ ඌරෙක් වෙලා, එළුවෙක් වෙලා, කුකුළෙක් වෙලා, මී හරකෙක් වෙලා ගෙල කැපුම් කාලා හෙලාපු ලේ එකතු කරලා ගත්තොත් සතර මහා සමුද්‍රයේ ලේ වලට වැඩියි කියලා, ඒකත් උපමාවක් නොවෙයි කියලයි කියන්නේ.

ඒ වගේම තමයි සංසාරයේ භයානක අන්දමින් සමහරවිට නොයෙකුත් අනියම් වෝදනා වලට අල්ලගෙන රජවරු, සොරුන් හැටියට අල්ලගෙන ඒ දුන්න වදහිංසා, ඒවායින් ගලාපු ලේ හිටන් ඒ තරම්ය කියලා ප්‍රකාශ කරනවා. ඊලඟට ඒ පැත්ත වගේම සංසාරයේ තම තමන්ගේ මේ ආදරණීය කියලා සලකන එක් එක් ජීවිතයක් තුළ එකතුවෙන ඤාතීන්, මවුපියන්, දූ දරුවන්, අඹුදරුවන් ඒ අය පිළිබඳව හෙලූ කඳුලු එකතු කරලා ගත්තොත්, එක් එක්කෙනෙක් පිළිබඳව හෙලූ කඳුලු අර සතර මහා සමුද්‍රයට වැඩියි කියනවා. ඒ ආශ්‍රයෙන් අපිට හිතාගන්න පුළුවන් කොයි තරම් දීර්ඝ කාලයක්ද කියලා.

ඒ වගේම කදවි කරහවි ලොකෙ උප්පජ්ජනි තථාගතා කියලා ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ. ඉතාම කළාතුරකිනුයි බුදු කෙනෙක් උපදින්නේ. ඇතැම් කල්ප තියෙනවා බුදු කෙනෙක් උපදින්නේ නැති, ඒකට කියන්නේ බුද්ධ ශුන්‍ය කල්ප. එතකොට ඒ තරම් කාලය ගැන හිතනකොට අපට මේ කියන නූතන විද්‍යාවට හිතාගන්නවත් බැරි තරම් දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ මේ සත්ත්වයා, ලෝක සත්ත්වයා විවිධ ආත්ම භාවවල උත්පත්තිය ලබමින් මේ දීර්ඝ සංසාරයේ සැරිසරලා තියෙනවා. එතකොට එහෙම සැරිසරපු අවස්ථාවල මේ වගේ ධර්මයක් අහන්න

ලැබෙන්නේ නෑ පමණක් නොවෙයි ඒ අනුව ක්‍රියා කරන්න ශක්තිය නෑ, ඥාණ ශක්තිය නෑ, තේරුම්ගන්න ශක්තිය නෑ. මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවයේ මනුෂ්‍යයාට ඒක ලැබීම නියෙනවා. ඒ වගේම දුර්ලභ වූ බුද්ධෝත්පාද කාලය, ධර්මය අහන්න ලැබීම, ඊලඟට ඒ ධර්මය අනුව ක්‍රියාවට නැගීමේ ශක්තිය තමා තුළ තිබෙනවා. එතකොට එබඳු අවස්ථාවක් අනභරුණොත් අර කියාපු, බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට වෙළෙන්දාට යමක් ලාභෙට ගන්න තියෙද්දි බැරි වුණා වගේ දුක් වෙන්න වෙනවා. සංවේග වස්තු නිතිපතා සිහිපත් කරන්න කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාලා තිබෙන්නේ ඒකයි.

ලෝකය කියන තැන ඇත්තවශයෙන්ම මාරයාගේම රාජධානියක් හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ. මාරයාගේ රාජධානිය කියන්නේ හැම පැත්තෙන්ම කෙලෙස් වලට ආරාධනා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දීපු ධර්මය තුළින් අපි තේරුම්ගන්න ඕනෙ කළ යුත්ත කුමක්ද කියලා. ඊලඟට ඒ මාර්ගයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අර බෝධිපාසනික ධර්ම ආදියෙන් පෙන්නුම් කරලා තියෙන්නේ. ඒවා අපි හිතට නගාගෙන මේ වගේ වස් කාලයක් තුළ, රටේ කොයි විදියේ මතිමතාන්තර තිබුණත්, තමන් කල්පනා කරන්නට ඕන මේ දුර්ලභ අවස්ථාවේ බැරි යයි කියලා හිතන්නේ නැතුව, හැකි සංඥාව උපදවාගෙන තමන්ගේ මට්ටමින්, යම්තාක් බණ භාවනා මෙතෙක් කරලා තිබෙනවානම්, ඒවා තවත් හිත දැඩි කරගෙන විශේෂයෙන්ම මේ වස් කාලය තුළ තම තමන්ගේ මට්ටමින් ඒ කියන භාවනා දියුණු කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෙ. ඒ කර්මස්ථාන පුරුදු කිරීම තුළ සමහරවිට සංසාරයේ තමා තුළ මෙතෙක් හිතුවෙන් නැති ශක්තීන් ඇතුළත, අභ්‍යන්තරව තියෙන්න පුලුවන් අර මානික මාතාවට වගේ. අර විරියය තුළිනුයි ඒවා මතුවෙන්නේ. අළු යට ගිනි පුළුඟු වගේ සමහර කෙනෙක් තුළ ශක්තිය තිබෙනවා. නමුත් ඒවා මතුකරගන්න අවස්ථාව බොහෝ දෙනෙක් ඉදිරිපත් කරගන්නේ නෑ. ඒකට තමන් ආරම්භයක් දරන්න ඕන.

බුද්ධ වචනය ඉගෙනීම පමණක් නෙවෙයි. මේ පින්වතුන් මේ දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ ගිහි ගෙයින්, තමන්ගේ ගෙදරවල් වලින් නික්මීලා යම්කිසි ප්‍රමාණයක නෙක්බම්ම ශක්තියක් උපදවාගෙන ශීල සමාදානය තුළින් මේ බණ භාවනා ආදියේ නිරත වෙනවා. ඒ වගේම ඒ ශීලය උපකාර කරගෙන යම් අවස්ථාවක අර නීවරණ ධර්ම ඉවත්කරගෙන සිත

සමාධිමත් කරගත්තොත් අන්ත ඒ අවස්ථාවේ තමයි විදර්ශනා මාර්ගයට අවතීර්ණ වෙන්න පුලුවන්. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දෙන ත්‍රිලක්ෂණය කියලා කියන මේ ලෝකයේ යථා ස්වභාවය, අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන වචන තුන තුළ තිබෙනවා. මේ අනිත්‍යතාව පිළිබඳ ලෝකයා තුළ තියෙන්නේ නිත්‍ය සංඥාවයි. අපි බොහෝ අවස්ථාවල විපල්ලාස කියලා කියන විපරිත අදහස් හතරක් තුළයි ලෝකයා ජීවත් වෙන්නේ. අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය හැටියට සලකමින්, අසුභ දේ සුභ හැටියට සලකමින්, දුක් සහිත දේ සැප හැටියට සලකමින්, අනාත්ම දේ ආත්ම හැටියට සලකමින් ඒ දෘෂ්ටි කෝණය අනුවයි ලෝකයා බලන්නේ. නමුත් බෞද්ධ යෝගාවචර පින්වතා බුද්ධ වචනය ආශ්‍රය කරගෙන උත්සාහවත් වෙනවා ලෝකයේ යථා ස්වභාවය, යථාභූත ඥානය මතුකරගන්න. නිරන්තරයෙන් සමාධිය ආදිය වඩමින් සිටින අතරේ ලෝකය දිහා බලන්න පුලුවන් ඒ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් - ලෝකයේ ඇතැම් උගතුන් කියන ඒ පැත්ත නෙවෙයි හිතන්න තියෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්න ත්‍රිලක්ෂණයට අදාලව වින්තනය සකස් කරගන්න ඕනේ. යෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන්නේ ඒකයි, නුවණින් මෙනෙහි කිරීම.

මේ ධර්මය, සම්මා දිට්ඨිය ඇතිකරගැනීමට උපකාර වෙන කාරණා දෙකක් හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ පරතොඝොසො, යොනිසොවමනසිකාරො. පරතොඝොසො කියලා කියන්නේ පින්වතුනි අපිට කාගෙන් හරි ධර්මය අහන්න වෙනවා, අපි දන්නේ නෑ ඒක. බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් හරි, ශ්‍රාවකයෙකුගෙන් හරි එක්කො කියපු දෙයක් විතරක් නෙමෙයි ලියපු දෙයකින් හරි බුද්ධ ධර්මය අපි දැනගන්නට ඕනේ. දැනගන්නට පස්සේ යෝනිසෝමනසිකාර නිවැරදිව, නිසියාකාරව මෙනෙහි කරන්නක් අපි දැනගන්න ඕන. අන්ත එතෙතදිත් සමහරු වරද්දගන්නවා යෝනිසෝමනසිකාර වෙනුවට අයෝනිසෝමනසිකාර, නොයෙකුත් මාන උද්දවිෂ් ආදිය නිසා ඒ බුද්ධ වචනය පවා විකෘත කරන යුගයක් මේ යුගය. මේ පින්වතුන් දන්නවා, මේවා ප්‍රකට රහස්. අන්ත ඒ විදියට නොයෙකුත් හේතූන් නිසා ධර්මය විකෘති කරන යුගයක මූලින් කල්පනා කරලා යෝනිසෝමනසිකාරය මතුකරගැනීම - ඒකත් පහසු වැඩක් නොවෙයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දීපු අර කියාපු විපල්ලාස ධර්ම හරියට අභ්‍යන්තරව අවිපරිත අන්දමින් ලෝකය දිහා බලන්න පුරුදු වෙන්න ඕන. සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ ඒකයි. ඒ විදියට බලන කෙනාට

ලෝකයේ හැමතැනම කමටහන්. ඔය අතීත ධර්මකථාවල සමහර සංඝයාවහන්සේලා ලැව් ගින්නක් දකලා රහත් වුණයි කියනවා. තවත් ඔය මෙහෙණින්වහන්සේලා එහෙම වතුර ගලාගෙන යනවා දකලා, සමහරවිට කොළ වැටෙනවා දකලා, මේවා ඉබේම සිදුවුණා නොවෙයි, භාවනාමය මනසට, ඒ ආශ්‍රයෙන් විදර්ශනා වැඩු පින්වතාට යම්කිසි විශේෂ අවස්ථාවක නිදර්ශනයක් ඉදිරිපත් වුණාම ඒක තුළින් දකිනවා සත්‍යය. එහෙමයි මාර්ගඵල ආදිය ලැබෙන්නේ. නිකන් ලැබුණ එකක් නෙමෙයි. අන්න ඒක නිසා අපි නිරන්තරයෙන්ම ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා ලෝකය දිහා බලන්න පුරුදු වෙන්න ඕන ඒ දෘෂ්ටි කෝණය අනුවයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දීපු ඒ සම්මා දිට්ඨිය අනුව අපි ලෝකය දිහා බලන්න පුරුදු වෙනවානම් ඒකට තමයි 'විපසංඝායා සමන්තාගතො' කියලා කියන්නේ. විදර්ශනාවෙන් යුක්තව, විදර්ශනාමය ඇසින් අපි බලන්න පුරුදු වෙනවානම් එබඳු පුද්ගලයාට අර ඔක්කොම ගුණ ධර්ම මතුවුණ, ඒකරාශී වුණ අවස්ථාවෙදී තමන්ගේ චිත්ත සන්තානය තුළ ආර්ය අෂ්ඨාංගික මාර්ගය ක්‍රියාත්මක වෙලා, එක සිතක පහළ වෙලා ඒකෙදි තමයි මාර්ග සිත කියන දේ ඇතිවෙන්නේ.

'මම දැන් පංච ශීලය රකින පින්වතෙක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ කියලා තියෙනවා සෝවාන් පුද්ගලයාට පංච ශීලය තියෙනවා කියලා. ඉතින් මාත් පන්සිල් හරියට රකිනවා. ඉතින් මමත් සෝවාන් වෙලා' ඔන්න ඔහොම තමන්ටම ලකුණු දගන්න අයත් ඉන්නවා. නමුත් මේ සෝවාන් බව ආදී ඒවා බුදුරජාණන් වහන්සේ කොයිතරම් ශ්‍රේෂ්ඨ හැටියට දක්වලා තියෙනවාද කියතොත් අර නිය පිට පස් පිඩක් අරගෙන 'මුලු මහත් පොළොවේ තියෙන පස් ප්‍රමාණයද වැඩි, නියපිට තියෙන පස්ද වැඩි?' කියලා ඇහුව අවස්ථාවෙදී ඒ උපමාවෙන් දක්වන්නේ සෝවාන් පුද්ගලයාට සංඝාර දුකින් අර තරම් විශාල දුක් ප්‍රමාණයක් ඉවත් කරලා තිබෙනවා. ඒක ඉබේ අර පංච ශීලයෙන් වුණ දෙයක් නොවෙයි. ඒක සිදුවෙන්නේ ඇතුළත වෙත මහා පරිවර්තනයකින්. සුලු ක්ෂණයක සිදුවුණත් මහා පරිවර්තනයකින් අර කියාපු ලෝකෝත්තර තත්ත්වයට ගිත පත්වෙනවා. මේ පංචස්කන්ධය මොහොතකට හරි අතහැරලා ඒ තුළින් පටිච්චසමුප්පාද කියන ඒ ගැඹුරු ධර්මතාව, අවබෝධ වෙලා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙනයි කෙනෙක් සෝවාන් වෙන්නේ. අන්න ඒ සෝතාපන්න කියන තත්ත්වයට පවා - 'සෝතාපන්න' කියලා කියන්නේ එතන ඒ උපමාවට ගන්නෙන් කන පිළිබඳ කතාවක් නෙවෙයි - ඇතැම් අය ඒවාත් පටලවාගෙන. සෝතාපන්න කියන්නේ ගඟට

වැටුණු ලී කොටසක් මුහුදට යන්නා වගේ ඒ ධර්ම ශ්‍රෝතයට වැටුණාට පස්සේ කෙලින්ම උත්පත්ති හතකට මෙහා අරහත් බව ලබන බව කියනවා. ඒක සිදු වෙන්නේ අන්ත අර කියාපු ධර්මාවබෝධය තුළින්.

මූලිකව දර්ශන වශයෙන් ඇතිකරගන්න ප්‍රත්‍යක්ෂය, ලෝකයේ යථා ස්වභාවය පිළිබඳව මූලිකව ක්ෂණිකව නමුත් ඇතිකරගත්තු ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය, ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර පුද්ගලයා තුළ ක්‍රියාත්මක වෙමින් ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා නැවත සසර ඉපදීමේ ශක්තිය බිඳිනවා. එහෙම බිඳ බිඳ ඒ මාර්ගයේ යනවානම් අප්‍රමාදීව, ඒක අනුව තව ඇතට යනකොට සකදගාමී, තවත් ඇතට යනකොට අනාගාමී, අරහත් කියලා ඔය මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදය ලබනවා. ඒක ඇතුළත වෙන විශේෂ වෙනසක් මිසක් මේක පංච ශීලය තිබුණු පමණින් ඇතිවෙන සෝතාපන්න කමක් නොවෙයි. නුවණින් කල්පනා කරගන්න ඕන මේවා පහසුවට අරගෙන, මේවා දවසින් දෙකෙන් කරලා දෙන්න කියලා ආරාධනා කරන ක්‍රමයකුත් ලෝකයේ තිබෙනවා. නමුත් නුවණින් කල්පනා කරලා ඇත්ත තමයි මේක ක්ෂණිකවයි සිදුවෙන්නේ, නමුත් මේක අන්ත අර කියාපු ධර්මතාවක් තුළයි සිද්ධවෙන්නේ. සෝවාන් පුද්ගලයා, ඉතාම දිළින්දෙක් වෙන්න පුළුවන්, නූගතෙක් වෙන්න පුළුවන්, කිසිම උපාධියක් නැති කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ පුද්ගලයා පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා පද රාශියක්. දිට්ඨධමමො, පත්තධමමො, විදිතධමමො, පරියොගාඥධමමො, තිණණවිචිකිඤ්ඤා, විගතකතංකතො, වෙසාරජ්ජපනො ආදී නොයෙකුත් පද වලින් දක්වන්නේ ධර්මය දුටුවා, ධර්මයට පැමිණියා, ධර්මයට කිමිද්ද, නොයෙකුත් විශාරද භාවයට පත් වුණා කියලා අන්ත ඒ විදියේ නොයෙකුත් වචන වලින් ප්‍රකාශ කරන්නේ අර පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ඒ ඝෂණිව ඒ පුද්ගලයා තම විත්ත සන්තානය තුළ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නා. ඒ ශක්තිය තුළිනුයි අර විදියට ඉදිරියට උත්පත්ති හතකට වඩා ඇතකට නොයන්නේ.

ඒ කාරණා ගැන හොඳ අවබෝධයක් ඇතුව යනවා මිසක් පහසුවෙන් කරන්න පුළුවන් කියලා, භාවනාවත් අතහැරලා දලා බණ ටිකක් ඇහුව පමණින් මේක ලැබෙනවා කියලා හිතාගත්තොත් මේක මූළාවක්. අන්ත ඒවායින් බේරිලා මේ පින්වතුන් හරි මාර්ගයේ යමින් ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ දියුණු කරගනිමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ අර ශ්‍රේෂ්ඨ ආරම්භ ධාතු, නික්ඛම ධාතු, පරක්ඛම ධාතු කියන ධර්මයන් තමන් තුළ මතුකරගෙන අර අතීතයේ අංගුලිමාල තෙරුන්වහන්සේ

ඊලඟට මේ මෑත අතීතයේ මිලක්බිතිස්ස තෙරුන්වහන්සේ ගියපු ඒ වීර්ය මාර්ගයේ ගමන් කරමින් මේ සසර දුක් කෙළවර කරගැනීමයි මෙතන ප්‍රකාශ වෙන්නේ. එතකොට මෙතන වැදගත් වෙන්නේ අන්ත ඒකට උපකාර වෙන සටන් පාඨය, රණ ගීය තමයි, බෞද්ධයින්ගේ නියම රණ ගීය ඒකයි. මොකද බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා

යො සහස්සං සහසෙසන - සංගාමෙ මානුසෙ ජනෙ
එකං ව ජොය අත්තානං - ස වේ සංගාමජුත්තමො

යම් කෙනෙක් යුද්ධ භූමියේ ලක්‍ෂයක් මිනිසුන් ජය අරගන්නත් තමාව ජයගත්තු කෙනා තමයි නියම සඞ්ඛාමජී. සංග්‍රාමය දිනපු කෙනා. අන්ත ඒක මතක් කරගෙන එතකොට මෙන්ත මේවා හඳුනාගෙන, තමා තුළ තිබෙන ඒ කියාපු ශක්තියත් මතුකරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දුන්න සත්තිස් බෝධි පාක්‍ෂික ධර්ම කියන ඒ සේනා සංවිධානය කරලා, ඒ සේනා සංවිධානයෙන් ආක්‍රමණය ආරම්භ කරලා, අර කියාපු පරාක්‍රමය කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෙ.

එතකොට අද වැනි දවසක, මේ වටිනා දවසක මේ පින්වතුන් තම තමන් සීල සමාදන් වුණා වගේම භාවනා කරන්න ඇති. මේ අවස්ථාවේ භාවනාවටත් උපකාරවන, සංසාර දුක කෙළවර කරගැනීමට උපකාර වුණ ධර්ම දේශනාවක් අසන්න ලැබුණා. එය ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් මේ ජීවිතය තුළම හැකි ඉක්මනින් සෝවාන් ආදී මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් අති භයානක සංසාර දුක කෙළවර කොට උතුම් අමාමභ නිවනට පැමිණීමේ කුසල ශක්තිය සැමට හේතු වාසනා වේවා. අවිච්චියේ සිට අකනිටාව දක්වා යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ධර්ම දේශනාමය ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් මේ ගාථා කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහභි...’

84 වන දේශනය

84 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 164)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

අභිඤ්ඤායාං අභිඤ්ඤානං
භාවෙනඛංච භාවිතං
පහාතඛං පභීතං මෙ
තස්මා බුද්ධාසමී බ්‍රාහ්මණ

විනයස්ස මයි කඛං
අධිමුච්චස්ස බ්‍රාහ්මණ
දුලලහං දස්සනං හොති
සමබුද්ධානං අභිණ්හසො

යෙසං වෙ දුලලහො ලොකෙ
පාතුභාවො අභිණ්හසො
සොහං බ්‍රාහ්මණ සමබුද්ධො
සලලකතො අනුත්තරො’ති

– සුත්තනිපාත, සෙල සූත්‍රය.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

බුදු කෙනෙක් ලොව පහළ වුණා කියන ප්‍රවෘත්තිය පැරණි දඹදිව පුරා පැතිර ගියේ නව අරභාදී බුදු ගුණ පාඨය තුළිනුයි. මේ කාලේ වගේ විවිධ විවිත්‍ර සන්නිවේදන මාධ්‍යය නොතිබුණ යුගයක බුදු කෙනෙක් පහළ වීම පිළිබඳ ආරංචිය පැතිර යන්න බොහෝවිට නව ගුණ පාඨයම ප්‍රමාණවත් වුණා. ඒ වගේම නව ගුණ පාඨයේ එක ගුණ පදයක් පවා ඇතැම්විට කෙනෙකු තුළ විශාල විත්ත විප්ලවයක් ඇතිකරන්න හේතු වුණ බව අපට ධර්ම සාහිත්‍යයෙන් පැහැදිලි වෙනවා. මැදුම් සඟියෙන් සුත්තනිපාතයේත් දකින්න ලැබෙන සේල සූත්‍රය ඒකට හොඳ සාධකයක්.

ඒ සේල සූත්‍රයේ එන ගාථා තුනක් තමයි අපි අද මාතෘකාව හැටියට තබා ගත්තේ. තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් දහස් දෙසිය පනහක් පමණවූ විශාල සඟ පිරිසක් පිරිවරාගෙන එක අවස්ථාවක ඉන්දියාවේ අංගුත්තරාප කියන ප්‍රදේශයක වාරිකාවේ වැඩම කරන අතරේ ආපන කියන නියමි ගමට වැඩම කළා. ඒ ආපන නියමි

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ගමේ හිටිය කේණිය කියන ජටිල තාපසයාට අහන්න ලැබුණා 'මේ ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයින් අපේ ගමට පැමිණිලා ඉන්නවා. උන්වහන්සේ පිළිබඳව මෙන්ම මෙහෙම කීර්ති රාවයක් පැතිරිලා තියෙනවා. ඉතිපි සො භගවා අරභං සමමා සමුද්ධො විජ්ජාවරණ සමපනො සුගතො ලොකවිදු අනුත්තරො පුරිසදම්ම සාරථී සභා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා, කියන ඒ කීර්ති රාවයක් පැතිරිලා තිබෙනවා. ඒ වගේම උන්වහන්සේ දෙවියන් බමුන් සහිත මේ ලෝකය සවකීය අභිඤ්ඤාවෙන් දූන වදරලා, ලෝකයාට ඒක ප්‍රකාශ කරනවා. මූල, මැද, අග යහපත්වූ ධර්මයක් උන්වහන්සේ දේශනා කරනවා. පිරිසිදු බ්‍රහ්මචර්යාවක් ප්‍රකාශ කරනවා' කියන මේ ප්‍රවෘත්තිය කේණිය ජටිලයාට අහන්න ලැබිලා කල්පනා කළා 'එබඳු ඒ රහතන්වහන්සේලාගේ දර්ශනය පවා යහපත්' කියලා හිතලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දැකීමට එතනට ගියා.

කේණිය ජටිලයා ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්ක සතුටු සාමීචි කථා කරලා එකත්පසෙක ඉඳගත්තහම බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මකථාවකින් කේණිය ජටිලයා සතුටු කළා. ඒ අවස්ථාවේ තෙරුවන් සරණ යාමට තරම් ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වුණේ නැතත් කේණිය ජටිලයා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ සංඝයාවහන්සේලාට ආරාධනා කරනවා 'ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයීනි, හෙට සංඝයාවහන්සේලාත් එක්ක මගේ ආශ්‍රමය මගින් බත පිළිගන්න කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'කේණිය මේ සඟ පිරිස ඉතාම විශාලයි. ඒ වගේම ඔබත් බ්‍රාහ්මණයින් පිළිබඳව ප්‍රසාදය ඇතිකරගත්තු කෙනෙක්'. එහෙම කිව්වත් දෙවෙනි වරටත් කේණිය කියනවා 'සඟ පිරිස විශාල තමයි ශ්‍රමණ ගෞතමයීනි, මමත් බ්‍රාහ්මණයින් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව තියෙන බවත් ඇත්තයි. ඒ වුණත් මම ආරාධනා කරනවා භවත් ගෞතමයින්ටත් සංඝයාවහන්සේලාටත්' නැවතත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අරක මතක් කළා 'මේ සඟ පිරිස විශාලයි. ඔබ බමුණන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන ඉන්නවා' කියලා. නමුත් තුන්වැනි වරටත් කේණිය ජටිලයා අර ආරාධනාව කළාම බුදුරජාණන් වහන්සේ නිහඬියාවෙන් ඒ ආරාධනය පිළිගෙන වදළා.

කේණිය ජටිලයාත් ඒ කාරණය තේරුම් අරගෙන ආශ්‍රමයට ගිහිල්ලා තමන්ගේ නෑ හිතවත් මිත්‍රාදීන්ට කියනවා 'මම ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයින්ට සංඝයාවහන්සේලා සමඟ හෙට මෙහෙ යාගයට ආරාධනා කළා. දැන් ඉතින් ඒ කටයුත්ත වෙනුවෙන් ඔබ හැමට කරන්න තියෙන

කායික උපස්ථාන කරන්න' කියලා. ඒ නෑ හිතවත් මිත්‍රාදීන් එකතු වෙලා ඇතැම් කෙනෙක් උදුන් බඳිනවා, තව කොටසක් දර පලනවා. තව කොටසක් පැන් බඳුන් සකස් කරනවා. තව කොටසක් භාජන හෝදනවා. තව කොටසක් ආසන පිළියෙල කරනවා. කේණිය ජටිලයාත් ඒ තමන්ගේ ආශ්‍රමයේ විශාල ශාලාව සුදනම් කරමින් හිටියා.

මේ අවස්ථාව වෙනකොට ඒ ආපන ගමේම හිටියා සේල කියලා ත්‍රිවේදයෙහි පරතෙරට ගිය බ්‍රාහ්මණයෙක්, තුන්සියයක් පමණ බ්‍රාහ්මණ මානවකයින්ට මන්ත්‍ර උගන්වන. ඒ බ්‍රාහ්මණයා පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා ත්‍රිවේදය පමණක් නොවෙයි ඒකට අදාල ඉතිහාස, කාච්‍ය ශාස්ත්‍ර, ව්‍යුත්පන්නයන් ඒ වගේම ලෝකායත මහා පුරිස ලක්ෂණ කියන ශරීරයේ තියෙන අංග ලක්ෂණ පිළිබඳ විද්‍යාව පිළිබඳවත් පරතෙරට ගිය බමුණෙක්. මේ සේල බ්‍රාහ්මණයා කේණිය ජටිලයාගෙ හොඳ මිතුරෙක්. කේණිය ජටිලයාගෙන් ශ්‍රද්ධාව තියෙනවා සේල බ්‍රාහ්මණයා පිළිබඳව. හැන්දෑ වරුවේ සේල බ්‍රාහ්මණයා තමන්ගේ ගෝල පිරිසත් පිරිවරාගෙන පොඩි ව්‍යායාමයක් වශයෙන් මේ ආශ්‍රමයට එනවා කේණිය ජටිලයා දකින්න.

එනකොට දක්කා ඇතැම් කෙනෙක් උදුන් බඳිනවා, තව කෙනෙක් දර පලනවා මේ විදියේ මහා වැඩපිළිවෙලක් යනවා දැකලා කේණිය ජටිලයාගෙන් අහනවා 'මොකද කේණිය, ආවාහයක් විවාහයක් වැනි උත්සවයක් තියෙනවාද? එහෙම නැත්නම් ලොකු යාගයකට ලැස්ති වෙනවාද? එහෙම නැත්නම් බිම්බිසාර රජතුමා ඇතුළු ඒ සේනාවට ආරාධනා කරලා තියෙනවාද හෙට දිනට?' එනකොට කේණිය කියනවා 'නෑ සේල එහෙම ආවාහ විවාහ කටයුත්තක් නෙවෙයි, බිම්බිසාර රජුරුවන්ට ආරාධනා කළත් නෙවෙයි, ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන්ට සංඝයාවහන්සේලා සමග හෙට දිනට මම ආරාධනා කරලා තියෙනවා. ඒ ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන් පිළිබඳව මෙන්ම මෙහෙම කීර්ති රාවයක් පැතිරලා තිබෙනවා'. අර කිව්ව විදියට 'ඉතිපි සො භගවා' ආදී ඒ පාඨය ප්‍රකාශ කළා. ප්‍රකාශ කළාම සේල බ්‍රාහ්මණයා අහනවා 'බුද්ධ කියලද කේණිය කියන්නේ?'. එනකොට කේණිය ජටිලයා කියනවා 'ඔව් මම බුද්ධ කියලා කියන්නේ'. දෙවෙනි වරටත් ඇහුවා 'බුද්ධ කියලද කේණිය කියන්නේ?'. 'ඔව් මම බුද්ධ කියලා කියන්නේ'. තුන් වෙනුවටත් ඇහුවා 'බුද්ධ කියලද කේණිය කියන්නේ?'. 'ඔව් මම බුද්ධ කියලා තමයි කියන්නේ'.

ඔන්න එතකොට සේල බ්‍රාහ්මණයා කියනවා 'බුද්ධ කියන ඒ වචනය පවා අසන්න ලැබීම ඉතාම දුර්ලභයි' කියලා ඊලඟට කල්පනා කලා අපේ මන්ත්‍රවල බුද්ධත්වය පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා යම් කෙනෙක් දෙතිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණ ඇතුළු උත්පත්තිය ලැබුවොත් ඒ තැනැත්තාට ජීවිතයේ දෙපැත්තකටයි යන්න කියෙන්නේ. ගිහිව ගිටියොත් වක්‍රවර්තී රජ වෙනවා. පැවිදි වුණොත් සම්මා සම්බුද්ධ වෙනවා කියලා. එහෙම කල්පනා කරලා ඊලඟට ඇහුවා 'හවත් ගෞතමයින් දැන් කොහේද මේ වෙලාවේ ඉන්නේ?' කියලා. එතකොට ඔන්න දකුණු අත දිගු කරලා කේණිය ජටිලයා ප්‍රකාශ කරනවා 'අන්න අර ඇත ජේන නිල් වන රොදු පැත්තෙයි' කියලා.

ඊලඟට සේල බ්‍රාහ්මණයා තමන්ගේ ශිෂ්‍ය පිරිසත් එක්ක බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්නට ගියා. යන අතරේ ගෞරවය නිසා ඒ ගෝලයින්ට කිව්වා 'හෙමිහිට අඩිය තියලා යන්න. සිංහයින් වගේ ශ්‍රේෂ්ඨ අය මේ සම්මා සම්බුදුවරු. ඒ වගේම මම කතා කරන අතරතුර කතා කරන්න එපා' කියලා. ඔහොම යම්කිසි ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිව බුදුරජාණන් වහන්සේව හමුවෙන්න ගිහිල්ලා එකත්පසෙක ඉඳගෙන සතුවු සාමීවියේ කතා කලා.

ඊලඟට මේ සේල බ්‍රාහ්මණයා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙ ශරීරයේ තියෙන මහා පුරිස ලක්ෂණ පිළිබඳව විමසීමක්ව බැලුවා. ඒ ගැන යම් යම් සැක ඇතිවුණහම බුදුරජාණන් වහන්සේ සෘද්ධි බලයෙන්ම ශරීරයේ ඇතුළත තිබෙන අංග පවා පෙනෙන්න සැලැස්වුවා කියලා සඳහන් වෙනවා. ඒ පිළිබඳ නිසැක වුණාට පස්සෙ සේල බ්‍රාහ්මණයාට ඇත්තවශයෙන්ම මේ බුදු කෙනෙක්ද නැත්නම් වක්‍රවර්තී තත්ත්වයට යන්න පුළුවන් කෙනෙක්ද කියලා විමතියක් ඇතිවුණා. එතනදී සේල බ්‍රාහ්මණයා කල්පනා කරනවා අපේ මන්ත්‍රවල අපේ ආචාර්ය ප්‍රාචාර්යයන්ගෙන් අපි අහලා තියෙනවා බුදුවරු තමන් පිළිබඳව ප්‍රශස්ති වශයෙන් වර්ණනා කරනකොට තමන්ගේ නියම තත්ත්වය හෙළි කරනවාය කියලා එහෙම හිතලා 'මම ප්‍රශස්ති වශයෙන් ගුණ වර්ණනා වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේට ගාථා පෙළක් ප්‍රකාශ කරන්න ඕනේ' කියලා ඔන්න ඊලඟට ඒ සූත්‍රවල සඳහන් වෙනවා දීර්ඝ ගාථා පෙළක් 'ඔබවහන්සේගේ ශරීරයේ මෙන්න මේ තරම් ආශ්චර්යවත් ලක්ෂණ තිබෙනවා. ඔබවහන්සේ රජ වෙන්න සුදුසුයි. රජකම ලබාගන්න පවා සුදුසුයි. ඇයි මේ ශ්‍රමණ භාවයෙන් මොකක්ද ඔබට ඇති වැඩේ? දඹදිව

චක්‍රවර්තී රාජ්‍යය පවා ලබන්න සුදුසුයි' කියලා ඒ විදියට වර්ණනාවක් කළා.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'සේල මමත් රජ කෙනෙක් තමයි. මම ධර්ම රාජා. ඒ වගේම මම මගේ ධර්ම චක්‍රය පෙරලනවා ධර්මයෙන්ම' කියලා එහෙම ප්‍රකාශ කළා, මම තමයි ධර්ම රාජා කියලා. එතකොට සේල බ්‍රාහ්මණයා අහනවා 'ඔබේ සේනාපතියා කවුද?'. 'සාරිපුත්‍ර තමයි මා ඒ පෙරලුව ධර්ම චක්‍රය මා අනුව නැවතත් පෙරලන්නේ' කියලා ප්‍රකාශ කරලා ඔන්න ඊලඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළ ගාථා තුන තමයි අපි අර මාතෘකා වශයෙන් තැබුවේ. තමන්වහන්සේගේ බුද්ධත්වය ප්‍රකාශ කර වදළ

අභිඤ්ඤායං අභිඤ්ඤාතං - භාවෙනඛංච භාවිතං
පහාතඛං පහීනං මෙ - තස්මා බුද්ධොසී බ්‍රාහ්මණ

අභිඤ්ඤා කියලා කියන්නේ විශිෂ්ට ඥානයෙන් දැන යුතු යමක් තියෙනවානම් ඒක මම විශිෂ්ට ඥානයෙන් දැනගෙන තිබෙනවා. වැඩිය යුතු ධර්ම තිබෙනවානම්, 'භාවෙනඛංච භාවිතං' - ඒවා මම වඩලා අවසානයයි. 'පහාතඛං පහීනං' මෙ, ප්‍රහානය කළ යුතු කෙලෙස් ආදී යම් දේවල් තියෙනම් ඒවා මම ප්‍රහානය කරලා තියෙනවා. 'තස්මා බුද්ධොසී බ්‍රාහ්මණ', එම නිසා බමුණ, මම බුදු කෙනෙක් නම් වෙමි.

ඊලඟට ප්‍රකාශ කරනවා, 'චිනයස්සු මයි කඞ්ඛං', බ්‍රාහ්මණය මා පිළිබඳ සැක දුරලන්න. 'අධිමුච්ඡස්සු බ්‍රාහ්මණ', බමුණ, මා පිළිබඳව ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්න. 'දුලලහං දස්සනං හොති - සම්බුද්ධානං අභිණ්ඤාසො', සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ දර්ශනය ඉතාම දුර්ලභයි. ඊලඟට ප්‍රකාශ කරනවා

යෙසං වෙ දුලලහො ලොකෙ - පාතුභාවො අභිණ්ඤාසො
සොහං බ්‍රාහ්මණ සම්බුද්ධො - සලලකතො අනුත්තරො

ලෝකයේ යම් බුදුවරුන්ගේ පහළ වීම ඉතාම දුර්ලභද මම අන්න එබඳුවූ සම්බුදු කෙනෙක්මි. 'සලලකතො අනුත්තරො', උත්තරීතර ශල්‍ය වෛද්‍යවරයෙක් වෙමි කියලා ඔය විදියට තමන්ගේ බුද්ධත්වය ප්‍රකාශ කළාට පස්සේ සේල බ්‍රාහ්මණයාත් බොහොම ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන, තමන්ගේ ගෝලයින්ට තව දුරටත් ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව වර්ණනා ගාථා වශයෙන් දක්වලා කියනවා 'මම මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් ළඟ පැවිදි වෙනවා. බ්‍රහ්මචාරීව වසනවා. මම ගන්න ඒ පියවරට කැමති

කෙනෙක් මට එකතු වෙන්න. අනිත් අය යන්න' කියලා ගෝලයින්ට කිව්වා. එතකොට ගෝලයින් තුන්සිය දෙනාම ප්‍රකාශ කරනවා තමන්ගේ ගුරුවරයාට 'ඔබතුමා ගන්න පියවර අපිත් ගන්නවා' කියලා. ඊලඟට ඒ පිරිසම බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් පැවිදි උපසම්පදාව ඉල්ලා හිටියා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පිරිසම පැවිදි කරලා උපසම්පදා කර වදාළ බව ඊලඟට කියවෙනවා.

මන්න ඊලඟට ආයෙමත් අපි එනවා කේණිය ජටිලයාගේ ආශ්‍රමයට. එතන ඔක්කොම කළමනා සුදුනම් කරලා ඉවරවෙලා - දනය නෙවෙයි ඒ අය පාවිච්චි කරන වචනය, මහා යාගයක් - යාගයට ඒ කටයුතු සුදුනම් කරලා ඉවර වෙලා මන්න බුදුරජාණන් වහන්සේට පණවිඩය ඇරියා. බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාත් එක්ක ඇවිල්ලා, බොහොම හොඳින් ඒ කේණිය ජටිලයා ප්‍රණීත ආහාර ආදිය බුදුරජාණන් වහන්සේට පූජා කළාට පස්සෙ දනය වළඳලා බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුමෝදනා වශයෙන් ගාථා දෙකක් වදාළ බව සඳහන් වෙනවා. ඒ ගාථාවල අර්ථය තිබෙන්නේ - වෙන දෙයක් නෙවෙයි බුදුරජාණන් වහන්සේ යාගයේ ආනිශංස ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා මේ විදියට - යාගයන් අතර ගිනිදෙව් පුද ප්‍රමුඛයි. ඒ වගේම ඔය වේද මන්ත්‍ර එහෙම ගොතලා තියෙන තාල වෘත්ත පිළිබඳ තමයි ඡන්දස් කියන වචනය යොදන්නේ - ඡන්දස් අතර සාවිත්‍රි ඡන්දස ප්‍රමුඛයි. මනුෂ්‍යයින් අතර රජු ප්‍රමුඛයි. ගලන ගංගාවන්ට මහා සාගරය ප්‍රමුඛයි. තරුවලට චන්ද්‍රයා ප්‍රමුඛයි. දිලෙන වස්තූන්ට සූර්යයා ප්‍රමුඛයි. ඒ වගේම පින් බලාපොරොත්තුවෙන් යදින්නවුන්ට, යාග කරන්නන්ට සංඝයා ප්‍රමුඛයි කියලා අනුමෝදනාවක් කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ආපසු වැඩම කළා.

ඊලඟට කියවෙන්නේ අර සේල බ්‍රාහ්මණයා තමන්ගේ පිරිසත් එක්ක, ඉතාම උග්‍ර අන්දමින්, දැඩිව චීර්යය කරලා භාවනා කරලා දින හතක් ඇතුළත ඒ සම්පූර්ණ මුලු පිරිසම රහත් බව ලබා ගත්තා. ඒ වගේම ඒ පිරිස බොහොම ශුද්ධාවෙන්, ගෝලයනුත් එක්ක ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරියේ ගාථා කීපයකින් අර ප්‍රශස්ති වගේ, බුදුරජාණන් වහන්සේට ස්තූති පූජා කළා. 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ තමයි මේ සියලු මාර පරදවුපු, කෙලෙස් නැතිකරපු, උපධීන් ඉවත් කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ' කියලා උන්වහන්සේට ගෞරව වශයෙන් ප්‍රශස්ති පූජා කරලා අවසානයේදී කියනවා, 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පා දික් කරන්න අපට

වදින්න' කියලා. එතකොට ඒ සේල සූත්‍රයේ තියෙන ප්‍රවෘත්තිය එතනින් අවසාන වෙනවා.

ඊලඟට අපට බලන්න තියෙන්නෙ කලින් ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට නව ගුණ පාඨයේ වැදගත්කම. මේ සූත්‍රයේ තියෙන වටිනාකම මේ පින්වතුන්ට සලකාගන්න පුලුවන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ මධ්‍යස්ථව කේණිය ජටිලයාට යාගය පැවරූ අවස්ථාවේ තුන් වරක්ම ප්‍රතිකේෂප කළා. කේණියට අවස්ථාව දුන්නා අදහස වෙනස් කරන්න. නමුත් කේණිය ජටිල යම්කිසි ශ්‍රද්ධාවකින් අර දනයට ආරාධනා කළා. ඊලඟට සේල පිළිබඳව, සේල බ්‍රාහ්මණයා අර තරම් ශිෂ්‍ය පිරිසක් ඇතිවත් ඇවිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන පළමුවෙන්ම ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගත්තේ උන්වහන්සේගේ බාහිර, ශරීරයේ ඇති විශේෂ ලක්ෂණ අනුවයි. දෙවනුව, ඒ කළ සාකච්ඡාව තුළ බුදුරජාණන් වහන්සේ හැදිනගෙන අන්න ඒ පැවිද්ද ලබාගත්තා. අපි අර කලින් කිව්ව නව ගුණ පාඨයට හිත යෙදුවොත් මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා භාවනාවක් හැටියට බුද්ධානුස්සති භාවනාව කියන නව ගුණ පාඨය කවුරුත් දන්නවා 'ඉතිපි සො භගවා' ආදී. අපි කවුරුත් දන්නවා කිව්වට මොකද, ඒ පාඨය පාලියෙන් උච්ඡාරණය කළාට ඇතැම් කෙනෙකුට ඒ අර්ථය පැහැදිලි නෑ. ඒක සවාභාවිකයි, භාෂාව පිළිබඳ අවබෝධය මේ කාලයේ නැති නිසා බොහෝ දෙනාට.

ඉතිපි සො භගවා, තවද ඒ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ. එතන ඒ මූලින් කියන එක, බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුන්වන්න යම්කිසි පදයක් අවශ්‍යයිනෙ. ඒ කාලෙ වැඩියෙන්ම ව්‍යවහාරයේ තිබුණු පදයක් තමයි 'භගවා' කියන එක. අදත් ඉන්දියාවේ බොහෝ දෙනා භගවන් ගෝතම බුද්ධ කියලා ඒ විදියට කියනවා, භගවන් පදය තමයි ප්‍රධානම පදය, බුද්ධ වගේම. ඒක නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පළමුවෙන්ම හැඳින්වීමට ඒ වචනය යෙදුවේ. 'ඉතිපි සො භගවා', තවද ඒ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ. ඔන්න එතන ඉඳලයි තියෙන්නේ. අර්භත්ය. අපි එක එක වචනයක් පස්සෙ සරල වශයෙන් තේරුම් කරලා දෙනවා. අර්භත්ය. සම්මා සම්බුද්ධය. විජ්ජාවරණ සම්පන්නය. සුගතය. ලෝකච්චය. අනුත්තර පුරිසදම්ම සාරථීය. දෙව් මිනිසුන්ගේ ශාස්තෘය. බුද්ධය. භගවත්ය. අන්තිමට තමයි අර භගවා කියන පදය නව ගුණයට අදාල හැටියට සඳහන් වුණේ.

මේවා පිළිබඳව මේ පින්වතුන් එක් එක් ආකාරයට හදරලා තිබෙනවා. දැනගෙන තිබෙනවා. බුද්ධානුස්සති භාවනාව නොයෙකුත් විදියට කරනවා. අපිත් මේ යම්කිසි අදහස් කීපයක් මෙතනදී - මීට කලින් අපි ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. මේ අවස්ථාවේදී නව ගුණ පාඨයක් හැටියට යොදාගැනීමේදී ප්‍රායෝගික වශයෙන්, ඇත්තවශයෙන්ම සරල, නිතර පාවිච්චියට සුදුසු ආකාරයක් අපි කලින් අවස්ථාවක පෙන්වුවා. මේ අවස්ථාවේත් කියනවානම් අපේ අවබෝධයේ හැටියට, බුද්ධ කාලයේදී සරලව පැවතුන ඇතැම් භාවනා ක්‍රම පහුකාලීනව බොහොම සංකීර්ණ වෙලා උගතුන් අතින් ශාස්ත්‍රීය මට්ටමකින් ඒවා විග්‍රහ කරන්න යාමෙන් ඒවායේ තිබෙන ප්‍රායෝගික ගුණය ගිලිහිවීව බව පේනවා.

මෙතනත් 'අරහං' කියන පදයම ගත්තහම, දැන් අද බොහෝ දෙනාගෙන් ඇහුවොත් අරහං කියන වචනයේ තේරුම සමහර විට ඒ වචනයේ නියම අර්ථය නොවෙයි වෙන දේවල් කියන්නේ. එක්කො කියා විරහසින්වත් පවු නොකරන නිසා කියලා. නැත්නම් සංසාර චක්‍රයේ අර කැපු නිසයි. එහෙම නැත්නම් කෙලෙස් නමැති අරි - අරි කියලා කියනවා සතුරන්ට. ඒ සතුරන් නැසූ කියලා. මේ වෙලා තියෙන්නේ මොකද්ද? මේ උගතුන් වචන ඒ අතට මේ අතට විවිච්ඡේදනය කරලා වචනයේ මුල් අර්ථයට අදාළ නොවන ආගන්තුක අර්ථ පවා මතුකරලා දිගට දිගට වර්ණනා කර කර ඉන්න කියලා පවරලා තියෙන බවයි පේන්නේ යෝගාවචරයන්ට. ඇත්තවශයෙන් කියනවානම් රහසින්වත් පවු නොකිරීම කියන ඒ අදහස කාලාන්තරයක් තිස්සේ එක එක පොත්වල සඳහන් වුණාට මොකද සත්‍ය වශයෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේට නිග්‍රහයක් වගේ වචනයක් ඒක. අරහං කියන්නේ ඒ වචනයේ තේරුම පූජා ලැබීමට සුදුසු බව. පූජා ලැබීමට සුදුසු බව කියන එකයි අරහං, අරහතෝ කියන්නේ. පූජා ලැබීමට සුදුසු වෙන්නේ ඒ ගුණ මහත්තත්වය නිසා බව හිතාගන්න පුලුවන්. නමුත් අරහං කියන එක අර උගත්තු කරලා තියෙන්නේ මේ වචනය ඒ අතට මේ අතට කැඩුවා. අ, යන්න අහක් කරලා රහං කියලා අරගෙන රහත් කතාවක් ඇද ගත්තා. සංසාර චක්‍රයේ, රෝදයක අර කියන හැඟීම අරගෙන, හං, කියන එක අහක් කරලා අර කියලා ගත්තා.

ඉතින් ඔය අර කතාවල්වත්, රහත් කතාවල්වත් මේකට අදාළ නැති බවයි අපට කියන්න වෙන්නේ. මේවා ආරුඪ කරපු අර්ථ. මූලික

අථය යටපත් වෙනවා පමණක් නෙවෙයි එතනදි කෙරෙන්නේ බුදු ගුණය ගැන හිත පවත්වනවා වෙනුවට අර වචනයේ තියෙන නිරුක්ති ආදිය ගැන හිත දුවනවා. අනවශ්‍ය දේවල්වලට හිත දුවනවා. ටිකකට හිතාගන්න මේ පින්වතුන් දන්නවා අටවක් මැණික. අටවක් මැණික කියන්නේ, වක්‍ර ස්වරූපය බලනකොට හිතාගන්න පුලුවන්නෙ, අටපට්ටම් වගේ. එහෙම අටවක් මැණිකක අට පැත්තෙන් කොයි පැත්ත බැලුවත් මැණිකනෙ පේන්නෙ. අන්න එහෙම නවගුණ පාඨයෙන් කියවෙන්නෙ නවවක් මැණිකයි කියලා ටිකකට හිතාගන්නොත් නවවක් මැණිකක්නම් කොයි පැත්තෙන් බැලුවත් අපට සිහිපත් වෙන්න ඕනෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ. ඒ වෙනුවට අපේ හිත අර අනවශ්‍ය දේවල්වලට ඇදිලා යනවානම්. ඒක සුදුසු නැහැ.

මේ වගේම හුඟක් විවච්ඡේදනය කළ වචනයක් තමයි 'භගවා' කියන එක. මහ පුදුම අථ මේකට ආරූඪ කරලා. උගතුන් මේවා ඉදිරිපත් කරලා තියෙනවා බුදුගුණ භාවනාව හැටියට. බුද්ධ කාලයේ තිබුණ ඒ ප්‍රායෝගික ගුණයන් ගිලිහෙන්නට හේතු වුණා. උගතුන්ට විතරයි ඒක තේරෙන්නෙ. නොතේරෙන අය ඉතින් කොහොමහරි පාලි වචන ටික කිය කියා ඉන්නවා. තේරෙන කෙනාටනම් ඇත්තවශයෙන්ම පෙනෙනවා අරහං කියන එකට බාහිරව අරගත්තු එකක් තමයි අර කියාපු රහත් කතන්දර. ඒක නිසා මෙතන කල්පනා කරන්න ඕන අරහං කියන වචනය, 'නමොතස්ස භගවතො අරහතො' කියන තැනත් සදහන් වෙනවනෙ. එතන රහත් කතාවක් කොහෙන්ම නෑනෙ. ඒ භාග්‍යවත්. ඊලඟට පූජා ලැබීමට සුදුසු බව. ගුණ මහන්තකිය නිසා. ඔන්න එතකොට ඉතිපිසො, භගවා, අරහං.

ඊලඟට 'සමමා සමබුද්ධ' කියලා කියන්නෙ ඒකත් මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුලුවන්, බුද්ධ කියන වචනයට තව එකතු කරලා තියෙනවා සමබුද්ධ, සමමා සමබුද්ධ. බුද්ධ කියන අවබෝධය ගත්තොත් එතන තමන්ම චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරලා මැනවින් - සොයංභු ඥානයෙන් කියලා ඔය දෑත් බොහෝ දෙනා පාවිච්චි කරන්නේ, තමන් තුළින්ම - බුදුරජාණන් වහන්සේ කිසිම ආචාර්ය උපදෙසක් නැතුව, තමන්ම, ස්වකීය අභිඥාවෙන්ම දෑන වදළා කියන අදහස දෙන්න තමයි සමමා සමබුද්ධො .

ඊලඟට 'විජ්ජාවරණ සමපනො' කියන වචනයේත් නොයෙකුත් නොයෙකුත් විදියට විග්‍රහ කරනවා. ඒවා නිරන්තරයෙන්ම භාවිතා කිරීම

භාවනාවට බාධාවක් වෙන්න පුලුවන්. කෙටියෙන් අපි හඳුන්වලා දෙතොත් කියන්න තියෙන්නෙ විජ්ජා කියන්නෙ කෙනෙකුගේ ජීවිතයකට අදාල දෙපැත්තක් තියෙනවා. අපිට දැන් ඇස් දෙක පේනවා. ඇස් දෙක පෙනුනත් ඇවිදින්න බැරිනම්, කොරනම්, ගමනක් යන්න බැ. භා දෙක තිබුණත් ඇස් දෙක පේන්නෙ නැත්නම් ඒත් ගමනක් යන්න බැ. නමුත් විද්‍යා කියලා කියන්නෙ අර අවබෝධය. ඒ අවබෝධය ඇස් දෙක වගේ. ඊලඟට වරණ ධර්ම කියලා කියන්නෙ ඒ අනුව හැසිරීම. ශීලාදී ගුණ ධර්ම. විජ්ජා කියන එකෙන් බුද්ධත්වය හා සම්බන්ධ විදර්ශනා ඥාන ආදී බුදු කෙනෙක් තුළ තියෙන ඒ ඥාන සම්භාරය පෙන්නුම් කරනවා ඒකට අදාල. ඊලඟට වරණ ධර්ම, ශීලාදී ගුණ ධර්ම. මේ දෙකෙන්ම සම්පූර්ණ වුණා කියන එකයි 'විජ්ජාවරණ සමපනනා' කියලා කියන්නේ. එතකොට ඒ විජ්ජාවරණ සමපනන ගුණය නිසාම තමයි සුගත - 'සුගත' කියලා කියන්නේ මැනවින් ගිය කියන අදහසයි. බොහොම කෙටි වචනයක්. නමුත් ඒකත් අපි අර්ථාන්විත කරගත්තොත් හිතන්න තියෙන්නෙ අන්න අර කියාපු දර්ශනය පැත්තෙනුත්, වරණය පැත්තෙනුත් සම්පූර්ණ වීම නිසා බුද්ධත්වය සඳහා යා යුතු මාර්ගයේ ප්‍රතිපදාව කෙළවරටම ගියා, මැනවින්ම ගියා, 'සුගතෝ'. ඒ යාම නිසා 'ලොකවිදු' කියන සත්ත්වයාගේ අභ්‍යන්තරව ලෝකයත් බාහිරව ලෝකයත් පිළිබඳව දත යුතු සියල්ල දැන වදලා කියන එකයි, ලොකවිදු.

එතකොට ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඇතුළතත් පිටතත් පිළිබඳ හැම දෙයක් පිළිබඳම හොඳ අවබෝධයක් තිබෙන නිසාම සුගතෝ ලෝකවිදු. අනුත්තරෝ පුරිසදම්ම සාරථී - ඒ සත්ත්වයින් හික්මවීම පිළිබඳ, පුරිසදම්ම සාරථී කියන වචනය පවා උච්ඡාරණයේදී පුරිසධම්ම නෙමෙයි එතන පුරිසදම්ම - අල්පප්‍රාණ. දැන්නම් අල්පප්‍රාණ, මහප්‍රාණ ගැන කතන්දරයකුත් නැ. ඔක්කොම නිකන් අවුල් ජාලයක් කරගෙන. පුරිසදම්ම සාරථී - දමනය කළ යුතු පුරුෂයන් හික්මවීමෙහි ලා දක්‍ෂ රථාවාර්යයෙකු වගේ කියන අදහස. 'පුරිසදම්ම සාරථී'. ඒ කියන්නේ අර කියාපු ලොකවිදු ගුණය නිසා කෙනෙකුගේ ඇතුළත අරගෙන ආපු ශක්තීන් - සංසාරයේ අරගෙන ආපු ශක්තීන් උන්වහන්සේට පෙනෙනවා. ඒ වගේම ඒ පුද්ගලයාව දමනය කළ යුතු අවස්ථාව, තැන, ආකාරය ඒ හැම එකක්ම බුදුරජාණන් වහන්සේට පේනවා ඒ ලොකවිදු ගුණය නිසා. ඒ උත්තරීතර, සත්ත්වයින් හික්මවීමේ හැකියාව තියෙනවා - අනුත්තරෝ පුරිසදම්ම සාරථී.

ඒක නිසාම තමයි 'සඤා දෙවමනුසානාං'. මනුෂ්‍යයින්ගේ පමණක් නොවෙයි දෙවියන්ගේත් ශාස්තෘන්වහන්සේ. අභලා තියෙනවානෙ ඔය බක බුහුම ආදී, ඒ වගේම බොහෝවිට දේවතාවුන් ඇවිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ සමග ධර්ම සාකච්ඡා, ප්‍රශ්න අහපු බව කියවෙනවා ධර්මයේ. මේ කාලයේ ඇතැම් අය ඒවා විශ්වාස නොකළත්. එතකොට මේ පාඨය විශ්වාස කරනවානම් අපි පිළිගන්න ඕන බුදුරජාණන් වහන්සේ මනුෂ්‍යයින්ට පමණක් නොවෙයි දෙවියන්ටත් ගුරුවරයා - සඤා දෙවමනුසානාං. ඊලඟට අවසානයේ කියවෙන්නේ බුද්ධෝ. ඒ බුද්ධෝ කියන එකට - ඔන්න දැන් මේ සූත්‍රයේ කෙලින්ම සඳහන් වෙනවා බුද්ධෝ කියන එකට බුදුරජාණන් වහන්සේම දීපු නිර්වචනයක්, හැඳින්වීමක්.

අභිඤ්ඤායං අභිඤ්ඤාතං - භාවෙනබ්බව භාවිතං
පහාතබ්බං පභීතං මෙ - තසමා බුද්ධෝසමී බ්‍රාහ්මණ

අභිඤ්ඤා වශයෙන් දැනගතයුතු දේවල් තේරුම්ගත යුතු දේවල් ඒවා අභිඤ්ඤාවෙන් දැනගෙන තියෙනවා. ඊලඟට වැඩිය යුතු ගුණධර්ම බුද්ධාක්‍ෂය සඳහා, ඒවා වඩලා ඉවරයි. ප්‍රභාණය කළ යුතු කෙලෙස් ආදිය ප්‍රභාණය කරලා ඉවරයි, මෙ නිසා නියම බුද්ධ කෙනෙක්. කෙලෙස් නින්දෙන් අවදි වුණයි කියලා කියන්න පුලුවන්. එහෙම නැත්නම් අර සුර්ණ අවබෝධය ලැබුවා - බුද්ධෝ.

ඊලඟට භගවා. භගවා කියන පදයේ වාසනාවන්ත කියන අර්ථය සාමාන්‍යයෙන් - දැනටත් ඔය භාග්‍යවන්ත කියලා පාවිච්චියක් තියෙනවානෙ. එතකොට අන්ත අර බ්‍රාහ්මණයා ඉස්සෙල්ලා බැලුවේ බාහිර වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ භාග්‍යවන්ත ස්වභාවයයි. ඒ මහා පුරිස ලක්ෂණ ආදිය. ඊලඟට ඇතුළත ගුණධර්ම. දෙපැත්තෙන්ම, පිටතිනුත් ඇතුළතිනුත් දෙපසයෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ වාසනාවන්තයි. සංසාරයේ දීර්ඝ කාලයක් ඒ පුහුණු කිරීම් නිසා, උන්වහන්සේගේ කුසල ශක්තිය තුළින්, ඒ පාරමී ශක්තිය තුළින් බුදු කෙනෙක් තුළ එකතු වෙලා තියෙන සියලුම ගුණ සම්භාරය, කොටින්ම කියතොත් අනිත් ගුණ අටේම එකතුව ගන්නා වගේ භගවා කියන වචනය තුළ තියෙන්නේ. අදත් ඉන්දියාවේ බොහෝ දෙනා බුදුරජාණන් වහන්සේට හඳුන්වන්නේ භගවාන්, භාග්‍යවතුන්-වහන්සේ කියලා. ඒ වගේම සූත්‍රදේශනාවලත් නිතරම බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ 'බුද්ධෝ, භගවා', බුදුරජාණන් වහන්සේ පමණක් නොමෙයි, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ

කියලත් ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුන් පාවිච්චි කරන්නේ. ඔන්න එතකොට නව ගුණය පිළිබඳව.

ඒ වගේම අමුතු වචනයකුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ගාථාවල කියවුණා. අපි ඒක ගැනත් කියමු යමක්. 'සලලකතො අනුත්තරො'. මොකක්ද ඒ කියන්නේ? 'මම උත්තරීතර ශල්‍ය වෛද්‍යවරයෙක්' කියනවා. මේ කාලෙත් ශල්‍ය වෛද්‍යවරු ඉන්නවනෙ නොයෙකුත් විදියේ හෘදය සැත්කම් කරන ඔය බයිපාස් ආදී. ඉතින් ඒවා මොනවා කළත් මාරයාගෙන් බේරෙන්නනම් බෑ. මාරයාගෙන් බේරෙනවා කියන්නේ, කවුරුත් මැරෙනවා තමයි නමුත් දීර්ඝ කාලයක් සංසාරේ ඉපදි ඉපදි මැරෙන ගමන - ඒ ලෙඩේ හොඳ කරන්න බෑ ඒ ශල්‍ය වෛද්‍යවරුන්ට. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මොකක්ද කළේ? සත්ත්වයන්ගේ හදවතේ ඇතිලා තියෙනවා තණ්හාව නමැති විෂ ඊතලය, එහෙම නැත්නම් උල. විෂ තමයි අවිද්‍යා විෂ. ඒක ඒ විදියටම බුදුරජාණන් වහන්සේ තැන තැන විග්‍රහ කරලා තියෙනවා. 'අවිජ්ජා විසදෙසො' කියලා. අවිද්‍යාව නමැති විෂ පෙවූ, තණ්හාව නමැති උල, සත්ත්වයාගේ හදවතේ ඇතිලා තිබෙනවා. අන්න ඒක ඇදලා දැමීම නිසා තමයි උත්තරීතර ශල්‍ය වෛද්‍යවරයා කියන්නේ. සලලකතො අනුත්තරො. කෙනෙකුට ඒක ගැන හිතලා වුණත් ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්න පුළුවන්. අතින් පැත්තට කල්පනා කළොත් මේ පින්වතුන් දන්නවා අර කිව්වා වගේ හදවත් සැත්කමක් කරන්න අවස්ථාවක් ආවහම තමන්ගේ හිතවතුන් නෑයන් ඇවිල්ලා කොතනින්ද මේ ප්‍රතිකාර ගන්නේ කියන ප්‍රශ්නයට, 'අහවල් දෙස්තර හොඳයි, අහවල් දෙස්තර හොඳයි අර වෛද්‍යවරයාට මේ මේ උපාධි තියෙනවා' එහෙම කිව්වම බොහෝවිට තෝරගන්නේ ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙන අන්දමේ උපාධි මාලාව තියන ශල්‍ය වෛද්‍යවරයා.

එතකොට දැන් හිතාගන්න අන්න අර තණ්හා උල කියලා කියන - ඒක අර කිව්ව බයිපාස් විදියේ එකක් නෙමෙයි - සම්පූර්ණයෙන්ම මාරයාගෙන් මිඳෙන ඒ සැත්කම කරවන්න සුදුසු උපාධි මාලාව තමයි නව ගුණ පාඨය තුළ තියෙන්නේ. අරහං, සම්මා සම්බුද්ධො, විජ්ජාවරණ සම්පනනා කියලා ඒවායින් කියවෙන්නේ අපට හිතාගන්න පුළුවන් අන්න අර ශල්‍ය වෛද්‍යවරයාගේ උපාධි මාලාවයි කියලා. එහෙමත් අපට ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙන ආකාරයට තෝරන්න පුළුවන්. කෙසේ හෝ ඒ බුදුගුණ භාවනාවට, භාවනා අතර මුල් තැන දෙන්නේ මොකද? ඒකත් අපි

කල්පනා කරන්නට ඕනේ. මේ ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයේ යන්න ඕනේ ශ්‍රද්ධාව පෙරදැරි කරගෙනයි. ඒක සමහර කෙනෙක් මේ කාලයේ - ඔය බුද්ධිවාදීන් කියන කට්ටියට - ඒ ශ්‍රද්ධාව අනවශ්‍ය බවත් පේනවා. තර්කයෙන්ම මේ හැම එකක්ම කරන්න පුළුවන්. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන ප්‍රතිපදාවේ යන්න ශ්‍රද්ධාව අත්‍යවශ්‍යයි. 'සද්ධාය තරති ඔසං' කියලා කියන්නේ. මේ සැඩ වතුරෙන් එතෙර වෙන්නනම් ශ්‍රද්ධාව අවශ්‍යයි. ප්‍රධාන වශයෙන්ම ඒ ශාස්තෘන්වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව තියෙන්නට ඕන. ඒ ශ්‍රද්ධාව නිසානේ ඒ සේල බ්‍රාහ්මණයා අර තරම් පිරිසක් එක්ක වේද මන්ත්‍ර ඔක්කොම අත ඇරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟ පැවිදි වුණේ. එතකොට ශාස්තෘන්වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගැනීම අත්‍යවශ්‍ය නිසායි බුද්ධානුස්සති භාවනා වල වටිනාකම සූත්‍රදේශනාවල දක්වෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේම පෙන්නුම් කරනවා ඇතැම් අවස්ථාවක, ඇතැම් සත්කයින්, ඇතැම් මනුෂ්‍යයින් බුද්ධානුස්සති භාවනාව තුළින් විශුද්ධිය ලබනවා කියලා.

ඒ පෙන්නුම් කරන්නේ මෙහෙමයි. යම් කෙනෙක් බුදු ගුණයේ හිත පවත්වනවානම් නිරන්තරයෙන් ඒ පැවැත්වීම තුළින්, ඒ පැවැත්වෙන අවස්ථාවේ, නවගුණ පාඨයම හෝ එහෙම නැත්නම් එයින් එකක් තුළ හෝ නිරන්තරයෙන් හිත පවත්වන අවස්ථාවේදී ඒ පුද්ගලයාගේ සිත රාගයට යන්නේ නෑ. ද්වේෂයට යන්නේ නෑ. මෝහයට යන්නේ නෑ. ඒ වගේම පංච කාමයට අදාල දේවල්වලට යන්නේ නෑ. මඩ වගුරට යන්නේ නෑ. ඒක නිසා ඒ අවස්ථාවේ සිත අර නීවරණ ධර්මයෙන් ඉවත් වෙලා සමාධියට ළං වෙලා ඒ සමාධිමත් අවස්ථාවක අසන ධර්මය තමයි විදර්ශනාත්මක වශයෙන් වැටහෙන්නේ මාර්ගඵල ආදිය ලබන්න. දැනුත් බොහෝ දෙනා කියනවා - ඒ වගේම අසන ප්‍රශ්නයක් තමයි විශේෂයෙන් - බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බණ අහන අවස්ථාවේ කොහොමද ඔය කෙනෙක් සෝවාන් ආදී මාර්ග ඵල ලබන්නේ කියලා. එතකොට ඒ දැඩි ශ්‍රද්ධාව නිසා සිත එකඟවන්න හේතු වෙනවා. එහෙම නැත්නම් හිත විසිරෙනවා. අර කිව්වා වගේ මේ දෙස්තරද හොඳ වෙන දෙස්තර කෙනෙක්ද කියලා හිත හිතා ඉන්නවා වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බණ අහද්දී, 'ඒක නෙවෙයි අර අතන අහවලා මෙහෙම කියලා තියෙනවා ඊට වැඩිය උගත්කම තියෙන කෙනෙක්' කියලා ඔන්න ඔය විදියේ විකෘත සිතුවිලි ධාරාවල් දුවන්න පුළුවන්.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන ශ්‍රද්ධාව ඇති කෙනා ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේට කන් දෙනකොට උන්වහන්සේ ඒ ධර්මය ඉදිරිපත් කරන ආකාරයත් - මේ පින්වතුන් දන්තවා මහ පුදුම අන්දමින් පුද්ගලයන්ට ගැලපෙන අන්දමින් ඒ අවස්ථානුකූලව ධර්මය ඉදිරිපත් කරනවා. එතකොට අර ශ්‍රද්ධාවන්තයාට ඒක හරියටම වදිනවා. හරියටම ඒ අවස්ථාවේ අර කියාපු විදියේ කෙලෙස් වලට යන්නේ නෑ. නීවරණවලට යන්නේ නෑ. හිත පිරිසිදුව පැහැදිලිව තිබෙන අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන ධර්ම කාරණා හිත තුළට ගිහිල්ලා, ධර්මය හිතට වැදිලා ඊලඟට ඒක තුළින් ප්‍රත්‍යක්‍ෂයක් ලබාගන්න පුළුවන් වෙනවා. මාර්ගඵල අවබෝධය ලබන්නේ ඒ විදියටයි. ඒක නිසා බුද්ධානුස්සතියේ චට්තාකම අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ අර නවගුණ පාඨය, ඒකත් භාවනාවක් වශයෙන් දක්වලා තියෙන්නේ ප්‍රතිපදාවට අත්‍යවශ්‍ය නිසයි.

වඩාත් ආදී සුත්‍රවල විශේෂයෙන්ම ශාස්තෘන්වහන්සේ පිළිබඳව මෙසේ සඳහන් වෙනවා

සද්ධා ජාතො උපසංඝකමති - ශ්‍රද්ධාව ඇතිවුණ කෙනා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත ළං වෙන්නේ.

උපසංඝකමනො පයුරුපාසති - ළං වෙලා ඉවරවෙලා සමීපයට ඇවිල්ලා ළඟ ඉඳගන්නවා.

පයුරුපාසනො සොකං ඔදහති - ඊලඟට කන් දෙනවා.

ඔහිතසොතො ධම්මං සුනාති - හොඳට කන් නමා ගෙන, කන් මෙයට යොමු කරගෙන ධර්මයට ඇහුම්කන් දෙනවා.

සුඤ්ඤා ධම්මං ධාරෙති - අහනවා වගේම ඒවා යන්ත්‍රවලින් ධාරණය කරගන්නවා නෙවෙයි. තමන්ම ඒක හොඳට ඇතුළතට හිතේ දරාගන්නවා. සුඤ්ඤා ධම්මං ධාරෙති - දරාගන්න ධර්මය, අථ වශයෙන් ඒ අවස්ථාවේදී විමසනවා. වේද ග්‍රන්ථ හඳුරලා ඒවා හොඳට ධාරණය කරගෙන ඉන්න ඇතැම් බ්‍රාහ්මණයන්ගේ බුද්ධි ශක්තිය ඉතාම ඉහළයි, ප්‍රබලයි. ඒවා ඒ අවස්ථාවේදී මතු වෙනවා ශ්‍රද්ධාව අනුව. ඒවායේ අථය හොඳට තේරුම්ගන්නවා.

අස්ථං පරික්කායති ඡන්දෙ - ඊලඟට ඒ අථීය හරියට තේරුම් ගත්තහම ලොකු ඡන්දයක් ඕනෑකමක් ඇති වෙනවා. ශ්‍රද්ධාව නිසාමයි ඡන්දය කියලා කියන බලවත් ඕනෑකමක් ඇතිවෙන්න.

ඡන්දානො උසස්වති - ඊටපස්සේ උත්සාහ කරනවා විර්යය වැඩිමි ආදිය කරනවා.

උසස්වතී කුලෙති - ඊලඟට ඉන්ද්‍රිය සමතාව ආදිය ඇතිකරගෙන එයින් පසුව තමයි පරමාර්ථ සත්‍යය අවබෝධ කරන්නේ.

ඒ විදියට ක්‍රමානුකූල ප්‍රතිපදාවක් තුළින් මාර්ගඵල අවබෝධය ලබාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒක නිසා ශ්‍රද්ධාව නැතුව බෑ. ශ්‍රද්ධාවම මූලික වෙනවා. ඉතින් බුද්ධානුස්සතිය තුළින්, බුද්ධානුස්සතිය වගේම මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා ධම්මානුස්සති, සංඝානුස්සති ආදී වශයෙන් ඒවා තුළින්, ඒවා භාවනා වශයෙන් දක්වලා තිබෙන්නේ. ඒවායේ නිරන්තරයෙන් සිත පැවැත්වීමෙන් අර නිවරණ ධර්ම වලට ඉඩ නැතිවෙනවා. අන්න ඒකයි අපි කියන්න භාවනාවක් ගැන කියනකොට නිතර යෙදෙනවා ආසෙවති, භාවෙති, බහුලීකරොති. බුද්ධානුස්සතිය පමණක් නෙවෙයි මෙහි ආදී භාවනාවක් හෝ වේවා, ඒවා වැඩිමේදී හිතවත් මිත්‍රයෙක් වගේ කමටහන, භාවනා මාතෘකාව නිරන්තරයෙන් ඇසුරු කරනවා. ආසෙවති, ඒ වගේම වඩනවා. ක්‍රමානුකූලව අදට වඩා හෙට හොඳයි කියන්න පුළුවන් මට්ටමට වඩනවා. ඊලඟට බහුල වශයෙන් කරනවා. අන්න ඒ විශේෂයෙන්ම මේ බහුල වශයෙන් පුරුදු කිරීමේදී බුද්ධානුස්සති වැනි භාවනාවක් ඇතැම් කෙනෙකුට පුළුවන් තමයි අර නව ගුණ පාඨයේම හිත පවත්වන්න. ඒකත් නිරන්තරයෙන් සජ්ඣායනාව වගේ හිත ඇතුළෙන් - පිටට ඇහෙන එකක් හැටියට නොවෙයි - ඇතුළෙන් කරන්න, පුළුවන්නම්. නමුත් එපමණ විවේකයක් නැති කෙනෙකුට එයින් එකක්, සුදුසු එකක් තෝරගෙන ඒ තෝරාගැනීමේදීත් අපි කිව්වේ බොහෝ අවස්ථාවල අපි පෙන්වුම් කරන්නේ ඒ පුද්ගලයාගේ සිතට ගැලපෙන එකක් තෝරගන්න පුළුවන්. තමන්ගේ වර්තානුකූලව, මේ බුදු ගුණ, කෙටියෙන් අපි ප්‍රකාශ කළ ඒ බුදු ගුණ තුළ ඇතැම් කෙනෙක් අර සම්මා සම්බුද්ධ ගුණය කැමති වෙන්න පුළුවන්, සුගත ගුණය කැමති වෙන්න පුළුවන්, තවත් කෙනෙක් පුරිසදම්ම සාරථී ගුණය. කුමක් හෝ හේතුවක් නිසා තමන්ට හිතට අල්ලන එක ගුණ පදයක් වුණත් ප්‍රමාණවත්. අර විදියට භාවනාවක් වශයෙන් නිරන්තරයෙන් ඒකෙ හිත පැවැත්වීමෙන් අනෙක් අකුසල්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වලට ඉඩ නැති වෙනවා. එහෙම තමයි මේ සමාධියක් ඇති වෙනවා කියන්නේ - බුද්ධානුස්සති.

ඒ වගේම ශ්‍රද්ධාවේ වටිනාකම බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝවිට දක්වලා තියෙන්නේ - ඡන්දය කියලා කියන, ලොකු ඕනෑකමක්, ඒරියයක් ඇතිකරගන්න ඕනෑ වෙනවාමයි, ශ්‍රද්ධාවක්. ඉතින් මේ ශාස්තෘන්වහන්සේ ගැන ශ්‍රද්ධාවක් නැත්නම් ඇතැම්විට මිථ්‍යා දෘෂ්ටි ආදියට යන්න කොතෙකුත් ඉඩ තිබෙනවා. ඒක නිසා අපි නිරන්තරයෙන් මතක් කරන්න ඕනේ බුද්ධානුස්සතිය කමටහනක් හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ විශේෂයෙන්ම ඔය පරිවාර වශයෙන් ආනාපාන ආදියට. දැන් බලන්න අර මේසිය වැනි අය. ඇතැම් අයට ඕනෑකම තියෙනවා භාවනා කරන්න, නමුත් ශ්‍රද්ධාව නෑ. ශ්‍රද්ධාව නැතුව ඇතට යන්න බෑ. වැඩිදුර යන්න බෑ මේ භාවනාවේ. මොකද මේ ප්‍රතිපදාව ඉතාම උග්‍ර ප්‍රතිපදාවක්. ශීලාදී ගුණ ධර්ම ආදිය රකින්න ශාස්තෘන්වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිකරගන්න වෙනවා. ඒ ශ්‍රද්ධාව යම් අවස්ථාවක අවබෝධය කරාම යනවා. ශ්‍රද්ධාව කියන එකට බොහෝ දෙනා අකමැතිම මොකද? එක පැත්තක් තියෙනවා - කාරණය ඇත්ත - දැන් සමහර වෙලාවට ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා සුසඤ්චිතං පි හොති තං ච හොති මිච්ඡා. හොඳට ශ්‍රද්ධාව තියෙන යම් දෙයක් වෙන්න පුළුවන් නමුත් ඒක බොරු. ශ්‍රද්ධාව නැති සමහර ඒවා ඇත්ත වෙන්නත් පුළුවන්. නමුත් ඒ ශ්‍රද්ධාව හරියට පිහිටුවාගැනීමේදී ඒ පුද්ගලයා පිළිබඳව හරියාකාරව ඒක විමසලා බලන්න ඕන.

සේල බ්‍රාහ්මණයා මන්ත්‍ර අනුව කල්පනා කරලා බලලා බුදු කෙනෙක් උපන්නයි කිව්වහම, ඔන්න බුදු කෙනෙකුගේ බාහිර ලක්ෂණ අනුව ඉස්සෙල්ලා බැලුවා. ඊට පස්සේ අර සාකච්ඡාව තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව නිසැක වුණා. ඒ විදියට ශාස්තෘන්වහන්සේ පිළිබඳව අපට, බුදුරජාණන් වහන්සේ දැන් දකින්න නැතත් උන්වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය තුළින් අපි බුදුරජාණන් වහන්සේ දකිනවානම් බුදුරජාණන් වහන්සේව දැක්කා වගේම තමයි. ඇතැම් කෙනෙකුට - සංසාරයේ ඒවා පුරුදු කරපු කෙනෙකුට, බුද්ධෝ කියන වචනය වගේ ඉතාම කෙටි වචනයක් වුණත් ප්‍රමාණවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්න. හිතාගන්න ඕනේ එතකොට බුද්ධානුස්සතියේ පරමාර්ථය ඒකයි. ඒ මිසක් බුදුරජාණන් වහන්සේව වර්ණනා කිරීම නෙමෙයි. දැන් අන්න බුදුගුණ භාවනාව පරිවර්තනය වෙලා තිබෙන්නේ තමන්ටත්

නොතේරෙන පාලි වචන රාශියක් හැල්ලක් වගේ එකතුකරගෙන ඕක කිය කියා ඉදිම. ඒකෙ අමුතු ගුප්ත බලයක් නෑ. තමන්ගේ හදවතට ලං වෙන්න ඕන ඒක. ඒකටයි අපි කිව්වෙ දැන් මේවා සරල අන්දමින්. තමන්ට බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න පුලුවන්නම් - නවවක් මැණික කියලා කිව්වෙ ඒකයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක වචනයක් තුළින් දකින්න පුලුවන්නම් ඒක නිරන්තරයෙන් විග්‍රහ කර කර ඉන්න අවශ්‍යතාවක් නෑහැ.

තමන් අඳුරන කෙනෙක්ගෙන් නැවත නැවත අහන්න ඕනෙ නෑනෙ ඒ වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ හරියට හඳුනාගත්තා නම් 'බුද්ධෝ' කියන එක වචනය වුණත් ඇති. සුගතො කියන එක වචනය වුණත් ඇති. ඒ වචනය කියනකොට තමා තුළ අර පස්වනක් ප්‍රීතියෙන් පිනා ගියා වගේ, අර සේල වගේ - තමා තුළ ලොකු ශ්‍රද්ධාවක් ප්‍රසාදයක් ඇතිවෙනවා. මේ ශ්‍රද්ධාවත් එක්කම යන එකක් තමයි ප්‍රසාදය. බොහෝවිට සඳහන් වෙනවා ශාසනයේ, සද්ධො පසනො හොති. ශ්‍රද්ධාවේ ගුණය තියෙන්නෙ ඒක ඔය සම්භර්විට අතීතයේ පොත්වල කියවෙනවා උදක ප්‍රසාදක මාණිකායක් කියලා. උදක ප්‍රසාදක මාණිකායක් කියලා කියන්නේ ඔය මඩ වතුරකට - දැන් මේ කාලේ නම් නොයෙකුත් විදියේ විද්‍යුත් උපකරණ එහෙම තියෙන්න පුලුවන් මඩ ඉවත් කරලා වතුර පිරිසිදු කරන්න. අතීතයේ එක්තරා මැණිකක් තිබ්ලා තියෙනවා මඩ වතුරකට දූම්මහම මඩ යට වෙනවා. පැහැදිලිව වතුර මතු වෙනවා. අන්න ඒ වගේ ශ්‍රද්ධාව තුළින්, ඒක උදක ප්‍රසාදක මාණිකාය කියලා කියන්නෙ හිතේ කෙලෙස් බොර, යටපත් වෙලා පැහැදෙනවා. ප්‍රසාදය අවශ්‍ය වෙනවා. ප්‍රසාදය තුළින් තමයි අවබෝධය එන්නෙ. ඒකයි සද්ධා, පසාද කියන වචන දෙක එකට යන්නෙ. 'සද්ධො පසනො' කියලා බොහෝවිට සඳහන් වෙනවා. තුණුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගත්තු කෙනෙක් පිළිබඳව ප්‍රසාදය. අන්න ඒක නිසා බුද්ධානුස්සතිය තුළින් එක පැත්තකින් සමාධිය ඇතිවෙනවා වගේම ඊලඟට මේ ප්‍රතිපද මාර්ගයේ යාමට අවශ්‍ය වීර්යය ජනිත වෙනවා.

අහලා තියෙනවා මේ පින්වතුන් පංචේන්ද්‍රිය කියනකොට ඔය බාහිර ඇස් කන් නාසාදිය ගැන කියනවා. නමුත් ධර්මයේ පංචේන්ද්‍රිය කියලා බොහෝවිට සඳහන් වෙන්නේ සද්ධා, වීරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා. එතනදීත් ශ්‍රද්ධාව මුලට දලා තියෙන්නෙ ශ්‍රද්ධාව තුළින් තමයි වීර්යය මතු වෙන්නෙ. අර කියාපු ඡන්දය කියන බලවත් ඕනෑකම. ඒකම තමයි

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වීර්යය බවට හැරෙන්නේ. කෙනෙක් තමන් කරන වැඩේ පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාව නැත්නම් සම්පූර්ණ වීර්යය යොදන්නේ නෑ ඒ වෙනුවෙන්. ඒ ශ්‍රද්ධාව වැඩි වුණ ප්‍රමාණයට තමයි අපි වීර්යය යොදන්නේ. සද්ධාය තරතී ඔසං කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ,

සද්ධාය තරතී ඔසං - අප්‍රමාදෙන අණණවං
වීරියෙන දුක්ඛමචෙවති - පඤ්ඤාය පරිසුජ්ඣති.

අර ආලවක යක්‍ෂයාට එහෙම ප්‍රකාශ කළා. ශ්‍රද්ධාවෙන් තමයි මේ කෙලෙස් සැඩ වතුර එහෙම නැත්නම් සතර ආකාර සැඩ වතුර හැටියට මේ ධර්මයේ දැක්වෙන කෙලෙස් රාශිය නැමති සැඩ වතුරින් එතෙර වීමට පුළුවන් වන්නේ. වැහි කාලයක බොහොම වේගයෙන් ගලාගෙන යන දෙළ පාරක් තියෙනවා ඒකෙන් එතෙර වෙන්න පුළුවන්ද බැරිද කියන එක ඇහුවොත් ඇතැම්විට සමහරු හිතලයි කියලා අත් බැඳගෙනම ඉඳිවී. තවත් කෙනෙක්, වීර්යවන්තයෙක්, බය නැතුව මේකට පැනලා පීනලා එහා පැත්තට එගොඩට යනවා. අන්න ඒකයි 'සද්ධා තරතී ඔසං' කිව්වේ, ශ්‍රද්ධාවන්තයා තමයි වතුරට පතින්නේ, එතෙර වෙන්න ඕන කියලා.

නොයෙකුත් ධර්මකථාවල මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති මහ පුදුම උපමා බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා, මේ ශ්‍රද්ධාවේ වටිනාකම පෙන්වුම් කරන්න. ගෝපාලක සූත්‍රයේ ගොපල්ලගෙ උපමාවෙන් එහෙම දක්වනවා. ගොපල්ලෙක් වැහි කාලයේ ගංගා නම් ගඟෙන් එතෙර වෙනවා. දක්ෂ ගොපල්ලා ගවරැළ එතෙර වෙන්න දක්කන අවස්ථාවේ පැන් තොටක් ළඟින් ඉස්සෙල්ලා අර ප්‍රධාන ගවයා දක්කුවහම, ඊලඟ ගවයන් යනවා තමන්ටත් පුළුවන් කියලා හිතාගෙන. ඊලඟට ඒ විදියට අන්තිමට එද උපන් වහු පැටියා පවා ගඟෙන් එතෙර වුණා කියනවා අර ශ්‍රද්ධාව නිසා. ශ්‍රද්ධාවේ බලය පෙන්වන්නේ. අර ලොකු එක්කෙනා ගිය නිසා තමන්ටත් පුළුවන්. ඊලඟ එක්කෙනාටත් පුළුවන් කියලා ඒ විදියට පෙළින් පෙළට ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන අන්තිමට එදම උපන් වහු පැටියන් ගියයි කියනවා. අන්න ශ්‍රද්ධාවේ ශක්තිය පෙන්වුම් කරන එකක්. එතකොට අර බැරිකම වෙනුවට හැකි සඤ්ඤාව උපදවාගැන්මට ශ්‍රද්ධාව අවශ්‍ය වෙනවා.

අපි මෙව්වර කියන්නේ මොකද, මේ කාලේ බොහෝ දෙනා බුදුරජාණන් වහන්සේ කවුද කියලා හරියට අවබෝධ කරගන්නේ

තර්කයම උපකාර කරගෙන. ඒක නිසා ශ්‍රද්ධාව අනවශ්‍යයි කියලත් හිතනවා. එහෙමත් කල්පනා කරනවා. එතකොට එයාට ප්‍රතිපදාවේ යන්න බෑ. මොකද ප්‍රතිපදාව සඳහා විර්යය වඩන්න ඕන. මුලු මහත් වතුරට පනින්නා වගේ විශාල කැපවීමක් අවශ්‍යයි. ඒ කැපවීම කරන්නේ නෑ ශ්‍රද්ධාව නැත්නම්. ඒක නිසා තමයි ශ්‍රද්ධාව. ඒවා ඉඤ්ජිය බවට පත් වෙනවා එක් අවස්ථාවක මේ ධර්ම මාර්ගයේ යද්දි. මේ පින්වතුන් දන්නවා සත්තිස් බෝධි පාක්‍ෂික ධර්ම වල එහෙම සඳහන් වෙනවා ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා කියන එක. ඉඤ්ජිය පහක් ගැන මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා. ඒ ශ්‍රද්ධාව අනුව තමයි විර්යය ඇති වෙන්නේ. ඒ විර්යය තුළින් ඊලඟට සති. සතිය පිහිටුවා ගන්නවා. ඊලඟට ඒක සමාධිය දක්වා තර කරගන්නවා. ඊලඟට තමයි ප්‍රඥාව ලැබෙන්නේ. ප්‍රඥාවට පනින්න බෑ. බුද්ධියට නම් පනින්න පුලුවන්. පැනලා විනාශ වෙන්නත් ඉඩ තියෙනවා.

නමුත් නියම ප්‍රඥාව - ඒ වචන පවා මේ කාලේ බොහෝවිට විකෘත වෙලා තියෙනවා. බුද්ධිය කියන්නේ ප්‍රඥාව කියලා හිතනවා අර කියාපු කට්ටිය. බුද්ධියයි ප්‍රඥාවයි අතර වෙනසක් නෑ කියලා හිතාගන්න අයත් ඉන්නවා. නමුත් ධර්මානුකූලව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරලා තියෙන්නේ මේකෙ යම්කිසි මාර්ගයක් තිබුණා. ප්‍රතිපදාවක් තිබුණා. ප්‍රතිපදාවේ යන්නනම් අවශ්‍යම අංග තමයි මේවා. තමන්ගේ කැපවීම. ඒ කැපවීම සඳහා සම්පූර්ණ විර්යය එළියට ගන්න පුලුවන් වෙන්නේ ශ්‍රද්ධාවන්තයාටයි. ශ්‍රද්ධාව ඇති කෙනාටයි. ඒකයි මේ විදියේ බුද්ධානුස්සති ආදී භාවනා අවශ්‍ය වෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශරීරය අති විශිෂ්ඨ බව - අතිශයෝක්ති පසුකාලීනව එකතු වෙන්න ඉඩ තිබුණත්, සුත්‍ර ගණනාවකම සඳහන් වෙනවා - ඇතැම් බටහිර උගත්තුනම් ඒවා භාසායට ලක් කරනවා - උන්වහන්සේගේ ශරීරයේ මේ කියාපු අංග ලක්ෂණ පිළිබඳව. එක තැනක නෙවෙයි, බොහෝ තැන්වල - කොයි තරම්ද කියතොත් වක්කලී කියන ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේට එලවගන්න බැරි වුණා. ඒ තරමට උන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දිනාම බලමින් සිටියා. ඒ වගේම අර මාගන්ධිය බමුණා රජවරුන්ටත් විවාහ කර නොදුන්න තම දියණිය බුදුරජාණන් වහන්සේට විවාහ කරන්න කියලා ආවා.

එයින් පෙන්නුම් කරනවා අතිවිශිෂ්ඨ රූප සම්පන්න බවක් තිබුණා. ඒවා පිළිබඳව පසු කාලීනව ඉතින් නොයෙකුත් අතිශයෝක්ති

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

එකතු වෙන්න ඉඩ තිබෙනවා. නමුත් ඒ අංග ලක්ෂණ පිළිබඳව - ධර්මයේම සඳහන් වෙනවා බාවාරී කියලා - ඒත් විශාල ගෝල පිරිසක් හිටිය බ්‍රාහ්මණයෙකුට මහා පුරිෂ ලක්ෂණ තුනක් තිබුණා කියලා. ඒ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පුණ්‍ය ශක්තීන් තුළින් ඇතිවෙච්ච ඒවා පිළිබඳවත් ඇතැම් කෙනෙක් ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්නා. ඒකෙන් ඇතිකරගන්න ශ්‍රද්ධාව. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය ඇසීම. මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක ක්‍රමක්‍රමයෙන් වැඩෙන එකක් ප්‍රඥාව කරා යාමෙන්. ඒ ධර්මයේම තියෙන - මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා ඔය ධර්මයේම තියෙනවා සන්දිට්ඨික, අකාලික, එහිපස්සික ඔය ආදී වශයෙන් දක්වලා තිබෙන ඒ ධර්ම මාර්ගයේ යද්දි පියවරෙන් පියවරට ශ්‍රද්ධාව වැඩෙනවා. ඒකම තමයි චූළහත්ථිපදෝපම ආදී සූත්‍රවල දක්වලා තිබෙන්නේ ඇතුන් සොයමින්, ඔය දෑත් ඇතුන් අල්ලන්න යන මිනිස්සු වගේ කැළේක ඇතෙකුගේ අඩි දක්ක පමණින් එක පාරටම තීරණය කරන්නේ නෑ. නමුත් ගමන නවත්තන්නේ නෑ. ඉදිරියට යනවා. යන්න යන්න පෙනෙනවා තව තවත් සලකුණු. තමන් බලාපොරොත්තු වෙන උසස් ගතයේ ඇතෙක් ඉන්නවා කියලා.

ඒ වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව තමන්ගේ මට්ටමින් ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිකරගෙන ප්‍රතිපදාවේ යන්න පටන් ගත්තහම තව තවත් ශ්‍රද්ධාව වැඩෙනවා. අන්න ඒකයි ධර්මයේ දක්වලා තිබෙන්නේ. මනුෂ්‍යයා තුළ තිබෙන ඒ චීර්යය ශක්තීන් මතුකරගන්නනම් ශ්‍රද්ධාව අවශ්‍ය වෙනවා. ශ්‍රද්ධා, චීර්යය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා - ඒ විදියට ඉඤ්ජිය ධර්ම දක්වලා ඊළඟට ඒවා බල හැටියට දක්වන්නේ. යම්කිසි කෙලෙස් ආදියක් ආවහම ඇතැම් කෙනෙක් ශ්‍රද්ධාව ඉදිරිපත් කරගෙන, චීර්යය ඉදිරිපත් කරගෙන සතිය, සමාධිය ආදී ඉඤ්ජියයන් තත්ත්වයට පත්කරගත්තු ශක්තීන් උපකාර කරගෙන තමයි අන්තිමට අර ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පවා සම්පූර්ණ කරගන්නේ.

මේ ශ්‍රද්ධාවට මූලික වෙන දෙයක් තමයි මේ බුද්ධානුස්සතිය කියන්නේ. එදිනෙදා ජීවිතයේ තවත් බොහෝ දෙනා ඒ කාරණය අත්දැකළාත් තියෙනවා. ඒවායේ ආරක්ෂක ගුණයක් තියෙනවා කියලා කියනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුදු ගුණ පිළිබඳව හිතන අවස්ථාවේ ලෝකයේ උතුම්ම පුද්ගලයා පිළිබඳවයි හිතන්නේ. අන්න ඒකයි. අපි දෑත් අපේ හිත කියන එක, ඒ ගන්න අරමුණ අනුවයි ලොකු හෝ පොඩි හෝ වෙන්නේ. අපේ හිත ගන්න අරමුණ අනුවයි අපේ හිත ලොකු හෝ පොඩි

හෝ වෙන්නෙ. හීන හෝ ප්‍රණීත හෝ වෙන්නෙ. උසස් හෝ පහත් හෝ වෙන්නෙ. එතකොට ලෝකයේ මනුෂ්‍යයින් අතර ලෝකයේ ඉතාම ඉහළම තත්ත්වයට දියුණු කළ පුද්ගලයා පිළිබඳව හිතන අවස්ථාවේ අපේ හිත ලොකුයි. එහෙමයි හිතාගන්න තියෙන්නෙ. ඒ අවස්ථාවේ අපේ හිත ප්‍රබුද්ධයි. ඒකයි අර බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නෙ රාග, ද්වේෂ, මෝහාදියට එන්න ඉඩක් නෑ.

නිරන්තරයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන හිතන පුද්ගලයා අතීතයේ පොත්පත්වල සඳහන් වෙන ආකාරයට හරියට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගඳ කිලිය, සුගන්ධ කුටිය ළඟ ඉන්නවා වගේ. ආනන්ද භාමුදුරුවෝ නිරන්තරයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කිරීම් වශයෙන් ගන්ධ කුටිය ළඟ හිටියා. උන්වහන්සේ සෝවාන් නමුත් උන්වහන්සේ මහා පුදුම විදියේ විරියවන්ත වගේම පුණ්‍ය ශක්තීන් ඇති ස්වාමීන්වහන්සේ නමක්. ඒ වගේ බුදුගුණ වඩන කෙනා ධර්මයේ දක්වෙන ආකාරයට හරියට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සුගන්ධ කුටිය ළඟ ඉන්නවා වගේ, නිරන්තරයෙන් බුදු ගුණ වඩන කෙනා. ඉතින් අන්න ඒකට සරලව පුරුදු කිරීමටයි මේ කියන්නේ. මේවා හෙලා දැකීමට නොවෙයි - ඇත්තවශයෙන්ම පිරිසිදු ශ්‍රද්ධාව ඇතිව බුදු ගුණයේ හිත පවත්වනවානම් එක වචනයක් වුණත් ඇති. ඉතින් බොහෝවිට, ළමා අවදිය ගැන හිතනවානම්, කුඩා ළමයෙකුට බුදු ගුණ ඇතිකරගන්න හේතු වෙන නිසා තමයි ඔය නොයෙකුත් සංකේත යොදන්නෙ - ඒවාත් ඇතැම් කෙනෙක් ප්‍රතිකේෂ්ප කළත්. අපට හිතන්න පුලුවන් දැන් භාෂාව පාවිච්චි කරන්න බැරි, ඒවා ගැන දන්නෙ නැති අයට ඇතැම්විට බුදු පිළිමයක් පවා ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගැනීමට හේතුවෙනවා - දක්ෂ කවිකාරයෙක් බුදු ගුණ ගැන ගොතාපු කවි වලට, එහෙම නැත්නම් ඒ රචනයක් තුළින් කෙනෙක් ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිකරගන්නවා වගේ හිත්පිත් නැති ගලකින් දක්ෂ කෙනෙක් නෙලාපු ඒ බුදු පිළිමය දකලා සමහරවිට නූගත් අය පමණක් නෙවෙයි, මේ කාලේ උගතුන් හැටියට සලකන බටහිර අය පවා, ඇතැම් අය බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව කළාකාරයෙකුට ඉදිරිපත් කරන්න පුලුවන් උපරිමය දක්වන, ඒ නෙලූ ප්‍රතිමාවහන්සේ කෙනෙක් බලලා පවා ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගත්තු බව සඳහන් වෙනවා.

අන්න ඒක නිසා තමන්ට බාහිර සංකේත ආදිය නැත්තේ හිත තුළින් ඇතිකරගන්න දේවල් තමයි ඔය නව ගුණ පාඨය. ඒකයි අපි

කිවිච්චෙ බුද්ධ කාලයේ අතීතයේ දඹදිව ඒ බමුණන් එහෙම බලාපොරොත්තුව හිටියා බුදු කෙනෙක් පහළ වෙය කියලා. දීර්ඝ කාලයක් - ඒකට කියන්නෙ බුද්ධ කෝලාහලය කියලා - දැන් මේ කාලේ කෝලාහල කියන අර්ථයෙන් නෙවෙයි. බුද්ධ කෝලාහලය කියන්නෙ කතාවක් යනවා 'බුදු කෙනෙක් දැන්නම් පහළ වෙයි, මේ කාලයේ තමයි බුදුවරු පහළ වෙන්නෙ' කියලා ඒ විදියේ හැඟීමක් පැරණි ඉන්දියාවේ පැවතුණා. ඒක නිසා ඒ කවුරුත් සැලකිල්ලෙන් හිටියා ඒ විදියේ කෙනෙක් පහළ වේදෝ කියලා. එබඳු අවස්ථාවක ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වුණාට පස්සෙ අර කීර්ති රාවයන් එක්කම ඒක සම්බන්ධ කරලා තමයි අර බ්‍රාහ්මණ ආදීන් - එක තැනක නෙවෙයි බොහෝ තැන්වල සඳහන් වෙනවා ත්‍රිවේදපාරගත බ්‍රාහ්මණයින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්නට හේතු වුණා. සමහරවිට සාකච්ඡා ආදියෙන් උන්වහන්සේගේ ශක්තීන් පිළිබඳව නිසැක වීමෙන්. ඒ නිසා අපි කල්පනා කරගන්න ඕන අපි මේ ධර්ම මාර්ගයේ යනකොට අර විදියේ නොයෙකුත් තර්ක විතර්ක තිබුණත් බුද්ධිවාදීන් ඉදිරිපත් කරන, මේ ප්‍රතිපදාවෙ යන්නනම්, ඒ කියන්නෙ ශීල ආදී ගුණ ධර්ම රකින්නනම් අපි අර තුනුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්න ඕන, බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ කියන තුනුරුවන් පිළිබඳව.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම රාජා කියන්නෙ ඒකයි. ධර්ම චක්‍රය කියලා කියන්නෙ. දැන් අර සේල බ්‍රාහ්මණයා කිව්වා 'ඔබවහන්සේගේ මේ චක්‍රවර්තී රජ කෙනෙකු වෙන්න සුදුසු ශරීර ලක්ෂණ තියෙන නිසා මොකටද ශ්‍රමණ භාවයක්. චක්‍රවර්තී කෙනෙක් වෙන්න' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාධනා කලා. එතකොට තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කිව්වේ 'මමත් රජ කෙනෙක් තමයි. මම ධර්ම රාජ. මම පෙරලන චක්‍රය ධර්ම චක්‍රයයි. ඒකට උපකාර වෙන්නෙ, ඒක නැවත පෙරලන්නෙ මගේ මේ සේනාපති සාරිපුත්ත'. ධර්මචක්‍රය චක්‍රය සුත්‍රය අන්න ඒක අපට සිහිගන්වනවා - අර චක්‍රවර්තී කියන සංකල්පය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම රාජා කියන්නෙත් ඒකයි. ලෝකයේ තියෙන රාජ සංකල්පය වෙනුවට අපි 'බුදුරජාණන් වහන්සේ' කියලා ව්‍යවහාරය පවත්වන්නෙත් ඒකයි. ධර්ම රාජා - අර කියාපු ධර්ම චක්‍රය කරකැව්වා.

අන්න ඒ වගේම ලෝකයේ ඉතාමත්ම දුර්ලභ කෙනෙක් - බුදුරජාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කලා ඉතාමත්ම දුර්ලභ කෙනෙක් බුදු කෙනෙක් කියන්නෙ. සාමාන්‍ය පුද්ගලයෙක් නොවෙන බව අපි

තේරුම්ගන්න ඕන. එබඳු පුද්ගලයෙක් පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිකරගත්තොත් ඒක ඉතාමත්ම විපාක සම්පන්න බව, ආනිශංස සම්පන්න බව බුදුරජාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා අග්‍රහසාද සූත්‍රයේ. ඒ සූත්‍රයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මහ පුදුම අන්දමින් ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා 'යාවතා භික්ඛවෙ සඤා අපදවා, ද්විපදවා, චතුසදවා, ඛණ්ඩසදවා, රුපිනොවා, අරුපිනොවා, සඤ්ඤිනොවා, අසඤ්ඤිනොවා, නෙවසඤ්ඤිනාසඤ්ඤිනොවා තථාගතො තෙසං අග්‍රමක්ඛායති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො යෙ භික්ඛවෙ බුද්ධෙ පසන්තා අග්‍රෙ තෙ පසන්තා අග්‍රෙ ඛො පන පසන්තානං අග්‍රො විපාකො හොති'. යම්තාක් සත්ත්වයෝ සිටිනවා නම් අපා, දෙපා, සිව් පා, බහු පා, රුපී, අරුපී, සඤ්ඤී, අසඤ්ඤී, නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී ඒ සියලු සත්ත්වයින් අතර - තථාගතො තෙසං අග්‍රමක්ඛායති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො - තථාගත අරහත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේම ඒ සියලු සත්ත්වයන් අතර අග්‍රයි. යෙ භික්ඛවෙ බුද්ධෙ පසන්තා අග්‍රෙ තෙ පසන්තා අග්‍රෙ ඛො පන පසන්තානං අග්‍රො විපාකො හොති. යම් කෙනෙක් අග්‍රවූ පුද්ගලයෙක් වෙනුවෙන් ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගත්තොත් අග්‍රවූ විපාකයක් ආනිශංසයක් ලබාදෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා.

අන්න ඒ විදියට තමන් නිරන්තරයෙන්ම ඒ වගේ ප්‍රතිපදවේ යෙදෙන පින්වතුන්ට බුදුරජාණන් වහන්සේට සමීප වෙන්න පුලුවන්. ඇත යුගයක වැඩවිසූ කෙනෙක් හැටියට අපි ප්‍රකාශ කළාට මොකද ශ්‍රද්ධාවන්තයාට ඉතාම සමීපයි. අන්න ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ, අග්‍රහසාද සූත්‍රයෙන් විශේෂයෙන්ම දක්වලා තියෙන්නෙ ධර්මය පිළිබඳවත් සංඝයා පිළිබඳවත් ප්‍රසාදය, ශ්‍රද්ධාව ඇතිවූ අවස්ථාවේ පුද්ගලයෙකු පිළිබඳව විශාල පරිවර්තනයක් ඇතිවෙනවා කියලා. අපට ඒ ධර්මකථා වලින්, සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයින් පමණක් නොවෙයි, නොයෙකුත් විදියේ බමුණන් අතර හිටිය මහා දර්ශනික අය, ඊලඟට රජවරු පවා බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ ඇතිකරගත්තු ප්‍රසාදයෙන් පස්සෙ ඒ අයගේ සම්පූර්ණ ජීවිත පරිවර්තන වූණ ආකාරය මේ පින්වතුන් කවුරුත් අහලා කියවලා තියෙනවා. අන්න එබඳු පරිවර්තනයක් තමා තුළත් ඇතිකරගන්න නම්, මේ යුගයේ පස්සට තල්ලු කරන ශ්‍රද්ධාව - මෝඩ උපාසක අම්මලාගෙ දෙයක් හැටියට සලකන එක, අපි අර බුද්ධිමතුන්ට තේරුම් කරලා දෙන්න ඕන, මේ ශ්‍රද්ධාව නැතුව මේ ප්‍රතිපදවේ යන්න බැරි බව. එතකොට නිවන

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

බලාපොරොත්තු වෙනවානම් අර කියාපු ශල්‍යකර්මය කරගන්න හරියට බලාපොරොත්තු වෙනවානම්, ඒ ශල්‍ය වෛද්‍යවරයාගේ උපාධි මාලාව ගැන තමන් අවල විශ්වාසයක් ඇතිකරගන්න ඕන.

එතකොට අද දවසේ මේ පින්වත් පිරිස බුද්ධානුස්සතියට අදාල දේශනයක් ශ්‍රවණය කිරීමෙන් මේ පින්වතුන්ගේ භාවනා ආදී කටයුතුවලට උපකාර වේවා කියලා අපි ප්‍රාර්ථනා කරගන්නවා. ඒ ශ්‍රද්ධාව ඉදිරිපත් කරගෙන විරියය වඩලා සති සමාධි ආදී ගුණධර්මත් දියුණු කරගෙන පඤ්ඤා පරිපූර්ණි - ඇත්තවශයෙන් පාරිශුද්ධිය ඇතිවෙන්නෙ ප්‍රඥාවෙන්. ඒ ප්‍රඥාවට පනින්න බෑ. ඒක අර අතනින් පටන්ගන්න ඕන. එතකොට ඒ විදියට මේ ප්‍රකාශ කළ කාරණා අනුව සරල අන්දමින් බුද්ධානුස්සතිය වඩමින් නිරන්තරයෙන් - සතර ඉරියව්වෙම වුණත් වඩන්න පුළුවන් - ඒ තුළින් නිවරණ ඉවත් වෙලා සමාධිමත් අවස්ථාවකට පත් වුණාම, අන්න එතකොට තමයි ධර්මයේ ගැඹුර තේරෙන්නෙ. අර කියාපු ත්‍රිලක්ෂණ භාවනාව තුළින් විදර්ශනාව වඩලා, විදර්ශනා ඥාන ඔස්සේ සෝවාන් ආදී මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් ඉක්මනින්ම අර්හත්‍ය කියන ඒ උතුම් පරමාර්ථය සාක්ෂාත් කරගන්න පුළුවන් වෙනවා.

එතකොට අද දින මේ රැකක ශීලයෙන්, කළ භාවනාවෙන් අද මේ දේශනාවත් උපකාර කරගෙන මේ පින්වතුන් හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ සම්බුද්ධ ශාසනයෙන් කරගතහැකි වැඩ ගන්න අධිෂ්ඨාන කරගන්න ඕන. ධර්ම දේශනාව උපකාර කරගෙන විරියය වැඩීමෙන් කල්‍යාණ මිත්‍ර පිහිටත් ලබාගෙන භාවනාව සමෘද්ධ තත්ත්වයට පත්කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සංසාර දුකෙන් මිදිලා උතුම් අමාමහ නිවන් ලැබීමට හේතුවාසනා වේවා කියලා පතාගන්න ඕන. අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් කෙනෙක් ධර්ම දේශනාමය, ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා කියන මේ ප්‍රාර්ථනාව ඇතිකරගෙන මේ ගාථාව කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහති...’

85 වන දේශනය

85 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 182)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

නයිදං අනයෙන ජීවිතං
නාහාරො හදයස්ස සන්තිකො
ආහාරධර්මිතිකො සමුස්සයො
ඉති දිස්සාන වරාමි එසනං

පඬෙකාති හි නං පවෙදයුං
යායං වඤ්ඤාපුජනා කුලෙසු
සුබ්බමං සලලං දුරුඛිභං
සකකාරො කාපුරිසෙන දුජ්ජහො’ති

— ථෙරගාථා, පිණ්ඩාලභාරද්වාජ ථෙරගාථා.

සැදහැවත් පින්වත්නි,

සිංහනාදය අනෙකුත් සියලුම සතුන්ගේ නාද පසුබස්වන අතීත වික්‍රමාන්විත නාදයක්. ශාකාසිංහවූ තිලෝගුරු සමමා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ, තමන්වහන්සේගේ ධර්ම දේශනාව සිංහනාදයකට සමාන කළා. ඒ වගේම තමන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝයාවහන්සේලාට උපදෙස් දී වදලා අන්‍ය තීර්ථකයින් පසු බස්වන සිංහනාද පවත්වන්න කියලා. ඒ අනුව සිංහනාද පැවැත්වූ සංඝයාවහන්සේලා අතරින්, හික්කුන් වහන්සේලා අතරින් ඒතදග්‍ර තනතුර ලබාගත්තේ පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ මහරහතන්වහන්සේයි. ථෙරගාථා අතර උන්වහන්සේ වදළ හැටියට දැක්වෙන ගාථා දෙකක් තමයි අපි මාතෘකා හැටියට අද තබාගත්තේ.

අපදන පාලියේ දැක්වෙන ආකාරයට මේ පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේට සිංහනාදිකයින් අතර ඒතදග්‍ර තනතුර ලබන්න හේතු වුණේ පදුමුත්තර බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේදී සිංහ රාජයෙක්ව ඉපදිලා තමන්ගේ ලෙනට ඇතුල් වෙලා නිරෝධ සමාපත්තියට වැඩ හිටි ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටිට පස්සෙ පියුමක් පූජ කරලා සිංහනාද පැවැත්වූ කුසලයෙන්. ඒ විදියටයි සඳහන් වෙන්නේ. මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේදී උන්වහන්සේ කොසඹූ නුවර උදේනි රජුගේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාගේ පුත්‍රයෙක් හැටියට ඉපදිලා භාරද්වාජ නමින් හැඳින්වුණා. තරුණ වයසට පත්වෙලා අනෙකුත්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

බ්‍රාහ්මණ මානවකයින්ට වේද ආදී ශාස්ත්‍ර ඉගැන්වුවා. නමුත් යම් දුර්වලකමක් තිබුණා. ආහාර තෘෂ්ණාව නිසා, අසීමාන්තිකව ආහාරගැනීමේ දුර්වලකම තිබුණා. ඒක නිසා ඒ ශිෂ්‍යයින්ගේ අප්‍රසාදයට ලක් වුණා කියලා කියනවා. පසු අවස්ථාවක මේ භාරද්වාජ බ්‍රාහ්මණයා රජගහ නුවරට ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේටත්, හිඤ්ඤ සංඝයාවහන්සේලාටත් ඉපදිලා තියෙන මේ ලාභ සන්කාර, දෑකලා ශාසනයේ මහණ වෙලා, ඒත් අර ආහාර වලට තියෙන ලොල් බව නිසා 'පිණ්ඩෝල' නමින් හැදින්විලා, ඒ කියපු දුර්වලකම බලපෑවා කලක් යනකල්.

නමුත් ක්‍රමක්‍රමයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අවවාද අනුශාසනාවලට නතු වෙලා දැඩිව ආරණ්‍යක පිණ්ඩපාතික ආදී ඒ ධුතාංග පුරුදු කරමින් අල්පේච්ඡතාව, සන්තුෂ්ටිතා ගුණ ඇතිකරගෙන අර කියාපු දුර්වලතා ජය අරගෙන විදර්ශනා වඩලා අභිඥානී මහ රහතන්වහන්සේ කෙනෙක් බවට පත් වුණා. පත්වෙලා උන්වහන්සේ - දන් ඔය රහතන්වහන්සේලා පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා - රහත් වුණාට පස්සේ තමන්ගේ රහත් බව ප්‍රකාශ කරනවා සමහරවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ සමීපයේ. පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ මහරහතන්වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට පැවරුවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟ රහත් බව ප්‍රකාශ කරනවා වගේම යම් කෙනෙකුට ලෝකෝත්තර මාර්ගය පිළිබඳව හෝ ඵලය පිළිබඳව හෝ සැකයක් ඇත්නම් මගෙන් විචාරන්න කියලා. අන්න එහෙම ඒ සිංහනාද පැවැත්වූ නිසා, ඒ විදියේ වරිතාංගය නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ සිංහනාදික හිඤ්ඤන්වහන්සේලා අතර ඒතදග්‍ර තනතුර පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ මහ රහතන්වහන්සේට දුන්න බව සඳහන් වෙනවා.

ඉතින් මේ ගාථා දෙක දේශනා කරන්න හේතු වුණ අවස්ථාව හැටියට පොත පතේ දැක්වෙන්නෙ මෙහෙමයි. මේ පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ ගිහි කාලයේ ඇසුරු කළ මසුරු මිථ්‍යාදෘෂ්ටික බ්‍රාහ්මණයෙකුට අනුකම්පාවෙන් මේ ස්වාමීන්වහන්සේ එක් අවස්ථාවක දන කථාවෙන් බණ කිව්වා. ඒ මසුරු බමුණා හිතුවා 'මගේ මේ ධනය විනාශ කරන්න බණ කියනවා' කියලා. එහෙම හිත නරක් කරගෙන නමුත් පැවසුවා 'මම ඔබට එක බතක් දෙනවා, එක දුනේ වේලක් දෙනවා' කියලා. එතකොට පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ කිව්වා 'මට නෙවෙයි සංඝයාට ඒක දෙන්න' කියලා. එතකොට මේ

බමුණා හිතුවා 'පේනවානේ. තමන්ට විතරක් නෙමෙයි විශාල පිරිසකට දන් දෙන්න මාව යොමු කරනවා' කියලා. හිත එතනත් නරක් කරගත්තා. නමුත් මෙතන කියවෙන හැටියට පසුද සාරපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ සංඝගත දක්ෂිණාවක ආනිශංස ප්‍රකාශ කරනකොට අහලා ඒ අප්‍රසාදය ඉවත් කළා කියනවා.

ඒ වගේම පිණ්ඩෝල භාරද්වාප ස්වාමීන්වහන්සේ මේ බමුණාට තමන් එහෙම අදහසකින් ඒ දේශනාව නොකළ බව පෙන්වන්න මේ ගාථා දෙක වදලේ.

නයිදං අනයෙන ජීවිතං
නාහාරො හදයස්ස සන්තිකො,
ආහාරධීතිකො සමුස්සයො
ඉති දිඤ්චාන වරාමි එසනං

පඬෙකාති හි නං පවෙදයුං
යායං වඤ්ඤාපුජනා කුලෙසු
සුඛුමිං සලලං දුරුඤ්චනං
සකකාරො කාපුරිසෙන දුජ්ඣහො

මෙන්න මේ ගාථා දෙක වදලා. මේකෙ කෙටි අදහස ඉස්සෙල්ලා කියමු.

නයිදං අනයෙන ජීවිතං - මා මේ ගත කරන පැවිදි ජීවිතය වැරදි විදියට මිච්ඡා ආජීව වශයෙන් ප්‍රත්‍ය සෙවීමට අනුගමනය කරන එකක් නොවෙයි. 'අනය' කියන්නේ 'න්‍යායානුකූල නොවන ක්‍රමවලින් මම මේ ජීවිතය ගෙන යනවා නොවෙයි'. එහෙම හිතන්න එපා කියන එකයි.

නාහාරො හදයස්ස සන්තිකො - ආහාරය මගේ හෘදයට සමීප නෑ. කීපාර්ථයකින් ගන්න පුලුවන්. ආහාරය හෘදයට සමීප දෙයක් නොවෙයි.

ආහාරධීතිකො සමුස්සයො - 'සමුස්සය' කියලා කියන්නේ මේ ශරීරය, මේ ස්කන්ධ කුඩුව, එහෙම නැත්නම් මේ රූපස්කන්ධය - මේක 'ආහාරධීතිකො' - ආහාර නිසා පවතින එකක්.

ඉති දිඤ්චාන වරාමි එසනං - මේ කාරණය ගැන සලකලා පිණ්ඩපාතය සෙවීමේ මම හැසිරෙනවා.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

‘පඬෙකාති හි නං පවෙදස්සං, යායං චන්දනපුෂ්පනා කුලෙස්ස, සුඛමං සලලං දුරුඛබන්ධං’ - ඒ කියන්නේ බුද්ධාදී නුවණැත්තෝ ගිහි ගෙවල්වලින් ලැබෙන වන්දන පූජන ආදිය, වැඳුම් පිඳුම් ආදිය මඩ වගුරකැයි ද, ඒ වගේම උදුරා දැමීමට අපහසු උලකැයිද කියත්.

‘සක්කාරො කාපුරිසෙන දුෂ්භො’ - සත්කාරය, ලාභ සත්කාරය, ‘කාපුරිස’ කියලා කියන්නේ අසත්පුරුෂයා විසින් අතහැරීමට අපහසුයි - ඔන්න ඔය අදහසයි ඒ ගාථා දෙකේ තියෙන්නේ.

නමුත් මේ ගාථා අපි ගැඹුරින් විග්‍රහ කරනවානම් හුගක් කාරණා මතුකරගන්න පුළුවන්. දැන් මේ කිව්වේ මිච්ඡා ආජීවය කියන එකට අහු නොවන විදියට වෙන්න ඕන. පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ අර මසුරු බමුණාට බන කිව්ව අවස්ථාවේ ඒ බමුණා ‘මගෙන් යමක් බලාපොරොත්තුවෙන් දේශනා කරනවා’ කියලා හිතලා, ‘මම ඔබට එක බතක් දෙනවා’ කිව්වහම ‘ඒක මට දෙන්න එපා සංඝයාට දෙන්න’ කියලා පැවරුවේ. ඒක ප්‍රතිකේෂ්ප කළා. ඉතින් ඒක වටිනා ගුණයක්. ඊළඟට මිච්ඡා ආජීවය කියන වැරදි විදියට ප්‍රත්‍ය සෙවීමේ සිත තමා තුළ නැති බව පෙන්වන්නයි ඒක ප්‍රකාශ කළේ. ඊළඟට ‘නාභාරො හදයස්ස සන්තිකො’ ආභාරය හදයට සමීප දෙයක් නොවෙයි කියන කියමන තුළ වටිනා කාරණා රාශියක් අඩංගු වෙනවා.

පේරගාථා ආදියෙන්, ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේත් මේ ආභාරය ගැන මහ පුදුම විදියට ගැඹුරින් දේශනා කරලා තියෙනවා. විශේෂයෙන්ම රස තෘෂ්ණාව ගැන. රස තෘෂ්ණාව ගැන කියවෙන පේරගාථා ආදියේ ‘රස තණ්හාය ගධිතො - හදයං නාවබුජ්ඣති’. අන්න එතනත් හදය ගැන කියවෙනවා. රස තණ්හාය ගධිතො - රස තෘෂ්ණාවට ගිජු වුණ තැනැත්තා හදය අවදි කරවන්නේ නෑ. ඒ කියන්නේ මාර්ග ඵල අවබෝධය, නිවනට අවදි කරවන්නේ නෑ. ඒ වගේම ‘රසෙස්ස අනුගිඤ්ඤා - ඤානෙ න රමති මනො’ - ඒත් පේරගාථා වල තියෙනවා. රසයන් පිළිබඳව ගිජුකම ඇති තැනැත්තාගේ හිත ධ්‍යානයන් පිළිබඳව ඇලුම් කරන්නේ නෑ කියලා, ඔන්න ඔය රස තෘෂ්ණාවේ ඇති දෝශ.

ඒ වගේම මේ ආභාර තෘෂ්ණාව සත්ත්වයා තුළ තියෙන ප්‍රබල බලවේගයක්. ඒ වගේම මේ පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේට තිබුණා වගේ ආභාරය පමණට වැඩිය ගැනීම - පමණ දැන ආභාර

නොගැනීම කියන ඒ දුර්වලකම නැතිකරන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල ධර්ම දේශනා කරලා තියෙනවා. උන්වහන්සේට පමණක් නොවෙයි, සංඝයාවහන්සේලා වෙනුවෙන්. එක් අවස්ථාවක ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා 'කෙසේද මහණෙනි කෙනෙක් මනකැකැකු - ආහාරය පිළිබඳව පමණ දෑන වළඳන්නෙක් වෙන්න?' කියලා. එතෙතදී මහ පුදුම විදියේ උපමා බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙන්නෙ. ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, යම් සේ පුරුෂයෙක් තමාගේ ශරීරයේ තියෙන වණයක්, තුවාලයක් - ඒ තුවාලය හොඳ වෙනතුරු යම්කිසි ආලේපයක් ගන්නා වගේ, අන්න ඒ විදියට බෙහෙතක් හැටියට හිතාගෙන ආහාර ගන්න' කියලා.

තව උපමාවක් තියෙනවා - යම්කිසි කෙනෙක් වාහනයකින් - ඒ කාලේ තිබුණ ඔය කරත්තයක් වැනි දෙයකින්, රථයකින් - යම්කිසි බරක් ගෙනයනකොට ඒ රථයේ අලවංගුව රෝදෙට හැපෙන තැන - ඔය බොස් ගෙඩිය කියලා කියන්නෙ, අන්න එබඳු තැන්වල යම්කිසි ලිහිසි තෙලක් වගේ තෙලක් යොදනවනෙ. අන්න ඒ තෙල යොදන්නා වගේ කියලා හිතාගෙන ආහාර ගන්නයි කියලා. ඒ කියන්නෙ මේ සරීර කුඩුව, මේ පංචස්කන්ධ භාරය නිවන් කරා ගෙනයන ගමනේදී මේ ආහාරය, අර රෝදය කරකැවෙන්න උපකාර වෙන තෙල් හැටියට පාවිච්චි කරන්න. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය නාලක ස්වාමීන්වහන්සේට වදළ අවස්ථාවක් තිබෙනවා රසය පිළිබඳව 'කුර ධාරුපමො භව' කියලා. ඒ කියන්නේ 'කුරධාරා' කියලා කියන්නේ දූළි පිහියේ තලය. දූළි පිහියේ මුවහත. එතකොට එතන ඒ උපමාව මහ පුදුම විදියේ උපමාවක්. දූළි පිහියක මුවහතේ මී පැණි ගාලා තියෙනවා. මී පැණි අනුභව කරන්න ඕනෙ. දිව පරිස්සම් කරගෙන එපාය ඒක කරන්න. ඒ තරම් මහා සංවේදී ඒවා බුදු භාමුදුරුවෝ කියලා තියෙන්නේ. රස තෘෂ්ණාවෙන් හිත ආරක්‍ෂා කරගැනීමට අන්න අර උපමාව හිතට නගාගන්නයි කියලා. හුරුව මධුනාලිපාං - දූළි පිහියක මුවහතේ ගාපු මී පැණි කොච්චර පරිස්සමින්ද දිව ගන්න ඕනෙ, දිව කපාගන්නෙ නැතුව. ඒක කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'අන්න එහෙම හිතන්න මේ සංසාර කාන්තාරයෙන් එතෙර වීම සඳහා අර රථයකට තෙල් යොදන්නා වගේ ආහාර අනුභව කරන්න' කියලා.

ඔන්න ඊළඟට මේ බොහෝ දෙනා අහලත් ඇති යම් යම් ප්‍රමාණයට, මහා පුදුම විදියේ, බරපතලම සංවේගය උපදවන විදියේ

උපමාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දීලා තියෙනවා. ඇත්තවශයෙන් ආහාරය හද කම්පා කරන එකක් කියන අදහස දෙන්න එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයා අමතලා දිග කනන්දරයක් කියන්නා වගේ උපමා කථාවක් කියනවා 'මහණෙනි යම් සේ අඹුසැමි දෙදෙනෙක් තමන්ගේ එකම ප්‍රිය මනාප පුතක් එක්ක දීර්ඝ කාන්තාර මාර්ගයක යන්න සුදනම් වෙනවා. සුලු මගට බතක් - එහෙම නැත්නම් මාර්ගෝපකරණ වශයෙන් යම්කිසි සුලු ආහාර කොටසක් අරගෙන. කාන්තාරයේ තරමක් දුර යනකොට අර ආහාරය ඉවර වුණා. එතකොට මේ අඹුසැමි දෙදෙනා කල්පනා කරනවා 'දැන් අපට මේ ආහාර ටික ඉවරයි. තව හුගක් දුර යන්න තියෙනවා. අපි තුන් දෙනාම මැරෙනවාට වැඩිය හොඳයි අපි මේ දරුවා මරලා ඒකෙන් ඝන මසුත්, කටු මසුත් වෙන් කරගෙන ඒවා අනුභව කරමින් අපි කාන්තාරයේ යමු' කියලා මේ අඹු සැමි දෙදෙනා අර තමන්ගේ ප්‍රිය මනාප පුතා මරලා ඒ මස් වලින් අර වේල වගේම හදගෙන ඒ කාන්තාර මාර්ගයේ යනවා'. ඔහොම කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා 'ඒ යන්නෙ කොහොමද, අර ආහාර අනුභව කරන්නෙ කොහොමද?' බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක මහා සංවේදී විදියට ප්‍රකාශ කරනවා. පපුවේ අත් ගසමින්, 'කෝ අපේ එකම පුතා' කියලා පපුවේ අත් ගසමින් ඒ ආහාරය ගන්නේ.

එතකොට අහනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ 'මහණෙනි, ඒ අඹුසැමි දෙදෙනා අර තමාගේ එකම පුතාගේ මස් අනුභව කරන්නේ ක්‍රීඩා සදහාද - දව්‍ය - විනෝදයටද? එහෙම නැත්නම් ශරීර මදය වඩාගන්නද? එහෙම නැත්නම් ශරීරය අලංකාර කරගන්නද? පැහැපත් කරගන්නද?' ඒ එකකටවත් 'නැත'යි කියලා අර සංඝයාවහන්සේලා ප්‍රකාශ කරනවා. 'හුදෙක් මේ කාන්තාරයෙන් එතෙර වීම සඳහා නොවේද?' සංඝයාවහන්සේලා 'එසේමැයි ස්වාමීනි' කියනවා. 'අන්න එහෙම මහණෙනි, මේ ආහාරය අනුභව කරන්න. මේ සංසාර කාන්තාරයෙන් එතෙර වීම සඳහා' කියලා. ඉතින් මෙතනදී අර හද කම්පාකරවන, පුදුම අන්දමේ උපමාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දීලා තියෙන්නේ.

අවාසනාවකට වගේ අටුවාවාරීන්වහන්සේලා ඉතාමත්ම අවිචාරවත් අන්දමින් අමුතු ප්‍රපංචයක් මේ කථාවට එකතු කරලා ඒ කථාවේ අර සංවේදනක පැත්ත අඩු කරලා තියෙනවා. බොහෝ දෙනාට කියවන්න ලැබෙන්නේ විනය සංග්‍රහ ග්‍රන්ථවල ඔන්න ඔය කියාපු අටුවා හැල්ල. මොකක්ද? අටුවාවාරීන්වහන්සේලා පෙන්නන්නේ අර

අඹුසැමි දෙදෙනා අර ආහාර ටික ඉවර වුණහම ගහක් යට ඉඳගෙන සාකච්ඡාවට පටන්ගන්නවා. ස්වාමි පුරුෂයා කියනවා අර භාර්යාවට 'මාව මරලා ඔය දෙන්නා යන්න' කියලා. භාර්යාව කියනවා 'මාව මරලා ඔය දෙන්නා යන්න' කියලා. ඉතින් ඒක හරියට කෙරෙන්නෙ නැහැ කියලා තේරුම් අරගෙන ඊට පස්සෙ මව අර දරුවා යවනවා පියා ළඟට 'අනේ මටනම් මරන්න බෑ. ඔයා මරන්න' කියලා. පියා එවනවා මව ළඟට 'මටත් මරන්න බෑ' කියලා. ඔහොම ඔහොම යන අතරේ අර දරුවා එනාට මෙහාට යමින් වෙහෙස වෙලා ඉබේම මැරුණා. ඉබේම මැරුණහම මේ අම්මලා තාත්තලා මස් කෑවා. කොයි තරම් අඤුන වැඩක්ද බුද්ධ දේශිත ඒ වටිනා උපමාවේ අර්ථය තේරුම් නොගෙන අවිහිංසාවාදී විදියට මේ කතාව සකස් කරන්න ගියා. ඒක තුළ අර බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු ගැඹුරු අර්ථය යටපත් වුණා. බොහෝ ගුණවල තියෙන්නෙ ඔන්න ඔය කියාපු අටුවාවෙන් ආරූඪ කරපු අර්ථයයි.

නමුත් අර බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනයේ තියෙන්නෙ කොයි තරම් ගැඹුරු එකක්ද. එතන අර ප්‍රාණසාතයට අනුබල දීමක් නොවෙයි. නමුත් මේ සංසාර තත්ත්වයයි එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ එතනදි පෙන්නුම් කළේ. දැන් සමහරවිට මේ පින්වතුන් හිතන්න පුලුවන් මේක මේ මාංශාහාරයට එල්ල කරපු ප්‍රහාරයක් කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ. නෑ පින්වතුනි. නිර්මාංශ ආහාර ගැනත්. මේ අපේ බත් පතේ තියෙන බත් ඇටෙකට කතා කරන්න පුලුවන්නම් කියාවි, ඒත් හද කම්පාකරවන අන්දමේ කතාවක්. කොයි තරම් ලේ කඳුලු මැද්දෙන්ද මේ බත් ඇටේ උපන්නෙ කියලා මේ බත් ඇටේ කියාවි. අන්න එතකොට මේක සමස්ථයක් වශයෙන් - මාංශ නිර්මාංශ කතාවක් නෑ - සමස්ථයක් වශයෙන් සත්ත්වයාගේ ආහාරය - ඇත්තවශයෙන්ම මේ උපමාව යොදලා තියෙන්නේ කබලිංකාර ආහාර කියලා කියන එක පිළිබඳවයි. ආහාර හතරක් ධර්මයේ දක්වනවා, එයින් මේ කබලිංකාර ආහාර කියන පිඩු වශයෙන් සත්ත්වයින් ජීවිතය පවත්වාගැනීමට ගන්නා ආහාරයේ ඇති සංවේගජනක තත්ත්වය පෙන්නුම් කරන්නයි.

එතකොට ඒ උපමාව ඒ හැටියටම ගන්නවා මිසක් ඒකට අර අලුතෙන් හැඩවැඩ දන්න යන්න නරකයි. ඒ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ආහාර තෘෂ්ණාව නැතිකරන්නයි මේ නොයෙකුත් ආකාරයෙන් උපමා දුන්නේ. රස තෘෂ්ණාව පිළිබඳව එහෙම ඒ දීපු උපමා වලින් අපට තේරුම්ගන්න තියෙන්නෙ, ඒ තුළින් අර සත්ත්වයා තුළ තියෙන

ආහාරයේ - හෝෂනයේ මනකැකැනා - කියන පමණ දැන වැළඳීම කියන ඒ ගුණය නැතිකම නිසා අර පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේලා වගේ අසීමාන්තිකව ආහාරගැනීම වැළැක්වීමටත්, ඊළඟට ආහාරය තුළින් රසයට මත්වීම, රසයට ලොල්වීම තුළින් - ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා යම් අවස්ථාවක ඒ රස තෘෂ්ණාව ජය ගත්තානම් පංච කාම ගුණය පිළිබඳ ඇල්ම නැතිකරගන්නා වෙනවා. ඊළඟට ආහාර තෘෂ්ණාව ඉවත් කරලා ආහාරය හරියාකාරව තේරුම් ගත්තානම්, බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, ආයෙ මේ ලෝකයට එන්න ක්ලේශයක් ඉතුරු වෙන්නේ නැතෙයි ඒ තැනැත්තාගේ. අනාගාමී වෙනවා. මොකද අර පංච කාමගුණික රාගය ඒ තුළින් ජයගන්නවා කියලා. ඒ තරම් දුර යන එකක් එතකොට මේ ආහාරය. ඒකයි අර ගැඹුරින් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ.

ඊළඟට 'නාහාරො හදයස්ස සන්තිකො' හෘදයට සමීප දෙයක් නෙවෙයි කියන එක මේ විදියට තේරුම්ගන්න පුළුවන්. අර කියපු පුළුල් අන්දමින්, හෘදය කම්පාකරවන විදියටයි මේ ආහාරය සකස් වෙලා අප ළඟට එන්නේ. එතකොට ඒ කාරණය තේරුම්ගන්න ඕනේ. නමුත් මේ අපට කියන කාරණය 'ආහාරධර්මිකො සමුස්සයො', සමුස්සයො කියන්නේ පින්වතුනි මේ ශරීරය දිහා බුදුරජාණන් වහන්සේ බැලුවේ මේක නිකන් ගොඩ ගැසුනු දෙයක් හැටියට. සමුස්සය කියන වචනය තුළ තියෙන්නේ ගොඩ ගහපු එකක්. ඒකට තව වචනයක් යොදනවා ඇතැම් තැන්වල. ශරීරය ගැන කියනකොට 'මානා පෙත්තික සමහවො - ඔදනකුමාස උපවයො - වාතුමමහාභුතිකො'. සතර මහා භූතයන්ගෙන් හැදුණ - මව්පියන්ගෙන් හටගත්, ඒ වගේම, ඔදනකුමාස උපවයො කියලා කියන්නේ බත් කොමු පිඬු වලින්, ඒවා ගොඩ ගැහිලා හැඳිව්ව, ඒවායේ රාශියක්, රැස් කිරීමක් කියන එකයි - එකතුවක් හැටියට. එතකොට ආහාරය හටගැනීමෙන් මේ ශරීරය හටගන්නවා. තව පැත්තකින් ඒ සාංසාරික සත්ත්වයා ආහාරයට යටත් කියලා තියෙන නිසා - තමයි අර පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ 'ආහාරධර්මිකො සමුස්සයො - ඉති දිස්සාන වරාමී එසනං'. ශරීරයට ආහාර අවශ්‍ය නිසා, ආහාරයෙන් යැපෙන නිසා මම පිණ්ඩාහාරය සෙවීමෙහි, පිඬු පිණිස වඩිනවා කියලා. එතකොට ඒ ආහාරය පිළිබඳව.

මන්න ඊළඟ ගාථාවේ තියෙනවා 'පඬෙකාති හි නං පවෙදයුං - යං වඤ්ඤාපුජනා කුලෙසු'. මේ ගිහි ගෙවල් වලින් ලැබෙන වැදුම් පිදුම්

ආදිය මඩ වගුරක් කියලා. ඔය ලාභ සත්කාර පිළිබඳව, ඒවායේ ඇති භයානකත්වය බුදුරජාණන් වහන්සේ 'ලාභ සත්කාර සංයුක්ත' කියලා සූත්‍ර රාශියක පුදුම විදියට ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. මොකද මේ ලාභ සත්කාර, කීර්ති ප්‍රශංසා ආදියට යට වුණහම ඉතාමත්ම භයානක අන්දමට ඒ ගුණ ධර්ම යටපත් වෙනවා. ඒ වෙනුවට සමහරවිට අපායගාමී පවා වෙනවා. මෙතනදී මේ පිණ්ඩෝල භාරද්වාප ස්වාමීන්වහන්සේ, උන්වහන්සේ රහත් වුණාට පස්සේ කියන එකක් නිසා ඒ විදියට ප්‍රකාශ කරනවා. මේකත් බුද්ධ දේශනාවක්මයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරලා තියෙනවා මේක මඩ වගුරක්ය. කෙනෙක් එරෙන්න පුලුවන් එකක්. ඒ වගේම සියුම් උලක්. මේ උල ඇනුනට පස්සෙ තමන් දන්නෙ නෑ උල ඇනුන බව. අන්න ඒ වගේ සියුම් උලක්. ඒක ඇදලා දන්නන් අමාරුයි. 'සකකාරො කාපුරිසෙන දුජ්භො' - අසන්පුරුෂයා විසින් මේ සත්කාරය අතහැරීමත් අපහසුයි කියනවා. ඉතින් උන්වහන්සේ එසේ දේශනා කළේ වී නමුත් උන්වහන්සේටත් යම් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේගේ තදබල නිග්‍රහය එල්ල වුණා. ඒ රහත් වුණාටත් පස්සෙ.

ඒක වෙනම කතන්දරයක්. විනය වුල්ල වග්ගයේ තියෙන්නේ. ඒක ඉතින් අටුවාවල නානාප්‍රකාර ආකාරයට හුගක් විස්තාර කරලා අමුතු අමුතු දේවල් එකතු කරලා තියෙනවා. විනය වුල්ල වග්ගයේ කෙටියෙන් සඳහන් වෙන කතාන්දරය දැන් අපි කියමු. ඒකෙ සඳහන් වෙන්නෙ මෙහෙමයි. එක් අවස්ථාවක රජගහ නුවර සිටාණන්ට සඳුන් අරටුවකින් හටගත්තු සඳුන් ගැටයක් - හිතාගන්න පුලුවන් ලොකු සඳුන් ගහකින් ගැට සහිත කොටසක් ලැබුණා මේ සිටාණන්ට. ලැබුණහම ඒ සිටාණන් කල්පනා කරනවා 'දැන් මේ සඳුන් ගැටයෙන් මම සඳුන් පාත්‍රයක් ලියවා ගන්නවා. පාත්‍රය ලියවන අතරේ එන හඳුන් කුඩු මගේ පරිභෝගයට ගන්නවා'. එහෙම හිතලා කෙනෙක් ලවා පාත්‍රයක් ලියව්වා අර සඳුන් ගැටෙන්. ඊට පස්සෙ අදහසක් ආවා 'දැන් මම මේ පාත්‍රය කාටහරි පූජා කරන්න ඕනෙ' කියලා හිතලා මේ සිටාණන් කළේ මොකක්ද අර පාත්‍රය මල්ලක දලා, උණ ගහක එල්ලලා උණ ගස් ගණනාවකින් මේක අහස උඩට එසෙව්වා. ඔන්න ඊළඟට අභියෝගයක් වගේ ප්‍රකාශ කළා 'මේ ලෝකයේ රහතන්වහන්සේලා ඉන්නවානම්, සෘද්ධිමතුන් ඉන්නවානම් ඔන්න මේ පාත්‍රය ගන්න අහසින් ගිහිල්ලා' කියලා.

එකකොට මේක අහලා - සූත්‍රයේ දැක්වෙන්නේ මෙහෙමයි ඒ විනය පොතේ. අහලා තියෙනවානේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලේ ශාස්තෘන් හය දෙනෙක් හිටියා කියලා. ඒ හය දෙනා ගැනම සඳහන් වෙනවා. පූර්ණ කස්සප මේ සිටාණන් හම්බ වෙන්න ගිහිල්ලා කියනවා 'මම රහත්. මටත් සෘද්ධි තියෙනවා. මට ඔය පාත්තරය දෙන්න' කියලා. එකකොට 'ඕන්නං උඩට අහසින් ගිහිල්ලා ගන්න' කිව්වා. ඊළඟට මක්බලිගෝසාලත් ඒ විදියට කියනවා 'මමත් රහත්, සෘද්ධිමත්'. 'එහෙමනම් ගිහින් ගන්න'. ඒ අයටත් බැරි වුණා. ඊළඟට ඔය විදියට පූර්ණ කස්සප, මක්බලිගෝසාල, පකුධකච්චායන, සංජය බෙලලට්ඨිපුත්ත, නිගණ්ඨනාථපුත්ත, අජිත කේසකම්බලි කියන ඔය කියන ශාස්තෘන් හය දෙනාම ඇවිල්ලා පාත්‍රය ඉල්ලුවා. නමුත් අර කියාපු විදියට සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය පාලා ගන්න බැරි වුණා.

ඊළඟට සඳහන් වෙන සිද්ධිය මේකයි. එක දවසක් ඔය අතරේ මහ මුගලන් මහ රහතන්වහන්සේත්, පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ රහතන්වහන්සේත් පිණ්ඩපාතේ වඩිනවා රජගහ නුවර. මේ කාරණය අහන්න ලැබිලා පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ මහ රහතන්වහන්සේ, මුගලන් මහ රහතන්වහන්සේට කියනවා 'ආයුෂ්මත් මොග්ගල්ලාන, ඔබ රහත්. ඒ වගේම සෘද්ධිමත්, ඔය පාත්‍රය ඔබටයි අයිති. අහසට නැගලා මේක ගන්න' කියලා. මුගලන් මහ රහතන්වහන්සේ කිව්වා පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේට 'භාරද්වාජයෙනි, ඔබත් රහත්. ඔබටත් සෘද්ධි තියෙනවා. ඔබ මේක කරන්න' කියලා. ඉතින් අන්තිමට පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ මොකද කළේ, අහසට නැගලා අර සඳුන් පාත්‍රයත් අරගෙන රජගහ නුවර වටේ තුන් සැරයක් අහසින් ගිහිල්ලා, යන අතරේ අර සිටාණන් අඹුදරුවන් එක්ක එළියට ඇවිල්ලා, දෙහොත් මුදුන් දීලා වැදගෙන 'අනේ භාරද්වාජයෙනි, ඔබවහන්සේ අපේ නිවසට බහින්න' කියව්වා. ඔන්න පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ එතෙතට බැස්සාට පස්සේ, මේ රජගහ සිටාණන් බොහොම වටිනා අනර්ඝ කැවිලි වලින් අර පාත්‍රය පුරවලා පිළිගැන්වුවා. පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ පාත්‍රයත් අරගෙන ආරාමයට වඩිනවා. වඩින අතරේ නගර වාසීන්ට මේක අහන්න ලැබිලා කෑ කෝ ගසමින්, සෝෂා නගමින් - දන්නෙතැද්ද ඔහොම දෙයක් වුණහම - මේ කාලේ වුණත් සිංගක්, ඔව්වර උඩට නගින්න ඕන නෑ අගල් හයක් නැග්ගොත් එහෙම කොයි විදියේ දෙයක් ඇද්ද, ප්‍රාතිහාර්ය කරනකල්තෙ කවුරුත් බලන් ඉන්නේ.

ඉතින් ඒ කාලෙන් අර විදියට මහා සෙනගක් පස්සෙන් එනවා ආරාමයට වඩින අතරේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගෙන් අහනවා 'ආනන්ද මොකක්ද මේ කෑ කෝ ගැහිල්ල?'. එතකොට ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ කාරණය විස්තර කළා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලා රැස් කරලා සංඝයාවහන්සේලා මැද - මේ, හිතාගන්න පිණිට්ටු භාරද්වාප මහ රහතන්වහන්සේ - ඒ වගේ අයගේ වරදක් ඇති වුණාම බුදුරජාණන් වහන්සේ අර අනිත් අයට නිග්‍රහ කරනකොට යොදන වචන යොදන්නේ නෑ, මෝඝ පුරුෂ කියලා. හිස් පුරුෂයා කියලා කියන්නේ නෑ. ඒ වෙනුවට බොහෝවිට එක්කෝ බ්‍රාහ්මණයා කියලා කියනවා, එහෙම නැත්නම් නමින් අමතනවා. මේ අවස්ථාවේ 'භාරද්වාප, ඇත්තද භාරද්වාප මේ විදියේ දෙයක් කළැයි කියන්නේ?'. 'එසේය ස්වාමීනි'. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ හොඳටම නිග්‍රහ කළා. තදට නිග්‍රහ කළා. 'කොහොමද මේ විදියේ ශ්‍රමණයන්ට අකැප විදියේ දෙයක් කරන්නේ භාරද්වාප? මේ ලාමකවූ සඳුන් පාත්‍රය වෙනුවෙන් ගිහියන්ට සෘද්ධි ප්‍රාතිභාර්ය පෙන්වනවා වගේ කැන වැඩක් කරන්නේ මොකද?' කියලා මේ අවස්ථාවේ කියන්නත් බැරි තරම් බරපතල නිග්‍රහ වචනයක් ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ භාරද්වාප ස්වාමීන්වහන්සේට ප්‍රකාශ කරලා අන්තිමට දඬුවම හැටියට කළේ මොකක්ද? 'මහණෙනි මේ සඳුන් පාත්‍රය බිඳිවී. කැලි කැලි කඩල මේක ස්වාමීන්වහන්සේලාට අඳුන් ගටන්න දෙවූ'. ඒ වගේම තහනම් කළා 'අද ඉඳලා ගිහියන්ට උත්තර මනුෂ්‍ය ධර්ම වශයෙන් සෘද්ධි ප්‍රාතිභාර්ය දැක්වීම තහනම්. නොකළ යුතුයි. යමෙක් සෘද්ධි ප්‍රාතිභාර්ය දැක්වුවොත් ඔහුට දුකුලා ඇවැතක් වෙනවා' විනය නීතිය අනුව යම්කිසි ඇවැතක් වෙනවා කියලා. ඒ වගේම තවත් නීතියක් දැමීමා ලී පාත්‍රය අකැප දෙයක් හැටියට. සංඝයාවහන්සේලාට ප්‍රකාශ කළා ලී පාත්‍ර පරිහරණය නොකළ යුතුයි කියලා. ඒ තරම් බරපතල නිග්‍රහයක් එතකොට මේ රහතන්වහන්සේ නමකට. පිණිට්ටු භාරද්වාප ස්වාමීන්වහන්සේට. ඉතින් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් ඇයි මේ.

අපට ටිකක් නිකමට හරි හිතන්න පුළුවන් මේකයි. ඒ පිණිට්ටු භාරද්වාප ස්වාමීන්වහන්සේගේ වර්තයේ තියෙනවා අභියෝග පිළිගැනීමේ අර සිංහ ගතිය. නමුත් කළේ වැරදි වැඩේ. ශ්‍රාවකයන්වහන්සේලාගේ පවා අඩුපාඩුකම් බුදුරජාණන් වහන්සේ - වෙනෙකක් තබා සාරිපුත්ත මොග්ගල්ලාන දෙනමට පවා, ඇතැම්

අවස්ථාවල යම් වරදක් වුණහම දෙස් කියනවා. දැන් මෙතනදීත් ප්‍රබල අන්දමට නිග්‍රහයක් කළා. ඉතින් ඒ කාරණය තුළින් අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන් අන්න අර ගාථාවේ අටිය. ඒ පාඩම ඉගෙනගන්න නිසා වෙන්න ඇති පිණිට්ටු භාරද්වාප ස්වාමීන්වහන්සේ - දැන් ඉතින් හොඳයිනෙ - අන්න අර විදියට තමන්ගෙ අර පරණ මිත්‍රයාට කිව්වෙ 'මේ ලාභ සත්කාර කියන්නෙ මඩ ගොහොරුවක්. ඒක බොහොම සියුම් උලක්'. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ශාසනයට ඒක නරක ආදර්ශයක් නිසයි අර අවස්ථාවේ අර විදියට නිග්‍රහ කරලා ඒක තහනම් කළේ.

ඊළඟට ඒකට හේතු හැටියට අපට තව දක්වන්න පුළුවන්, බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක නාලන්දවේ පාවාරිකා අඹ වනයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවේදී කේවඛ්ඪ කියන ගෘහපති පුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා කියනවා 'ස්වාමීනි මේ නාලන්දව බොහොම සමෘද්ධිමත්. ඒ වගේම භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිළිබඳව ලොකු ශ්‍රද්ධාවක් ඇති අය මේකෙ බොහොම ඉන්නවා. මේ ශ්‍රද්ධාව ඇති අය වැඩි කරගැනීමට යම්කිසි භික්ෂුවක් පත්කරන්න ඍද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය පෙන්නන්න. එතකොට වැඩි වැඩියත් බොහෝ දෙනා පැහැදීමක් ඇතිකරගන්නවා' කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක ප්‍රතිකේෂප කළා 'කේවඛ්ඪ, මම මේ සංඝයාවහන්සේලාට, ගිහියන්ට උත්තර මනුෂ්‍ය ධර්ම වශයෙන් ඍද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය දක්වන්න කියලා දේශනා කරන්නේ නැත'. දෙවෙනි තෙවෙනි වරටත් මේ කේවඛ්ඪ ඉල්ලා සිටියා. ඔන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'කේවඛ්ඪ ප්‍රාතිහාර්ය තුනක් තියෙනවා. මොනවාද ඒ? ඍද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය, ආදේශනා ප්‍රාතිහාර්ය, අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය කියලා. ඒ එක එකක් ගැන ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා.

'කේවඛ්ඪ, ඔන්න යම් අවස්ථාවක යම්කිසි භික්ෂුවක්' - ඉස්සල්ලා තේරුම් කරනවා මොකක්ද මේ ඍද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය කියලා කියන්නෙ. ඔය බොහෝවිට සූත්‍රවල සඳහන් වෙන ඍද්ධි විධි කියලා කියන ඍද්ධි රාශියක් නෑ. අන්තිමට තියෙනවා බ්‍රහ්ම ලෝකය දක්වාම. අහසෙන් යාම්, දියපිට යාම් ඔය විදියේ මහ පුදුම විදියේ ඍද්ධි මාලාවල් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා, ඔන්න යම්කිසි භික්ෂුවක් ඍද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය පෙන්නුවහම ශ්‍රද්ධාවත් ප්‍රසාදයත් ඇති ගිහියෙක්, ශ්‍රද්ධාව ප්‍රසාදය නැති කෙනෙක් ළඟට ගිහිල්ලා කියනවා 'අහවල් භික්ෂුන්වහන්සේ මේ මේ විදියට ඍද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය පෙන්නුවා' කියලා කිව්වහම, බුදුරජාණන්

වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'එතකොට අර පුද්ගලයා කියන්න පුළුවන් මෙන් මෙහෙම එකක්. 'ඔය ගන්ධාරී කියලා විද්‍යාවක් තියෙනවා. ඒ විද්‍යාව ඔස්සෙනුත් ඔය විදියේ සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය පෙන්නුම් කරනවා. ඕක ඔව්වර ලොකු දෙයක් නොවෙයි' කියලා. ඔන්න එහෙම ප්‍රකාශ කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'ඔන්න ඕකයි කේවඨිඪ ඒ ආදීනවය දැකීමෙන් සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය ගැන මට පිළිකුලයි. සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය ගැන මම ලොකුවට ගන්නෙ නෑ' කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා හේතු සහිතව.

ඊළඟට ආදේශනා ප්‍රාතිහාර්ය කියන එකත් තේරුම් කරලා දෙනවා. ආදේශනා ප්‍රාතිහාර්ය කියන්නෙ ඔන්න ඇතැම් අයට ශක්තියක් තියෙනවා අනිත් අයගේ හිත් බැලීමට. කෙනෙකුගේ හිත තුළ තියෙන විතර්ක සිතුවිලි යන ආකාරය දැකලා ඒවා කියන ශක්තිය තියෙනවා. 'ඔබේ හිතේ මේ මේ අවස්ථාවේ මේවා තියෙනවා' කියලා. ඒකේ ආදීනව පෙන්නුම් කරන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා. ඔන්න යම්කිසි හිඤ්චක් ඒ විදියට ආදේශනා ප්‍රාතිහාර්ය කරනවා දැකලා ශ්‍රද්ධාවන්ත කෙනෙක් ගිහිල්ලා ශ්‍රද්ධාව නැති කෙනෙකුට ගිහිත් කියනවා 'අහවලාට මේ විදියේ ශක්තියක් තියෙනවා කෙනෙකුගේ හිත් කියවන්න'. එතකොට අර පුද්ගලයා කියනවා 'මඹග කියලා විජ්ජාවක් තියෙනවා. ඒ විජ්ජාව දන්න අයටත් පුළුවන් ඔය විදියට කෙනෙකුගේ හිත් කියන්න. ඕක ලොකු දෙයක් නොවෙයි'. අන්න ඒක නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා ඔය ආදීනව නිසා තමයි මම ඒ ආදේශනා ප්‍රාතිහාර්යත් ලොකුවට ගන්නෙ නැත්තෙ. ඒ වෙනුවට ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය. අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය කියන්නෙ මොකක්ද? ඒක කෙටියෙන් මෙන් මෙහෙම දක්වනවා. ගැඹුරු අර්ථයක් ඒකෙත් ඇතුල් වෙලා තියෙනවා.

එවං විතකකයිඪ, මා එවං විතකකයිඪ, එවං මනසිකරොථ, මා එවං මනසාදඪ, ඉදං පජහථ, ඉදං උපසමපජ්ජ විහරථ.

ඔය විදියට පද හයකින් දක්වනවා අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය. ඒකෙ තේරුම, 'එවං විතකකයිඪ' - මෙන් මේ විදියේ විතර්ක හිතුවිලි පවත්වන්න. 'මා එවං විතකකයිඪ' - මෙන් මේ මේ විදියට සිතුවිලි පවත්වන්න එපා. 'එවං මනසිකරොථ' - මෙන් මේ මේ දේවල් ගැන මෙනෙහි කරන්න. 'මා එවං මනසාදඪ' මේ මේ දේවල් මෙනෙහි කරන්න එපා. 'ඉදං පජහථ' - මෙන් මේ මේ දේ අතහරින්න. 'ඉදං

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

උපසම්පජ්ජ විහරථ' - මෙන් නම් මේ ධර්ම වලට එළඹ වාසය කරන්න. එතකොට කළයුතු නොකළයුතු දෙපැත්ත. අන්න ඒක තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය කියලා කියන්නේ. ඒ අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය බුදුරජාණන් වහන්සේ වඩා දිගට දක්වනවා. ඔය කියාපු කාරණා අන්තර්ගත ධර්මයේ තියෙන මුලු මහත් ශික්ෂණ ප්‍රතිපදාවම ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ, තුනට අයිතියි.

මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා ධර්මයේ තියෙන ඡඩ් ගුණයන්. අපි බොහෝ අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා 'සොකොතො භගවතා ධමෙමා සන්දිධියිකො අකාලිකො එහිපසියිකො ඔපනයිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහි' කියන එක තුළ තියෙන්නේ ඔය කියාපු අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්යමයි. ඒක ප්‍රාතිහාර්යක්. ඒක වෙන කෙනෙක් පෙන්නලා සැක සහිතව ඒක ගැන නිගමනය කරන දෙයක් නෙවෙයි. තමන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරලා ඒක අවබෝධ කරගෙන නිසැක වෙන දෙයක් තමයි අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය. බොහොම ගැඹුරු කියමනක්, අර කියාපු පද කිහිපය තුළ තියෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ආරාධනා කරනවා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ආරාධනා කරනවාත් නෙමෙයි, අපි බොහෝ අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කලා ධර්මයයි එතන අභියෝග කරන්නේ. ඒක තමයි ඔය ධර්මයට කියන්නේ 'එව බලව' කියලා. එහිඑසියික කිව්වේ ඒකයි. මේක සොකොත ධර්මයක්. සවාකොත කියලා ධර්මයට කියන්නේ. දුරකොත ධර්මයට තමයි අර විදියට ප්‍රාතිහාර්ය ආදිය ඕනේ වෙන්නේ කෙනෙකුට ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරන්න. අමුතු අමුතු දේවල් පෙන්නලා කට ඇරගෙන බලාගෙන ඉඳලා ඒක එහෙම තමයි කියලා සමහර විට සැක කරන්නත් ඉඩ තියෙනවා. ඒවා තමයි අර මුලින් කියාපු ප්‍රාතිහාර්ය.

අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය කියන්නේ තමන්ම ඒ මාර්ගයට බැහැලා තමන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නවා. ඒක තමයි සොකොත. දුරකොතනම් වැරදියට දේශනා කළ ධර්මය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතැම් අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කලා වැරදියට දේශනා කළ ධර්මය තියෙන ශාසනයේ චීර්යය නොවඩන කෙනා තමයි සැපෙත් ඉන්නේ. චීර්යය වඩන කෙනා දුක් විදිනවා. ප්‍රයෝජනයක් ගන්න බැරි නිසා. ඒ දුරකොත ධර්මයේ. සොකොත ධර්මයේ නම් චීර්යවත්තයායි සැපසේ ඉන්නේ. චීර්යවත්තයාට ඒ ප්‍රතිඵල තියෙනවා. චීර්යය නැති කෙනා දුකසේ ඉන්නේ. ඔය වෙනස පෙන්නුම් කරන්නේ මොකක්ද, දුරකොත ධර්මය තේරියානික නොවේ. යම් යම් දේවල් උගන්වනවානම් මේවා කරන්න

කියලා, ඒවායින් බලාපොරොත්තු වෙන අරීයට, යන්න බෑ කියන එක නිසා තමයි දුරකඛාත කියන්නේ. නමුත් සොකොත ධර්මය නම් බලාපොරොත්තු වෙන අරීය - මේකයි අර තේරුපානික කියල කියන්නේ - ඒ බලාපොරොත්තු වෙන අරීයට ගෙන යන ශක්තියක් තියෙනවා. එතකොට ඒ සොකොත ගුණය. සොකොත නිසාම - අපි කලින් අවස්ථාවක ඕක සවිස්තරවම ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා.

සන්ද්ධික කියන්නේ මෙලොවම. සන්ද්ධික, සමපරායක කියලා වචන දෙකක් තියෙනවා. සාන්ද්‍රාෂ්ටික, සන්ද්ධික කියලා කියන්නේ මෙලොවම අන්දකිය හැකි දෙයක්. සමපරායක කියලා කියන්නේ ඒකේ අනිත් පැත්ත. පරලොවදී, ගිහිල්ලා බලන්න කියන එක. සමපරායක කියන ඒ ධර්මවල තියෙන්නේ ගිහින් බලන්න. අපේ ධර්මයේ තියෙන්නේ 'එව බලව!'. ඇවිත් බලන්න. අන්න ඒ නිසා සන්ද්ධික. අර පරලොවට ගිහිල්ලා බලන්න දෙයක් නෑ, මෙලොවම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න පුලුවන් හරියට මේ මාර්ගයේ ගියොත්. ඒක තමයි සන්ද්ධික කියන්නේ. එතකොට ඒක මෙලොවම ඇස්පනා පිට තමන්ටම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න පුලුවන්. ඒක කාලය අනුව අර විදියට ඊළඟ ජාතියේ, ඊට පස්සේ මරණින් පසු - එහෙම කතාවක් නැති නිසාම ඒක අකාලිකයි. කල් නොයවා විපාක දෙන ගතිය. ඒවා අහලා තියෙනවා මේ පින්වතුන්. සන්ද්ධික, අකාලික. ඔන්න තියෙනවා අර එහිපස්සික කියන එක. එව බලව! එතකොට තම තමන්ටම බලාගන්න පුලුවන්. ඕපනයික කියන්නේ පියවරෙන් පියවරට මේ ධර්මය, මේ ප්‍රතිපදාව, ඒකට බසින කෙනා අරගෙන යන ශක්තියක් මේ ධර්මය තුළ තිබෙනවා.

ඒ කියන්නේ නොයෙකුත් අවස්ථාවලදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවාට උපමා දීලා තියෙනවා. අර මූලහත්ථිපදෝපම සූත්‍ර ආදියෙන් පෙන්වුම් කරන්නේ ඇතුන් අල්ලන්න යන කෙනෙක් කැලේට වැදුණට පස්සේ තමන් බලාපොරොත්තු වෙන ඇතා ඉන්නවද නැද්ද කියලා පොඩි සලකුණක් දැක්කට එපමණකින් නිගමනය කරන්නේ නෑ. තව ඇතට යනකොට තව තව සලකුණු හම්බ වෙනවා. අන්න එහෙම ගිහිල්ලා අන්තිමට ඇතා සියැ'සින් දුටු අවස්ථාවේ තමා බලාපොරොත්තු වෙන ඇතායි කියලා දැනගන්නේ. ඒ වගේ මේ ධර්මය පියවරෙන් පියවරට අර කියාපු ප්‍රත්‍යක්‍ෂය තුළින්. ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂයමයි එතන, ඇතැම්විට මේ ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා සංඝටිකාරික කියලා, සංඝටිකාරික කියලා කියන්නේ පින්වතුනි හරියට හේතු සාධක සහිතව. ඒකට විරුද්ධ එක

තමයි අප්පටිකාරික. සමහර අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ අනෙකුත් තීර්ථකයින්ගේ ධර්මයන් ගැන ප්‍රකාශ කරනවා මෙහෙම අමුතු විදියේ උපමාවක් දෙනවා. යම්කිසි කෙනෙක් ප්‍රකාශ කරනවා 'මම මේ ජනපදයේ ඉන්න ජනපද කල‍්‍යාණියට ඇළුම් කරනවා. මම බොහොම ආදරෙයි'. ඉතින් කෙනෙක් අහනවා 'කොයි විදියේ කෙනෙක්ද ඒ ජනපද කල‍්‍යාණිය? කලුද? සුදුද? උසද? කොටද? ඒවා මුකුත් දන්නවාද?' 'නෑ. මොකක්වත් දන්නෙ නෑ'. එතකොට හේතු සාධක නැති දෙයක්. තමන් නොදන්නා ජනපද කල‍්‍යාණියකට ඇළුම් කිරීමක්. ඒක අථ ශ්‍රීතය වැඩක්.

ඒ වගේම තවත් උපමාවක් දක්වනවා. ඔන්න යම්කිසි කෙනෙක්, වඩුවෙක් ඉණිමගක් හදනවා. එහෙම නැත්නම් හිණිපෙළක් හදගෙන යනවා. එතකොට කෙනෙක් එතනට ඇවිල්ලා අහනවා 'දෑන් මේ හිණිපෙළ මොන ප්‍රාසාදයකටද?' එහෙම ප්‍රාසාදයක් මොකක්වත් දන්නෙ නෑ මෙයා. නිකන්ම හිණි පෙළ හදගෙන යනවා. පෙන්නුම් කරන්න බෑ අහවල් ප්‍රාසාදයට මේක හදන්නෙ කියලා. අන්න එහෙම ඒ කියන්නෙ අර අනෙත්‍රයානික, තීර්ථක ධර්මයක් පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ උපමාව දෙනවා. නමුත් මේ ධර්මයේ පෙන්නුම් කරන්න පුලුවන් 'මෙන්න මේක සඳහායි'. මේ නිවන සඳහායි. මෙන්න මේ කියාපු එක බොහොම අවස්ථාවල පෙන්නුම් කළා. ඉතාම සුලු කාරණයකින්, සුලු උපමාවකින්, එහෙම නැත්නම් සුලු නිදර්ශනයකින්. දෑන් ඔන්න සමහරවිට බමුණෙක් ඇවිල්ලා බුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා 'ඔය කියන සන්ද්ධික, අකාලික කියන්නෙ මොකද මේ ඔබවහන්සේගේ ධර්මය?' එතකොට ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා 'දෑන් බමුණ ඔබට ලෝභය තිබෙන වෙලාවට ඔබේ හිතේ යම්කිසි නොසන්සුන් බවක්, කිලිටි බවක් තියෙනවා නේද?' 'තියෙනවා'. 'ඒ ලෝභය නැතිකරගත්තට පස්සෙ හිත සන්සුන් නේද?' 'ඔව්'. අන්න එතකොට එතනම. ඒ වගේම ද්වේෂය ගැන, මෝහය ගැන. මේ ධර්මයට අර කියාපු අමුතු ප්‍රාතිහාර්යයක් ඕනෙ නෑ. ඇතුළතින්ම මේකෙ ප්‍රාතිහාර්ය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුලුවන්. මොකද අර කිව්ව ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන කාරණා උඩයි මේ ධර්මය පවතින්නෙ. එතකොට කෙනෙකුට ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුලුවන්.

යම් ප්‍රමාණයකට ලෝභය තියෙනවානම් ඒ ප්‍රමාණයට දුක. යම් ප්‍රමාණයකට ලෝභය අඩුනම් ඒ ප්‍රමාණයට සැනසිල්ල. ඒ විදියට ද්වේෂය, මෝහය පිළිබඳව. ඔන්න ඔය විදියට ඒ විදියේ කෙටි

උපමාවකිනුත්, කෙටි නිදර්ශනයක් තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා මේ ධර්මය සෑද්දීකියි. අකාලිකයි. ආයෙ කවුරුවත් ඇවිල්ලා කියන්න ඕනෙ නෑ. එහිඑසෙයි, ඔපනයකයි, පව්ගතං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාති කියන එක තුළ ඔක්කෝම තියෙනවා. එතකොට මේ විදියට පියවරෙන් පියවරට ගෙනිහිල්ලා පව්ගතං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාති - නුවණැත්තන් විසින් තමන්ගෙ ස්වසන්තානයෙන් මේක දකලා මේක ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුලුවන්.

අපි ආයෙන් යමු අර කියාපු පාඨ කීපයට. මුලින්ම කියාපු පද කිහිපය තුළ මුළු මහත් ධර්මය තියෙනවා කියලා කියන්න පුලුවන්. එවං විතකකයිඝ්ඵ - මා එවං විතකකයිඝ්ඵ. ලෝකයා තුළ නානාවිධ කාම විතර්ක, ද්වේෂ විතර්ක, මෝහ විතර්ක ආදිය තියෙනවා. ඒවාට අදාළ විදියට හිතන්න එපා. ඒ විදියට හිතුවිලි පවත්වන්න එපා. මෙන් මේ විදියට හිතුවිලි පවත්වන්න. ඊට විරුද්ධ. ප්‍රතිවිරුද්ධ. මෙහි, කරුණා ආදී ඒ සිතුවිලි පවත්වන්න. එතකොට විතර්කය පිළිබඳ ශික්ෂණයයි එතන. ඊළඟට ඊට වඩා ගැඹුරට යනකොට 'එවං මනසිකරොථ'. මෙන් මේ මේ විදියට මෙනෙහි කරන්න. කෙලෙස් උපදින ආකාරයට නොවෙයි. කෙලෙස් නූපදින ආකාරයට මේ මේ විදියට මෙනෙහි කරන්න. කෙලෙස් උපදින ආකාරයට මෙනෙහි කරන්න එපා. මා එවං මනසිකරොථ. ඊළඟට ඔන්න කෙලින්ම කියනවා කළ යුතු නොකළ යුතු දේවල් පිළිබඳව. ඔය ශීලාදී ගුණධර්ම වල දැක්වෙන්නා වගේ. ඉදං පජ්ජථ - ඉදං උපසම්පජ්ජ විහරථ. මෙන් මේ මේ දේවල් අතහරින්න. මෙන් මේ මේ දේවල්වලට එළඹ වාසය කරන්න. අර කියාපු අකුසල් වෙනුවට ඊළඟට ධ්‍යාන තත්ත්වයට එළඹ වාසය කරන්න. ඔන්න එතකොට ඒ පද තුළ තියෙන්නෙ මුළු මහත් සද්ධර්මයම. බුදුරජාණන් වහන්සේ එතන ඉඳලා පියවරෙන් පියවරට ප්‍රකාශ කරනවා මේ ආනුශාසනීය ප්‍රතිපදාව. අන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය තුළ තියෙන ඒ ප්‍රාතිහාර්ය. අපි අර විදියට අහසින් යන කතන්දරය නෙවෙයි - මේක ඇත්තවශයෙන්ම තමන්ගේ හදවත තුළින්ම, එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ ප්‍රත්‍යක්ෂය තුළින්ම මේ ධර්මය දැකිය යුතු නිසා තමයි පව්ගතං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාති - තම තමන්ම මේක ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගතයුතුයි. ඉතින් මෙන් මේ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්ගේ ප්‍රතිපදාව දැක්වුවා.

අපට හිතන්න තියෙන්නේ පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේගෙ සාංසාරික ශක්තියක් හැටියට තිබෙන එකක් අර

කිවිච අභියෝග පිළිගැනීම. නමුත් කල්පනා නොකර නුසුදුසු අන්දමේ ක්‍රියාවක් කළ නිසා තමයි අර විදියට නිග්‍රහයක් හිමි වුණේ. නමුත් ධර්මයේම තිබෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රශංසාව පිළිබඳවත්. ඒ වගේම ඇතැම් අවස්ථාවල මෙන්ම මෙහෙම දැක්වෙනවා උදන පාලියේ. පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ රහතන්වහන්සේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ සමීපයෙහි භාවනාවෙන් වැඩ සිටිනවා. කය සෘජු කරගෙන සමාධිමත්ව වැඩ සිටින අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ උදන වාක්‍යයක්, ප්‍රීති වාක්‍යයක් ප්‍රකාශ කරනවා. උන්වහන්සේ පිළිබඳව එතන සඳහන් වෙනවා 'ආරඤ්ඤක, පිණ්ඩපාතික, පංගුකුලික, ඔය කියන ධූතංගධාරීව, අල්පේච්ඡ සන්තුෂ්ටිතා ගුණවලින් යුක්තව'. එතකොට උන්වහන්සේගේ වර්තය අපිට එක පැත්තකින් ආදර්ශයක්. අංගුලිමාල වර්තය එක පැත්තකින් ආදර්ශයක්. අංගුලිමාල කියන වචනයේ තියෙනවා - ඒක තුළින් උන්වහන්සේගේ වර්තයේ පැත්තක් පෙන්නුම් කරනවා. පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ පිළිබඳවත් පිණ්ඩෝල කියන වචනය තුළ තියෙන්නේ පිණ්ඩාභාරයට ලොල්වීම. ආභාරයේ පමණ දැන වැළඳීමේ ගුණය නැතිකම. නමුත් අන්ත යම් අවස්ථාවක අර කියපු ධූතංගධාරීව, අල්පේච්ඡතා, සන්තුෂ්ටිතා ගුණ දියුණු කරගැනීම, කොයිතරම්ද කියතොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ ප්‍රීති වාක්‍යය වශයෙන් යම්කිසි ගාථාවකුත් වදලා.

තවත් අවස්ථාවක් තිබුණා සඳහන් වෙලා පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ සමීඛන්ධයෙන්. උන්වහන්සේ එක් අවස්ථාවක ගිහිල්ලා, ඒ තමන්වහන්සේ රහත් වුණාට පස්සේ 'දන් මා තුළ තියෙන ඒ සියලුම ආශ්‍රවයන් ඤය කරලා නැවත උත්පත්තියක් නැත' කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවේ සංඝයාවහන්සේලාත් අහන් ඉදිදි ප්‍රකාශ කළාම සංඝයාවහන්සේලා අහනවා 'කවර ආනිසංසයක් දැකලාද පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ, භාග්‍යවතුන්වහන්සේට මෙහෙම මේ විදියට ප්‍රකාශ කළේ?' කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මේ පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ නම ඉන්ද්‍රිය තුනක් පරිපූර්ණත්වයට දියුණු කරගැනීම තුළිනුයි ඔය තත්ත්වය ලබා ගත්තේ. මොනවද, සති, සමාධි, පඤ්ඤ. එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ සති, සමාධි, පඤ්ඤ කෙළවරටම දියුණු කළොත් ඒක ඉවර වෙන්නේ ආශ්‍රවක්ෂය කියලා කියන රහත් භාවයෙන්මයි. ඔය විදියේ තැන් තියෙනවා එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රශංසාව හිමි වෙච්ච තැන්, පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේට.

මන්න එක අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේත් ඉන්න අවස්ථාවක, 'මහණෙනි මේ ලාභ සත්කාර වෙන එකක් තබා රහතන්වහන්සේලාට පවා, ඒ කියන්නේ ක්‍ෂීණාශ්‍රවයන්වහන්සේලාට පවා අන්තරාය පිණිස පවතිනවා කියලා. එතකොට ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ අහනවා 'කෙසේද භාග්‍යවතුන් වහන්ස, රහතන්වහන්සේලාට ඒක අන්තරායක් වන්නේ?' කියලා. මන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කරනවා 'ආනන්ද, මම කියන්නේ නෑ 'අකුප්පා වේතෝ විමුක්ති' කියන අරහත්ඵල සමාපත්තියට ඒක ආන්තරාවක් කියලා. නමුත් ඒ ඇරෙන්න රහතන්වහන්සේලා යම් චීර්යවන්තව 'ආතාපී පහිතතො' කියන ආකාරයට යම් යම් ධ්‍යාන සුවයන් ලබාගෙන තිබෙනවානම් ඒකට කියන්නේ 'දිට්ඨධම්ම සුඛ විහාර' කියලා. - දිට්ඨ ධම්ම සුඛවිහාර කියලා කියන්නේ මෙලොවම සැප විහරණය - එතකොට මෙලොවම සැප විහරණය කියන ඒ රහතන්වහන්සේලා අත්දකින ඒ සැපය නැති වෙලා යනවා ලාභ සත්කාර නිසා. ඊළඟට කියනවා 'ආනන්ද, අන්න ඒක නිසා මේ ලාභ සත්කාර ඉතාම දරුණුයි, කටුකයි. මේ උපන්නාවූ ලාභ සත්කාරවලට යට නොවී හිඳීමට ආනන්ද අධිෂ්ඨාන කරන්න' කියලා ඒ විදියට ඇතැම් අවස්ථාවලදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා.

එයින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් එතකොට ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාව අනුව ලෝකයාගේ අර කියාපු ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා ආදිය - ඒවාට යට වුණොත් කෙනෙකුගේ ගුණ පක්ෂය එහෙම පිටින්ම යට වෙනවා. එපමණක් නෙවෙයි රහත් වුණත් උන්වහන්සේගේ විවේකය නැතිවෙනවා. ඒකට ආදර්ශය දෙන්න තමයි ඇතැම් අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ - දැන් මේ කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේ කළයුතු සියල්ල කරලා ඉවරයිනේ, මොකටද මේ විවේකයට යන්නේ? කියලා. ඇතැම් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙලින්ම ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, මම තුන් මාසයක් විවේකයට වඩින්න කැමතියි - හරියට ඒ අවස්ථාවේ ප්‍රකාශ කරනවා අර විවේකයට තියෙන ලැදියාව මෙන්න මේ විදියට - රාජ රාජ මහාමාත්‍ය, තීර්ථක, තීර්ථක ශ්‍රාවක, උපාසක, උපාසිකාවන්ගෙන් ගැවසිලා ගතකරන මේ ජීවිතය මට කරදරයි, දුක් සහිතයි - ඒ කියන්නේ අර දිට්ඨ ධම්ම සුඛ විහරණය නෑ - මම යනවා තුන් මාසයක් විවේකයට. මාව හම්බවෙන්න කවුරුවත් එන්න එපා, පිණ්ඩපාතය අරගෙන එන හිඤ්ඤාවක් ඇරෙන්න'. අන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ එතකොට තමන්ගේ

ජීවිතයෙන්ම ආදර්ශ දුන්නා අර විවේකකාමීභවය තුළින් අර කියාපු කාරණා දෙකටම. අර ජනයා අතර ගැවසීම නිසා ඇතිවෙන ලාභ සත්කාර හා ඒවාට යටවීම, ඒවාට ඇල්ම නැතිබව පෙන්වන්න තමයි ඒ ඔක්කොම අතඇරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ අර විදියට විවේකයට ගියේ. ලෝකයාට පාඩමක් හැටියට. මොකද ඒවායේ අර කියාපු සියුම් බන්ධන තියෙනවා. ඇතැම් අවස්ථාවල ඒ උල පේන්නෙ නෑ බොහෝ දෙනාට ඒවාට යට වුණාට පස්සෙ. ගුණ පක්ෂය යටපත් වෙනවා. ඒ වගේම ලෝකයාට නරක ආදර්ශයක්. අර කියාපු විවේක ගුණය - විවේකය කියන ඒ පැවිදි ජීවිතයට අදාල - ඒවා නැතිවෙලා යනවා. ලෝකයේ රැල්ලට අනුවෙනවා.

ලාභ සත්කාර, කීර්ති ප්‍රශංසා ආදිය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ මහ පුදුම විදියේ උපමා ඇතැම් අවස්ථාවල දීලා තියෙනවා. හරියට ඒවාට අනුචුණාම අහසේ පියාඹන පක්ෂියෙකු වේරම්භ වාතයට අනුචුණා වගෙයි කියල. වේරම්භ වාතය කියල කියන්නෙ ඒ කාලේ සුළු සුළුගක් වගේ දෙයක් වෙන්න ඕනෙ. වේරම්භ වාතයට අනුචුණ පක්ෂියකුගෙ කකුල් දෙක වෙත පැත්තකට යනවා, පිහාටු තව පැත්තකට යනවා, හිස තව පැත්තකට යනවා. අන්න ඒ විදියේ දෙයක් වෙනවායි - වේරම්භ වාතයට අනුචුණ පක්ෂියෙකු වගේ වෙනවායි - ලාභ සත්කාරවලට යට වුණොත්, යම්කිසි කෙනෙකුට වෙන්නෙ, හිඤ්ඤාවකට වෙන්නෙ ඒකයි කියලා. මොකද ඊළඟට කෙනෙක් සිවුරු අරගෙන යනවා, පාත්තරය තව කෙනෙක් අරගෙන යනවා, අන්තිමට පැවිදි කමත් නැතිවෙනවා. ඔය විදියට විනාශයට පත්වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය ලාභ සත්කාර මඩ ගොහොරුවක් කියලා කිව්වෙත් ඒකයි. ඒවාට එරෙන්න පහසුයි. නමුත් පිටට පෙනෙන්නෙ නෑ. ඒක ඉතාම සියුම් කටුවක්. ඉතින් ප්‍රසිද්ධිය ආදී දේවල්වලට යට වීම තුළින් ගුණ පක්ෂය, රහත් බව කරා යන හිඤ්ඤාවට පමණක් නෙවෙයි, අතන කිව්වෙ රහතත්වහන්සේලාට පවා ඒක බාධකයක් කියලා පෙන්නුම් කලා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අර 'කාපුරිසෙන්' කියලා කියන්නෙ - කාපුරිස කියන වචනය යොදලා තියෙන්නේ අසන්පුරුෂයා කියන එක. විශේෂයෙන්ම දේවදත්ත චරිතය ඒකට හොඳ ආදර්ශයක්. දේවදත්ත විනාශයට පත් වුණාට පස්සෙන්, ඊට කලින්මත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අනාගත වාක්‍යය කිව්වා, මේ පින්වතුනුත් අහලා තියෙන එක්තරා වටිනා උපමා පෙළකින්.

එලං වෙ කදලිං හනති - එලං වෙඑං එලං නළං
සකකාරො කාපුරිසං හනති - ගබ්භො අසුතරං යථා

කියලා ගාථාවක් තියෙනවා. එලං වෙ කදලිං හනති, කෙහෙල් ගහක කැණ වැටුනොත් ගහ ඉවරයි. එලං වෙඑං, අහලා තියෙනවානෙ - උණ බට කෙසෙල් පීදුනහොත් විනාසලු - ඔය විදියට සිංහලට ඇවිල්ලා තියෙන්නේ ඒකයි. උණ බට ඒවා පීදුනාම - වෙළ කියන්නේ උණ, නළ කියන්නේ බට - ඒවාත් ඒවායේ ගෙඩි හැදුණහම ඒක විනාසයි. එලං වෙඑං එලං නළං. ඒ වගේම සකකාරො කාපුරිසං හනති. සත්කාරය අසත්පුරුෂයාව විනාශ කරනවා. තවත් උපමාවක් අන්තිමට දෙනවා. ගබ්භො අසුතරං යථා, අසුතරී කියලා කියන්නේ කොටළු දෙන. කොටළු දෙනට පැටියා හම්බ වෙනකොට කොටළු දෙන මැරෙනවා. ඔය විදියට උපමා වලින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ. ලෝකයාට පෙනුනාට මේක ලොකු දෙයක් හැටියට අන්තිමට තමාගේ විනාශයට හේතු වෙනවා. ලාභ සත්කාර සංයුත්තය කියලා වෙනම කොටසක් තියෙනවා නොයෙකුත් ආකාරයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය ලාභ සත්කාරවල ඇති භයානකත්වය පෙන්නලා දෙන.

මොකද සාමාන්‍ය ලෝකයා - ඒක ස්වාභාවිකයි - ඔය පුද පූජා ආදී ඒවාට යොමු වෙනවා, ඒක තුළින් දන්නේම නැතුව පැවිදි පරමාර්ථය ඇත් වෙනවා, ඒවාට යට වුණොත් එහෙම තමන් යන්න මොන ගමනද කියලා අමතක වෙනවා. ඒකමයි ඔය බොහෝ සංඝයාවහන්සේලා ඒ ඔක්කොම අත ඇරලා දලා විවේකයට ගියෙ. විවේක සුවය අදුනගන්න බැරි වෙනවා අරවාට යට වුණාට පස්සෙ. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේට කළ නිග්‍රහය, ඇත්තවශයෙන්ම උන්වහන්සේට පෞද්ගලිකව කළ නිග්‍රහයක් නෙමෙයි අපට හිතන්න තියෙන්නේ, ලෝකයාට ලොකු ආදර්ශයක් දුන්නා ඒ තුළින්. රහතන්වහන්සේට පවා අර විදියට නිග්‍රහයක් කළේ අන්න ඒක මතක තියෙන්නයි සංඝයාවහන්සේලාට. ඒ වගේම ඒක අනියම් දෙයක් නිසා ඒ සදුන් පාත්‍රය කැලි කැලි කඩලා - ඔය සමහර ලොකු නඩු විසඳන්නේ ඒ විදියටනෙ - බුදුරජාණන් වහන්සේ මහ පුදුම විදියට නීති දලා තියෙන්නේ. ඒ විදියට අන්න ඒ වැරදි විදියට ලබාගත්තු දේ කැලි කඩලා, විශේෂයෙන්ම දක්වලා තියෙනවා විනය පොත්වල සුඛෝපභෝගී දේවල් ලැබුණහම, අකැප දේවල් ලැබුවහම වෙන කෙනෙකුට දෙන්නෙවත් නෑ.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒවා කඩලා විසි කරන්න ඕන. දැන් මෙතෙතදිත් එහෙමයි. මේවා කැලි කඩලා ඒවා අඳුන් ගටන්න දෙන්න කිව්වා. ඊළඟට එහෙම පිටින්ම තහනම් කලා ප්‍රාතිහාර්ය දැක්වීම පවා. ශාසනයේ ප්‍රගතියට හේතු නොවෙන නිසා. බුද්ධ ශාසනය අගයන්නේ අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය පමණයි. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කේවච්ඡ ගෘහපතියාට කිව්වේ 'අර කියාපු ප්‍රාතිහාර්ය දෙක ගැන මට ලැජ්ජයි'. උන්වහන්සේ ඒ වචනය යොදනවා. උන්වහන්සේට ඒවා ඔක්කොම සයං අභිඤ්ඤා - ස්වකීය අභිඤ්ඤාවෙන් ඒ ප්‍රාතිහාර්ය දෙක ලබාගෙන තියෙනවා. නමුත් 'මට ඒවා පාවිච්චි කරන්න පවා ලැජ්ජයි' අන්න අර කියාපු විදියට ප්‍රසාදය නැති කෙනෙක් ඒවා ගැන හිත දූෂ්‍ය කරගන්න නිසා.

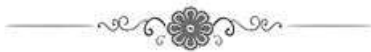
මෙන්න මේ අනුශාසනී ප්‍රාතිහාර්ය ඕන කෙනෙකුට බය නැතුව කියන්න පුලුවන් පංච සීලයේ ඉඳලාම ඒ අයට ඒක ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙනවා. ඒ ධර්ම ප්‍රාතිහාර්ය තමයි අර 'එව බලව' කියලා කිව්වේ. 'එව බලව' කියලා කියන්නේ ධර්මය තුළින්. එතකොට අපි මෙන්න මේවා තුළින් තේරුම්ගන්න ඕන ශාසනික වටිනාකම. ශාසනික වටිනාකම පිළිබඳව මහා පුදුම අන්දමේ විපර්යාසයක් සිදුවෙන යුගයක්. මේ පින්වතුන්ට කල්පනා කරලා බලන්න පුලුවන් පිණ්ඩෝල භාරද්වාජ ස්වාමීන්වහන්සේ එක පැත්තකින් උන්වහන්සේගේ දුර්වලතාවල් ජයගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ලොකු ප්‍රීති වාක්‍යය, උදන වාක්‍යය ප්‍රකාශ කරන, ප්‍රශංසා ලබාගන්න තත්ත්වයකුත් ඇතිවුණා. ඒ එක්කම ඇතැම් දුර්වලතා රහතන්වහන්සේලාගේ පවා තිබුණොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවා මතුකරලා ලෝකයාට පෙන්නුම් කරලා දෙනවා නියම ධර්ම මාර්ගය.

දැන් මේ කාලයේදීත් ඒ අනුව හිතාගන්න ඕනෙ, මේ ධර්මයේ අර කියාපු සුලබ ප්‍රාතිහාර්ය - කවුද රහත් වෙලා ඉන්නෙ? කවුද සෘද්ධි පෙන්නුම් කරන්නේ? කියලා කවුරුත් අතන මෙතන දුවමින් ඉන්නවා. තමන්ට කරන්න තියෙන වැඩේ තමන්ගෙ ඇතුළෙන් මේ ප්‍රාතිහාර්ය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න තියෙන අවස්ථාව නැතිකරගෙන, අහන්න ලැබෙනවා නම් යාන්තම් හරි, ඩිංගක් හරි, කපුටෙක් වගේ එතෙන්නට දුවලා යනවා. අන්න ඒ ගතිය නැතිකරගෙන අපි ධර්මයේ නියම වටිනාකම හඳුනාගෙන, මේ ප්‍රාතිහාර්ය, මේ ස්වාභාවික, සෘද්ධික, අකාලික, එහිපසස්සික, ඔපනයික ධර්මය තුළින් සප්පාටිහාර්ය ධර්මය තම තමන් මේ ධර්මයේ ප්‍රාතිහාර්ය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීමයි කළ යුත්තේ. මේ දේශනාව තුළින් අපි බොහෝ දෙනාගේ ජීවිතවලට බොහෝ දේවල්

එකතු කරගන්න පුලුවන් වෙනවා. අර රස තෘෂ්ණාව ගැන කියාපු යම් යම් කාරණාවන් තමන්ගේ ප්‍රතිපත්තියට එකතු කරගන්න ඕන.

ඉතින් මෙතෙක් වේලා මේ පින්වතුන් ඇත්තවශයෙන්ම තම තමන්ගේ ජීවිත මේ ශීලාදී ගුණ ධර්ම වෙනුවෙන් ඇප කැප කරලා මේ ධර්ම ගමන යන්නේ, අර බලාපොරොත්තු වෙන සියල්ලම අතහැරීම කියලා කියන උතුම් අමාමභ නිවනින් මේ සංසාර දුක කෙළවර කරගැනීමටයි. මේ දේශනාවෙන් ගතහැකි සාරයක් අරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින්, මේ ශාසන පහන නිවෙන්න කලින් තමන්ගේ බලාපොරොත්තු වෙන උත්තමාර්ථයන් වන සෝවාන් සකදගාමී අනාගාමී අරහත් කියන ඒ මාර්ගඵල තුළින් උතුම් අමාමභ නිවන සාක්ෂාත් කරගැනීමට මේ දේශනාවත් හේතු වාසනා වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් සිටිනවානම් මේ දේශනාමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට, අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන සාක්ෂාත් කරගනිත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහභි...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යු.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලකයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගහරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳෑ අදුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධම්ම වක්‍රයට
17. මෙත් සිතේ විමුක්තිය
18. ඇති හැටි දැක්ම
19. තපෝ ගුණ මහිම
20. සක්මනේ නිවන
21. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 1 වෙළුම
22. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 2 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 3 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 4 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 5 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 6 වෙළුම
27. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 7 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 8 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 9 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 10 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 11 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 12 වෙළුම

33. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 13 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 14 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 15 වෙළුම
36. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 16 වෙළුම
37. සබ්බසව සුත්තයේ මැදුම් මග
38. විදසුන් උපදෙස්
39. භාවනා මාර්ගය
40. උත්තරීතර හුදකලාව
41. සසුන් පිළිවෙත
42. චලන චිත්‍රය
43. දිය සුළිය
44. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
45. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
46. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
47. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
48. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
49. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
50. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
51. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
52. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
53. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම
54. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම
55. නිවනේ නිවීම - එකොළොස්වන වෙළුම
56. නිවනේ නිවීම - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
57. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 1 වෙළුම
58. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 2 වෙළුම
59. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 3 වෙළුම
60. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 4 වෙළුම
61. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
62. ස්පඨයේ ආශවය
63. මනසේ මායාව
64. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්:
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
 2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
 3. Ideal Solitude
 4. The Magic of the Mind
 5. Towards Calm and Insight
 6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
 7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
 8. Seeing Through
 9. Towards A Better World
 10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
 11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
 12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
 13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
 14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
 15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
 16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
 17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
 18. Nibbāna and The Fire Simile
 19. A Majestic Tree of Merit
 20. The End of the World in Buddhist Perspective
 21. The Law of Dependent Arising, Volume I
 22. The Law of Dependent Arising, Volume II
 23. The Law of Dependent Arising, Volume III
 24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
 25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
 26. Walk to Nibbāna
 27. Deliverance of the Heart through Universal Love
 28. Questions and Answers on Dhamma
 29. The Miracle of Contact
 30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Ñāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net